

Interpretatio in Jeremiam

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΙΕΡΕΜΙΟΥ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἐγὼ μὲν ὥμην τὴν Ἱερεμίου τοῦ θεοῦ προφητεῖαν ἐρμηνείας μὴ δεῖσθαι. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ με τῶν σπουδαίων ἐπήγγειλαν καὶ ταύτην ἐρμηνεύσαι τὴν βίβλον, φήσαντες ἀγνοεῖν τοὺς πλείστους τὴν τῆς προφητείας διάνοιαν· τὴν θείαν χάριν γενέσθαι συνεργὸν ἰκετεύσας, πειράσομαι πληρῶσαι τὸ κελευσθέν. Συντομίας δὲ ὡς ἐνὶ μάλιστα φροντιῶ· καὶ τῶν μὲν σαφεστέρων παράφρασιν ἐν κεφαλαίῳ ποιήσομαι· τὰ δὲ γε ἐπεξεργασίας δεόμενα ἀναπτύξαι σπουδάσω. Πρῶτον μὲντοι τῆς προφητείας τὴν ὑπόθεσιν φράσω.

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΠΡΟΘΕΩΡΙΑ.

Ἰωσίας ὁ βασιλεὺς πατέρα μὲν ἔσχε δυσσεβῆ τὸν Ἀμῶς, καὶ προπάτορα τὸν Μανασσῆ, τῆς τοῦ πατρὸς δυσσεβείας γεγεννημένον διδάσκαλον αὐτὸς δὲ τὴν ἐναντίαν ἐκείνοις ὀδεύσας, τῆς τῶν εὐσεβῶν μερίδος ἐγένετο· ἔσχε δὲ παῖδας, τὴν μὲν τοῦ πατρὸς οὐ ζηλώσαντας ἀρετὴν, τὴν δὲ τῶν προγόνων μιμησαμένους ἀσέβειαν. Ταῦτα τοίνυν προειδὼς ὁ τῶν ὄλων θεὸς, ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς Ἰωσίου βασιλείας προχειρίζεται τὸν προφήτην, καὶ προαγορεύει τὰς ἐσομένας τῇ τε πόλει καὶ τῷ λαῷ συμφοράς. Ταῦτα δὲ προθεσπίζων διετέλεσεν, οὐ μόνον τὸν ὑπόλοιπον τοῦ Ἰωσίου χρόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Ἰωάχαζ, ὃς υἱὸς ὦν τοῦ Ἰωσίου τὴν βασιλείαν διεδέξατο, καὶ ἐπὶ Ἰωακείμ, ὃς τούτου μὲν ἦν ἀδελφός, τοῦ δὲ Ἰωσίου υἱός· καὶ μὲντοι καὶ ἐπὶ Ἰεχονίου, ὃς τοῦ μὲν Ἰωακείμ υἱὸς ὑπῆρχεν, ἕγγονος δὲ τοῦ Ἰωσίου· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ Σεδε 81.497 κίου, ὃς καὶ αὐτὸς ἔσχε τὸν Ἰωσίου πατέρα· ὡς εἶναι πάντα τῆς προφητείας τὸν χρόνον δύο καὶ τεσσαράκοντα ἔτων, ὀλίγων μηνῶν δέοντα. Προαγορεύει δὲ καὶ τὴν ὑπὸ Βαβυλωνίων γεγεννημένην πολιορκίαν, καὶ τὸν ἐπισκήψαντα λιμὸν, καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὸν ἐμπρησμόν τοῦ θεοῦ νεῶν, καὶ τοῦ λαοῦ τὸν ἀνδραποδισμόν. Προθεσπίζει δὲ καὶ τῶν αἰχμαλώτων ἐπάνοδον, καὶ τῶν Βαβυλωνίων τὸν ὄλεθρον, καὶ μὲντοι καὶ ἄλλων ἐθνῶν παμπόλλων τὰς παντοδαπὰς τιμωρίας· προλέγει δὲ καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης τὴν δόσιν, καὶ τῆς Παλαιᾶς τὴν παῦλαν, καὶ τῶν ἐθνῶν τὴν κλήσιν, καὶ τὴν ἐσομένην τῆς οἰκουμένης σωτηρίαν.

ΚΕΦΑΛ. Α΄. α΄.

Τὸ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐγένετο ἐπὶ Ἱερεμίαν, τὸν τοῦ Χελκίου, ἐκ τῶν ἱερέων, ὃς κατῴκει ἐν Ἀναθῶθ. Διπλῆς ὁ προφήτης μετέλαχε χάριτος, ἱερατικῆς καὶ προφητικῆς· καὶ τὴν μὲν ἐκ τοῦ γένους εἴλκυσε· τὴν δὲ ἐκ τῆς ἄνωθεν ἔλαβε δωρεᾶς. Λέγει δὲ καὶ τὸν χρόνον τῆς προφητείας. β΄. Ἐν ταῖς ἡμέραις γὰρ, φησὶν, Ἰωσίου υἱοῦ Ἀμῶς βασιλέως Ἰούδα, ἔτους τρισκαιδεκάτου ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. Μέννηται δὲ καὶ τῶν ἐξῆς βεβασιλευκότων, μέχρι τῆς ἐσχάτης πολιορκίας. Εἶτα καὶ τὰ εἰρημένα παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων διδάσκει. δ΄, ε΄. Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς με, λέγων· Πρὸ τοῦ με πλάσαι σε ἐν κοιλίᾳ, ἐπίσταμαί σε· καὶ πρὸ τοῦ σε ἐξελεθεῖν ἐκ μήτρας, ἡγίακά σε. Οὐκ ἄδικος ἦ

ἐκλογή· προὔλαβε γὰρ ταύτην ἢ γινῶσις. Ἐγνώ γὰρ, καὶ τότε ἡγίασεν. Ἐπειδὴ γινώσκει πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν. Τὸ δὲ ἡγίασα, ἀντὶ τοῦ ἀφώρισα τέθεικεν Εἶτα λέγει καὶ τὴν χρεῖαν, δι' ἣν αὐτὸν ἐξελέξατο. "Προφήτην εἰς ἔθνη τέθει κά σε." Οὐ γὰρ μόνον τὰ Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν προθεσπίζει. Ϛ'. Καὶ εἶπον, ὁ ὢν Δέσποτα Κύριε, ἰδοὺ οὐκ ἐπίσταμαι λαλεῖν, ὅτι νεώτερος ἐγὼ εἰμι. Ἐπ 81.500 ἐγνώ τὸν προσδιαλεγόμενον ὁ προφήτης· οὗ δὴ χάριν αὐτὸν ἀπὸ τῆς κυριωτέρας ὀνομάζει προσηγορίας. Ἐρομένου γὰρ ποτε τοῦ μεγάλου Μωσέως, καὶ τὸ θεῖον ὄνομα μαθεῖν ἐθελήσαντος, εἶπεν ὁ Δεσπότης· "Ἐγὼ εἰμι ὁ ὢν." Μιμεῖται καὶ τὴν Μωσέως εὐ λάβειαν, οὐκ ἀξίόχρεων εἰς προφητείαν εἶναι λέγων τὴν νεότητα. Ἄλλ' ὁ Δεσπότης αὐτὸν παρεγγυᾷ μὴ προβάλλεσθαι εἰς παραίτησιν τὴν νεότητα, ἀλλὰ δράσαι τὸ κελευσθέν. Ἐξελαύνει δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ δέος. ἦ. Μὴ φοβηθῆς γὰρ, φησὶν, ἀπὸ προσώπου αὐτῶν· μηδὲ πτοηθῆς ἐναντίον αὐτῶν. Εἶτα καὶ τοῦ θάρσους τὴν αἰτίαν διδάσκει· "Ὅτι μετὰ σοῦ ἐγὼ εἰμι, τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε, λέγει Κύριος." Τοῦτο καὶ τῷ θεσπεσίῳ Μωσῆ εἶπεν ὁ Δεσπότης Θεός· ἐκείνου γὰρ τὴν διακονίαν δειμαίνοντος, καὶ λέγοντος, "Τίς εἰμι ἐγὼ, ὅτι πορεύσομαι πρὸς Φα ραῶ;" εἶπεν ὁ Δεσπότης, "Ὅτι ἔσομαι μετὰ σοῦ." Ταύτην καὶ τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις τὴν ἐπαγγελίαν ἐχέγγυον ἔδωκε. Μαθητεῦσαι γὰρ αὐτοὺς πάντα τὰ ἔθνη κελεύσας, καὶ προειδῶς, ὡς Θεός, ὡς λογι σμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, πῶς οἷόν τε ἕνδεκα ἄνδρας πένητας καὶ εὐγλωττίας ἔστερη μένους πᾶσαν τὴν οἰκουμένην μεταβαλεῖν· ἔλυσεν τὴν ἀμφιβολίαν, καὶ τὸ δέος ἐξέβαλεν, εἰρηκῶς· "Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος." Τοῦτο καὶ ἐνταῦθα τῷ προ φήτῃ ἔφη, ὅτι "Μετὰ σοῦ ἐγὼ εἰμι τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε, λέγει Κύριος." Βεβαιοῖ δὲ τὸν λόγον τὸ ἔργον. θ', ι'. Ἐξέτεινε γὰρ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, φησὶ, καὶ ἤψατο τοῦ στόματός μου, καὶ εἶπε Κύριος πρὸς με· Ἴδου δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου. Διδάσκει δὲ καὶ τίνες οἱ λόγοι· Ἴδου καθ ἔστακά σε σήμερον ἐπὶ ἔθνη καὶ βασιλείας, ἐκριζοῦν, καὶ κατασκάπτειν, καὶ ἀπολλύειν, καὶ καταλύειν, καὶ ἀνοικοδομεῖν, καὶ καταφυ τεύειν. Προεθέσπισε γὰρ οὐ μόνον τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπὸ Κύρου παρασχεθεῖ σαν ἐλευθερίαν· προεθέσπισε δὲ καὶ ἄλλοις παμπόλ λοις ἔθνεσιν, οὐ μόνον παντοδαπὰς συμφορὰς, ἀλλὰ καὶ τὴν διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Δεσπότητος Χριστοῦ παρασχεθεῖσαν σωτηρίαν. Οὗ δὴ χάριν τὸ μὲν ἐκριζοῦν καὶ καταλύειν ἐπὶ τῶν λυπηρῶν τέθεικε· τὸ δὲ οἰκοδομεῖν καὶ καταφυτεῦειν ἐπὶ τῶν ἐναντίων. Μετὰ ταῦτα δείκνυσιν αὐτῷ ῥάβδον καρυΐνην, ἢ, κατὰ τὸν Σύρον καὶ τὸν Ἑβραῖον, ἀμυγδαλίνην. Οὕτω γὰρ καὶ οὗτος κάκεῖνος τὴν ῥάβδον ὠνόμασαν· καὶ ἐρωτηθέντος καὶ ἀποκρινομένου τοῦ προφήτου, τί τὸ ὄφθεν; εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Δεσπότης· 81.501 ἰβ'. Καλῶς ἐώρακας, διότι ἐγρήγορα ἐγὼ ἐπὶ τοὺς λόγους μου τοῦ ποιῆσαι αὐτούς. Ἐγρήγορ σιν δὲ τὴν ἐπὶ τιμωρίᾳ διανάστασιν, καὶ τὴν μακροθυμίαν ὑπνον καλεῖ. Φησὶ γὰρ ὁ μακάριος Δαβίδ· "Ἐξεγέρθητι, ἰνατί ὑπνοῖς, Κύριε;" καὶ πάλιν· "Καὶ ἐξηγέρθη, ὡς ὁ ὑπνῶν, Κύριος." Ἡ δὲ ἀμυγδαλίνη ῥάβδος τὸ ταχὺ τῆς τιμωρίας αἰνίττεται· πρὸ γὰρ τῶν ἄλλων δένδρων τοῦτο τὸ δένδρον ἀνθεῖ. Κατὰ δὲ τοὺς Ἑβδομήκοντα, οὕτω νοητέον· Ὁ τῆσκαρύας καρπὸς πικρὸν μὲν ἔχει καὶ τραχὺ τὸ κάλυμμα· τὸ δὲ ἐδώδιμον ὑπὸ τοῦτο κεκρυμμένον. Οὕτω καὶ ἡ παιδεία ἀνιαρὰ μὲν ἔχει καὶ ἀλγεινὰ τὰ φαι νόμενα· ὀνησιφόρα δὲ τὰ μετὰ ταῦτα. Εἶτα δεῖ κνυσιν αὐτῷ καὶ "λέβητα ὑποκαίόμενον, καὶ τὸ πρόσωπον, αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου βορῶ·" καλεῖ δὲ λέβητα μὲν τὴν Ἱερουσαλήμ· πῦρ δὲ, τὸν Βα βυλῶνιον, ἀπὸ βορῶ γὰρ αὐτὸν ὀνομάζει· βορῶ θεν γὰρ τῆς Ἱερουσαλήμ ἢ Βαβυλῶν διάκειται· λέ βητα δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰεζεκιήλ ὀνομάζει· καὶ κρέα τοὺς ἐνοικοῦντας. Εἶτα τὰ παρα βολικῶς εἰρημένα διδάσκει

σαφέστερον. ιε'. Ἴδου γάρ, φησὶν, ἐγὼ συγκαλῶ πάσας τὰς βασιλείας τῶν βασιλέων τῆς γῆς ἀπὸ βορρᾶ, λέγει Κύριος· καὶ ἤξουσι, καὶ θήσουσιν ἕκαστος τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῶν θυρῶν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ τεῖχη αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις Ἰούδα. Καὶ δεικνὺς τῶν γινομένων τὸ δίκαιον, ἐπιφέρει· ις'. Καὶ λαλήσω μετὰ κρίσεώς μου πρὸς αὐτοὺς περὶ πάσης τῆς κακίας αὐτῶν, ὡς ἐγκατέλιπόν με, καὶ ἔθυσαν θεοῖς ἄλλοτρίοις, καὶ προσεκύνησαν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. Τί δὲ τῆς ἄσε βείας ταύτης ἀνοητότερον; Τί δὲ τῆς τιμωρίας δι' καιότερον; Οἱ μὲν γάρ, τὸν οἰκεῖον ποιητὴν καταλιπόντες, τὰ οἰκεῖα ἐθεοποιοῦν ποιήματα. Ὁ δὲ, μα κροθυμήσας ἐπὶ πλεῖστον, τῆς οἰκειᾶς αὐτοῦ ἐγὺ μνωσε χάριτος. Ταύτης δὲ γυμνωθέντες, ἀνοσίους ἀνδράσιν ἐδούλευσαν. Κελεύει δὲ τὴν ὄσφυν περιζώσασθαι, τουτέστιν, εὐζώνως καὶ ἀνδρείως διακοσμησαί· καὶ τῶν ἤδη γεγενημένων ὑποσχέσεων ἀναμιμνήσκων, ἐκβάλλει τὸ δέος. Λέγει δὲ αὐτὸν ἀποφῆναι καὶ στύλω σιδηρῶ, καὶ τείχει χαλκῶ, καὶ ὀχυρωτάτην παραπλήσιον πόλει, καὶ ἄμαχον καταστήσαι, οὐ μόνον τοῖς ἱερεῦσι τῶν Ἰουδαίων, καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς βασιλεῦσι, καὶ παντὶ τῷ πλήθει τῶν ὑπηκόων. Ἐπαγγέλλεται δὲ αὐτῷ οὐκ εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀγῶνας καὶ νίκην. 81.504 ιθ'. Πολεμήσουσι γάρ σοι, φησὶ, καὶ οὐ μὴ δύωνται πρὸς σε· διότι ἐγὼ μετὰ σοῦ εἰμι, τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε, λέγει Κύριος. Ταύτην καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐποίησατο τὴν ὑπόσχεσιν· πρὸς γὰρ δὴ τὸν θειότατον ἔφη Πέτρον· "Ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς." Οὐκ εἶπεν, Οὐ πολεμήσουσιν· ἀλλὰ, "Πολεμοῦντες οὐ κατισχύσουσι." Τὴν γὰρ δὴ νίκην οἱ ἀνταγωνισταὶ πραγματεύονται.

ΚΕΦΑΛ. Β΄.

Μετὰ ταῦτα κελεύεται εἰπεῖν τοῖς οἰκοῦσι τὴν Ἱερουσαλήμ· α', β'. Τάδε λέγει Κύριος· Ἐμνήσθην σοι ἐλέους νεότητός σου, καὶ ἀγάπης τελειώσεώς σου· ἐν τῷ ἐξακολουθήσαί σε τῷ ἀγίῳ Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν γῆ μὴ σπαρείσῃ, λέγει Κύριος. Νεότητα τῆς Ἰουδαίας τῆς κλήσεως τὴν ἀρχὴν προσηγόρευσε· τῆνικαῦτα γὰρ αὐτοὶ μὲν ἐν Αἰγύπτῳ τάλαι πωρούμενοι κατεστέναζαν· αὐτὸς δὲ ὤκτειρε, καὶ Μωσῆ διακόνῳ χρησάμενος, ἠλευθέρωσε· τὸ δὲ "ἀγάπης τελειώσεώς σου" κατ' εἰρωνείαν τέθεικεν· οὐδέποτε γὰρ Ἰουδαῖοι περὶ τὸν εὐεργέτην τελείαν ἔσχον ἀγάπην. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ ὕμνοποιὸς ἡμᾶς διδάσκει Δαβίδ· "Ἠγάπησαν γὰρ αὐτὸν, φησὶν, ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τῇ γλώσσῃ αὐτῶν ἐψεύσαντο αὐτῷ· ἡ δὲ καρδιά αὐτῶν οὐκ ἦν εὐθεῖα μετ' αὐτοῦ, οὐδὲ ἐπιστώθησαν ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ." γ'. Ἅγιος Ἰσραὴλ τῷ Κυρίῳ. Ἄντι τοῦ, Ἄνθ' ἐν σε τῶν ἄλλων ἐθνῶν προέκρινα, καὶ ἐμὸς λαὸς ἐχρημάτισας. Οὕτω καὶ ὁ μακάριος ἔφη Μωσῆς· "Καὶ ἐγενήθη μερὶς Κυρίου λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ, σχοίνισμα κληρονομίας αὐτοῦ Ἰσραὴλ." -"Ἀπαρχὴ γεννημάτων αὐτοῦ." Πρὸ γὰρ τῶν ἄλλων ἀπάντων αὐτὸν ἐξελέξατο. Οὗ δὴ χάριν καὶ τῷ Φαραῶ ἔφη· "Υἱὸς πρωτότοκός μου Ἰσραὴλ·" καὶ δι' ἐτέρου δὲ προφήτου φησὶν οὕτως· "Ὡς σταφυλὴν ἐν ἐρήμῳ εὔρον τὸν Ἰσραὴλ, καὶ ὡς καρπὸν σύκου πρῶτον εὔρον πατέρα αὐτῶν." -"Πάντες οἱ ἐσθίοντες αὐτὸν πλημμελήσουσι, κακὰ ἐπάξω ἐπ' αὐτοῦς, λέγει Κύριος." Οὐδὲ γὰρ ὡς τῷ Θεῷ διακονοῦντες ἐπολέμουν οἱ πολεμοῦντες τῷ Ἰσραὴλ· ἀλλ' ὡς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ περιγενήσεσθαι δυνάμενοι. Οὕτω καὶ Σεναχηρείμ ἔλεγε· "Μὴ σε ἀπατάτω ὁ Θεός σου, ἐν ᾧ σὺ πέποιθας ἐπ' αὐτῷ, λέγων ὅτι Ῥύσεται Κύριος τὴν Ἱερουσαλήμ ἐκ χειρός μου." Τούτου δὴ χάριν καὶ αὐτοῖς ἀπειλεῖ τιμωρίαν. Εἶτα παντὶ φησὶ τῷ λαῷ· 81.505 ε'. Τί εὔρον οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν ἐμοὶ πλημμέλημα, ὅτι ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ μακρὰν, καὶ

ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ματαίων, καὶ ἐματαιώθησαν; Τίς ὑμνήσαι πρὸς ἀξίαν ἱκανὸς τὴν τοῦ Δεσπότητος φιλανθρωπῖαν; Οὐ γὰρ ὡς κριτῆς κρίνει, ἀλλ' ὡς ὑπεύθυνος ἀπολογία προσφέρει, καὶ ἐλεγχθῆναι βούλεται εἴ τι πράξει δέον οὐκ ἔπραξε· καὶ Θεὸς ὢν πανάγιος, ἀνθρώποις παρανόμοις λέγει· Τί ἐξ ἡμαρτον; Τί ἠδίκησα; Εἴπατε, ἐλέγξατε. Τί ἔχοντες ἐγκαλεῖν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐμὲ μὲν τὸν εὐεργέτην ἐγκατέλιπον, τοῖς δὲ χειροποίητοις εἰδώλοις ἐδούλευσαν; Καὶ μὴν ἐγὼ τῆς Αἰγυπτίων δουλείας ἀπὴλ λαξά· καὶ δι' ἀβάτου μὲν ὠδήγησα γῆς, ἐν ἐρήμῳ δὲ ἀνύδρῳ ἀφθόνων ὑδάτων ρεῖθρον ἐδωρησάμην, εἰς δὲ τὴν ἐπηγγελμένην εἰσήγαγον γῆν, παντοδαπῶν οὖσαν μητέρα καρπῶν. Διὰ γὰρ τοῦ Καρμήλου πᾶσαν τὴν τῆς ἐπαγγελίας παρεδήλωσε γῆν· ἀλλ' οὐδὲ τούτων ἀπολαύσαντες τὸν εὐεργέτην ἐπέγνωτε· ἀλλὰ τὴν τῶν πατέρων ἐμιμησασθε βδελυρίαν. Εἶτα κατὰ διαίρεσιν ἐκάστου τάγματος τὴν κατηγορίαν εἰσφέρει. ἡ'. Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπον· Ποῦ ἐστι Κύριος; Τοῦτο πάντων ἀνοσιώτατον· τὸ τοὺς ποδηγούς ἀρχηγούς γενέσθαι τῆς πλάνης. "Καὶ οἱ ἀντεχόμενοι τοῦ νόμου οὐκ ἠπίσταντό με." Τῶν γραμματέων καὶ διδασκάλων ἐνταῦθα κατηγορεῖ, ὡς ἐρμηνευόντων μὲν τὸν νόμον, πρῶτων δὲ τοῦτον παραβαινόντων. "Καὶ οἱ ποιμένες ἠσέβουν εἰς ἐμέ." Τοὺς βασιλέας οὕτως ὠνόμασε. "Καὶ οἱ προφῆται προεφήτευον ἐν τῷ Βάαλ." Προφήτας τοὺς ψευδοπροφήτας καλεῖ, ὡς περ αὐτῶν καὶ θεοὺς τοὺς οὐκ ὄντας θεοῦς. "Καὶ ὀπίσω τοῦ ἀνωφελοῦς ἐπορεύθησαν." "Ἐδειξε τὴν τῆς παραπληξίας ὑπερβολὴν· καταλιπόντες γὰρ τὸν τῶν παντοδαπῶν ἀγαθῶν χορηγόν, τοῖς ἐπιζημίσις εἰδώλοις ἐλάτρευον. θ'. Διὰ τοῦτο ἔτι κριθήσομαι πρὸς αὐτοὺς, λέγει Κύριος· καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς τῶν υἰῶν κριθήσομαι. Ἐπιμένει τῇ μετριότητι· οὐ γὰρ εἶπε· Κρινῶ ὑμᾶς καὶ τοὺς ὑμετέρους ἀπογόνους· ἀλλὰ, Κριθήσομαι καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ πρὸς ἐκείνους· ἀντὶ τοῦ, Δικάσομαι, καὶ ἐλέγξω παρανομοῦντας. Δεικνύς δὲ τὴν τῆς παρανομίας ὑπερβολὴν, τὴν τῶν ἐθνῶν ἐξετάσαι πολιτείαν παρακαλεῖται, τῶν τε ἐσπερίων καὶ τῶν ἐσίων, καὶ γινῶναι εἴ τις ἐκείνων ἤμειψαν τοὺς πατρώους θεοὺς· καλεῖ δὲ Χεττιεῖμ μὲν τὴν Κύπρον, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους, καὶ δι' αὐτῶν τὰ ἐσπερία μέρη· Κηδάρ δὲ, τοὺς τὴν πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ἔρημον οἰκοῦντας· διὰ δὲ τοῦ 81.508 των, τὰ ἐξῶ μέρη αἰνίττεται· καὶ διδάσκει ὡς ἐκεῖ νοὶ μὲν τοῖς πατρώοις ἠκολούθησαν ἔθεσι, καὶ οὐκ ἐδιδάχθησαν σέβειν θεοῦς· οὗτοι δὲ τὸν ὄντως Θεὸν ἠρνήθησαν. Διὰ τοῦτο τὸν οὐρανὸν ἐκστῆναι ἔφη, καὶ φρίζαι τὴν γῆν· οὐκ ἐπειδὴ λογικὰ τὰ στοιχεῖα· ἀλλ' ὅτι ταῦτα, ὡς περιεκτικὰ τῆς κτίσεως, εἰς μαρτυρίαν μακάριος ἐκάλεσε Μωσῆς. "Πρόσεχε γὰρ, ἔφη, οὐρανὲ, καὶ λαλήσω· καὶ ἀκουέτω γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου." γ'. "Ὅτι δύο καὶ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός μου· ἐμὲ μὲν ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζωῆς, καὶ ὠρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἱ οὐ δυνησονται ὕδωρ συσχεῖν. Λάκκους συντετριμμένους τὰ εἴδωλα προσηγόρευσεν. Ὁ γὰρ λάκκος χειροποίητος μὲν ἐστίν, ἀναβλύζον δὲ ὕδωρ οὐκ ἔχει· τὸ δὲ ἐκ νεφῶν τικτόμενον, καὶ ἔνθεν κάκεῖθεν συναθροὶ ζόμενον δέχεται· εἰ δὲ καὶ διερρώγως ἦ καὶ συντετριμμένος, παραυτίκα τὸ ἐξ οὐρανοῦ συνειλεγμένον ἀπόλυσιν· Τοιαύτη τῶν εἰδώλων ἢ φύσις. Ἐρανίζεται μὲν γὰρ τὴν ὑπόστασιν ἐξ ὕλης καὶ τέχνης· ὁ δὲ παρὰ τούτων κομίζεται κάλλος, ἀφαιρεῖται ὁ χρόνος· ὁ δὲ ἀληθῶς Θεός, ζωῆς ἀενάου πηγὴ. Εἶτα κατ' ἐρώτησιν· ἰδ', ἰε'. Μὴ δούλος ἐστίν Ἰακώβ, ἢ οἰκογενὴς ἐστίν Ἰσραήλ; Διατί εἰς προνομήν ἐγένετο; Ἐπ' αὐτὸν ὠρύνοντο λέοντες. Ὅτι, φησὶ, τῆς Αἰγυπτίων ἠλευθερώθη δουλείας, ἅπαντες ἔγνωσαν· ὅτι δὲ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐπολιτεύετο τῆς ἐμῆς ἀπολαύων προνοίας, δηλὸν ἦν ἅπασιν. Περιφανὴς γὰρ ἦν καὶ περίβλεπτος. Τί τοίνυν τῆς αἰχμαλωσίας τὸ αἶτιον; Τί δὴ ποτε τοῖς ἐπιούσιν αὐτῷ βασιλεῦσιν ἐγένετο πρόχειρος; Λέοντας γὰρ τοὺς βασιλέας ὠνόμασε. Τούτους λέγει καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ διχάσαι, καὶ τὰς

πόλεις ἐμπρῆσαι. Ταῦτα δὲ οὐ μόνον ὑπὸ Ἀσσυρίων πεπόνθατε· ἀλλὰ καὶ ὑπὸ Αἰγυπτίων. Ἔτι γάρ φησιν· ἰς'. Υἱοὶ Μέμφεως καὶ Τάφνας ἔγνωσάν σε, καὶ κατέπαιζάν σου. Οἱ τὰ πολυθρύλλητα ἐκεῖνα σοῦ χάριν ὑπομείναντες· οὐς τὸ τελευταῖον τῷ θαλαττίῳ βυθῷ παραδέδωκα. Εἶτα τῆς ἀσθενείας τὴν αἰτίαν διδάσκει· 81.509 ἰζ'. Οὐχὶ ταῦτα ἐποίησέ σοι τὸ καταλιπεῖν σε ἐμέ; λέγει Κύριος ὁ Θεός σου. Ἐπειτα καὶ σημαίνει τὴν ἀρχὴν τῆς ἀποστασίας. "Ἐν τῷ καιρῷ ἄγοντός σε ἐν τῇ ἐρήμῳ." Εὐθὺς γὰρ Αἰγυπτίων ἀπαλλα γείς, ἐμὲ μὲν ἐγκατέλιπες, τὸν δὲ μόσχον ἔθεο ποίησας. ἰη'. Καὶ νῦν τί σοι καὶ τῇ ὁδῷ Αἰγύπτου, τοῦ πιεῖν ὕδωρ Γηῶν; Καὶ τί σοι καὶ τῇ ὁδῷ Ἀσσυρίων, τοῦ πιεῖν ὕδωρ ποταμῶν; Ἦνίκα ὑπὸ Σύρων ἐπολεμοῦντο, τοὺς Ἀσσυρίους εἰς συμμαχίαν ἐκάλεσαν· ὅτε δὲ Ἀσσύριοι αὐτοῖς ἐπεστράτευσαν, πρὸς Αἰγυπτίους κατέφυγον· Γηῶν γὰρ τὸν Νεῖλον καλεῖ. ἰθ'. Παιδεύσει σε ἡ ἀποστασία σου, καὶ ἡ κακία σου ἐλέγξει σε· καὶ γνώθι, καὶ ἴδε, ὅτι πικρὸν καὶ πονηρὸν σοι τὸ καταλιπεῖν σέ ἐμέ, λέγει Κύριος ὁ Θεός σου. Καὶ οὐκ εὐδόκησα ἐπὶ σοὶ, λέγει Κύριος ὁ Θεός σου. Ἐμὲ, φησὶν, εἰς συμμαχίαν οὐκ ἐκάλεσας, ἀλλ' ἐκείνους. Διὰ τοῦτο ἐκείνοις σε παρέδωκα. Τοιοῦτό τι πεπόνθασι καὶ οἱ τὸν Σωτῆρα σταυρώσαντες· ἀρνηθέντες γὰρ αὐτὸν, ἔλεγον μὴ ἔχειν βασιλεία εἰ μὴ Καίσαρα, οὐδὲ χάριν αὐτοῦ Καίσαρι παραδέδωκεν. κ'. Ὅτι ἀπ' αἰῶνος συνέτριψας τὸν ζυγὸν σου, καὶ διέρρηξας τοὺς δεσμούς σου, καὶ εἶπας· Οὐ δουλεύσω σοι. Ἀρχαιοτρόπα δέ σου τὰ ἐπιτηδεύματα· ἄνωθεν γὰρ συνέτριψας τὸν τοῦ νόμου ζυγὸν, καὶ τοῖς τῶν παρανόμων ἔθνῶν ἠκολούθησας ἔθεσι. Καὶ τοὺς βωμούς καὶ τὰ ἄλση τῆς κατὰ νόμον πολιτείας προὔτιμησας. κα'. Ἐγὼ δὲ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον, πᾶσαν ἀληθινήν. Οὐχ ἀπλῶς δὲ τὸ "πᾶσαν" προστέθεικεν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦσαν ἐν αὐτοῖς εὐσεβεῖς ἄνδρες, οἱ τε θεῖοι προφήται, καὶ οἱ τούτοις ἐπόμενοι· ἀντὶ τοῦ, Πάντας ὑμᾶς ἐβουλόμην εἶναι τοιοῦτους, πάντων γὰρ ἴσως ἐπεμελήθη. "Πῶς ἐστράφησ μοι εἰς πικρίαν ἢ ἄμπελος ἢ ἄλλο τρία;" Εἰ διέμεινεν ἀληθινή, οὐκ ἂν ἦν ἄλλο τρία· ἐπειδὴ δὲ εἰς πικρίαν μετεβλήθη, οὐκέτι ἀληθινή, ἀλλ' ἄλλοτρία καλεῖται. Οὕτω καὶ ὁ μέγας ἔφη Μωσῆς· "Ἐκ γὰρ ἄμπελου Σοδόμων ἢ ἄμπελος αὐτῶν, καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ Γομόρρας· ἢ σταφυλὴ αὐτῶν, σταφυλὴ χολῆς, βότρυς πικρίας αὐτῶν." Ὅθεν καὶ χολὴν τῷ Δεσπότη προσήνεγκαν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὴν θείαν ἐξύβρισαν φυτουργίαν, καὶ εἰς πικρίαν ἐστράφησαν, καὶ ἀντὶ σταφυλῆς ἀκάνθας ἐβλάστησαν, ὁ ἐξ 81.512 αὐτῶν κατὰ σάρκα Χριστὸς ἄμπελον αὐτὸν ἀληθινὴν ὀνομάζει, λέγων· "Ἐγὼ εἰμι ἢ ἄμπελος ἢ ἀληθινή·" τοὺς δὲ εἰς αὐτὸν πεπιστευκότας "κλήματα" προσηγόρευσεν. κβ'. Ἐὰν ἀποπλύνῃ ἐν νίτρῳ, καὶ πληθύνῃ σεαυτῇ πόαν, κεκηλίδωσαι ἐν ταῖς ἀδικίαις σου ἐναντίον μου, λέγει Κύριος. Πόαν τὰ ἀπὸ γῆς φυόμενα ῥύμματα ὀνομάζει· καὶ διδάσκει τροπικῶς διὰ τούτων, ὡς τὰ κατὰ νόμον περιρράνθηρια ἀπαλλαγὴν ἀμαρτημάτων οὐ πραγματεύεται· ἀλλ' εἰλικρινῆς μεταμέλεια, καὶ πονηρίας ἀπαλλαγὴ. Μετὰ ταῦτα τὴν ἀναίδειαν αὐτῆς ἐξελέγχει. κγ'. Πῶς ἐρεῖς· Οὐκ ἐμιάνθη, καὶ ὀπίσω τῆς Βάαλ οὐκ ἐπορεύθη; Εἶτα τὸ προφανές τῆς ἀσεβείας δείκνυσιν· "Ἴδε τὰς ὁδοὺς σου ἐν τῷ πολυανδρίῳ, καὶ γνώθι τί ἐποίησας." Πολυάνδριον καλεῖ τὸ τῶν μνημάτων χωρίον. Ἐν ἐκείνῳ δὲ τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας τοῖς εἰδώλοις κατέκαιον. "Ὅψε φωνῆ αὐτῆς ὠλόλυξε." Τὸ ὄψε ἀντὶ τοῦ βραδέως τέθεικε· μετὰ τὴν πείραν, φησὶ, τῶν ἀλγεινῶν, τῆς παρανομίας αἴσθησιν ἔλαβε. Τοῦτο καὶ μετὰ ταῦτα ὁ προφήτης φησὶ, τὰς δέκα φυλάς ὀδυρομένας ὑποδεικνύς, καὶ λεγούσας· "Ἔστερον αἰχμαλωσίας μετενόησα." κδ'. Τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἐπλάτυνεν ἐφ' ὕδατα ἐρήμου. Διὰ τοῦ ἐπλάτυνε, τὴν ἀπληστίαν τῆς ἀσεβείας ἐδίδαξεν. "Ὑδατα δὲ ἐρήμου τὰ εἶδωλα προσηγόρευσεν, ὡς ἐρημοποιὰ, καὶ πανωλεθρίας πρόξενα." Ἐν ἐπιθυμίαις ψυχῆς αὐτῆς ἐπνευματοφορεῖτο." Ἄ γὰρ ἀκούειν ἠβούλοντο, ταῦτα οἱ

ψευδοπροφηται προλέγειν προσεποιούντο. Τὸ γὰρ "ἐπνευματοφο ρεῖτο" περὶ τῶν ψευδοπροφητῶν τέθεικε. "Παρεδόθη τίς ἐπιστρέψει αὐτήν;" Θεοῦ γὰρ παραδεδωκότος, τίς ἐπαρκέσει; Οὕτω καὶ διὰ τοῦ μεγάλου Μωσέως φησί· "Πάντες οἱ ζητοῦντες αὐτήν, οὐ κοπιάσουσιν· ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτῆς εὐρήσουσιν αὐτήν." Εὐχείρωτοι γὰρ ἐγένοντο, τὴν ἀσέβειαν ἀσπασάμενοι. Μετὰ ταῦτα διδάσκει, ὅτι πολλάκις 81.513 συμβουλευθεῖσα τῆς βλαβεραῆς ἀποστῆναι πορείας, ἐθρασύνετο ἄντικρυς, τὴν ἀποστασίαν ὁμολογοῦσα. Ἄλλα διὰ τοῦτο αἰσχύνῃ αὐτούς, φησί, περιβαλῶ πάντας ὁμοῦ, καὶ βασιλέας, καὶ ἄρχοντας, καὶ ἱερέας, καὶ τοὺς τὰ ψευδῆ προφητεύοντας· καὶ ἀπεικασθῆσονται κλέπτη ἐπ' αὐτοφώρῳ ἄλόντι, καὶ σφόδρα ἐρυθριῶντι. Τοὺς μὲν γὰρ ἐκ ξύλου καὶ λίθου κατασκευαζομένους θεοὺς, πατέρας ὠνόμαζον καὶ γεννήτορας· ἐμοὶ δὲ τὰ νῶτα ἔδωκαν, καὶ ὡς ἐχθρὸν ἀπεστράφησαν. "Καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῶν κακῶν αὐτῶν ἐροῦσιν· Ἄνάστα, καὶ σῶσον ἡμᾶς." Τοῦτο μάλιστα ἀναιδείας ἐσχάτης, τὸ ἀπολαύοντας μὲν τῶν ἀγαθῶν ἀχαριστίαν νοσεῖν· σπανίζοντας δὲ, τούτων αἰτεῖν τὴν μετάληψιν. Εἶτα εἰρωνικῶς κη'. Καὶ ποῦ εἰσιν οἱ θεοὶ σου, οὓς ἐποίησας σεαυτῇ; εἰ ἀναστήσονται, καὶ σώσουσιν ἐν καιρῷ τῆς κακώσεώς σου; Διδάσκει δὲ καὶ τούτων τὸ πλῆθος. Ὅτι κατὰ ἀριθμὸν τῶν πόλεων ἦσαν οἱ θεοὶ σου, Ἰούδα, καὶ κατὰ ἀριθμὸν διόδων Ἱερουσαλήμ ἔθνον τῇ Βάαλ. Οὕτω δείξας τὴν τῶν οὐκ ὄντων θεῶν τιμὴν, καὶ τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ἀσθένειαν, πράως τοῖς ἀχαριστοῖς ἐπιτιμᾷ· κθ'. Ἰνατί λαλεῖτε πρὸς με; Πάντες ὑμεῖς ἠσεβήσατε, καὶ πάντες ὑμεῖς ἠνομήσατε εἰς ἐμὲ, λέγει Κύριος. Ἀναμιμνήσκει καὶ τῶν ἐπενεχθειῶν αὐτοῖς παιδείων. λ'. Μάτην ἐπάταξα τὰ τέκνα ὑμῶν· παιδείαν οὐκ ἔδέξασθε. Οὕτε εὐεργετούμενοι τὸν εὐεργέτην ἐπέγνωτε, οὕτε παιδευόμενοι τῆς ἀσεβείας ἀπέστητε. Ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς αἰτίους τῆς πλάνης σφαγῆ παραδέδωκα. λα. Ἀκούσατε λόγον Κυρίου. Τάδε λέγει Κύριος. Μὴ ἔρημος ἐγενόμην τῷ οἴκῳ Ἰακώβ, ἢ γῆ κεχερωμένη, διότι εἶπεν ὁ λαός μου· Οὐ κυριευθησόμεθα, καὶ οὐχ ἤξομεν πρὸς σε; Εἰρωνικῶς ταῦτα λέγει. Ἄρα, φησί, μὴ τοῖς εἰδώλοις εἰμὶ παραπλήσιος; Ἄρα μὴ ὁμοίως ἐκείνοις οὐδένα αὐτοῖς καρπὸν ἀγαθὸν προσενήνοχα, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐμὴν δουλείαν ἀπέδρασαν; Μεταβαίνει δὲ καὶ ἐφ' ἐτέραν εἰκόνα, καὶ λέγει, πᾶσαν μὲν νύμφην τοῦ κόσμου πεφροντικέναι, πᾶσαν δὲ παρθένον τῆς στηθοδεσμίδος ἐπιμελεῖσθαι· τὸν δὲ κληθέντα 81.516 λαὸν, κατολιγορῆσαι τοῦ κηδεμόνος. Εἶτα πάλιν εἰρωνικῶς λγ'. Τί ἔτι καλὸν ἐπιτηδεύσεις ἐν ταῖς ὁδοῖς σου, τοῦ ζητῆσαι ἀγάπῃσιν; Τί ἕτερον, φησί, τοῖς προειρημένοις προσθεῖναι βούλη, ὡς τὸ ἐμὸν περὶ σὲ πραγματεύσασθαι φίλτρον· "Οὐχ οὕτως." Οὐδὲν τούτων εἰς ἀγάπην κινεῖ, ἀλλὰ τούναντίον μῖσος ἐργάζεται· οὐ γὰρ μόνον εἰς ἀσέβειαν ἐξώκειλας, ἀλλὰ καὶ μισοφονίαν ἐτόλμησας. λδ'. Ἐν γὰρ ταῖς χερσὶ σου, φησὶν, εὐρέθη αἵματα ψυχῶν ἀθῶων. Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος ἔφη Δαβὶδ· "Καὶ ἔθυσαν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις, καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῶον, αἷμα υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων, ὧν ἔθυσαν τοῖς γλυπτοῖς Χαναάν, καὶ ἐφονοκτονήθη ἡ γῆ ἐν τοῖς αἵμασι. Διδάσκων δὲ, ὡς οὐδὲ κρύβδην ταῦτα εἰργάζοντο, ἀλλ' ἀναφανδὸν ἐτόλμων, ἐπήγαγεν· "Οὐκ ἐν διορύγμασιν εὗρον αὐτούς, ἀλλ' ἐπὶ πάσῃ δρυϊ." Οὐ γὰρ ὥσπερ οἱ τοιχωρῦχοι λάθρα τοῦτο δρῶσιν, οὕτω καὶ οὗτοι λανθάνειν ἐπειρῶντο παρανομοῦντες, ἀλλὰ πᾶς βουνός, καὶ πᾶν ἄλσος ἐδέξατο τὴν τούτων ἀσέβειαν· ἀναιδεῖς δὲ ὄντες, καὶ βδελυροὶ, καὶ τὰ προφανῶς γινόμενα ἐξηρνοῦντο. λε'. Εἶπας γὰρ, φησί· Ἀθῶός εἰμι· ἀλλὰ ἀποστραφήτω ὁ θυμὸς αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ. Οὗ δὲ χάριν ἐπήγαγεν· Ἴδου ἐγὼ κρίνομαι πρὸς σὲ ἐν τῷ σε λέγειν· Οὐχ ἡμάρτον. Καὶ οὐ λέγει, Κρινῶ σε, ἀλλὰ, "Κρίνομαι πρὸς σέ·" ἀντὶ τοῦ, Δικάζομαι, καὶ ἐλέγχω σε ψευδομένην καὶ ἀναιδῶς ἀρνούμενην. λς'. Ὅτι κατεφρόνησαι σφόδρα τοῦ δευτερῶσαι τὰς ὁδοὺς σου. Κατάλληλος γὰρ ἡ ἀναίδεια τῇ παρανομίᾳ· αἰνίττεται δὲ διὰ

τούτου καὶ ἕτερον, ὅτι Ὡσπερ Ἀσσυρίους εἰς συμμαχίαν καλέσαντες, οὐδὲν ἐκ τῆς ἐπικουρίας ἀπώνασθε, οὕτω καὶ νῦν Αἰ γυπτίοις προσπεφευγότες, οὐδεμιᾶς ἐκεῖθεν ὠφελείας ἀπολαύσεσθε. Τοῦτο γὰρ διὰ τῶν ἐπιφερομέων δηλοῖ. Καὶ ἀπ' Αἰγύπτου καταισχυνθήσῃ, καθὼς κατ 81.517 ἠσχύνθησ' ἀπὸ Ἀσσοῦρ. (λζ') Ὅτι καὶ ἐντεῦθεν ἐξελεύσῃ, καὶ αἱ χεῖρές σου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου· Ἴδιον τῶν θρηνουσῶν τὸ τὰς χεῖρας συμπεπλεγμένας ἐπιτιθέναι τῇ κεφαλῇ. Τὸ δὲ αἴτιον τῶν κακῶν, Ὅτι ἀπώσατο Κύριος τὴν ἐλπίδα σου, καὶ οὐκ εὖ δωθήσῃ ἐπ' αὐτῇ." Εἰ γὰρ εἰς τὸν Θεὸν ἤλπισας, ἐτρύγησας ἂν ὄριμον τὸν τῆς ἐλπίδος καρπὸν· ἐπειδὴ δὲ ἀνθρώποις ἐθάρρησας, διήμαρτες τῆς ἐλπίδος.

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

Μετὰ ταῦτα δὲ γινώσκει, ὡς πᾶσα μὲν γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς ἀφισταμένη, καὶ ἐτέρω συναπτομένη, πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν πρότερον ἐπανελθεῖν οὐ δυνήσεται, τοῦ νόμου τοῦτο κωλύοντος· ἐμὲ δὲ σὺ τὸν κατὰ νόμον σοι συν αφθέντα καταλιποῦσα, συνήφθης δαίμοσιν ἀνοσίοις· εἶτα, πάλιν αἴσθησιν δεξαμένη τῆς βλάβης πρὸς ἐμὲ ἐπανήεις, ἐγὼ δὲ οὐκ ἀπωθούμην. Εἰ δὲ νομίζεις ἀπλῶς με ταῦτα λέγειν, β'. Ἄρον εἰς εὐθείαν τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε ποῦ οὐχὶ ἐξεφύρθης. Ἀντὶ τοῦ, Ἐμιάνθησ'. Τοῦτο γὰρ καὶ διὰ τοῦ Ἐζεκιήλ φησι πρὸς αὐτήν, "Καὶ εὐρόν σε πεφυρμένην ἐν τῷ αἵματί σου." οὕτω δὲ καὶ ὁ Σύρος ἠρμήνευσε. Λέγει δὲ ἐν τοῖς ἐξῆς, ὅτι Οὐ μόνον παραγινομένους ἐδέχου, ἀλλὰ καὶ ἐξήεις ἐπιζητοῦσα· καὶ ταῖς κορώναις πα ραπλησίως προσήδρευες ταῖς ὁδοῖς, τὴν ἐκείνων προσ μένουσα παρουσίαν, καὶ τὴν γῆν μiasμάτων ἐνέπλησας, πολλοῖς ποιμέσιν ἀνθ' ἑνὸς χρῆσαμένη. Ποιμένας γὰρ πολλοὺς τὰ εἶδωλα προσηγόρευσε ὡσπερ γὰρ θεοὶ ἐκαλοῦντο τὴν θεῖαν προσηγορίαν συλήσαντες οἱ τοῦ ψεύδους πατέρες οὕτω καὶ ποιμένες ὠνομάσθησαν τὸ τοῦ ἀληθινοῦ ποιμένος ληστεύσαντες ὄνομα. Ὅψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηναισχύνθησας πρὸς πάντας." Καθάπερ γὰρ αἱ τὴν ὥραν ἀπεμπολοῦσαι τῶν μετώπων ἀποξέουσι τὴν αἰδῶ, καὶ πᾶσιν ὁμοίως προσφέρονται· οὕτω σὺ πρὸς οὐδένα τὴν εὐνοίαν δι εφύλαξας, ἀλλὰ τρυγῶσα μὲν παρ' ἐμοῦ τῶν ἀγαθῶν τὴν φορὰν, τοῖς εἰδώλοις ἐδούλευες. Περιπίπτουσα δὲ συμφοραῖς, καὶ τῆς ἐκείνων ἀσθενείας αἰσθανομένη, τὴν ἐμὴν ἐξήτεις βοήθειαν. δ'. Οὐχ ὡς οἶκόν με ἐκάλεσας, καὶ πατέρα, καὶ ἀρχηγὸν τῆς παρθενίας σου, Οὐ ταύτας μοι τῆς οἰκειώσεως προσηγορίας ἐτίθεις πάλαι, ποτὲ μὲν πατέρα καλοῦσα, ποτὲ δὲ ἄνδρα παρθενικόν, ποτὲ δὲ οἶκον ἄσυλον; Οὕτω γὰρ καὶ ὁ μακάριος 81.520 λέγει Δαβίδ· "Γενοῦ μοι εἰς Θεὸν ὑπερασπιστήν, καὶ εἰς οἶκον καταφυγῆς τοῦ σῶσαί με. ε'. Μὴ διαμενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα; Ἀντὶ τοῦ, Τὸ ψεῦδος σου, καὶ τῶν ῥημάτων ἡ χλευασία. Ἥ δια φυλαχθήσεται εἰς νίκος;" Ἥ νομίζεις διὰ τούτων περιγενέσθαι καὶ νικᾶν; Εἶτα εἰρωνικῶς· "Ἴδου ἐλάλησας καὶ ἐποίησας τὰ πονηρὰ ταῦτα, καὶ ἠδυνήθης." Ἀντὶ τοῦ, Νόμισον κεχλευακέναι, καὶ δια πεφευγέναι τοιαῦτα παρανομήσαι τολμήσασα. Μετὰ δὲ ταῦτά φησι τὸν Θεὸν πρὸς αὐτὸν εἰρηκέναι ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰωσίου τοῦ βασιλέως· ς'. Εἶδες ἃ ἐποίησέ μοι ἡ κατοικία τοῦ Ἰσραήλ; Ἐπειδὴ ἀπῆσαν ἐκεῖνοι (ἐδούλευον γὰρ ἐν Βαβυλώνι), τὸν προφήτην διδάσκει τῆς τιμωρίας τὸ δίκαιον. "Ἐπορεύθη ἐπὶ πᾶν ὄρος ὑψηλόν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους, καὶ ἐπόρνευσεν ἐκεῖ." Ἐπειτα τὴν οἰκίαν ἀγαθότητα καὶ μακροθυμίαν δείκνυσιν. ζ'. Καὶ εἶπον μετὰ τὸ πορνεῦσαι αὐτὴν ταῦτα, Πρὸς με ἀνάστρεψον, καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν. Ἐκοῦσα τοίνυν τὸν ὄλεθρον ἐπεσπάσατο, μῆτε ἀρχῆθεν τὴν κατὰ νόμον πολιτείαν ἀσπασαμένη, καὶ μετὰ τὴν ἀσέβειαν ἐπιστρέψαι μὴ βουλευθεῖσα. Ἐντεῦθεν αὖξαι τῆς Ἰούδα φυλῆς τὴν κατηγορίαν. η'. Καὶ

εἶδε τὴν ἀσυνθεσίαν αὐτῆς ἢ ἀσύνθετος Ἰουδα ἢ ἀδελφὴ αὐτῆς, καὶ εἶδε διότι περὶ πάντων ὧν κατελήφθη ἐν οἷς ἐμοιχάτο ἢ κατοικία τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ἐξαπέστειλα αὐτήν, καὶ ἔδωκα αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς. Καὶ οὐκ ἐφοβήθη ἢ ἀσύνθετος Ἰουδα, ἢ ἀδελφὴ αὐτῆς, καὶ ἐπορεύθη, καὶ ἐπόρνευσε καὶ αὐτή. Θεασαμένη, φησὶ, καὶ τὴν πονηρίαν τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς, καὶ τὴν διὰ ταύτης ἐπενεχθεῖσαν αὐτῇ τιμωρίαν, οὐκ ἔφυγε τῆς πονηρίας τὴν μίμησιν· ἀλλὰ τοῖς ἐκείνης ἠκολούθησεν ἴχνεσιν. θ'. Καὶ ἐγένετο ἡ πορνεία αὐτῆς εἰς οὐθέν. Οὐδὲν γὰρ, φησὶ, παράνομον ποιεῖν ὑπελάμβανε· πορνείαν δὲ τὴν εἰδωλολατρείαν καλεῖ· καταλιπόντες γὰρ τὸν Θεὸν, ὃς νυμφίος αὐτῶν ὠνομάζετο, τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευον. "Καὶ ἐφονοκτόνει τὴν γῆν, θύουσα τὰ τέκνα τοῖς δαίμοσι· καὶ ἐμοίχευσε τὸν λίθον καὶ τὸ ξύλον." Σαφῆ τὴν τῆς πορνείας κατηγορίαν εἰργάσατο. Εἶτα διὰ πλειόνων διδάσκει, ὅτι οὐκ ἐβδελύξατο τῆς ἀδελφῆς τὴν ἀσέβειαν, τὴν πανωλεθρίαν θεασαμένη· καὶ ὅτι μᾶλλον ἔχουσί τινα συγγνώμην αἱ δέκα φυλαὶ, ἢ περὶ ἢ τοῦ Ἰουδα φυλῆ, ἐπειδὴ τὰς συμφορὰς ἐκείνων ἔωρακυῖα, τὰ αἴτια τῶν συμφορῶν διετέλεσε δρῶσα· οὐδὲ χάριν ἐκείνοις προθεσπίσαι ὁ προφήτης παρακελεύεται. 81.521 ἰβ'. Πορεύου γὰρ, φησὶ, καὶ ἀνάγνωθι τοὺς λόγους τούτους πρὸς βορρᾶν, καὶ ἔρεῖς, Ἐπιστράφηθι πρὸς με, ἢ κατοικία τοῦ Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος. Καὶ οὐ στηριῶ τὸ πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἐλεήμων εἰμί, λέγει Κύριος, καὶ οὐ μὴ νιώ ὑμῖν εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀμέτρητος ἢ τοῦ Δεσπότη τοῦ φιλανθρωπία· μετὰ γὰρ τὴν πολλὴν παρανομίαν μόνον ἐπιζητεῖ μεταμέλειαν· διδάσκει δὲ καὶ ταύτης τὸν τρόπον. 1γ'. Πλὴν γινώθι τὴν ἀδικίαν σου, ὅτι εἰς Κύριον τὸν Θεόν σου ἠσέβησας. Ἀρχὴ γὰρ ὑγείας αἴσθησις ἀρρώστιας. Καὶ, "Ἐξέχεας τὰς ὁδοὺς σου εἰς ἄλλοτρίους." Τὸν Θεὸν, καὶ Κύριον, καὶ ποιητὴν, καὶ εὐεργέτην καταλιποῦσα, ἄλλοτρίοις συνήφθης· τίνες δὲ οὗτοι; "Ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους." Ἐδειξε τῆς πλάνης τὸ ἀκερδές· ἄκαρπα γὰρ τὰ θεοποιηθέντα φυτὰ. "Τῆς δὲ φωνῆς μου οὐχ ὑπήκουσας, λέγει Κύριος." Νομοθετῶν γὰρ εἶπεν, "Οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ." 1δ'. Ἐπιστράφητε, υἱοὶ ἀφεστηκότες, λέγει Κύριος. Καὶ ἀποστάντας υἱοὺς ὀνομάζει, διὰ τὴν ἄρρητον αὐτοῦ ἀγαθότητα. "Διότι ἐγὼ κυριεύσω ὑμῶν." Πάλιν γὰρ ὑμῶν ἐπιμελήσομαι, καὶ πάσης ἀξιῶσω κηδεμονίας. Καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἕνα ἐκ πόλεως, καὶ δύο ἐκ πατριάς, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς Σιών. (1ε'). Καὶ δώσω ὑμῖν ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν μου, καὶ ποιμανοῦσιν ὑμᾶς ποιμαίνοντες μετ' ἐπὶ στήμης. Ταῦτα τυπικῶς μὲν ἐπὶ τοῦ Ζοροβάβελ ἐγένετο. Ἐπανήλθον γὰρ ἐπὶ Κύρου τοῦ Πέρσου, ποιμένας ἔχοντες τὸν Ζοροβάβελ τὸν τοῦ Σαλαθιήλ, καὶ Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ἰωσεδέκ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν· εὐσέβεια δὲ καὶ εὐνομία ἀμφοτέρους ἐκόσμη. Κατὰ μέντοι τὴν ἀλήθειαν, μετὰ τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησιν ἢ προφητεία τέλος ἐδέξατο. Ἐξελέξατο γὰρ ἐξ Ἰουδαίων ὁ Δεσπότης, ἕνα ἐκ πόλεως, καὶ δύο ἐκ πατριάς· καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, τοὺς ἱερούς ἀποστόλους. Διὸ δὴ καὶ θειοτάτῳ Πέτρῳ ἔφη "Σίμων Ἰωνᾶ, φιλεῖς με; Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου." Καὶ ὅτι ταύτην ἔχει τὴν διάνοιαν ἢ προφητεία, τὰ ἐξῆς μαρτυρεῖ. 1ζ'. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καλέσουσι τὴν Ἰερουσαλήμ θρόνον Κυρίου, καὶ συναχθήσεται εἰς αὐτὴν πάντα τὰ ἔθνη τῷ ὀνόματι Κυρίου εἰς Ἰερουσαλήμ· καὶ οὐ πορεύονται ἔτι ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων 81.524 τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρίας. Τοῦτο δὲ μετὰ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον οὐκ ἐγένετο· οὐ γὰρ κατέλιπε τὴν ἀσέβειαν τῆνικαῦτα τὰ ἔθνη. Μετὰ τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνανθρώπησιν, διεπόρθησαν μὲν εἰς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην οἱ θεῖοι ἀπόστολοι τὸ σωτήριον κήρυγμα· ἀπέστησαν δὲ τῆς προτέρας πλάνης οἱ ταύτη δουλεύσαντες, καὶ τὸν τῶν ἀπάντων προσκυνοῦσι Θεὸν, καὶ ὡς εἰς θρόνον θεῖον τὴν

Ἰερουσαλήμ συντρέχουσιν ἅπαντες. Εἶτα διδάσκει ὡς μετὰ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον οὐκ ἐτι πάλιν αἱ φυλαὶ δίχα διαιρεθήσονται, ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτὸ ἐπανήξουσι, καὶ τὴν πατρώαν καθέξουσι γῆν. Εἶτα ὁ προφήτης ἐπὶ ταῖς χρησταῖς ἐπαγγελίαις ἠσθεὶς φησὶ· ιθ'. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Γένοιτο, Κύριε. Ταῦτα ἐν μέσῳ εἰρηκῶς ὁ προφήτης, συμπεραίνει τὴν θεῖαν ἐπαγγελίαν. "Ὅτι τάξω σε εἰς τέκνα." Πάλιν γὰρ, φησὶ, ἐμοὶ χρηματίσετε παῖδες. "Καὶ δώσω σοι γῆν ἐκλεκτὴν, κληρονομίαν ὀνομαστὴν, Θεοῦ παντοκράτορος ἐθνῶν." Τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας οὕτως ἐκάλεσεν. Ἐθνῶν δὲ αὐτὸν Θεὸν ὠνόμασε παντοκράτορα, διδάσκων ὅτι πάντων ἐστὶ Θεὸς, καὶ πάντων δημιουργὸς, καὶ ὅτι καὶ τὰ ἔθνη τῆς θεογονίας ἀπολαύσονται, καὶ μεταβήσεται εἰς ἐκεῖνα ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος. Μετὰ ταῦτα συμβουλεύει ἦν ἔχουσι παῖδες περὶ πατρὸς φιλοστοργίαν κτήσασθαι, καὶ τῆς θεῖας ἀπολαῦσαι κηδεμονίας. Εἶτα αἰτιᾶται, ὅτι γυναῖκα μοιχεύτριαν εἰς τὸν ἄνδρα παρανομοῦσαν ἐζήλωσαν, οὐ μόνον αἱ δέκα φυλαὶ, ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ Ἰούδα φυλὴ, καὶ τὰς πρὸς τὸν νυμφίον συνθήκας παρέβησαν· προλέγει δὲ καὶ τῶν δέκα φυλῶν τὴν μεταμέλειαν· αἴσθησιν γὰρ αὐταῖς τῆς παρανομίας ἢ τῆς αἰχμαλωσίας ἐνέθηκε συμφορά. κ'. Φωνὴ γὰρ, φησὶν, ἐκ χειλέων ἠκούσθη κλαυθμοῦ καὶ δεήσεως υἱῶν Ἰσραὴλ, ὅτι ἠδὶ κησαν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, ἐπελάθοντο Θεοῦ ἀγίου αὐτῶν. Θεασάμενος δὲ τὴν μεταμέλειαν, ἐπιμεῖναι ταύτη προτρέπει, καὶ φησὶν· κβ'. Ἐπιστρέφητε, υἱοὶ ἐπιστρέφοντες, καὶ ἐγὼ ἰάσομαι τὰ συντρίμματα ὑμῶν. Οὐ μόνον δὲ ὑπισχνεῖται τὴν ἴασιν, ἀλλὰ καὶ ποίοις χρήσασθαι δεῖ λόγοις διδάσκει, μονονουχὶ λέγων· Ταῦτα εἶπατε· "Ἰδοὺ δοῦλοι ἡμεῖς ἐσόμεθά σοι, ὅτι σὺ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν εἶ." Ἀρνούμεθα τὴν πλάνην, βδελυσοσόμεθα τὴν τῶν δαιμόνων δουλείαν· σὲ μόνον ἴσμεν καὶ Κύριον καὶ Θεόν. κγ'. Ὅντως ψεῦδος ἦσαν οἱ βουνοὶ, καὶ ἡ 81.525 δύναμις τῶν ὀρέων. Πλὴν διὰ Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν ἡ σωτηρία τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ. Δι' αὐτῆς μεμαθὴ καμὲν τῆς πείρας, ὡς σὺ μόνος χορηγὸς ἀγαθῶν· τὰ δὲ ἄλλα καὶ οἱ βουνοὶ, ἐπιζήμια καὶ ὀλέθρια. κδ'. Ἡ δὲ αἰσχύνη κατηνάλωσε τοὺς μόχθους τῶν πατέρων ἡμῶν ἀπὸ νεότητος αὐτῶν, καιὸν τῶν τὰ πρόβατα αὐτῶν, τοὺς υἱοὺς αὐτῶν, καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν. Ἐδειξε καὶ ἦς προσέφερον τοῖς εἰδώλοις τιμῆς τὴν ὑπερβολὴν· πρὸς γὰρ βουσί καὶ προβάτοις, καὶ τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας κατέκαιον· καὶ ὅτι οὐ μόνον οὐδὲ ἐκεῖθεν ἐδρέποντο κέρδος, ἀλλὰ πρὸς τῆ τῶν ψυχῶν ἀπωλείᾳ καὶ τὴν αἰσχύνῃ ἐτρέγων· τοῦτο γὰρ διὰ τῶν ἐπαγομένων φησὶ· κε'. Ἐκοιμήθημεν ἐν τῇ αἰσχύνῃ ἡμῶν, καὶ ἐπεκάλυψεν ἡμᾶς ἡ ἀτιμία ἡμῶν· διότι ἕνα τῶν τῶν Θεοῦ ἡμῶν ἡμάρτομεν ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀπὸ νεότητος ἡμῶν, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος τῆς ἀμαρτίας καρπὸν τὴν αἰσχύνῃν εἶναί φησι· λέγει δὲ οὕτως· "Τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε;"

ΚΕΦΑΛ. Δ'.

Οὕτω διδάξας αὐτοὺς δεηθῆναι, ὑπισχνεῖται καὶ αὐτοῖς ἀπόλαυσιν ἀγαθῶν, εἰ λάβοιεν λήθην τῶν εἰδώλων (αὐτὰ γὰρ καλεῖ βδελύγματα), καὶ εἰς τὸν ὄντα Θεὸν μεταθεῖν τὸ σέβας· ὡς καὶ τοὺς ὄρκους μηκέτι κατ' εἰδώλων, ἀλλὰ κατ' αὐτοῦ ποιεῖσθαι, ἀληθεύοντας καὶ οὐ ψευδομένους. Τοῦτο γὰρ λέγει· β'. Ἐὰν ὁμώσης, Ζῆ Κύριος, μετὰ ἀληθείας, ἐν κρίσει καὶ ἐν δικαιοσύνῃ. Ἐν δὲ τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις τὰ τούτων νενομοθέτηκε τελειότερα· "Ἐρῶν γὰρ, φησὶ, τοῖς ἀρχαίοις, Οὐκ ἐπιπορὴ σεις, ἀποδώσεις δὲ Κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ὁμῶσαι ὄλως." Ἰουδαῖοις δὲ, ὡς ἄσθε νῶς διακειμένοις, παρακελεύεται κατ' αὐτοῦ ὁμνῦναι, ἵνα τῇ τοῦ ὄρκου συνηθείᾳ αὐτὸν μόνον προσκυνεῖν διδαχθῶσιν· ἐπαγγέλλεται δὲ, τούτων γινομένων,

ὡς εὐλογήσουσιν ἐν αὐτῷ ἔθνη, καὶ ἐν αὐτῷ αἰνέσουσι τῷ Θεῷ ἐν Ἱερουσαλήμ· τούτων γὰρ εὐσεβούντων, πολλοὶ τῶν πλησιοχώρων μετεμάνθανον τὴν εὐσέβειαν. Ἐντεῦθεν ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Ἰούδα μεταφέρειτὸν λόγον, καὶ φησὶ γ'. Νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα, καὶ μὴ σπεῖ ρητε ἐπ' ἀκάνθαις. Γεωργήσατε, φησὶ, τὰς ὑμετέρας ψυχὰς· πρόρριζον ἀνασπάσατε τῶν εἰδώλων τὴν μνήμην. Ταῦτα γὰρ ἀκάνθας καλεῖ. δ'. Περιτμήθητε τῷ Θεῷ ὑμῶν. Εἶτα διδάσκει ὁποῖα τοῦ Θεοῦ ἡ περιτομή. "Καὶ περιτέμενεσθε 81.528 τὴν ἀκροβυστίαν τῆς καρδίας ὑμῶν, ἄνδρες Ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ." Σαφῶς ἐδίδαξεν ὡς ἡ φαινομένη περιτομή τύπος τῆς κεκρυμμένης, καὶ ὅτι τῆς ἔνδον οὔσης περιττὴ ἡ τοῦ σώματος. Ἐντεῦθεν ὀρμώμενος ὁ θεῖος Ἀπόστολος Ῥωμαίοις γέγραπεν· "Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ, ἐν σαρκὶ, περιτομή, ἀλλ' ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομή καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι, οὐ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ." Ἦκουσε γὰρ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· "Περιτμήθητε τῷ Θεῷ ὑμῶν, καὶ περιτέμενεσθε τὴν ἀκροβυστίαν τῆς καρδίας ὑμῶν, ἄνδρες Ἰούδα, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ· μήποτε ἐξέλθῃ ὡς πῦρ ὁ θυμὸς μου, καὶ ἐκκαυθήσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων ἀπὸ προσώπου πονηρίας ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν." Ὑμεῖς γὰρ μόνοι δύνασθε σβέσαι μεταμελούμενοι· ὑμῶν δὲ μεταμελεία μὴ κεκρημένων, οὐδεὶς ἰκανὸς ἀπαλλάξαι τῆς τιμωρίας. Δεδιττόμενος δὲ αὐτοὺς παρακελεύεται εἰπεῖν τῇ Ἱερουσαλήμ, καὶ πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ φυλῇ, ὥστε σαλπῖσαι, καὶ σημᾶναι πᾶσι τῶν πολεμίων τὴν προσβολὴν, ἵνα εἰς τὰς τετειχισμένας καταφύγωσι πόλεις, διαφερόντως δὲ εἰς Σιών, ὡς ὀχυρωτέραν· καὶ κατ' ἐπίγει, λέγων· ς'. Σπεύσατε, μὴ στήτε, ὅτι κακὰ ἐγὼ ἐπάγω ἀπὸ βορρᾶ, καὶ συντριβὴν μεγάλην. Λέγει δὲ ταῦτα παραβολικώτερον· καὶ καλεῖ λέοντα τὸν Ναβουχοδονόσορ, μάνδραν δὲ τὴν Βαβυλώνα· ἐκεῖθεν δὲ τοῦτον ὀρμώντα, καὶ τὰς πόλεις ἐμπρῆσαι, καὶ τὰς χώρας δηῶσαι. η'. Τούτου δὴ χάριν, περιζώσασθε σάκκους, καὶ κόπτεσθε, καὶ ὀλολύξατε, ὅτι οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς Κυρίου ἀφ' ὑμῶν. Προλέγει δὲ καὶ τὴν τοῦ βασιλέως δειλίαν, τοῦ τε Ἰωακείμ, καὶ τοῦ Ἰεχωνίου μετ' ἐκεῖνον, καὶ τελευταίου τοῦ Σεδεκίου. Προλέγει καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων τὸ δέος. Καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς τὸν Δεσπότην ὁ προφήτης φησὶ· ι'. Ἄρα γε ἀπατῶν ἠπάτησας τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ, λέγων, Εἰρήνη ἔσται, καὶ ἰδοὺ ἤψατο ἡ μάχαιρα ἕως τῶν ψυχῶν αὐτῶν; Ταῦτα οὐκ ἀληθῶς ὁ προφήτης ἔφη, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ ψευδοπροφῆται εἰρήνην ὑπισχνοῦντο, τὸν Θεὸν ταύτην ἐπαγγέλλεσθαι λέγοντες, τὴν ἐκείνων ἐλέγχων ψευδολογίαν, τούτοις τοῖς λόγοις ἐχρήσατο ια'. Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐροῦσι τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ τῇ Ἱερουσαλήμ, ὡς πνεῦμα πλανήσεως ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὁδὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου οὐκ εἰς καθαρὸν, οὐδὲ εἰς ἅγιον. 81.529 ιβ'. Πνεῦμα πληρώσεως ἀπὸ τούτων ἤξει μοι. Δι' αὐτῆς, φησὶ, μαθήσονται τῆς πείρας, κατὰ τὸν καιρὸν τῶν συμφορῶν, ὡς πνεῦμα πλανήσεως ἦν τὸ διὰ τῶν ψευδοπροφητῶν φθεγγόμενον, οὐ καθαρὸν, οὐδὲ ἅγιον, οὐδὲ πνεῦμα πληρώσεως, ἀντὶ τοῦ, οὐ συμπληρωτικὸν τῆς Τριάδος· ἀφ' ὧν ἤλθε μοι τὰ παρόντα κακά. "Νῦν δὲ ἐγὼ λαλήσω κρίματά μου πρὸς αὐτούς." Τουτέστιν, "Ὅσον δικαίως αὐτοῖς ἐπάξω συμφοράς. Καὶ καταλέγει ταύτας, νεφέλη μὲν ἀπεικάζων καὶ καταγιγίδι τὰ ἄρματα, ἀετοῖς δὲ τὴν τῶν ἵππων ὀξύτητα. Προλέγει καὶ τὸν ἐσόμενον θρήνον· "Οὐαὶ ἡμῖν, ὅτι ταλαιπωροῦμεν." Καὶ μετὰ ταῦτα συμβουλεύει τῇ μεταμελείᾳ τὴν σωτηρίαν καρπώσασθαι. ιδ'. Ἀπόπλυνε γὰρ, φησὶ, ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν σου, Ἱερουσαλήμ, ἵνα σωθῆς· ἕως πότε ὑπάρχουσιν ἐν σοὶ διαλογισμοὶ πονηροῦ σου; Ἡ γὰρ τῶν λογισμῶν πονηρία τούτων σοὶ τῶν κακῶν γεγένηται πρόξενος. ιε'. Διότι φωνὴ ἀναγγέλλοντος ἐκ Δὰν ἤξει, καὶ ἀκουσθήσεται πόνος ἐξ ὄρους Ἐφραΐμ. Δὰν ἡ νῦν

Πανεάς έκαλεῖτο· αὕτη ἦν τῆς Ἰσραηλίτιδος γῆς, καὶ μαρτυρεῖ τῶν Βασιλειῶν ἡ ἱστορία· ἀπὸ Δὰν καὶ ἕως Βηρσαβεεΐ· ἀπὸ βορρᾶ δὲ καὶ αὕτη, καὶ τὸ ὄρος τὸ Ἐφραΐμ τῆς Ἱερουσαλήμ διάκειται· ἐκεῖθεν δὲ ὁ Βαβυλώνιος ἐποίησατο τὴν πορείαν. Καὶ μάρτυς οὗτός τε ὁ προφήτης, καὶ τῶν Βασιλειῶν ἡ τετάρτη· λέγουσι δὲ ὡς τοὺς αἰχμαλώτους εἰς Ῥεβλαθὰ τῆς Ἐμὰθ ἀπήγαγον οἱ τοῦ Ναβουχοδονόσορ. Κώμη δὲ ἐστὶν ἡ Ῥεβλαθὰ τῆς νῦν καλουμένης Ἐμέσης· ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι Ἐμὰθ τὴν μεγάλην τὴν Ἐμεσαν λέγει· τὴν δὲ ἄλλην Ἐμὰθ, τὴν Ἐπιφάνειαν· οὕτω γὰρ καὶ μέχρι τοῦ παρόντος τῇ ἐπιχωρίῳ καλεῖται φωνῇ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐκεῖθεν τρέχοντες τὰ λυπηρὰ προσεμένοντο· ις', ιζ'. Ἴδου συστροφαὶ ἔρχονται ἐκ γῆς μακρόθεν, καὶ ἔδωκαν ἐπὶ τὰς πόλεις Ἰούδα φωνὴν αὐτῶν. Ὡς φυλάσσοντες ἀγρὸν ἐγένοντο ἐπ' αὐτὴν τὴν κυκλόθεν. Καθάπερ γὰρ, φησὶ, οἱ τὰ σπέρματα ἢ τὰς ἀμπέλους φυλάσσοντες, ἀκριβῶς 81.532 ταῦτα φυλάττουσι, καὶ τοὺς ὀδίτας δι' αὐτῶν παρ' ἑνὸς κωλύουσιν· οὕτως οὗτοι τὴν Ἱερουσαλήμ πολιορκήσουσι, καὶ οὐδένα διαφυγεῖν συγχωρήσουσι. Διδάσκει δὲ καὶ ὁ προφήτης, καὶ τῶν Βασιλειῶν ἡ τετάρτη, ὡς καὶ τεῖχος περιωκοδόμησαν κύκλῳ ἀπὸ τετραπόδων λίθων, ὥστε μηδένα διαδράναι τῶν ἐν οἰκούντων. Ταῦτα δὲ πείσῃ, φησὶν, "Ὅτι ἐμοῦ ἡμέλεισας, λέγει Κύριος." ιη'. Αἱ ὁδοί σου καὶ τὰ ἐπιτηδεύματά σου ἐποίησάν σοι ταῦτα· αὕτη ἡ κακία σου, ὅτι πικρὰ, ὅτι ἤψατο ἕως τῆς καρδίας σου. Ἄξια ὧν ἐτόλμησας ὑπομενεῖς, καὶ θερίσεις ἃ ἔσπαρκας. Ταῦτα προειπὼν ὁ προφήτης ὑπὲρ ἐκείνων ὀδυνᾶται, καὶ ἀποδύεται, καὶ λέγει τὴν κοιλίαν ἠλγηκένας, καὶ τὰ τῆς καρδίας αἰσθητήρια· καὶ μιμεῖται μητέρα σπαρασσομένην ἐπὶ τέκνων ὀλέθρῳ. ιθ', κ'. Μαιμάσσει γὰρ, φησὶν, ἡ ψυχὴ μου, σπαρασσεται ἡ καρδία μου, οὐ σιωπήσομαι· ὅτι φωνὴν σάλπιγγος ἤκουσεν ἡ ψυχὴ μου, κραυγὴν πολέμου. Καὶ τάλαιπωρίαν, καὶ συντριμμὸν ἐπικαλεῖται. Ταῦτα γὰρ ἡ σάλπιγξ σημαίνει, ταῦτα προδηλοῖ τὰ κακά· λέγει δὲ καὶ τὴν γῆν τάλαιπωρῆσαι, καὶ τὴν σκηνὴν διαρῥαγῆναι, καὶ τὰς δέρρεις διασπασθῆναι· διὰ δὲ τούτων τῆς πόλεως αἰνιττεται τὴν κατάλυσιν. Ἐξηγεῖται καὶ τῶν φευγόντων τὸ πλῆθος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ φησὶ κβ'. Διότι οἱ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ μου ἐμὲ οὐκ ἤδεισαν, οἱ υἱοὶ ἄφρονές εἰσι, καὶ οὐ συνετοί. Καὶ ἵνα μὴ νομισθῶσιν ἄξιοι εἶναι συγγνώμης ὡς ἄφρονες, εὐθὺς ἐπήγαγεν· "Σοφοὶ εἰσι τοῦ κακοποιῆσαι, τὸ δὲ καλῶς ποιῆσαι οὐκ ἔγνωσαν." Τοῦτο γὰρ δὴ τὸ παγχάλεπον, ὅτι εἰς οὐδὲν ἐχρήσαντο τῇ φρονήσει, καθάπερ οἱ μέθυσοι τῷ οἴνῳ, καὶ τῷ σιδήρῳ οἱ ἀνδροφόνοι. κγ'–κε'. Ἐπέβλεψα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ οὐ δέν· καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ οὐκ ἦν τὰ φῶτα αὐτοῦ. Εἶδον τὰ ὄρη, καὶ ἰδοὺ ἦν τρέμοντα· καὶ πάντας τοὺς βουνοὺς ταρασσομένους. Ἐπ' ἐβλεψα, καὶ ἰδοὺ οὐχ ὑπῆρχεν ἄνθρωπος, καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐπτοεῖτο. Ταῦτα πάσχειν εἰώθασιν οἱ συμφοραῖς περιπίπτοντες· οὔτε γὰρ τὸ φῶς αὐτοῖς φῶς εἶναι δοκεῖ, οὔτε ἡ ἡμέρα ἡμέρα, οὔτε τὰ ἡδέα ἡδέα. Πάντα εἰς τὸνναντίον αὐτοῖς μεταβέβληται. κζ'. Εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὁ Κάρμηλος ἔρημος, καὶ 81.533 πᾶσαι αἱ πόλεις ἐμπερησμένοι πυρὶ ἀπὸ προσώπου Κυρίου, καὶ ἀπὸ προσώπου τῆς ὀργῆς αὐτοῦ ἠφανίσθησαν. Εἰκὸς μὲν καὶ αὐτὸν δηρωθῆναι τὸν Κάρμηλον, ἐν τῇ τῶν πολεμίων ἐφόδῳ· ἐγὼ δὲ οἶμαι Κάρμηλον ἐνταῦθα τροπικῶς τὴν Ἱερουσαλήμ ὀνομάζεσθαι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐνοικούντων. κζ'. Τάδε λέγει Κύριος· Ἐρημος ἔσται πᾶσα ἡ γῆ· συντέλειαν δὲ οὐ μὴ ποιήσω. Πᾶσαν τὴν γῆν τὴν Παλαιστίνην λέγει· ὑπισχνεῖται δὲ τὴν ἀνάκλησιν. Εἶτα παρακελεύεται κη'. Ἐπὶ τούτοις πενθεῖτω ἡ γῆ, συσκοτα σάτω ὁ οὐρανὸς ἄνωθεν, διότι ἐλάλησα. Συν ἄδει γὰρ ἡ κτίσις τῷ Ποιητῇ. "Παρατάγμαί, καὶ οὐ μετανοήσω." Τὸ, "Οὐ μετανοήσω," ἀνθρωπίνως τέθεικεν· ἀπαθὲς γὰρ τὸ Θεῖον· ἀντὶ τοῦ, Ἐδοκίμασα τιμωρήσασθαι. "Ὁρμησα, καὶ οὐκ ἀποστρέψω ἀπ' αὐτῆς," τουτέστι, τῆς ὀρμῆς. Διδάσκει δὲ τίς αὕτη· ὅτι διὰ τὸ δέος τῶν τε ἱπέων καὶ

τοξο τῶν εἰς φυγὴν ἐτρέποντο πάντες, καὶ οἱ μὲν εἰς τὰ ὄρη, οἱ δὲ εἰς τὰ ἄλλα θαρρῆν ἐπειράθησαν· πολλοὶ δὲ καὶ τὰς πόλεις καταλιπόντες, τὰς τῶν ὄρων κατέλαβον κορυφάς. Εἶτα πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ· λ'. Καὶ σὺ, ἡ ταλαίπωρος, τί ποιήσεις; Ἄντι τοῦ, Ποῦ φεύξῃ; ποῖον καταλήψῃ τόπον; "Ἐὰν περιβάλη κόκκινον, καὶ κοσμήσῃ κόσμῳ χρυσοῦ· καὶ ἔὰν χρίσῃ στίβῃ τοὺς ὀφθαλμούς σου, εἰς μάτην ἐγένετο ὁ ὠραϊσμός σου· ἀπώσαντό σε οἱ ἔρασταί σου· τὴν ψυχὴν σου ζητοῦσιν." Εἰώθεισαν ἐν ταῖς τῶν δαιμόνων ἐορταῖς καλλωπίζεσθαι· ἐκείνου αὐτὸς τοὺς ἀναμιμνήσκει τοῦ κόσμου, καὶ διδάσκει ὡς ἀκερδῆ πάντα ἐκεῖνα καὶ ἐπιζήμια. Οὐδεμιᾶς γὰρ παρὰ τῶν δαιμόνων ἀπελάσαντο συμμαχίας, μᾶλλον δὲ τούτων αὐτοῖς τῶν κακῶν γεγένηται πρόξενος. λ'. Ὅτι φωνὴν ὡς ὠδινούσης ἤκουσα· τοὺς στεναγμούς σου, ὡς πρωτοτοκούσης. Παρέστησε διὰ τῆς εἰκόνας τῆς ὀδύνης τὸ μέτρον. "Οἱ μοι, ὅτι ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τοῖς ἀνηρημένοις." Νόμον θεῖον πληροῖ, "Κλαίειν μετὰ κλαιόντων," καὶ τοῖς τιμωρομένοις συνοδυνώμενος. Ἡμεῖς δὲ ἐνταῦθα διαναπαύσαντες, παρακαλοῦμεν τοὺς ἐντευχομένους τῇ βίβλῳ, φυγεῖν μὲν τὴν τῶν δαιμόνων ἀπάτην, διὰ πάντων δὲ τὸν Θεὸν θεραπεῦσαι. Οὕτω γὰρ δυνησόμεθα, καὶ κατὰ τὸν παρόντα βίον τῆς παρ' αὐτοῦ προνοίας ἀπολαῦσαι, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν· χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ σὺν τῷ Πνεύματι δόξα, τιμὴ, καὶ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ Β.

ΚΕΦΑΛ. Ε΄.

α'. Περιδράμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἴδετε, καὶ γινώτε, καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς, ἔὰν εὔρητε ἄνδρα ἐν αὐτῇ· ἔὰν εὔρεθῇ τις ποιῶν κριμα, καὶ ζητῶν τὴν πίστιν· καὶ ἴλεως ἔσομαι αὐτῇ, λέγει Κύριος. Ἀνυπέρβλητος καὶ ἡ ἐκείνων ἀσέβεια, καὶ ἡ τοῦ Δεσπότου φιλανθρωπία· οἱ μὲν γὰρ ὁμοθυμαδὸν εἰς παρανομίαν· ὁ δὲ καὶ δι' ἑνὸς κατὰ νόμον πολιτευομένου συγγνώμην ἅπασιν ἐπαγγέλλεται· τὸ μέντοι, "Ἴδετε, καὶ γινώτε, καὶ ζητήσατε," ἀντὶ τοῦ, Μετὰ πάσης ἀκριβείας ἐρευνήσατε. β'. Ζῆ Κύριος, λέγουσιν, ὅμως δὲ ἐπὶ ψεῦδεσιν ὁμνύουσιν. Οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς πρόσθεν εἰρημένους μεταθεῖναι τὸν ὄρκον εἰς αὐτὸν ἀπλῶς παρηγγύησεν, ἀλλὰ μετὰ ἀληθείας ὁμόσαι. Εἶτα ὁ προφήτης· γ'. Καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς πίστιν. Τουτέστι, Μαρτυρεῖς οἷς λέγω. Ἐφορᾷ γὰρ πάντα. "Ἐμασίγωσας αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἐπόνεσαν· συνετέλεσας αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἠθέλησαν δέξασθαι παιδείαν." Τὸ μὲν πρότερον τὴν σύμμετρον παιδείαν δηλοῖ· τὸ δὲ, "συνετέλεσας," τὴν ἐπιτεταμένην· ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτοὺς ὠνήσεν διὰ τὴν ἀτεράμονα γνώμην· τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς ἐξῆς λέγει· "Ἐστερέωσαν τὸ πρόσωπον αὐτῶν ὑπὲρ πέτραν, καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἐπιστραφεῖναι." Τὴν ἀναίδειαν αὐτῶν, καὶ ἀπειθειαν διὰ τούτων δηλοῖ. δ', ε'. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Ἴσως πτωχοὶ εἰσι, διότι οὐκ ἠδυνήθησαν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ὁδὸν Κυρίου, καὶ κρίσιν Θεοῦ αὐτῶν. Πορεύσομαι πρὸς τοὺς ἄδρους, καὶ λαλήσω αὐτοῖς· ὅτι αὐτοὶ ἔγνωσαν ὁδὸν Κυρίου, καὶ κρίσιν Θεοῦ. Ἄδρους ἐκάλεσε τοὺς ἱερέας καὶ τοὺς νομοδιδασκάλους· πτωχοὺς δὲ τοὺς ἄλλους, ὡς τῆς θείας γνώσεως τὸν πλοῦτον οὐ κεκτημένους· ἀμφοτέρων μὲντοι παρανομίαν καταγορεύει· τοῦτο γὰρ ἐπάγει· "Καὶ ἰδοὺ ὁμοθυμαδὸν συνέτριψαν ζυγὸν, διέρρηξαν δεσμούς." Ταῦτα οὐκ ἀπλῶς εἴρηκεν ὁ προφήτης· ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπέσχετο ὁ Δεσπότης φιλανθρωπίαν, ἕνα γοῦν εἰ εὔρη ποιῶντα κριμα, καὶ ζητοῦντα πίστιν, διδάσκει ὡς ἐπεζήτησε μὲν, ὡς προσετάχθη, πάντας δὲ εὔρε

συντρίψαντας τὸν τοῦ νόμου ζυγόν. Ϛ'. Διὰ τοῦτο ἔπαισεν αὐτοὺς λέων ἐκ τοῦ δρυ μοῦ, καὶ λύκος ἕως τῶν οἰκιῶν ὠλόθρευσεν αὐ 81.537 τοὺς, καὶ πάρδαλις ἐγρηγόρησεν ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτῶν. Λέοντα τὸν Ναβουχοδονόσορ καλεῖ, λύκον δὲ, ὡς οἶμαι, Ναβουζαρδᾶν τὸν ἀρχιμάγειρον· ὃς ὕστερον ἀποσταλεῖς, καὶ τὴν πόλιν ἐνέπρησε, καὶ τὸν θεῖον νεῶν καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας ἐξηνδραπόδισε· πάρδαλιν δὲ ἠγοῦμαι Ἀντίοχον καλεῖσθαι τὸν Ἐπιφανῆ· καὶ γὰρ ὁ θεῖος Δανιήλ τὴν Μακεδονικὴν βασιλείαν παρδάλει εἶδεν ἀπεικασμένην· ὑπὸ τούτων, φησὶν, ἀπάντων ἐθηρεύθη διατὴν περιτὰ εἶδωλα πλάνην. Εἶτα δικαστικῶς ϛ'. Ποία τούτων ἴλεως γένωμαι σοι; Λέγει δὲ καὶ τῆς παρανομίας τὰ εἶδη. Οὐ γὰρ μόνον, φησὶν, ὑμεῖς, καὶ οἱ ὑμέτεροι παῖδες ὄμνυνται κατὰ τῶν οὐκ ὄντων θεῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ὀρκίζετε· ἐγὼ δὲ ὑμῖν ἀφθονίαν ἀγαθῶν ἐδωρούμην. Τοῦτο γὰρ λέγει, "Καὶ ἐχόρτασα αὐτούς." Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀλλοτρίους διορύττετε γάμους, ὡς τὴν λαγνείαν ὑμῶν ἵπποις θηλυμανέσιν ἀπεικάζεσθαι. Εἶτα συλλογιστὶ κῶς θ'. Μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι; λέγει Κύριος· ἢ ἐν ἔθνει τῷ τοιοῦτῳ οὐκ ἐκδικήσῃ ἡ ψυχὴ μου; Ταῦτά με, φησὶ, παριδεῖν δυνατόν; Καὶ πῶς οἶόν τε παραφθεῖραι τοῦ δικαίου τὴν ψῆφον; Οὐ δὴ χάριν, ταύτην ἐκφέρει, καὶ κελεύει καὶ τὰ τεῖχη καταλῦσαι, καὶ κατασκάψαι τοὺς προμαχῶνας· κεράννυσι δὲ τὸ δίκαιον ἀγαθότητι. ι'. Συντέλειαν γὰρ, φησὶ, μὴ ποιήσετε· ὑπολείπεσθε τὰ ὑποστηρίγματα αὐτῆς, ὅτι τοῦ Κυρίου ἐστίν. Αἰνίττεται δὲ διὰ τούτων τὴν ἀνάκλησιν, καὶ τὴν δευτέραν οἰκοδομίαν. Προλέγει δὲ τῶν λυπηρῶν τὴν αἰτίαν ὅτι παρανομοῦντες καὶ ἀχάριστοι περὶ τὸν εὐεργέτην γιγνόμενοι ἐθρα σύνοντο, καὶ κρείττους ἔσεσθαι τῶν λυπηρῶν ὑπελάμβανον. ιβ'. Οὐχ ἤξει γὰρ, φησὶν, ἐφ' ἡμᾶς κακὰ, καὶ μάχαιραν καὶ λιμὸν οὐκ ὀψόμεθα. Αἴτιοι γὰρ τούτων ἦσαν οἱ ψευδοπροφήται· τούτων γὰρ ἐν τοῖς ἐπαγομένοις κατηγορεῖ. ιγ'. Οἱ προφήται ὑμῶν ἦσαν εἰς ἄνεμον· καὶ λόγος Κυρίου οὐχ ὑπῆρχεν αὐτοῖς. Τὸ δὲ "εἰς ἄνεμον" τὸ μάταιον καὶ ψευδὲς τῶν λεγομένων δηλοῖ· οὐ γὰρ τοῦ θεοῦ μετέλαχον Πνεύματος. Οὐ δὴ χάριν πρὸς τὸν προφήτην φησὶν, ὅτι Ὁ λόγος, ὃν διὰ τῆς σῆς φθέγγομαι γλώττης, πρὸς αὐτοὺς δίκην καταναλώσει· ὑποδείκνυσι δὲ καὶ τῆς τιμωρίας τὸν τρόπον ιε'. Ἴδου ἐγὼ ἐπάγω ἐφ' ὑμᾶς ἔθνος πόρρωθεν, οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος, ἔθνος ἀρχαῖόν ἐστι. Τοὺς Ἀσσυρίους λέγει· ἔθνος δὲ αὐτοὺς ἀρχαῖον καλεῖ, ἐπειδήπερ ἡ τούτων βασιλεία πασῶν ἐστὶ πρεσβυτάτη· Νεμβρώθ γὰρ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν πρῶτος αὐτῶν ἐβασίλευσεν. Εἶτα λέγει καὶ τῆς φωνῆς τὸ ἀλλόγλωττον. Καὶ τὴν φαρέτραν ἀπεικάζει τάφῳ ἀνεωγμένῳ, διὰ τὸ θανατηφόρον 81.540 τῶν βελῶν, καὶ τῆς τοξείας τὸ εὐστοχόν. Λέγει δὲ καὶ τῆς γῆς τὴν δῆωσιν, καὶ τῶν οἰκιῶν τὴν πόρθησιν, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων σφαγὴν. Προλέγει μὲν τοι καὶ τὴν τῶν πολεμίων κατάλυσιν, καὶ τὴν τούτων ἀνάκλησιν. ιη'. Οὐ γὰρ μὴ ποιήσω, φησὶν, ὑμᾶς εἰς συντέλειαν. Καὶ ἐπειδὴ ἀναληγισίαν ἐνόσουν, καὶ τὰς οἰκειὰς οὐχ ἐώρων παρανομίας, ἀλλ' ἔλεγον· ιθ'. Ἐνεκα τίνος ἐποίησεν ἡμῖν Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν πάντα ταῦτα; κελεύει τῷ προφήτῃ πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν, "Ἄνθ' ὧν ἐγκατελίπετέ με, καὶ ἐδουλεύσατε θεοῖς ἑτέροις ἐν τῇ γῇ ὑμῶν, οὐ τως δουλεύσατε ἀλλοτρίοις ἐν γῇ οὐχ ὑμῶν." Δικαία δὲ τῆς τιμωρίας ἡ ψῆφος. Ἐπειδὴ, φησὶ, τὴν ἐμὴν ἠρνήθητε βασιλείαν, ἑτέροις ὑμᾶς παραδώσω δεσπόταις. Ταῦτα αὐτοὺς σπουδαίως ἀκοῦσαι κελεύει, καὶ μωροὺς, καὶ ἀσυνέτους καλεῖ, ἐπειδὴ τοῖς τοῦ σώματος αἰσθητηρίοις οὐκ εἰς δέον ἐκέχρητο. "Ὄφθαλμοί μου γὰρ αὐτοῖς, φησὶ, καὶ οὐ βλέπουσιν· ὠτα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀκούουσι." Δείκνυσι καὶ αὐτοὺς καὶ ἀψύχων ἀλογωτέρους. Ἡ μὲν γὰρ θάλαττα, φησὶ, φυλάττει τοὺς ὄρους· ἔθνη δὲ αὐτῇ ὄρους, οὐκ ἀδαμάντινον τεῖχος, ἀλλὰ ψάμμον εὐτελεστάτην· ἀλλ' ὅμως κυκλωμένη καὶ ταρασσομένη οὐχ ὑπερβαίνει τοὺς ὄρους, ἀλλὰ τούτοις πελάζουσα εἰς τοῦπίσω χωρεῖ·

οὔτοι δὲ λόγῳ τιμηθέντες, τὴν ἀλογίαν ἠγάπησαν. κγ'. Τῷ γὰρ τούτῳ λαῶ, φησί, ἐγενήθη καρδία ἀνήκοος καὶ ἀπειθής. Οὐ γὰρ αἰσθάνονται τῶν ὑπ' ἐμοῦ χορηγηθέντων ἀγαθῶν· ὑέτον μὲν γὰρ αὐτοῖς πρῶϊμον καὶ ὄψιμον διηνεκῶς παρέχω. Ἐπειτα δὲ καὶ τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν ἀπολαύουσι. Τοῦτο γὰρ εἶπε, "Κατὰ καιρὸν πληρώσεως προστάγματα θερισμοῦ." Οἷον γὰρ τινι προστάγματι τῷ βουλή ματι κέχρηται· καὶ πλήρεις τοὺς ἀπὸ γῆς δωρεῖται καρπούς. Ἄλλ' ὅμως παρανομοῦντας ὑμᾶς ὄρων, καὶ τούτων ἐστέρησα τῶν ἀγαθῶν. κς', κζ'. Εὐρέθησαν γὰρ ἐν τῷ λαῶ μου ἀσεβεῖς, καὶ παγίδας ἔστησαν διαφθεῖραι ἄνδρας, καὶ συνελάμβανον. Ὡς παγὶς ἐφισταμένη πλήρης πετεινῶν, οὕτως οἱ οἴκοι αὐτῶν πλήρεις δόλου. Τὰς λαθραίας αὐτῶν ἐπιβουλάς διὰ τούτων δεδήλωκε. Λέγει δὲ καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀδικίας ἐγγιγνόμενον πλοῦτον, καὶ τὴν ἐκ τοῦ πλοῦτου προσγιγνομένην ἀλαζο νείαν, καὶ τὸν παράνομον βίον, καὶ τὴν κατὰ τῶν ὀρφανῶν καὶ χηρῶν ἀδικίαν. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπ' ἀγει· κθ'. Μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι, ἢ ἐν ἔθνει τῷ τοιούτῳ οὐκ ἐκδικιεῖ ἡ ψυχὴ μου; Ἀλλότριον, φησί, τῆς ἐμῆς δικαιοκρισίας, ἢ τῶν τοιούτων ὑπεροψία. 81.541 λ'. Ἐκστασις δὲ, καὶ φρικτὰ ἐγενήθη ἐπὶ τῆς γῆς. Ὅταν παρ' ἐλπίδα πᾶσαν παρανόμως τι γινόμενον ἴδωμεν, ταῦτα λέγειν εἰώθαμεν· Ἐξέστην ἐπὶ τῷδε ἔφριξα τόδε ἀκούσας. Εἶτα λέγει τὰ τούτων αἴτια. λα'. Οἱ προφητῆται ὑμῶν προφητεύουσιν ἄδικα· τουτέστι, ψευδῆ. "Καὶ οἱ ἱερεῖς ἐπεκρότησαν ταῖς χερσὶν αὐτῶν." Συγκαταθέσεως τοῦτο σημεῖον. "Καὶ ὁ λαὸς μου ἠγάπησεν οὕτως." Τὴν κακὴν ἀπάντων ὑπέδειξε συμφωνίαν. "Καὶ τί ποιήσετε μετὰ ταῦτα;" Ἀντὶ τοῦ, τῆς τιμωρίας ἐπιφερομένης· δηλοῖ δὲ ταύτην διὰ τῶν ἐξῆς

ΚΕΦΑΛ. ζ'.

Παρακελεύεται γὰρ τὸν τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς· συνήπτο δὲ αὕτη τῆ τοῦ Ἰούδα, σημᾶναι τῇ σάλπιγγι, καὶ εἰς παράταξιν ἐτοιμοὺς γενέσθαι, ὡς τῶν ἀπὸ βορρᾶ πολεμίων κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ ὁρμώντων. Ὁραίαν γὰρ καὶ τρυφεράν αὐτὴν καλεῖ· ὠραίαν μὲν, διὰ τὸ κάλλος τῶν οἰκημάτων· τρυφεράν δὲ, διὰ τὸ ἀβροδίαιτον τῶν ἐνοικούντων ἐν αὐτῇ. γ'. Ἦξουσι ποιμένες καὶ τὰ ποίμνια αὐτῶν, καὶ πήξουσιν ἐπ' αὐτὴν σκηνὰς, καὶ ποιμανοῦσιν ἕκαστος τῆ χειρὶ αὐτοῦ τὴν ἀγέλην αὐτοῦ. Ποιμένας τοὺς βασιλέας καλεῖ, τοὺς μετὰ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἐπιστρατεύσαντας· ἀγέλας δὲ καὶ ποιμένας, τὰς στρατιάς τὰς ὑπὸ τούτους τελούσας· τὴν δὲ τῆς πόλεως πολιορκίαν διὰ τούτων δεδήλωκεν. Εἶτα λέγει καὶ τὰς ἐν μεσημβρίᾳ παρατάξεις, καὶ τὰς ἐσπερινὰς ἐφόδους, καὶ τὰς νυκτερινὰς προσβολὰς, καὶ ὡς δρυμὸν ἄκαρπον ἐκκόψαι παρακελεύεται· ὅλη γὰρ ἐστὶ ψευδὴς κατὰ δυναστείαν αὐτῆς· συμβαίνει δὲ ταῦτα καὶ τοῖς πρόσθεν εἰρημένοις. ζ'. Ὡς ψύχει λάκκος ὕδωρ αὐτοῦ, οὕτως ψυχεῖ κακίαν αὐτῆς. Ἔδει τὴν τῷ Θεῷ ἀνακειμένην πόλιν, καὶ τοὺς παρανομία συζῶντας ὑποδεχομένην, εὐνομίαν διδάσκειν· νῦν δὲ τούναντίον ἐγκαλεῖται, ὅτι αὕτη διδάσκαλος ἀσεβείας ἐγένετο· καὶ καθὰ περὶ ὁ λάκκος εἰς ψυχρὰν ποιότητα μεταβάλλει τὸ ὕδωρ· οὕτως εἰς πονηρίαν αὕτη τοὺς πρὸς αὐτὴν παραγινομένους μετέβαλε· τὴν μέντοι πόλιν, οὐ τὰς οἰκοδομὰς, ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας καλεῖ. "Ἀσεβεία καὶ ταλαιπωρία ἀκουσθήσεται ἐν αὐτῇ ἐπὶ προσώπου μου διαπαντός." Οὐδὲ τὴν ἐμὴν ἐνοίκησιν ἐδε δίεισαν, ἀλλ' ὀρώντός μου πᾶσαν ἐτόλμων ἀσεβείαν. Εἶτα παραίνεσιν εἰσάγει καὶ συμβουλήν. Ἐν πόνῳ καὶ μαστιγῇ (ἡ) παιδεύθητι, Ἱερουσαλήμ, μήποτε ἀποστή ἡ ψυχὴ μου ἀπὸ 81.544 σοῦ, καὶ ποιήσω σε ἄβατον γῆν, ἣτις οὐ κατοικηθήσεται. Τὴν ἄρρητον τοῦ Δεσπότη φιλανθρωπίαν καὶ ταῦτα δηλοῖ· ἀπειλῶν γὰρ αὐτῇ τὰ σκυθρωπά, ὑπισχνεῖται μεταβαλλομένη τὴν τούτων ἀπαλλαγὴν. Ἐπειδὴ δὲ τὴν εἰσήγησιν οὐκ ἐδέχοντο,

τρυγητὰς μὲν καλεῖ τοὺς πολεμίους· ἐντέλλεται δὲ αὐτοῖς ἅπαντας αὐτοὺς συναγαγεῖν, ὡς ἀμπέλου καρπὸν, καὶ τὴν αἰτίαν διδάσκει. ι'. Πρὸς τίνα λαλήσω, καὶ διαμαρτύρωμαι, καὶ ἀκούσεται; Ἴδου ἀπερίτμητα τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ οὐ δύνανται ἀκοῦειν. Ἴδου τὸ ῥῆμα Κυρίου ἐγένετο αὐτοῖς εἰς ὄνειδισμόν· οὐ μὴ βουλευθῶσιν αὐτὸ ἀκοῦσαι. Ἀπερίτμητα ὦτα καλεῖ τὰ ἀδιακρίτως πάντα δεχόμενα. Τοιοῦτοι ἦσαν καὶ οὗτοι· τὰ παρὰ τῶν ψευδοπροφητῶν προσφερόμενα τερπνὰ ὄντα ῥαδίως δεχόμενοι, τοῖς θείοις λόγοις προσέχουν οὐκ ἤθελον, ἀλλ' ἐκωμῶδουν καὶ διεχλεύαζον τοὺς προφήτας. Εἶτα διδάσκει τὴν τῆς μακροθυμίας ὑπερβολὴν. ια'. Τὸν θυμὸν μου ἐπλήρωσα, καὶ ἐπέσχον, καὶ οὐ συνετέλεσα αὐτούς. Ἄντι τοῦ, Ὁρμησα κολάσαι, καὶ οἴκτου πάλιν αὐτοὺς ἤξιωσα καὶ φειδοῦς. Ἀπειλεῖ δὲ κοινὴν καὶ νέους καὶ πρεσβύταις, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ τιμωρίαν ἐπάξειν, ἐπειδὴ κοινῇ πάντες τὴν παρανομίαν ἠγάπησαν, καὶ οἱ τῆς ἱερωσύνης ἠξιωμένοι, μετὰ τῶν τὰ ψευδῆ προαγορεύειν τολμώντων. Λέγει δὲ καὶ τὰ ὑπὸ τούτων τολμώμενα· ιδ'. Καὶ ἰῶντο τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ ἐπ' ἀτιμίᾳ, ἐξουθενούντες με, καὶ λέγοντες· Εἰρήνη, εἰρήνη. Ἐπειτα κατ' ἐρώτησιν· "Καὶ ποῦ ἔστιν εἰρήνη;" Δέον, φησὶ, θεραπεύειν τὰ πάθη τοῖς αὐστηροτέροις φαρμάκοις, ἐπέτριβον ταῦτα τῇ τῆς εἰρήνης ἐπαγγελίᾳ· ποῦ τοίνυν τῶν λόγων τὸ τέλος; Ἄντι γὰρ τῆς εἰρήνης πανωλεθρίαν ὄρωσι. Δείκνυσι δὲ αὐτῶν καὶ τῆς ἀναιδείας ὑπερβολὴν. Καταισχυνθέντες γὰρ, φησὶν, ὡς τὰ ψευδῆ προειρηκότες, ἐρυθρίαν οὐκ ἀνέχονται. Τοῦτο γὰρ λέγει· ιε'. Οὐδ' ὡς καταισχυνόμενοι ἠσχύνθησαν, καὶ τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν οὐκ ἔγνωσαν. Ἄλλ' ὅμως τίσουςι, φησὶν, ἐν καιρῷ ὧν ἐτόλμησαν δίκας. "Ἐν καιρῷ γὰρ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀσθενήσουσιν, εἶπε Κύριος." Ἐντεῦθεν καὶ τῶν Ἰουδαίων τὴν ἀπειθειαν διδάσκει, καὶ τῶν ἐθνῶν προκηρύττει τὴν κλήσιν. ις'. Τάδε λέγει Κύριος· Στήτε ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς, καὶ ἴδετε· ἐρωτήσατε τρίβους αἰωνίας, καὶ ἴδετε, ποία ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἀγαθὴ, καὶ βαδίσατε 81.545 ἐν αὐτῇ, καὶ εὐρήσατε ἀγίασμα ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. Ὅδοι μὲν πολλαί, οἱ ἅγιοι προφήται· ὁδὸς δὲ ἀληθῶς ἀγαθὴ, αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν· ἀκούομεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος· "Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωὴ" ἐκάστη μέντοι τῶν προφητικῶν ὁδῶν εἰς ταύτην φέρει· καὶ γὰρ Μωσῆς ὁ νομοθέτης ταύτην ὑποδείκνυσι, λέγων· "Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ" καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ προφήτης, καὶ μέντοι καὶ Ἡσαΐας, καὶ Μιχαίας, καὶ Ἐζεκιήλ, καὶ ἕκαστος τῶν προφητῶν ταύτην ὑποδείκνυσι τὴν ὁδόν. Καὶ καθάπερ μία μὲν ὁδὸς, ἢ εἰς τὰς μεγίστας ἀπάγουσα πόλεις, ἦν βασιλείον καὶ βασιλικὴν ὀνομάζειν εἰώθαμεν, εἰς δὲ ταύτην ἄτραποι τινες ἀπὸ κωμῶν ἐμβάλλουσι καὶ ἀγρῶν· οὕτως μία μὲν ἔστιν ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα πρὸς Πατέρα, ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· οἷον δὲ τινες ἄτραποι, οἱ μακάριοι προφήται, εἰς ταύτην ἄγουσι τὴν ὁδὸν τοὺς δι' αὐτῶν ὀδεύειν προαιρουμένους. Κελεύει τοίνυν Ἰουδαίοις ὁ προφητικὸς λόγος τὰς προφητικὰς ὁδοὺς ἐρευνῆσαι, καὶ δι' αὐτῶν μαθεῖν τὴν ἀγαθὴν ὁδόν, καὶ ἐν αὐτῇ βαδίσαι. Ἄλλ' ἀντιλέγουσι συνήθως, καὶ τὸ κελευσθὲν οὐ ποιοῦσιν. "Εἶ πον γὰρ, φησὶν, οὐ πορευσόμεθα." Ἄλλ' ὅμως καὶ ἐτέραν αὐτοῖς προσφέρει παραίνεσιν. ιζ'. Καθέστηκα ἐφ' ὑμᾶς σκοποῦς, ἀκούσατε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος. Σκοποῦς δὲ πάλιν αὐτοὺς προφήτας ὀνομάζει· καὶ γὰρ τῷ Ἐζεκιήλ φησὶ· "Σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ." Σάλπιγγα δὲ καλεῖ τῶν ἀποστόλων τὸ κήρυγμα· προεθέσπισαν δὲ καὶ τοῦτο οἱ κληθέντες σκοποί· ἀλλ' ὅμως πάλιν ἀντιλέγουσιν Ἰουδαῖοι, καὶ ἄντικρυς λέγουσιν, "Οὐκ ἀκουσόμεθα." Δείξας τοίνυν τὴν τούτων ἀντιλογίαν, τῶν ἐθνῶν προλέγει τὴν εὐπεῖθειαν. ιη'. Διὰ τοῦτο ἤκουσαν τὰ ἔθνη, καὶ οἱ ποιμαίνοντες τὰ ποίμνια ἐν αὐτοῖς. Ποιμένας δὲ καλεῖ τοὺς τούτων ἡγουμένους, καὶ οὐ μόνον τοὺς τῆς πνευματικῆς ἡγεμονίας ἠξιωμένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς βασιλέας καὶ τοὺς

ἄρχοντας· καὶ οὗτοι γὰρ τὸ θεῖον ἐδέξαντο κήρυγμα· οὕτω καὶ οἱ θεῖοι ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος ἐποίησαν· εἷς τινα γὰρ εἰς ἐλθόντες συναγωγὴν, καὶ πλεῖστα τοῖς Ἰουδαίοις δια λεχθέντες, εἶτα τὴν ἀπειθειαν αὐτῶν κατιδόντες ἔφασαν· "Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν, καὶ οὐκ ἀξιούς ἑαυτοὺς κρίνετε τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. Οὕτω γὰρ ἐντέταλκεν ἡμῖν ὁ Κύριος· Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἑσχάτου τῆς γῆς." συμβαίνει τοίνυν τῇ προρρήσει ἢ ἐκ βασις· ἐνταῦθα μέντοι ὁ προφητικὸς λόγος τοῖς ἀπειθοῦσιν Ἰουδαίοις ἀπειλεῖ τιμωρίαν τῇ ἀντιλογίᾳ κατάλληλον· ἀπαγορεύει δὲ καὶ τὴν κατὰ νόμον λατρείαν. κ'. Ἰνατί μοι λίβανον ἐκ Σαβὰ θέρεις, καὶ κινάμωμον ἐκ γῆς μακρόθεν; Τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν οὐκ ἔστι δεκτὰ, καὶ αἱ θυσίαι ὑμῶν οὐχ ἡδυνάν με. Εἰ δὲ καὶ ἡνίκα ὁ νόμος ἐκράτει, περιττὰ ταῦτα ἐνομίσθη, μάτην μεμήνασιν Ἰουδαῖοι, μετὰ τὴν τοῦ νόμου παῦλαν τοῖς τοῦ νόμου περιττοῖς ὡς ἀναγκαίοις ἐνασχολούμενοι. Προλέγει δὲ πάλιν τὴν ἀσθένειαν ἣ συνεζύγησαν, οὐ μόνον δουλεύειν ἐναντιούμενοι, ἀλλὰ καὶ μυσταροὶ πᾶσι φαινόμενοι. Ἐντεῦθεν μεταφέρει τὴν προφητείαν ἐπὶ τὸν Βαβυλώνιον, καὶ τοὺς ἐπιστρατεύσαντας σὺν αὐτῷ βασιλέας, καὶ διηγεῖται αὐτῶν τὴν ἰσχὺν, καὶ τὴν πανοπλίαν, καὶ τὸ ἀπηνὲς καὶ θηριῶδες τῆς γνώμης. Λέγει δὲ καὶ τὴν τούτων δειλίαν. κδ'. Παρελύθησαν γὰρ, φησὶν, αἱ χεῖρες ἡμῶν, θλίψις κατέσχευεν ἡμᾶς, ὠδίνες ὡς τικτούσης. Καὶ παρακελεύεται μὴ προκύπτειν τῶν πόλεων, ὡς τῶν πολεμίων προκαθημένων. Παρακελεύεται δὲ τῇ Ἱερουσαλὴμ καὶ σάκκον περιβαλέσθαι, καὶ ταῖς κεφαλαῖς κόνιν ἐπιβαλεῖν, καὶ μονογενοῦς παιδὸς μιμήσασθαι πένθος. Εἶτα τῷ προφήτῃ παρεγγυᾷ τὰς τούτων παρανομίας ἰδεῖν. κζ'. Δοκιμαστήν γὰρ, φησὶ, δέδωκά σε ἐν λαῷ μου συγκεκλεισμένω· καὶ γνώσῃ ἐν τῷ δοκιμάσει σε τὴν ὁδὸν αὐτῶν. Ἐντὶ τοῦ, Οὐ κάμνης περινοστῶν πόλεις πολλὰς καὶ ἀγρούς· ἐν γὰρ τῇ Ἱερουσαλὴμ πάντες εἰσὶ συνηθροισμένοι διὰ τὸν πόλεμον. Ἐπιδείκνυσι δὲ αὐτῷ τῆς γνώμης αὐτῶν τὸ διάστροφον. κη'. Πάντες ἀνήκοοι, πορευόμενοι σκολιῶς, ὡς χαλκὸς καὶ σίδηρος. Πάντες διεφθαρμένοι εἰσίν. Ἐντὶ τοῦ, κίβδηλοι, οὐδὲν δόκιμον ἔχοντες. κθ'. Ἐξέλιπε φυσητὴρ ἀπὸ πυρός· ἐξέλιπε μόλιβδος· εἰς κενὸν ἀργυροκόπος ἀργυροκοπεῖ· πονηρία αὐτῶν οὐκ ἐτάκησαν. Ἀργυροκόπον καλεῖ τὸν παιδευτικὸν λόγον· πῦρ δὲ καὶ μόλιβδον τὴν τιμωρίαν αὐτῶν· φυσητῆρα δὲ, τὴν θεῖαν ἀπόφασιν, δι' ἧς ἡ τιμωρία προσφέρεται. Εἰώθασιν δὲ καὶ οἱ τοῦ ἀργύρου τεχνῖται, τὸν ἀργυρον καθαίρειν βουλόμενοι, μόλιβδον ἐπιβάλλειν, ὥστε διὰ τούτου διαπανῆσαι τὸ κίβδηλον. Λέγει τοίνυν ὁ Δεσπότης, ὅτι Παντοδαπαῖς ἐχρησάμην μεθόδοις, μεταβαλεῖν αὐτοὺς θέλων, καὶ διαφόρους παιδείας ἐπήνεγκα, καὶ ἀνιάτως διάκεινται. Ὅθεν ἐπάγει· 81.549 λ'. Ἀργύριον ἀποδοκιμασμένον καλέσατε αὐτοὺς, ὅτι ἀπεδοκίμασεν αὐτοὺς Κύριος ὁ Θεός. Ἐπέμεινε τῇ τροπῇ. Οὐδεμία, φησὶ, μηχανὴ τῆς τούτων πονηρίας περιεγένετο· ταῦτα δὲ λέγει, οὐ τῆς φύσεως κατηγορῶν, ἀλλὰ τῆς προαιρέσεως· τῆς γὰρ φύσεως αὐτὸς ποιητὴς, οὐκ ἂν δὲ ἧς ἐποίησε κατηγορήσῃ· τῆς δὲ προαιρέσεως ἐκεῖνοι δημιουργοί.

ΚΕΦΑΛ. Ζ΄.

Μετὰ ταῦτα διδάσκει ὁ προφήτης ὡς ἐκελεύθη στήναι μὲν ἐν ταῖς πύλαις τοῦ θεοῦ νεῶν, πᾶσι δὲ τοῖς εἰσιούσι τὸν προφητικὸν λόγον προσενεγκεῖν· εἶχε δὲ οὗτος συμβουλίην, καὶ ὑπόσχεσιν ἀγαθῶν. γ'. Διορθώσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ κατοικιῶν ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. Κατηγορεῖ δὲ καὶ τῆς ψευδοῦς προφητείας. δ'. Μὴ πεποιθήατε γὰρ, φησὶν, ἐφ' ἑαυτοῖς, ἢ ἐπὶ λόγοις ψευδέσιν· ὅτι

παράπαν οὐκ ὤφε λήσουσιν ὑμᾶς λέγοντες, Ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου ἐστίν. Ἐξαπατῶντες γὰρ αὐτοὺς ἔλεγον, Πῶς δυνατόν τινα τοῦ θεοῦ μὲν νεῶ περιγενέσθαι; Αὐτὸς δὲ αὐτοῖς παρεγγυᾷ μὴ τούτοις τοῖς λόγοις θαρρῆϊν· ἀλλ' ἀσπᾶσασθαι τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον τοῦ βίου μεταβολὴν, καὶ κρίσεις φοβεῖσθαι, καὶ κηδεμονίας ἀξιῶσαι τοὺς ταύτης δεομένους, καὶ παύσασθαι τῆς προτέρας μισοφονίας, καὶ τῆς τῶν εἰδώλων θεραπείας. Ταῦτα γὰρ, φησὶ, ποιοῦντες, οὐκ ἔσεσθε μέτοικοι, ἀλλ' ἐπὶ τῆς πατρῴας μενεῖτε γῆς. Τάναντία δὲ τολμῶντες, καὶ διὰ πάσης παρανομίας ὀδεύοντες, τρυγήσετε καταλλήλους τῶν ἐπιτηδευμάτων καρπούς· οὐ γὰρ εἰς τὴν ψευδῆ μεταμέλειαν ἀποβλέπω, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ψευδῶν ἀνέχομαι λόγων· ὁρῶ γὰρ ἅπαντα τὰ γινόμενα. "Ἴδου γὰρ, φησὶν, ἐγὼ ἐώρακα, λέγει Κύριος." Οὐκ ἀνέξομαι δὲ οὐδὲ τὸν ἀφιερωμένον μοι οἶκον ληστῶν εἶναι καταγῶγιον. Εἶτα ἀπὸ τῶν γεγενημένων πιστοῦται τὰ εἰρημένα. ιβ'. "Ὅτι πορευθήτε εἰς τὸν οἶκόν μου τὸν ἐν Σιλῶμ, οὗ κατεσκήνωσα τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ ἔμπροσθεν, καὶ ἴδετε ἃ ἐποίησα αὐτῷ ἀπὸ προσώπου κακίας λαοῦ μου Ἰσραήλ. Ὁ Σιλῶμ χωρίον ἐστίν ἐν ταῖς δέκα φυλαῖς διακείμενον· τῶν δὲ Ἀσσυρίων ἐπιστρατευσάντων ἐκεῖναις, ἠφανίσθη καὶ τοῦτο. Παρακελεύεται τοίνυν ὁ Δεσπότης, μὴ τῷ ναῷ θαρρῆϊν, ἀλλὰ τῇ κατὰ νόμον ζωῇ. Οὗ δὴ χάριν ἐπάγει, ὅτι καὶ ὁ οἶκος τὰ αὐτὰ πείσεται καὶ αὐτοὶ τὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν δέξονται τιμωρίαν. ιε'. Ἀπορρίψω γὰρ ὑμᾶς ἀπὸ προσώπου μου, καθὼς ἀπέρριψα τοὺς ἀδελφούς ὑμῶν, ἅπαν τὸ σπέρμα τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Ἀπαγορεύει δὲ καὶ τῷ 81.552 προφήτῃ μηδεμίαν ὑπὲρ αὐτῶν πρεσβείαν προσενεγ κείν. "Οὐ γὰρ ἀκούσομαί σου, φησὶ" Καὶ διδάσκων, ὡς δικαίως αὐτοὺς ἀποστρέφεται, ἐπ' ἠγάγεν· ιζ', ιη'. Ἥ οὐχ ὄραξ, τί οὗτοι ποιοῦσιν ἐν ταῖς πόλεσιν Ἰούδα, καὶ ἐν ταῖς διόδοις Ἱερουσαλήμ; Οἱ υἱοὶ αὐτῶν συλλέγουσι ξύλα, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν καίουσι πῦρ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν τρίβουσι στέαρ, τοῦ ποιῆσαι χαυῶνας τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἔσπεισαν σπονδάς θεοῖς ἑτέροις, ἵνα παροργίσωσί με. Οἱ ἔνδον εἶχον ἀσταφίδας, καὶ φοίνικας, καὶ ἕτερα ἅπαντα, ταῦτα δὲ τοῖς εἰδώλοις προσέφερον. Περὶ τούτων δὲ καὶ δι' ἑτέρου προφήτου φησὶ· "Καὶ ἐφίλουν πέμματα μετὰ σταφίδων." Λέγει τοίνυν τῷ προφήτῃ, Μὴ δυσχεράνης, ὡς μὴ πείθων με τῇ πρεσβείᾳ. Σοῦ γὰρ ἀντιβολουῦντος ἐκεῖνοι παροξύνουσι πανδημεὶ τῆς τῶν δαιμόνων θεραπείας φροντίζοντες. Ἐπειτα δείκνυσιν, ὡς αὐτὸς μὲν οὐδεμίαν ἐκ τῆς τούτων παρανομίας δέχεται βλάβην, αὐτοὶ δὲ διὰ ταύτης ἐπισπῶνται τὸν ὄλεθρον. Καὶ φησὶ· ιθ'. Μὴ ἐμὲ παροργίζουσι, λέγει Κύριος, οὐχὶ ἑαυτοὺς, ὅπως καταστυγνῆται τὰ πρόσωπα αὐτῶν; Λέγει δὲ καὶ τῆς αἰσχύνης τὸν τρόπον· ἀπειλεῖ γὰρ, οὐ μόνον ἀνθρώπων ὄλεθρον, ἀλλὰ καὶ κτηνῶν, καὶ φυτῶν διαφθοράν, καὶ γῆς ἐρημίαν· ἀπαγορεύει δὲ καὶ τὴν κατὰ νόμον λατρείαν. κά', κβ', κγ'. Τάδε λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων, ὁ Θεὸς Ἰσραήλ· Τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν συναγάγετε μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν, καὶ φάγετε κρέα. Ὅτι οὐκ ἐλάλησα πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, οὐδὲ ἐνετειλάμην αὐτοῖς ἐν ἡμέρᾳ ἧ ἀνήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, περὶ λόγου ὀλοκαυτωμάτων, καὶ θυσιῶν. Ἄλλ' ἡ τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐνετειλάμην αὐτοῖς, λέγων· Ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς Θεὸν, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, καὶ πορεύεσθε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς μου, αἷς ἐντέλλομαι ὑμῖν, ὅπως ἂν εὖ ᾦ ὑμῖν. Δέδεικται δὲ καὶ διὰ τούτων, ὡς τοῦ νόμου τὰ περὶ τὰ προσετέθη διὰ τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀσθενείαν. Ἐπειδὴ γὰρ ἔμαθον ἐν Αἰγύπτῳ θύειν εἰδώλοις, ἐκείνων αὐτοὺς ἀποστήσαι βουλόμενος (διὰ πάντων γὰρ αὐτὰ ἐκβάλλει τῶν προφητῶν ἀλλὰ) τῇ τούτων ἀσθενείᾳ συγκαταβαίνων, τὸ, "Φάγετε κρέα, φησὶν, ἀντὶ τοῦ, Καὶ τὰς θυσίας ἐκβάλλων, οὐ κωλύσω ὑμᾶς μεταλαμβάνειν κρεῶν. Καὶ γὰρ ἐν τῷ 81.553 νόμῳ διαγορεύει, τοὺς βουλομένους ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσιν ἢ κώμαις κρεῶν

μεταλαβεῖν, "θῦσαι καὶ ἐκχέαι τὸ αἷμα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ μεταλαβεῖν" οὐχ ὡς ἱερείων, ἀλλ' ὡς κρεῶν κοινῶν. Ἰερουργεῖν γὰρ ἔξω τοῦ νενομισμένου διεκώλυσε τόπου. Οὐ δὴ χάριν λέγει· "Φάγεσθε αὐτὰ ὡς δορκάδα καὶ ἔλαφον," τουτ' ἐστίν, ὡς ἐκεῖνα τὰ τῷ θυσιαστηρίῳ μὴ προσφερόμενα. Ἐπειτα διηγεῖται καὶ τὴν τῶν πατέρων αὐτῶν ἀπειθειαν, ὅτι ταῦτά μου συμβουλεύοντος· κδ'. Ἐπορεύθησαν ἐν τοῖς ἐνθυμήμασι τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς. Διδάσκει δὲ καὶ τοὺς βλαστήσαντας ἐντεῦθεν καρπούς. Καὶ ἐγενήθησαν εἰς τὰ ὀπισθεν, καὶ οὐκ εἰς τὰ ἔμπροσθεν. (κε'). Ἄφ' ἧς ἡμέρας ἐξήλθοσαν οἱ πατέρες αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. Παρεδόθησαν γὰρ διὰ τὴν οἰκείαν παρανομίαν, ποτὲ μὲν Μωαβίταις, ποτὲ δὲ Ἀμμανίταις, ἄλλοτε Μαδιθηναίοις, πολλάκις δὲ ἄλλοφύλοις. Ἐπιδείκνυσι δὲ καὶ τὴν οἰκείαν κηδεμονίαν· οὐ γὰρ διέλιπον, φησὶ, διηνεκῶς αὐτοῖς διὰ τῶν προφητῶν διαλεγόμενος, καὶ τὰ κρείττω προτρέπων· καὶ δι' ἐμειναν ἀντιλέγοντες, καὶ χεῖρους ἐγένοντο τῶν πατέρων, οἱ ἔξ ἐκείνων ἀντιλέγουσι λόγοις· ἔλεγον δὲ ὅμως αὐτοὺς διαρρήδην, καὶ εἶπέ· κη'. Τοῦτο τὸ ἔθνος, οἱ οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ Κυρίου αὐτῶν, οὐδὲ ἐδέξαντο παιδείαν. Ἔστι δὲ ἡ αἰτία τῆς ἀπειθείας, "Ἐξέλιπεν ἡ πίστις, καὶ ἐξήρηται ἐκ στόματος αὐτῶν." Εἶτα θρηνησαί παρακελεύεται, καὶ πενήτηρες σχῆμα λαβεῖν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποκεῖραι, ὡς ἀποδοκιμασθέντος τοῦ ἐκλεγέντος λαοῦ. Καὶ δεικνύς, ὡς δίκαιος ὁ θυμὸς, τὸ μέγιστον ὄνομα τῆς ἀσεβείας παραγυμνοῖ. λ'. Ἐταξαν πολλοὶ γὰρ, φησὶ, τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐν τῷ οἴκῳ, ἐν ᾧ ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτόν, τοῦ μιάναί αὐτόν. Τοῦτο τετόλμηκε Μανασσῆς, ὁ τοῦ Ἐζεκίου υἱός· ἐξήλωσαν δὲ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα τὴν τολμηθεῖσαν ἀσέβειαν. Καὶ μάρτυς ὁ θεὸς Ἐζεκιήλ, πνευματικῶς μὲν ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς τὴν Ἰερουσαλὴμ ἀπαχθεῖς, ἐν δὲ τῷ ναῷ τὰς τοιαύτας παρανομίας εἰρηκῶς τεθεῶσθαι· αἰτιᾶται δὲ αὐτοὺς, ὡς καὶ τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας ὀλοκαυτοῦντας τοῖς δαίμοσιν. "Τοῦτο δὲ, φησὶν, οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς, οὐδὲ διενοοῦμην ἐν τῇ καρδίᾳ μου." Ὁ γὰρ τὰς τῶν ἀλόγων θυσίας διὰ τὴν τούτων ἀσθένειαν γίνεσθαι συγχωρήσας, πῶς ἂν ἠνεσχόμεν περὶ τῆς τοιαύτης νομοθετησάμεναι φονίας; Τὸν δὲ βωμὸν τοῦ Ταφέθ, εἰδώλου τινὸς οὕτω καλουμένου λέγει. Ἐρμηνεύεται δὲ σύγκλεισμα, ἢ κατάβρωσις. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χωρίῳ πλῆθος αὐτῶν ἀναιρεθήσεσθαι λέγει, καὶ προτεθήσεσθαι βορὰν καὶ θοίνην οἰωνοῖς καὶ θηρίοις· καὶ μέντοι καὶ τὴν 81.556 προσηγορίαν μετατεθήσεσθαι, καὶ μηκέτι φάραγμα τοῦ υἱοῦ Ἐνώμ, ἀλλὰ φάραγμα τῶν ἀνηρημένων κληθήσεσθαι· προλέγει δὲ, ὅτι πάσης εὐφροσύνης ἢ πόλις ἔρημος γενήσεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Καὶ ὅτι ἐπελθόντες Βαβυλώνιοι οὐ μόνον τοὺς ζῶντας σφαγῆ παραδώσουσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πάλαι τεθνεῶσιν ἱερεῦσι καὶ βασιλεῦσιν ἐμπαροινήσουσι, καὶ τοὺς τάφους ἀνορύξαντες, ἄταφα ὅσα καταλείψουσιν, ὥστε προκεῖσθαι ἡλίῳ, καὶ σελήνῃ, καὶ τοῖς ἀστρασίν. Ἦν, φησὶ, τὴν λατρείαν ἠγάπησαν, καὶ τῆς παρὰ τούτων ἐπικουρίας οὐ τεύξονται. γ'. Ὅτι εἴλοντο, φησὶ, τὸν θάνατον, ἢ τὴν ζωὴν. Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια διὰ πλειόνων εἰ πῶν, πάλιν ὀρέγει χεῖρα, μετανοεῖν παραινῶν. δ'. Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται, καὶ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει; Εἶτα ἀπειθοῦσιν ἐπιτιμᾶ ε'. Διατί ἀπέστρεψεν ὁ λαὸς οὗτος καὶ Ἰερουσαλὴμ ἀποστροφὴν ἀναιδῆ, καὶ κατεκρατήθησαν ἐν τῇ προαιρέσει αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠθέλησαν τοῦ ἐπιστρέψαι; Σαφῶς ἡμᾶς ἐδίδαξεν, ὡς οὐ φύσεως, ἀλλὰ προαιρέσεως ἔργον ἢ πονηρία. Μετὰ ταῦτα τῆς ἀμετανοήτου γνώμης κατηγορεῖ. ς'. Λέγουσι γὰρ, φησὶν, Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος μετανοῶν ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ, λέγων· Τί ἐποίησα; Οὗτος ὁ λογισμὸς τῆς διηνεκοῦς πονηρίας γε γένηται

πρόξενος· τοῦτο γάρ τὰ ἐπαγόμενα δηλοῖ. "Διέλιπεν ὁ τρέχων ἀπὸ τοῦ δρόμου αὐτοῦ, ὡς ἵππος κάθιδρος ἐν χρεμετισμῷ αὐτοῦ." Τοῦτο δὲ ὁ Σύρος οὕτως ἠρμήνευσε· "Πάντες τῆ γνώμη αὐτῶν πορεύονται, ὡς ἵππος ὀρμῶν εἰς πόλεμον." Τὸν γὰρ θεῖον καταλιπόντες νόμον, τοῖς ἑαυτῶν ἔπονται λογιμοῖς. Κατὰ μέντοι τὴν Ἑλλάδα φωνήν, νοητέον ὅτι καὶ τοῦ δρόμου οὐκ ἔστι καιρὸς καὶ κόρος· καὶ γὰρ ἵππος ὀρμῆ χρώμενος, καὶ χρεμετισμῷ, μετὰ τὸν κόπον ἰδροῖ· οὗτοι δὲ κόρον οὐκ ἔλαβον τῶν κακῶν. Ταύτη τῆ διανοία καὶ τὰ ἐξῆς συμφωνεῖ. ζ'. Καὶ ἡ ἀσίδα ἐν τῷ οὐρανῷ ἔγνω τὸν καιρὸν αὐτῆς· τρυγῶν, καὶ τέττιξ, καὶ χελιδῶν, ἀγροῦ στρουθία, ἐφύλαξαν καιροὺς εἰσόδων αὐτῶν· ὁ δὲ λαὸς μου οὐκ ἔγνω τὰ ῥήματα Κυρίου. Ἀπὸ τῶν ἀλόγων τὴν κατηγορίαν ἠῤῥησεν· οἶδε γὰρ, φησὶ, τὰ πετεινὰ τῶν ὠρῶν τὴν διαφορὰν· καὶ νῦν μὲν ὧδε, νῦν δὲ ἐκεῖ μεταβαίνει, φύσει τὸ χρεῖωδες εὐρίσκοντα· οὗτοι δὲ, λόγου μεταλαχόντες, τοῦ νόμου τὴν ὠφέλειαν οὐ δρέπονται. Ἡ μέντοι ἀσίδα, ὄρνεόν ἐστι· τινὲς δὲ φασι τὸν ἰκτῖνον οὕτω καλεῖσθαι. 81.557 ἡ'. Πῶς ἐρεῖτε, ὅτι Σοφοὶ ἔσμεν ἡμεῖς, καὶ νόμος Κυρίου ἔστι μεθ' ἡμῶν; Ἀνοίας ἐσχάτης τὸ τῆς οἰκείας παραφροσύνης αἴσθησιν μὴ λαμβάνειν, μηδὲ παρανομοῦντας εἰδέναι τὴν ἁμαρτίαν· "Εἰς μάτην ἐγενήθη σχοῖνος ψευδῆς Γραμματεῦσιν." Σχοῖνον καὶ σχοίνισμα τὴν κληρονομίαν πολλακίς καλεῖ· λέγει δὲ ταύτην μηδὲν ἀπὸ τῶν τοῦ νόμου γραμμάτων ὠφελεῖσθαι, διὰ τὸ ἠγαπηκέναι τὸ ψεῦδος. Τούτου χάριν, φησὶ, κατασχυνθήσονται οἱ σοφοὺς ἑαυτοὺς ὀνομάζοντες. ι'. Καὶ δώσω τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἑτέροις, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν τοῖς κληρονόμοις. Κληρονόμους τοὺς πολεμίους ἐκάλεσεν, ὡς τῆς ἐκείνων κτήσεως δεξαμένους τὴν δεσποτείαν. Τοῦτο δὲ λέγει ποιήσιν, διὰ τὴν κοινήν πάντων παρανομίαν ἱερέων τε καὶ ψευδοπροφητῶν, οἱ τὴν εἰρήνην ἐπαγγελλόμενοι, μετανοεῖν ἐκώλυον τὸν λαόν. Ἀπειλεῖ δὲ αὐ τοῖς καὶ ἀκαρπίαν γῆς, καὶ δειλίαν, καὶ φυγὴν. Ὅφεις δὲ θανατοῦντας αὐτοὺς καλεῖ τοὺς πολεμίους, οἷς οὐκ ἔστι, φησὶν, ἐπάσαι· ταῖς γὰρ ἡμετέραις οὐκ εἴκουσι παρακλήσεσιν. Εἶτα καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν προλέγει. ιθ'. Ἴδου φωνὴ κραυγῆς θυγατρὸς λαοῦ μου ἀπὸ γῆς μακρόθεν. Ἐπειτα κατ' ἐρώτησιν· "Μὴ Κύριος οὐκ ἔστιν ἐν Σιών, ἢ βασιλεὺς αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ;" Πανταχοῦ, φησὶ, πάρεστιν ὁ τῶν ὄλων Θεός· τί δήποτε τοίνυν αὐτοὺς τοῖς πολεμίους παρ' ἔδωκε; "Διότι παρώργισάν με ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν, καὶ ἐν ματαίοις ἀλλοτρίοις." Τούτων, φησὶν, αἰτία τῶν κακῶν ἢ παρὰ τὸν νόμον ὑμῖν ἐγένετο πολιτεία, καὶ ἡ δυσσεβῆς τῶν εἰδώλων λατρεία. κ'. Διῆλθε θέρος, καὶ παρῆλθεν ἀμητὸς, καὶ ἡμεῖς οὐ διεσώθημεν. Τὸν μακρὸν τῆς πολιορκίας χρόνον, καὶ τὴν ἔβδομηκοντοῦτιν δουλείαν διὰ τοῦ των δεδήλωκεν. Ἡμᾶς δὲ προσήκει τὴν τούτων παιδείαν ἀφορμὴν ὠφελείας ποιήσασθαι. Ὅσα γὰρ προεγράφη, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, "Εἰς ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς, καὶ τῆς παρακλήσεως τῶν Γραφῶν, τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν·" ἧς ἐπιτύχωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα πρέπει, καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ παναγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. ΤΟΜΟΣ Γ'. κα'. Ἐπὶ συντρίμματι θυγατρὸς λαοῦ μου συνετρίβην. Ἐσκοτώθην ἀπορία ἐγώ· κατ' ἰσχυσάν με ὠδίνες, ὡς τικτούσης. Ὁ προφήτης ὀδύρεται καὶ τὰς τολμηθείσας ὑπὸ τοῦ λαοῦ παρανομίας, καὶ τὰς ἐπενεχθείσας αὐτοῖς τούτων ἕνεκα 81.560 συμφορὰς διηγεῖται. Θυγατέρα δὲ λαοῦ τὴν πόλιν καλεῖ· αὐτοὶ γὰρ αὐτὴν ὠκοδόμησαν· συντριβὴν δὲ, τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας πληγὴν. κβ'. Μὴ ῥητίνην οὐκ ἔστιν ἐν Γαλαὰδ, ἢ ἱατροὶ οὐκ εἰσὶν ἐκεῖ; Διατὶ οὐκ ἀνέβη ἴασις θυγατρὸς λαοῦ μου; Ἱατροὺς καλεῖ τοὺς ἱερέας, ῥητίνην δὲ τροπικῶς τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν. Γαλαὰδ δὲ πόλις ἦν ἱερατικῆ· ἐπιμέμφεται τοίνυν, ὅτι καὶ ἱερέων ὄντων, καὶ νομικῶν ἐνταλμάτων, ἐπέμεινεν ἡ πόλις πλημμελοῦσα, καὶ

μεταμέλειαν οὐκ ἔδέξατο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Οὐδὲν δὴ χάριν ὁ θεῖος προφήτης δακρύων αἰτεῖ πηγὴν ἀποχρῶσαν τῷ πάθει, ὥστε νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἀποδύρεσθαι τὰ τῶν ὁμοφύλων κακά. Αἰτεῖ δὲ καὶ ἔσχατιάν τινα ἔνδον ἐν τῷ τέρματι τῆς ἐρήμου, κάκεῖ διάγειν ἐφίεται ὥστε μηδὲ ἀκούειν τῶν ὑπὸ τοῦ λαοῦ τολμωμένων κακῶν. Ἄπαντες γάρ, φησὶ, τοὺς ἀλλήλων διορύττουσι γάμους, καὶ σύλλογός ἐστι πᾶσαν παρανομίαν τολμῶν· τοῦτο γὰρ λέγει "Σύν οδοσ ἀθετούντων." γ'. Καὶ ἐνέτειναν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ὡς τόξον. Δόλον ράπτοντες, συκοφαντίαν ὑφαίνοντες, τῷ πλησίον ἐπιβουλεύοντες· τοῦτο γὰρ λέγει "Ψεῦδος καὶ οὐ πίστις ἐνίσχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἐκ κακῶν κακὰ ἐξῆλθον." Τὸ ἀμετάβλητον τῆς πονηρίας διὰ τούτων ἐδήλωσε· τὰ γὰρ κακά, φησὶ, κακὰ διαδέχεται· αἰτία δὲ τούτων ἡ τῶν θείων ἀμελεια. Τοῦτο γὰρ προστέθεικεν· "Καὶ ἐμὲ οὐκ ἔγνωσαν, φησὶ Κύριος." Καὶ σαφέστερον δεικνύς τὴν ἐμπολιτευομένην αὐτοῖς πονηρίαν, παραινεῖ μὴτε φίλῳ θαρῆσαι, μὴτε μὴν ἀδελφῷ· καὶ τούτων καὶ κείνων ἐξαπάτη καὶ δόλῳ κεχρημένων, καὶ ἀληθείας γεγυμνωμένων. Προστίθησι δὲ τῇ κατηγορίᾳ καὶ τὸν τόκον, ὡς παρὰ τὸν νόμον τολμώμενον. ς'. Τόκος ἐπὶ τόκῳ, καὶ δόλος ἐπὶ δόλῳ. Καὶ πάλιν τῆς τοῦ Θεοῦ καταφρονήσεως μέμνηται. Οὐκ ἠθέλησαν εἰδέναι με, φησὶ Κύριος. (ζ.) Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων· Ἴδου ἐγὼ πυρώσω αὐτούς, καὶ δοκιμῶ αὐτούς. Πύρωσιν ἐνταῦθα καὶ δοκιμασίαν τὸν πόλεμον κέκληκε, καὶ τὰ ἐκεῖθεν φυόμενα. Οὕτω καὶ ὁ θεῖος Δαβὶδ ἐκ προσώπου τῶν ἐν Βαβυλῶνι· "Ὅτι ἐδοκίμασας ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ἐπύρωσας ἡμᾶς, ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον." Ἄλλ' ἐκεῖνα τῶν εὐσεβῶν ἔφη τὸ τάγμα· πυρωθέντες γὰρ ἀνεφάνησαν δόκιμοι· ἐνταῦθα δὲ ἡ πύρωσις ἐλέγχει τὸ κίβδηλον. Διέξεισι δὲ καὶ τῆς πονηρίας τὰ εἶδη, καὶ βολίδι μὲν ἀπεικάζει τὴν γλῶσσαν, δόλου 81.561 δὲ πλήρεις εἶναι λέγει τοὺς λόγους. Εἰρηνικὰ γὰρ, φησὶ, φθέγγονται, δόλια δὲ βουλεύονται. θ'. Μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι; λέγει Κύριος· ἢ ἐν λαῷ τῷ τοιοῦτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχὴ μου; Ἄτοπον γὰρ τὸν τοιοῦτον κριτὴν ἀτιμῶ ρητὸν τὴν τοσαύτην πονηρίαν καταλιπεῖν. Ἐπίσκεψιν γὰρ τὴν τιμωρίαν ἐκάλεσε· τὸ δὲ "ἡ ψυχὴ μου" κατὰ τὸ ἀνθρώπειον τέθεικεν ἔθος· οὐ γὰρ δὴ ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς τὸ θεῖον συνῆκται· ἀσύνθετον γὰρ ἐστὶ, καὶ ἀπλοῦν, καὶ ἀνείδεον ὧς ἀκούειν δυνάμεθα, φθέγγεται. Εἶτα τούτοις αὐτοῖς παρακελεύεται, καὶ τῶν ὁδῶν καὶ ὁρῶν θρηνησαι τὴν ἐρημίαν. Οὐ γὰρ μόνον, φησὶ, τῶν ἀνθρώπων ἐστὲ ρηνται, ἀλλὰ καὶ τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν πετεινῶν. Τοῖς γὰρ οἰκουμένοις χωρίοις ἐμφιλοχωρεῖ τὰ πετεινά· ἐν δὲ ταῖς ἐρήμοις καὶ τούτων ἡ σπάνις πολλή. Ἀπειλεῖ δὲ καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ τῆς πόλεως τὴν ἐρημίαν, καὶ γενήσεσθαι αὐτὴν λέγει κατοικητήριον δρακόντων. Τὰ γὰρ τοιαῦτα θηρία παρόντων μὲν ἀνθρώπων συνεχῶς ἀναιρεῖται· ἀπόντων δὲ αὐξεται καὶ πλείονα γίνεται. ιβ'. Τίς ἄνθρωπος ὡς σοφός, καὶ συνήτω ταῦτα, καὶ ὁ λόγος στόματος Κυρίου πρὸς αὐτόν; ἀναγγειλάτω ὑμῖν ἕνεκεν τίνος ἀπώλετο ἡ γῆ· ἀνήφθη ὡς ἔρημος παρὰ τὸ μὴ διοδεύεσθαι αὐτήν. Τοῖς τῆς θείας ἡξιωμένοις χάριτος ἐλέγχειν κελεύει, καὶ τῆς ἐρημίας τὰς αἰτίας διδάσκει· καὶ αὐτὸς δὲ τοῦτο ποιεῖ, καὶ λέγει αὐτοῖς καταλιπεῖν μὲν τὸν ἐπὶ σωτηρίᾳ δεδομένον νόμον, τοῖς δὲ ματαίοις χρήσασθαι λογισμοῖς, καὶ τῶν εἰδώλων προελέσθαι τὴν θεραπείαν. ιε'. Διὰ τοῦτο ἐγὼ ψωμίζω αὐτούς ἄρτον ἀνάγκης καὶ ποτίσω αὐτούς ὕδωρ χολῆς. Τὴν πικρὰν καὶ ἀνιαρὰν ζωὴν διὰ τούτων δεδήλωκε. ις'. Καὶ διασκορπιῶ αὐτούς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ἐν οἷς οὐκ ἐγίνωσκον αὐτοὶ, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν· καὶ ἐξαποστελῶ ἐπ' αὐτούς τὴν μάχαιραν, ἕως οὗ ἐξαναλώσω αὐτούς ἐν αὐτῇ. Δύο διὰ τούτων δεδήλωκε

τιμωρίας, τὴν ἐν πολέμῳ σφαγὴν, καὶ τὴν ἐν αἰχμαλωσίᾳ ζωὴν· τοὺς γὰρ τὸν πόλεμον διαφυγόντας δορυαλώτους ἀπήγαγον. Ἐπαύξων δὲ αὐτοῖς τὸ δέος, κελεύει καὶ τὰς θρηνοῦσας κληθῆναι, καὶ δακρύων ἀφιέναι κρουνούς. Παρεγγυᾷ δὲ καὶ ταῖς γυναῖξιν, ὡς οὐκέτι χώραν ἐχούσης τῆς εὐφροσύνης, διδάσκειν θρηνησάσασθαι τὰς θυγατέρας· ἐπάγει δὲ καὶ τῶν θρήνων τὴν αἰτίαν. κα΄. "Ὅτι ἀνέβη θάνατος διὰ τῶν θυρίδων ὑμῶν· εἰσῆλθεν εἰς τὴν γῆν ὑμῶν, τοῦ ἐκτρίψαι νήπια ἔσωθεν, καὶ νεανίσκους ἀπὸ τῶν πλατειῶν. 81.564 Θυρίδας καλεῖ τῆς πλάνης τὰς ἐπινοίας· δι' ἐκείνων γὰρ τὴν πλάνην ἐδέξαντο, καὶ τὴν διὰ ταύτης ἔπεν εχθεῖσαν πληγὴν. Οὐκ ἂν δέ τις ἀμάρτοι θυρίδας τῆς ψυχῆς ὀνομάσας τὰ τοῦ σώματος αἰσθητήρια, ὄψιν, καὶ γεῦσιν, καὶ ὄσφρησιν, καὶ ἀκοὴν, καὶ ἀφήν· διὰ τούτων γὰρ δυνατὸν, καὶ ζωὴν, καὶ θάνατον εἰσελθεῖν. Ὁ μὲν γὰρ σωφρόνως βλέπων καρποῦται ζωὴν, ὁ δὲ ἀκολάστως, δρέπεται θάνατον· καὶ ἡ ἀληθεύουσα γλῶττα προξενεῖ τῆς ψυχῆς σωτηρίαν, ἡ δὲ ψευδομένη τὸν ὄλεθρον πραγματεύεται· καὶ τ' ἄλλα δὲ ὁμοίως καταμαθεῖν εὐπετές. κβ΄. Τάδε λέγει Κύριος· Καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ τῶν ἀνθρώπων παράδειγμα ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ ὡς χόρτος ὀπίσω θερίζοντος, καὶ οὐκ ἔσται ὁ συνάγων. Πολλῆς ὠφελείας ἔσται πρόφασις τὰ εἰς ὑμᾶς γινόμενα· τοῦτο γὰρ λέγει παράδειγμα· τὸ δὲ, "Ὡς χόρτος ὀπίσω θερίζοντος," δηλοῖ τὸ ἄφατον τῶν νεκρῶν· ἐπειδὴ δὲ ἦσαν τινες ἐν αὐτοῖς, οἱ μὲν ἀύχοῦντες ἐπὶ πλούτῳ, οἱ δὲ ἐπὶ σοφίᾳ, ἄλλοι δὲ ἐπὶ ῥώμῃ σώματος, παραινεῖ μὴ ἐπὶ τούτοις σεμνύνεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ θεογνωσίᾳ, καὶ πράξει δικαίας· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐπὶ τῇ περιτομῇ μέγα ἐφρόνουν, τὴν ὄφρυν αὐτῶν καταστέλλων, δείκνυσι καὶ ἄλλα ἔθνη πλεῖστα περιτεμνόμενα· προλέγει δὲ καὶ τὴν ἐσομένην αὐτῶν κλησὶν καὶ σωτηρίαν. κγ΄. Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ ἐπισκέψομαι ἐπὶ πάντας περιτετημένους ἀκροβυστίας αὐτῶν. Ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ Ἰούδα, καὶ ἐπὶ Ἐδῶμ, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἀμμών, καὶ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Μωάβ, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς περικειρομένους τὸ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἴδου μαῖοι μὲν ἀπὸ τοῦ Ἡσαῦ τὸ γένος κατάγοντες, κατὰ τὸν δοθέντα τῷ Ἀβραάμ περιετέμνοντο νόμον· Ἀμμωνῖται δὲ, καὶ Μωαβῖται, ὡς γειτνιαζόντες ἐζήλωσαν τὴν συγγένειαν· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰσμαὴλ καὶ τῆς Χετούρας, κατὰ τὸν προγονικὸν καὶ αὐτοὶ περιετέμνοντο νόμον· αὐτοὺς οὖν καλεῖ περικειρομένους τὸ κατὰ πρόσωπον αὐτῶν· εἰώθασιν γὰρ τῶν παρειῶν παρατίλλειν τὰς τρίχας· Αἰγυπτίους δὲ ἡ τοῦ λαοῦ προσενοίκησης ἐδίδαξε τὴν περιτομὴν· συνῆψε δὲ αὐτοῖς τὸν Ἰούδα, καταστέλλων τὸν τύφον. Ἐν δὲ γε τοῖς ἐξῆς μείζονα αὐτῶν ποιεῖται κατηγορίαν· "Ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἀπερίτμητα σαρκί, καὶ πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ἀπερίτμητοι καρδίας αὐτῶν." Διδάσκει τοίνυν καὶ τὰ παλαιὰ Γράμματα, καὶ τῆς πνευματικῆς περιτομῆς τὸ ὠφέλιμον, καὶ τὸ τῆς σωματικῆς ἀκροβυστίας ἀνείδεον. Οὐ γὰρ τῶν ἀπεριτμητῶν ἔθνῶν κατηγορήσεν· ἀλλ' Ἰουδαίων τὸ μὲν σῶμα περιτεμνομένων, ἀπερίτμητον δὲ τὴν καρδίαν ἐχόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

β΄. Τάδε λέγει Κύριος· κατὰ τὰς ὁδοὺς τῶν ἐθνῶν μὴ μανθάνετε, καὶ ἀπὸ τῶν σημείων τοῦ οὐρανοῦ μὴ φοβεῖσθε. Ὅδοὺς ἐθνῶν τὴν παλαιὰν καλεῖ πλάνην· τὴν δὲ ἀστρονομίαν καὶ ἀστρολογίαν, σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ κέκληκεν, οἷς ἀκολουθεῖν οὐκ ἔα, ἀλλὰ τῷ τοῦ οὐρανοῦ πιστεύειν Δεσπότη. Κωμωδεῖ δὲ καὶ τὴν τῶν εἰδώλων κατασκευὴν, καὶ λέγει τὰ μὲν ἐκ ξύλου, τὰ δὲ ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατασκευᾶσθαι καὶ δεῖσθαι σφύρας, καὶ ἡλῶν, καὶ τῶν ἄλλων ὀργάνων· δεῖσθαι δὲ καὶ τέχνης, καὶ χειρῶν τῶν ταῦτα ἐπισταμένων· καὶ ὅτι τὸ μὲν ἀργύριον ἐκ τῆσδε μεταλλεύεται, τὸ δὲ χρυσίον ἐκ τῆσδε. Θαρσὶς δὲ τὴν Καρχηδόνα καλεῖ· ἐπαινεῖται δὲ μάλιστα οὗτος ὁ

ἄργυρος· ἀμέλει καὶ νῦν οἱ φιλό πλοῦτοι τὸν ἄφρον ἐπιζητοῦσι. Ταῦτα τοίνυν τοιαῦτα τὴν ἔχοντα τὴν φύσιν οὐ δίκαιον εὐλαβεῖσθαι· ὡφε λείν γὰρ ἢ βλάπτειν οὐ δύνανται. Οὕτω καταγέλα στα δείξας ὁ προφήτης τὰ εἶδωλα, ὕμνον ὑφαίνει τῷ τῶν ὄλων Θεῷ. "Πόθεν ὁμοίός σοι, Κύριε; Μέγας εἶ σὺ, καὶ μέγα τὸ ὄνομά σου ἐν δυνάμει." ζ'. Τίς οὐ φοβηθήσεται σε, βασιλεῦ τῶν ἐθνῶν; Κατέλυσεν ἐνταῦθα τῶν Ἰουδαίων τὸ φρόνημα. Οὐ γὰρ εἶπε· Μερὶς Κυρίου λαὸς αὐτοῦ Ἰακώβ· ἀλλὰ βασιλέα τῶν ἐθνῶν ἀπάντων ὠνόμασε τὸν τῶν ὄλων Θεὸν, τὴν ἐσομένην τοῖς ἔθνεσι θεογνωσίαν προ λέγων. "Ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις αὐτῶν, πόθεν ὁμοίός σοι, Κύριε;" Εἶτα πάλιν εἰς μέσον φέρει τῶν ἐθνῶν τοὺς θεοὺς, καὶ δείκνυσιν αὐτοὺς ἀπὸ τέχνης καὶ ὕλης τὴν ὑπόστασιν ἔχοντας. Καὶ ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ ὕμνον. ι'. Ὁ δὲ Κύριος ἀληθινὸς Θεὸς ἐστίν, Θεὸς ζῶντων, καὶ βασιλεὺς αἰώνιος. Τὰ εἶδωλα, φησὶν, οὐ ζῆ· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ζωῆς χορηγός, καὶ ζώντων Θεός, καὶ αἰώνιος βασιλεὺς. "Ἀπὸ παροξυσμοῦ αὐτοῦ σὲ σθήσεται ἡ γῆ, καὶ οὐχ ὑποίσουσιν ἔθνη ἐμβρίμη σιν αὐτοῦ." Οὕτω καὶ ὁ μακάριος λέγει Δαβίδ· "Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν." Εἶτα κελεύει τοῖς καλουμένοις εἰπεῖν θεοῖς· ια'. Θεοὶ, οἱ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν, ἀπολέσθωσαν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὑπο κάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ τούτου. Θεοῦ γὰρ ἴδιον, τὸ δημιουργεῖν, οὐ τὸ ὑπ' ἄλλου δημιουργεῖσθαι. Εἰ 81.568 τοίνυν κτιστὸς ὁ Υἱὸς, οὐ Θεός· εἰ δὲ δημιουργός ἐστι τῶν ὄλων καὶ ποιητής, ὄντως ἐστὶ Θεός· περὶ αὐτοῦ γὰρ καὶ τὰ ἐπαγόμενα ὁ προφήτης λέγει· ιβ'. Κύριος ὁ ποιήσας τὴν γῆν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, αὐτὸς ἀνῶρθωσε τὴν οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ ἐξέτεινε τὸν οὐρανόν. Ταῦτα Θεοῦ ἴδιον· οὐ τὸ ὑπ' ἄλλου κατασκευάζεσθαι. ιγ'. Χορηγῶν γὰρ ὑετὸν, καὶ τῶν βροντῶν τοὺς κτύπους ἀποτελεῖ, καὶ ἀνάγων νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς. Μετεωρίζει γὰρ ὡς βούλεται τὸ θαλάττιον ὕδωρ, καὶ διὰ τούτου τὰ νέφη συνίστησιν. "Ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησε." Τοῦ ὑετοῦ γὰρ αὐταὶ σημαντικά. "Καὶ ἐξήγαγεν ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ." Θησαυροὶ αὐτοῦ τὸ βούλημα αὐτοῦ. "Αὐτὸς γὰρ εἶπε, καὶ ἐγένετο· αὐτὸς ἐνετείλατο, καὶ ἐκτίσθη σαν·" καὶ, "Πάντα ὅσα ἠθέλησεν ὁ Κύριος ἐποίησεν, ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ γῇ." Ὁ μὲν οὖν ἀληθινὸς Θεὸς τούτων ἀπάντων ἐστὶ δημιουργός. Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων εἰς ἀλογίαν ἐξέπεσαν, καὶ οἱ μὲν δημιουργοῦσι θεοὺς, οἱ δὲ προσκυνοῦσι τοῖς ὑπὸ τούτων γιγνομένοις. Προλέγει δὲ καὶ τῆς πλάνης τὴν παῦλαν· εἰρηκῶς γὰρ, ὅτι· ιε'. Μάταιά ἐστιν ἔργα ἐμπεπαιγμένα, τούτ' ἐστὶ τὰ εἶδωλα, ἐπήγαγεν· Ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀπολοῦνται. Τὸ γὰρ ἀποστολικὸν κήρυγμα τὴν τούτων ἠφάνισε μνήμην παντελῶς· καὶ ὀρώμεν τῆς προφητείας τὸ τέλος. ις'. Οὐκ ἔστι τοιαύτη ἡ μερὶς Ἰακώβ· ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα, αὐτὸς κληρονομία αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ ῥάβδος κληρονομίας αὐτοῦ. Κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ. Σὺ, φησὶν, οὐ ταύτην ἐδιδάχθης τὴν πλάνην· ἄνωθεν γὰρ σε ἐξ ἐλεξάμην, καὶ διαφερόντως σε τῆς ἐμῆς κηδεμονίας ἠξίωσα. ιζ'. Συνήγαγεν ἔξωθεν τὴν ὑπόστασίν σου, κατοικοῦσαν ἐν ἐκλεκτοῖς. Τὸν πατριάρχην ἐκ γῆς Χαλδαίων καλέσας εἰς τὴν Παλαιστίνην μετ' ἤγαγε, καὶ τὸ τούτου γένος εἰς τὴν Αἴγυπτον δουλεῦον ἐλευθερωθὲν ἐξήγαγε· τούτο οὖν καὶ ὁ προφητικὸς ἐδήλωσε λόγος· "Συνήγαγεν ἔξωθεν τὴν ὑπόστασίν σου, κατοικοῦσαν ἐν ἐκλεκτοῖς·" τούτ' ἐστίν, ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐκλεξάμενός σε τὴν ἐκλεκτὴν γῆν ἐδωρήσατό σοι. ιη'. Ὅτι τάδε λέγει Κύριος· Ἰδοὺ ἐγὼ σκελίζω τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην τὴν ἐν θλίψει, καὶ ἐκθλίψω αὐτοὺς, ὅπως ἐλεγχθῶσιν. 81.569 Εἰ καλῶς ἔτρεχον, κατευθύνοντο. Ἐπειδὴ δὲ βλαβερὸς ὁ δρόμος, ἐπισκοτίζονται, ἵνα ἐπ' ὀλεθρία τρέχοντες παύσωνται. ιθ'. Εὐρέθη οὐαὶ ἐπὶ συντρίμματί σου· ἀλγερὰ ἡ πληγὴ σου. Σύντριμμα τὴν ἀμαρτίαν καλεῖ· οὐαὶ δὲ τὴν τιμωρίαν.

Ἦκολούθησε, φησὶ, τῇ πονηρίᾳ σου ἢ τιμωρίᾳ, καὶ ἀλγηρὰν ἐδέξω πληγὴν· εἶτα ἐκ προσώπου τῆς πόλεως συντίθησι θρῆνον, διδάσκων αὐτὴν ποίοις δεῖ χρήσασθαι λόγοις ὀδυρομένην πλημμελείας· καὶ φησιν· "Ὀντως τοῦτο τὸ τραῦμά ἐστι, καὶ κατέλαβέ με." Ἀντὶ τοῦ, Ἡ πληγὴ τῆς ἀμαρτίας αἰτία μοι γέγονε τῶν κακῶν. κ'. Ἡ σκηνὴ σου ἐταλαιπώρησεν· ὤλετο, καὶ πᾶσαι αἱ δέρρεις σου διεσπάρησαν. Σκηνὴν καλεῖ, οὐ μόνον τὸν θεῖον νεῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τοὺς πύργους, καὶ τοὺς περιβόλους. "Οἱ υἱοὶ μου καὶ πρόβατά μου ἐξῆλθον ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ εἰσίν· οὐκ ἔστι τόπος τῆς σκηνῆς μου, οὐ τόπος δέρρεων μου. Πάντων κατὰ ταυτὸν ἔρημος ἐγενόμην. Λέγει δὲ καὶ τῆς πονηρίας τοὺς διδασκάλους. κα'. "Ὅτι οἱ ποιμένες ἠφρονεύσαντο, καὶ τὸν Θεὸν οὐκ ἐξεζήτησαν. Ποιμένας καλεῖ τοὺς βασιλέας καὶ τοὺς ἱερέας· καὶ οὗτοι γὰρ κάκεῖνοι τῆς πλάνης ἐγένοντο πρόξενοι. Διδάσκει δὲ ταῦτα σαφέστερον τῶν Βασιλειῶν καὶ τῶν Παραλειπομένων ἢ ἱστορία. "Διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησε πᾶσα ἡ νομὴ αὐτῶν, ἀλλὰ διεσκορπίσθησαν." Νομὴν ἐνταῦθα καλεῖ, οὐ τὴν πόαν, ἀλλὰ τὰ ποιμνία· καὶ λέγει, τὴν τῶν ποιμένων ἀφροσύνην αἰτίαν γενέσθαι τῆς τῶν προβάτων πλάνης. κβ'. Φωνὴ ἀκοῆς ἰδοῦ ἔρχεται, καὶ σεισμός μέγας ἐκ γῆς βορρᾶ, τοῦ τάξαι τὰς πόλεις Ἰούδα εἰς ἀφανισμόν, καὶ κοίτην στρουθῶν. Στρουθοὺς τὰς μεγάλας λέγει τὰς Λιβύσσας, ἃς οἱ πολλοὶ στρουθοκαμήλους καλοῦσι· φιλέρημον γὰρ καὶ τοῦτο τὸ ζῶον. Εἶτα διδάσκει ὁ προφήτης, τίς ἄγει τὸν Ναβουχοδονόσορ. κγ'. Οἶδα, Κύριε, ὅτι οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ· οὐδὲ ἀνὴρ πορεύεται, καὶ κατ' ὀρθῶσει ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ κατευθυνεῖ πορείαν αὐτοῦ. Οὐκ ἂν ἐκεῖνος, φησὶν, ὥρμησε καθ' ἡμῶν μὴ βουλομένου σου, Δέσποτα· εἰ δὲ καὶ ὥρμησεν, οὐκ ἂν κατώρθωσεν ἄπερ ἠθέλησε, τῆς σῆς δεξιᾶς ἡμῶν προμηθουμένης· οἶδα γὰρ οἷα Συναχηρεῖμ ἐπέπονθεν· ἀλλ' ἰκετεύομέν σε, μηδὲ ἐκείνον ἡμᾶς εἰσπράξαι 81.572 δίκας τῆς ἀσεβείας· ἀλλ' αὐτὸν σε παιδεῦσαι, καὶ πατρικὴν παιδείαν ἐπαγαγεῖν· τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς ἐξῆς λέγει. κδ', κε'. Παίδευσον ἡμᾶς, Κύριε, πλὴν ἐν κρίσει, καὶ μὴ ἐν θυμῷ· ἵνα μὴ ὀλίγους ποιήσῃς ἡμᾶς. "Ἐκχεον τὸν θυμόν σου ἐπὶ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα σε, καὶ ἐπὶ βασιλείας, αἱ τὸ ὄνομά σου οὐκ ἐπεκαλέσαντο. "Ὅτι κατέφαγον τὸν Ἰακώβ, καὶ συνετέλεσαν αὐτὸν, καὶ τὴν νομὴν αὐτοῦ ἠρήμωσαν. Δῆλον τοίνυν καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων, καὶ ἐκ τῶν ἐπαγομένων, ὡς τὸ, "Οἶδα, Κύριε, ὅτι οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ," οὔτε φυσικῆ δουλείᾳ τὸ ἐλεύθερον ἡμῶν ὑποβάλλει τῆς γνώμης, οὔτε τῆς εἰμαρμένης ἀνάγκη τὰ καθ' ἡμᾶς ὑποτίθησιν· ἀλλὰ διαρρήδην ἡμᾶς διδάσκει, πῶς ὁ Δεσπότης Θεὸς κατέχει τοὺς οἴακας τοῦ παντὸς κόσμου, καὶ σοφῶς κυβερνᾷ, καὶ χορηγεῖ τὰ ἀγαθὰ, καὶ παιδεύει δικαίως, ὅταν ἐπὶ πλεῖστον μακροθυμίας ἐπιμείναντας τῇ πονηρίᾳ θεάσῃται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Μετὰ ταῦτα παρακελεύεται πρὸς πάντα εἰπεῖν τὸν λαόν· γ', δ'. Τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, Ἐπικατάρατος ἄνθρωπος, ὃς οὐκ ἀκούσεται τῶν λόγων τῆς διαθήκης ταύτης· ἥς ἐνετειλάμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἐν ἧ ἡμέρᾳ ἀνήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐκ τῆς καμίνου τῆς σιδηρᾶς. Τοῦτο καὶ νομοθετῶν τῷ νόμῳ προστέθεικεν· ἔφη γάρ· "Ἐπικατάρατος πᾶς, ὃς οὐκ ἐμμένει πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά·" ὑπισχνεῖται δὲ κάκεῖ, καὶ πάλιν ἐνταῦθα, ὡς πάσης ἀξιώσει κηδεμονίας τοὺς τὰς θείας φυλάσσοντας ἐντολάς. Ἀναμιμνήσκει δὲ καὶ τῶν πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν εἰρημένων, καὶ τῆς ἐκείνων ἀπειθείας. "Ἐξέκλιναν γὰρ, φησὶ, τὸ οὐς αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ἀνὴρ ἐν τῇ εὐθύτητι τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηραῆς." Εὐθύτητα δὲ ἐνταῦθα οὐ τὴν ὀρθότητα λέγει, ἀλλὰ τὴν ἐφεξῆς γεγενημένην πονηρίαν

ἐν τῇ κακίᾳ· οὐ γὰρ ἀπετρέποντο ταύτης, ἀλλὰ διηνεκῶς αὐτὴν ὤδευον. "Καὶ ἐπήγαγον ἐπ' αὐ τοὺς πάντας τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, ἧς ἐνετειλάμην αὐτοῖς ποιῆσαι, καὶ οὐκ ἐποίησαν." Δια φόροις γὰρ τιμωρίαις αὐτοὺς ἐξέδωκε· ποτὲ μὲν Ἀμμανίταις, ποτὲ δὲ Μωαβίταις, ἄλλοτε ἄλλοφύλοις ἐδούλευσαν. θ', ι'. Καὶ εἶπε Κύριος· Εὐρέθη σύνδεσμος ἐν ἀνδράσιν Ἰούδα, καὶ ἐν τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ. Ἐπεστράφησαν ἐπὶ τὰς ἀδικίας τῶν πατέρων αὐτῶν τῶν προτέρων, οἳ οὐκ ἤθελον ἀκοῦσαι τῶν λόγων μου. Τὸ "Εὐρέθη σύνδεσμος," 81.573 ἀντὶ τοῦ, συνδεδεμένοι εἰσὶ, καὶ συμπεπλεγμένοι τοῖς πατράσι, καὶ τὴν ἐκείνων πορείαν ὀδεύουσι· τοῦτο γὰρ καὶ διὰ τῶν ἐπαγομένων σημαίνει. "Καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ βαδίζουσιν ὀπίσω θεῶν ἄλλοτρίων, τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς." Ταῦτα δὲ δρῶσι τὴν δοθεῖσαν αὐ τοῖς παραβαίνοντες διαθήκην. Οὗ δὴ χάριν παντοδαπαῖς αὐτοὺς περιβαλῶ συμφοραῖς, καὶ ὀδυρομένους οὐκ ἀξιόσω φειδοῦς· οὔτε μὴν παρὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν θεραπευομένων θεῶν ἐπικουρίας τινὸς ἀπολαύονται. Λέγει δὲ καὶ τούτων τὸ πλῆθος. ιγ'. Ὅτι κατὰ ἀριθμὸν τῶν πόλεων σου ἦσαν οἱ θεοί σου, Ἰούδα, καὶ κατὰ ἀριθμὸν ἐξόδων Ἱερουσαλήμ, ἔταξαν βωμοὺς τῇ αἰσχύνη, θυσια στήρια τοῦ θυμιᾶν τῇ Βάαλ. Διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοίνυν τῆς ἀσεβείας τὸν προφήτην κωλύει τὴν ὑπὲρ αὐτῶν πρεσβείαν προσενεγκεῖν. ιδ'. Μὴ εὐχου γὰρ, φησὶ, περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ ἀξιοῖς περὶ αὐτῶν ἐν δεήσει καὶ προσευχῇ· ὅτι οὐκ εἰσακούσομαί σου ἐν τῷ καιρῷ, ἐν ᾧ ἐπικαλοῦνταί με, ἐν τῷ καιρῷ τῆς κακῆς σεως αὐτῶν. Ἐν αὐτῇ γὰρ τῇ τιμωρίᾳ τὰς δεήσεις προσφέρουσι· διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ παρ' ἐγγυᾶ, λέγων· "Προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει." Ἐνταῦθα δὲ τὴν ἀνυπέβλητον αὐτῆς ἀσεβείαν δείκνυσιν. ιε'. Τί ἡ ἡγαπημένη ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐποίησε βδέλυγμα; Ἀμφότερα τὴν ἐπίτασιν τῆς δυσσεβείας δηλοῖ, καὶ τὸ "ἡγαπημένην" κληθῆναι, καὶ τὸ ἔνδοθεν ἐν τῷ θείῳ νεφῶ τῶν οὐκ ὄντων θεῶν τὰ ἰνδάλματα στήσαι. "Μὴ εὐχαὶ καὶ κρέα ἅγια ἀφαιροῦσιν ἀπὸ σοῦ τὰς κακίας σου; ἢ τούτοις διαφεύξῃ;" Σαφῶς ἡμᾶς ὁ προφητικὸς ἐδίδαξεν ὄρος καὶ λόγος, ὡς πρᾶξιν ἀγαθὴν ὁ Δεσπότης ζητεῖ· τοῦτο γὰρ καὶ ὁ θεὸς βοᾷ Δαβὶδ· "Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας· σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι." Καὶ πάλιν· "Ὅτι εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἂν, ὀλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις· θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον· καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει." Καὶ ἐπειδὴ ἡγαπημένην αὐτὴν ἐκάλεσε, λέγει πάλιν καὶ τὴν ἑτέραν αὐτῆς προσηγορίαν. ις'. Ἐλαίαν ὠραίαν, εὐσκίον τῷ εἶδει, ἐκάλεσε Κύριος τὸ ὄνομά σου. Ταύτην δὲ τὴν προσηγορίαν ἐπέθηκεν ἐπὶ τὴν καρπογονίαν προτρέπων. Οὕτω καὶ ἄμπελον πολλάκις ὠνόμασεν. "Εἰς φωνὴν περιτομῆς αὐτῆς ἀνήφθη πῦρ ἐπ' αὐτήν. Ἐπειδὴ ἔλαίαν ἐκάλεσε, καὶ καθάρσεως μέμνηται· περιτομὴν γὰρ καλεῖ τὴν κάθαρσιν· οὕτω καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις φησὶ· "Πᾶν κλημα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται." –"Μεγάλη ἡ θλίψις ἐπὶ σέ· ἡχρειώθη 81.576 σαν οἱ κλάδοι αὐτῆς." Καρποὺς γὰρ ἀγαθοὺς ἐνεγκεῖν οὐκ ἠθέλησαν· καὶ διδάσκων ὡς οὐχ ὁ Βαβυλώνιος ἰσχυρὸς, ἀλλ' αὐτὸς αὐτῇ τὴν τιμωρίαν ἐπάγει, προστέθεικε καὶ ταῦτα· ιζ'. Καὶ Κύριος ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων ὁ καταφυτεύσας σε, ἐλάλησεν ἐπὶ σέ κακὰ, ἀντὶ τῆς κακίας οἴκου Ἰσραὴλ, καὶ οἴκου Ἰούδα· ὅτι ἐποίησαν ἑαυτοῖς τοῦτο, τοῦ παροργίσει με ἐν τῷ θυμιᾶν αὐτοὺς τῇ Βάαλ. Αὐτὸς, φησὶν, ὁ φυτοργός σου τοὺς κλάδους ἐξέκοψε· σὺ δὲ τούτων αἰτία, οὐκ ὠφελίμους, ἀλλὰ δηλητηρίους βλαστήσασα καρπούς. Διδάσκει δὲ διὰ τῶν ἐξῆς ὁ προφήτης, οἷα κατ' αὐτοῦ τολμήσουσι, καὶ κατὰ τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ. Ἐν αὐτῷ γὰρ κάκεῖνα ἐσκιογραφήθη. ιη'. Κύριε, γνώρισόν μοι, καὶ γνώσομαι. Ὅτι οὐ μόνον τὰ κατ' αὐτοῦ λέγει γεγενημένα, μαρτυρεῖ ἡ εὐχή· οὐκ ἀποκαλύψεως ἐδεῖτο εἰς τὸ ἰδεῖν τὰ τότε γινόμενα· εἰς αὐτὸν γὰρ ἐγένοντο· ἀλλ' ἡ

ἀποκάλυψις προδείκνυσι τὰ ἐσόμενα. "Τότε εἶδον τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν." ἰθ'. Ἐγὼ δὲ, ὡς ἀρνίον ἄκακον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι, οὐκ ἔγνων. Τὸ "οὐκ ἔγνων" τῷ προφήτῃ ἀρμόττει, ὡς οὐ προσδοκῆσαντι τὰ λυπηρά· οὐ προσέσχεν ἀκριβῶς ταῖς Δεσποτικαῖς ὑποσχέσεσιν, ἀλλ' ἀκούσας· "Τέθεικά σε ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ὡς πόλιν ὄχυράν, καὶ ὡς στύλον σιδηροῦν, καὶ ὡς τεῖχος χαλκοῦν, "ἐνόμισε μηδαμῶς πειρᾶσθαι σκυθρωποῦ. Ὁ δὲ θεῖος λόγος οὐ τοῦτο ὑπέσχετο, ἀλλ' ὅτι Κρείττων ἔση τῶν λυπηρῶν· "Πολεμήσουσι γὰρ, φησὶ, πρὸς σέ, καὶ οὐ μὴ δύνωνται πρὸς σέ· διότι ἐγὼ εἶμι μετὰ σοῦ, τοῦ ἐξαιρεῖσθαι σε, λέγει Κύριος·" τῷ δὲ Δεσπότη Χριστῷ καθ' ἑτέραν ἔννοιαν ὁ λόγος ἐστὶ πρόσφορος. Ὡσπερ γὰρ, φησὶν, ὁ ἄρ νειὸς ἀγόμενος εἰς σφαγὴν οὐκ οἶδεν ὃ πείσεται, καὶ τοῖς ἄγουσιν ἔπεται καταδεξάμενος τὸ πάθος. "Ὅτι ἐπ' ἐμὲ ἐλογίσαντο λογισμὸν, λέγοντες· Δεῦτε ἐμὲ βάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτρίψωμεν αὐτὸν ἀπὸ γῆς ζώντων, καὶ οὐ μὴ μνησθῆ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔτι." Τοῦτο τῷ προφήτῃ οὐθ' ὄλως ἀρμόττει· πῶς γὰρ οἶόν τε ἦν ξύλον ἐμβληθῆναι τῷ ἄρτῳ; Τῷ δὲ Δεσπότη Χριστῷ καὶ μάλα τῆς προφητείας ὁ λόγος προσήκει· ἄρτον γὰρ τὸ ἑαυτοῦ προσηγόρευσε σῶμα· "Ὁ ἄρτος γὰρ, φησὶν, ὃν ἐγὼ δώσω, ἢ σὰρξ μου ἐστίν, ἢ ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς." Τοῦτον τὸν ἄρτον ξύλω προσήλωσαν, νομίζοντες αὐτοῦ κατασβεννύναι τὴν μνήμην. Εἶτα ὁ προφήτης, κ'. Σὺ δὲ, Κύριε τῶν δυνάμεων, ὁ κρίνων δί καια, δοκιμάζων νεφρούς καὶ καρδίας, ἴδοιμι τὴν παρὰ σοῦ ἐκδίκησιν ἐν αὐτοῖς· ὅτι πρὸς σέ 81.577 ἀνεκάλυψα τὸ δικαίωμά μου. Νεφρούς, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, τοὺς λογισμοὺς ὀνομάζει· ἐπειδὴ τὸ ἐπιθυμητικὸν ἐν τοῖς νεφροῖς ὄν, ἀνακινεῖ πολλάκις τὸν λογισμὸν. Οὐ μάτην μέντοι συνεχώρησεν ὁ Θεὸς τὸν προφήτην πειραθῆναι τῶν λυπηρῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ πολλάκις ἐπεχείρησε τὰς ὑπὲρ τῶν παρανομήτων πρεσβείας προσενεγκεῖν, πείσαι βουλόμενος αὐτὸν μὴ ἑαυτὸν μὲν νομίζειν φιλόνητον, τὸν δὲ τῆς ἀγαθότητος θησαυρὸν ἀπηνῆ, συνεχώρησε γενέσθαι τὴν ἐπανάστασιν· ὁ δὲ λίαν ἀλγήσας, κρί ναι δικαίως ἀντιβλεῖ τὸν Θεὸν, καὶ δίκας ἀπαιτῆσαι τοὺς ἀνοσίους· δέχεται δὲ τὴν ἰκεσίαν ὁ Δεσπότης, καὶ δίδωσι τὴν ἀπόκρισιν, καὶ κόλασιν ἀπειλεῖ, καὶ τοὺς μὲν ἐν πολέμῳ σφαγήσεσθαι λέγει, τοὺς δὲ λιμῷ διαφθαρήσεσθαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Ἄλλὰ πάλιν ὁ προφήτης, θεώμενος τῶν πονηρίᾳ συζώντων τὴν εὐπραξίαν, τούτου τὴν αἰτίαν διδαχθῆναι ἀντιβλεῖ. α'. Δίκαιος εἶ, Κύριε, ὅτι ἀπολογήσομαι πρὸς σέ· πλὴν κρίματα λαλήσω πρὸς σέ. Οἶδα, φησὶν, ἀκριβῶς τῆς σῆς ψήφου τὸ δίκαιον· οὐκ ἄτοπον δὲ οὐδὲ ἐγὼ προσφέρω ἡγοῦμαί σοι πεῦσιν. "Τί ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐδοῦται, εὐθήνησαν πάντες οἱ ἄθετοῦντες ἀθέτημα;" β'. Ἐφύτευσας αὐτούς, καὶ ἐρρίζωθησαν· ἔτεκνοποίησαν, καὶ ἐποίησαν καρπὸν. Διὰ τοῦτων εὐπραξίαν ἐδήλωσε· τὴν δὲ ἄθεον γνώμην διὰ τῶν ἐπαγομένων ἐδήλωσε σημαίνων· "Ἐγγὺς εἶ σὺ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ πόρρω ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν." Ἐν μόνοις, φησὶ, τοῖς λόγοις προσ ηγορίαν προσφέρουσι τὴν σὴν· ἐκ γὰρ τῶν λογισμῶν τὴν σὴν ἐξέβαλον μνήμην. γ'. Καὶ σὺ, Κύριε, γινώσκεις με, εἶδές με, ἔδο κίμασας τὴν καρδίαν μου. Οὐ γὰρ μόνον τὰ φαινόμενα οἶδας, ἀλλὰ καὶ τοὺς λανθάνοντάς μου λογισμοὺς. "Ἄθροισον αὐτούς ὡς πρόβατα εἰς σφαγὴν, καὶ ἄγνισον αὐτούς εἰς ἡμέραν σφαγῆς αὐτῶν." Τὸ ἄγνισον, ἀντὶ τοῦ ἀφόρισον λέγει. Ἀφορίζει γὰρ ἑαυτὸν ὁ ἀγνίσασθαι βουλόμενος· διὸ καὶ ὁ Σύρος εὐτρέπισον ἀντὶ τοῦ ἄγνισον τέθεικεν. δ'. Ἔως πότε πενήθησεν ἡ γῆ, καὶ ὁ χόρτος πᾶς τοῦ ἀγροῦ ξηρανθήσεται ἀπὸ κακίας τῶν κατ' οἰκούντων τὴν γῆν; ἠφανίσθησαν κτήνη καὶ πετεινά, ὅτι εἶπον, οὐκ ὄψεται ὁ Θεὸς ὁδοὺς ἡμῶν. Τῆς τούτων ἕνεκα παρανομίας ἔρημος ἡ γῆ

μεμένηκε, Κύριε· ὑπολαμβάνουσι γὰρ μὴ ἐφορᾶν σε, μηδὲ βλέπειν τὰ ὑπ' αὐτῶν τολμώμενα. 81.580 ε΄. Σοῦ οἱ πόδες τρέχουσιν εἰς κακίαν, καὶ ἐκλύσουσί σε. Πῶς παρασκευάσῃ ἐφ' ἵπποις, καὶ ἐν γῆ εἰρήνης σὺ πέποιθας; Τοῦτο ὁ Σύρος οὕτως ἠρμήνευσε· "Μετὰ πεζῶν τρέχουσα ἠττήθης," καὶ πῶς ἀντιστῆναι ἵππευσι δυνήσῃ; ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· Οἱ γειτονεύοντες πολέμιοι, Μωαβῖται, καὶ Ἀμμανῖται, καὶ Ἰδουμαῖοι, καὶ ἀλλόφυλοι πεζεύοντες ἐπολέμουν· πολλάκις δὲ ἠττήθης πολεμοῦσα ἐκείνοις. Πῶς τοίνυν δυνήσῃ, φησὶν, ἀντιστῆναι Βαβυλωνίοις ἐφ' ἵππων παραταττομένοις; Κατὰ δὲ τὴν Ἑλληνικὴν ἐρμηνείαν οὕτω νοητέον, Ὅτι ὁ διὰ τὴν πονηρίαν σου δρόμος ἐξέλυσέ σε, καὶ τῆς ἰσχύος ἐγύμνωσε· ῥώμης δὲ καὶ ἰσχύος ἐστερημένη, πῶς δυνήσῃ ἀντιστῆναι, καὶ παρατάξασθαι τοῖς μετὰ πλείστων ἵππων στρατεύουσιν; Ἀμφοτέρω δὲ τέθεικα τὰ νοήματα, τοῖς ἐντευξομένοις προτιθεὶς τὴν ἐπὶ τοῦ κρείττονος αἴρεσιν. Πῶς ποιήσεις ἐν φρουράγματι τοῦ Ἰορδάνου; Ὁ Σύρος οὕτως εἶπε· "Πῶς περάσεις τὸν Ἰορδάνην πλημμυροῦντα;" Τροπικῶς δὲ ποταμὸν πλημμυροῦντα τῆς στρατιᾶς τῶν πολεμίων τὸ πλῆθος ἐκάλεσεν· ἀνέμνησε δὲ αὐτοὺς καὶ τῶν ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ· ὅτι Ἠνίκα σου ἐπεμελούμην, τὸν ποταμὸν ἐκείνον πλημμυροῦντα διέβης. ς΄. Ὅτι καὶ οἶκος τοῦ πατρὸς σου, καὶ οὗ τοι ἠθέτησάν σε, καὶ αὐτοὶ ἐβόησαν ἐκ τῶν ὀπίσω σου· καὶ οὗτοι αὐτοὶ συνήχθησαν ἐπὶ σοί. Πολλοὶ γὰρ, ὡς εἰκὸς, καὶ ἐκ τῶν δέκα φυλῶν, τῶν ἤδη γεγενημένων αἰχμαλώτων, συνεστρατεύοντο τοῖς πολεμίοις. "Μὴ πιστεύσης, ὅτι λαλοῦσι πρὸς σὲ καλά." Τοιοῦτος ἦν ὁ Ῥαψάκης, τῆ Ἑβραίων κεκρημένος φωνῆ, καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ βλασφημῶν· ταῦτα μεταξὺ εἰρηκῶς ὁ προφήτης, τὴν περὶ τοῦ Δεσπότη προφητείαν ἀναλαμβάνει, καὶ τὴν Ἰουδαίων πανωλεθρίαν προαγορεύει, καὶ φησὶν ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· ζ΄. Ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόν μου· ἀφήκα τὴν κληρονομίαν μου· ἔδωκα τὴν ἡγαπημένην ψυχὴν μου εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῆς. Τὴν οἰκίαν δείκνυσιν ἀγαθότητα, καὶ τὴν ἐκείνων βδελυρίαν ἐλέγχων διδάσκει· αὐτὸς μὲν γὰρ ἀγαπητικοῖς κέχρηται ῥῆμασι, καὶ ψυχὴν αὐτοῦ ἡγαπημένην τὴν πολεμίαν καλεῖ· ἐκείνη δὲ τὰ δυσμενῶν καὶ ἐπιβούλων ἐργά ζεταί· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὰ ἐξῆς. η΄. Ἐγένετο ἡ κληρονομία μου ἐμοὶ ὡς λέων ἐν δρυμῶ. Ἀντὶ γὰρ νύμφης θηρίον ἐγένετο, καὶ τὸν νυμφίον κατέφαγεν. "Ἐδωκεν ἐπ' ἐμὲ τὴν φωνὴν αὐτῆς." Τὴν τῆς προφητείας ἀλήθειαν διδάσκει τὰ Εὐαγγέλια· μανθάνομεν γὰρ ἐκεῖθεν ὡς ἐβόων, "Αἶρε, 81.581 αἶρε, σταύρωσον αὐτόν." –"Διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν." Τῆς τιμωρίας τὸ δίκαιον ἔδειξε. θ΄. Μὴ σπήλαιον ὑαίνης ἡ κληρονομία μου ἐμοί; ἢ σπήλαιον κύκλω αὐτῆς; Ἐν τοῖς ἔμ προσθεν ἐρμηνευομένοις, σπήλαιον ληστῶν τὸν ναὸν προσηγόρευσε διὰ τὴν τῶν λειτουργούντων παρανομίαν· ἐνταῦθα δὲ σπήλαιον ὑαίνης, οὐ μόνον τὴν πόλιν καλεῖ, ἀλλὰ καὶ τὰ ταύτης κύκλω, τουτέστι τὴν Ἰουδαίαν· καὶ πάλιν τῆς εἰς αὐτὸν γεγενημένης παρανομίας κατηγορεῖ. Ἐμοὶ γὰρ, φησὶ, ἐγένετο σπήλαιον ὑαίνης. Εἶτα τὸν ἔσχατον αὐτῆς ὄλεθρον προθεσπίζει. "Βαδίσατε, συναγάγετε ἐπ' αὐτήν πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ ἐλθέτωσαν φαγεῖν αὐτήν." Τῆς γὰρ οἰκουμένης Ῥωμαῖοι τὸ κράτος δεξάμενοι, καὶ τὴν στρατιάν ἐκ διαφόρων συναγαγόντες ἔθνων, τοὺς μὲν κατέσφαξαν, τοὺς δὲ δορυαλώτους ἀπήγαγον. Αἰτίους δὲ τῆς ἀσεβείας τοὺς τοῦ νόμου διδασκάλους γεγενῆσθαι φησὶν· ἐπάγει γὰρ· ἰ΄, ἰα΄. Ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἄμπελῶνά μου· ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου· ἔδωκαν τὴν μερίδα τὴν ἐπιθυμητὴν μου εἰς ἔρημον ἄβατον. Ἐγενήθη εἰς ἀφανισμόν ἀπωλείας. Οἱ γὰρ Ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ Γραμματεῖς, καὶ οἱ Φαρισαῖοι, τὸν λαὸν ἐξαπατήσαντες, καὶ τὸν Δεσπότην σταυρώσαντες, προεξένησαν τοῖς Ἰουδαίοις τὰ πολυθρύλλητα ἐκεῖνα κακά. Καὶ τοῦτο διδάσκει σαφέστερον· "Δι' ἐμὲ ἠφανίσθη ἀφανισμῶ πάσα ἡ γῆ." Πᾶσαν γῆν τὴν τοῦ Ἰσραὴλ φησὶ· διὰ γὰρ τὰ εἰς αὐτὸν

γεγενημένα, τότε μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἔρημος αὐτῶν ἢ χώρα ἐγένετο· νῦν δὲ τῆς αἰοιδίου μητροπόλεως αὐτῶν ἐστέρηται παντελῶς. "Ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνὴρ τιθέμενος ἐπὶ καρδίαν." Ἀντὶ τοῦ, λογισμοῖς εὖσε βέσιν οὐ χρῶνται. ιβ'. Ἐπὶ πᾶσαν διεκβολὴν τῆς ἐρήμου ἦλθον ταλαιπωρήσαντες ἐν τῇ ἐρήμῳ. Τὴν διεκβολὴν ἀτραπὸν ὁ Σύρος ἠρμήνευσε· πᾶσαν, φησὶ, τὴν ἔρημον ἐπλήρωσαν ἀτραπῶν, ταλαιπωροῦντες, καὶ τοὺς πολεμίους ἀποδιδράσκοντες· ἴδιον γὰρ τῶν φευγόντων μὴ κεχρηῆσθαι ταῖς νενομισμέναις ὁδοῖς. "Ὅτι μάχαιρα Κυρίου καταφάγεται ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς· οὐκ ἔστιν εἰρήνη πάση σαρκί." Λέγει μὲν καὶ τὰ Ἰουδαίοις συμβάντα, καὶ ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς τῆς Ἰσραηλίδος. Προλέγει δὲ καὶ τὰ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐπενεχθέντα ταῖς τοῖς ἔθνεσι· καθ' ὧν καὶ περὶ τὸ τέλος τῆς προφητείας προαγορεύει. ιγ'. Ἐσπεύρατε πυροῦς, καὶ ἀκάνθας θεριεῖτε. Παρεγγυᾶ μὴ θαρρῆναι τῇ τῆς γῆς εὐκαρπία, 81.584 ἀλλὰ τῇ τῆς γῆς εὐπραξία· ὁ γὰρ κακία χρώμενος ἀκάνθας ἐκ ταύτης τρυγᾷ. "Οἱ κληροὶ ὑμῶν οὐκ ὠφελήσουσιν ὑμᾶς." Κλήρους πάλιν τὴν εὐκληρίαν ἐκάλεσεν, ἢ συμβουλεύει μὴ πεποιθέσθαι. "Ἡσχύνθητε ἀπὸ καυχῆσεως ὑμῶν, ἀπὸ ὀνειδισμοῦ ἑναντίον τοῦ Θεοῦ." Ἄνομίζετε σεμνύνειν ὑμᾶς, τουτέστι τὸν πλοῦτον, τὴν δυναστείαν, ταῦτα ὑμᾶς κρινομένους παρὰ τῷ Θεῷ αἰσχύνῃς ἐμπλήσει. Ἀπολαύσαντες γὰρ τῶν παρ' αὐτοῦ δωρεῶν τοῖς ἐναντίοις ἡμεῖς ψασθε. ιδ'. Τάδε λέγει Κύριος περὶ πάντων τῶν γειτόνων τῶν πονηρῶν, τῶν ποιμένων τῶν ἀπτομένων τῆς κληρονομίας μου, ἧς ἐμέρισα τῷ λαῷ μου Ἰσραὴλ. Ἴδουμαῖοι, καὶ Μωαβῖται, καὶ Ἀμμωνῖται, καὶ Ἀλλόφυλοι, ἀπεχθῶς αἰεὶ καὶ δυσμενῶς περὶ Ἰουδαίους διέκειντο· ἐφήσθησαν τοῖνυν τὰς ἐπενεχθείσας αὐτοῖς θεασάμενοι συμφοράς· διάτοι τοῦτο προδιδάσκει αὐτοὺς τὴν ἐσομένην τῶν Ἰουδαίων ἀνάκλησιν. Ποιμένας δὲ καλεῖ τοὺς ἐκείνων ἄρχοντας. Ἴδου ἐγὼ ἀνασπῶ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ τὸν οἶκον Ἰούδα ἐκβαλῶ ἐκ μέσου αὐτῶν. (ιε') Καὶ ἔσται μετὰ τὸ ἐκβαλεῖν με αὐτοὺς, ἐπὶ στρέψω, καὶ ἐλεήσω αὐτοὺς, καὶ κατοικίω αὐτοὺς ἕκαστον εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστον εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. Διὰ τούτων τὴν ἐπὶ Κύρου καὶ Δαρείου γεγενημένην ἐπάνοδον προθεσπίσας, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα ἐσόμενα προδιδάσκει. ις', ιζ'. Καὶ ἔσται ἐὰν διδάσκοντες διδάξωσιν τὴν ὁδὸν μου τὸν λαόν μου, τοῦ ὀμνύειν τῷ ὄνοματί μου, ζῆ Κύριος, καθὼς ἐδίδαξαν τὸν λαόν μου ὀμνύειν ἐν τῇ Βάαλ, καὶ οἰκοδομηθήσονται ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ μου. Ἐὰν δὲ μὴ ἐπὶ στρέψωσιν, ἐξαρῶ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ἐξάρσει καὶ ἀπωλεία, φησὶ Κύριος. Εἶπε καὶ τὴν παντελῆ τοῦ Ἰουδαίων ἔθνοους ἀποβολήν. "Ἐξαρῶ γὰρ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ἐξάρσει καὶ ἀπωλεία, φησὶ Κύριος."

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Μετὰ ταῦτα κελεύεται ὁ προφήτης περίζωμα λινοῦν πριάμενος, καὶ τῇ ὀσφύϊ περιθεῖς, παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν τοῦτο κατακρύψαι, καὶ τὸ κελευσθὲν παραυτίκα πεπλήρωκεν. Ἡμερῶν δὲ πλείστων διελθουσῶν, προσετάχθη πάλιν κομίσει τὸ περίζωμα· καὶ πεποίηκε πάλιν, ὅπερ ὁ Δεσπότης αὐτῷ προσέταξε. Καὶ λαβὼν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, εὖρε διεφθαρμένον, καὶ εἰς πᾶσαν ἄχρηστον χρῆσιν. Εἶτα ἀκούει λέγοντος τοῦ Δεσπότη· θ', ι'. Οὕτω φθερῶ τὴν ὕβριν Ἰούδα, καὶ τὴν ὕβριν Ἱερουσαλήμ, τὴν πολλὴν ταύτην ὕβριν. 81.585 Τὸν λαόν τοῦτον τὸν πονηρόν· τοὺς μὴ βουλομένους ὑπακούειν τῶν λόγων μου, καὶ πορευομένους ἐν τῇ εὐθύτητι τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ πορευομένους ὀπίσω θεῶν ἄλλοτριῶν, τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς, καὶ προσκυνεῖν αὐτοῖς· καὶ ἔσονται ὡς τὸ περίζωμα τοῦτο, ὃ οὐ χρησθήσεται ἔτι εἰς οὐθέν. Διὰ τούτων τὴν ἐν Βαβυλῶνι σημαίνει διατριβήν· ὁ γὰρ Εὐφράτης τῆς μέσον ἐκείνην διατέμνει

τὴν πόλιν· παρὰ δὲ τὸν Εὐφράτην ἐν τῇ τρυμαλιᾷ τῆς πέτρας προσετάχθη τὸ περιζῶμα κατακρύψαι· τρυμαλιὰν δὲ τῆς πέτρας τὴν Βαβυλῶνα καλεῖ· ἐκεῖ δὲ ὢν ἄχρηστος ἦν ὁ λαός, οὐκέτι λαὸς Θεοῦ χρηματίζων, οὐδὲ καθ' ἑαυτὸν πολιτευόμενος, οὐδὲ τὰς κατὰ νόμον λατρείας ἐπιτελών· ἀλλ' ἦν ἄχρηστος, ὡς τὸ διαφθαρὲν ἐκεῖνο περιζῶμα. Διὰ μέντοι τῶν ἐξῆς, καὶ τοῦ περιζῶματος ἐρμηνεύει τὴν χρεῖαν. ια'. Καθάπερ γὰρ κολλᾶται τὸ περιζῶμα πρὸς τὴν ὀσφὺν τοῦ ἀνθρώπου, οὕτως ἐκόλλησα πρὸς ἑμαυτὸν τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, καὶ πάντα τὸν οἶκον Ἰούδα, λέγει Κύριος, τοῦ γενέσθαι μοι εἰς λαὸν ὀνομαστόν, καὶ εἰς καύχημα, καὶ εἰς δόξαν· καὶ οὐκ ἤκουσάν μου. Τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀγαθότητος διὰ τῶν εἰρημένων ἐδήλωσε, καὶ τῆς συναιφείας τὸν τρόπον ἐδίδαξε, καὶ ὅτι αὐτὸς μὲν ἠβουλήθη περιφανεῖς αὐτοὺς καὶ περιβλέπτους ἀποφῆναι, αὐτοὶ δὲ διὰ τῆς παρανομίας ἐπεσπᾶσαντο τὰ ὀνειδίδη. Οὕτω καὶ διὰ τῶν πραγμάτων, τὴν προφητείαν ποιησάμενος, δι' ἐτέρας πάλιν εἰκόνας προλέγει τὰ συμβησόμενα. ιβ', ιγ'. Τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Πᾶς ἄσκός πληρωθήσεται οἴνου. Καὶ ἔσται, ἐὰν εἴπωσι πρὸς σέ, Μὴ γνόντες οὐ γνωσόμεθα, ὅτι πᾶς ἄσκός πληρωθήσεται οἴνου; Καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· Τάδε λέγει Κύριος· Ἴδου ἐγὼ πληρῶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην, καὶ τοὺς βασιλεῖς τοὺς καθημένους υἱοὺς τοῦ Δαβὶδ ἐπὶ θρόνου αὐτοῦ. Εἶτα λέγει· Καὶ τοὺς προφῆτας καὶ τοὺς ἱερέας, καὶ ἅπαντα τὸν λαὸν, μεθυσματός. Καὶ διδάσκων τί τὸ μέθυσμα, ἐπήγα γεν' ιδ'. Καὶ διασκορπῶ αὐτούς, ἄνδρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, λέγει Κύριος. Καὶ δεικνύς καὶ τὸ τῆς ὀργῆς ἀμετάβλητον, ἐπιήγαγεν· "Οὐκ ἐπιποθήσω καὶ οὐ φείσομαι, καὶ οὐκ οἰκτειρήσω ἀπὸ διαφθορᾶς αὐτῶν," ἀντὶ τοῦ "διαφθορὰν αὐτῶν." Μέθυσμα τοίνυν τὴν τιμωρίαν ἐκάλεσε· καὶ γὰρ οἱ ταῖς μεγίσταις περιπίπτοντες συμφοραῖς κεκαρωμένοι εἴοικασι, διὰ τὴν τοῦ πάθους ὑπερβολὴν οὐδὲ θρηνεῖν δυνάμενοι. ιε'. Ἀκούσατε, καὶ ἐνωτίσασθε, καὶ μὴ ἐπαίρεσθε· ὅτι Κύριος ἐλάλησε. Παύσασθε τῆς θρασύτητος, καὶ τῆς μανικῆς ἀλαζονείας· ὡς παρὰ Θεοῦ δέξασθε τὰ λεγόμενα. ις'. Δότε τῷ Κυρίῳ Θεῷ ἡμῶν δόξαν, πρὸ τοῦ συσκοτάσαι, καὶ πρὸ τοῦ προσκόψαι πόδας ὑμῶν ἐπ' ὄρη σκοτεινά. Προλάβετε, φησὶ, τὸν τῆς τιμωρίας καιρὸν. Τοῦτο καὶ ὁ θεὸς Ἀπόστολος παραινεῖ· "Ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθόν." -"Καὶ ἀναμενεῖτε εἰς φῶς, καὶ ἐκεῖ σκιά θανάτου, καὶ τεθήσεσθε εἰς σκότος." Ἐν αὐτῇ γὰρ τῇ τιμωρίᾳ παρακαλοῦντες φιλάνθρωπίας οὐ τεύξεσθε. ιζ'. Καὶ ἐὰν μὴ ἀκούσητε, κεκρυμμένως κλαύσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν ἀπὸ προσώπου ὕβρεως· καὶ δακρύουσα δακρύσει, καὶ κατάξουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν δάκρυα, ὅτι συνετρίβη τὸ ποίμνιον Κυρίου. Τὸ "κεκρυμμένως κλαύσεται" τὴν ὑπερβολὴν αἰνίττεται τῶν κακῶν· δουλεύοντες γὰρ τοῖς πολεμίοις, οὐδὲ προφανῶς δακρύσαι τολμήσετε, ἀλλὰ κρύβδην τοῦτο πράξετε. Παρακελεύεται δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ὀλοφύρεσθαι τὰς τῶν πραγμάτων μεταβολάς· ἀναμνηστικὴ δὲ καὶ τῶν ἤδη γεγενημένων. ιθ'. Πόλεις αἱ πρὸς νότον συνεκλείσθησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀνοίγων. Ἀπωκίσθη Ἰούδας, συνετέλεσεν ἀποικίαν τελείαν. Ἀνδραποδισμόν. Πολλὰς γὰρ τῆς Ἰουδαίας πόλεις Σναχηρεῖμ ἐξηνδραπόδισε· ταῦτα δὲ, φησὶν, ὑπέμειναν ποινήν τίνοντες ὡς ἐπλημμέλησαν. Κελεύει δὲ καὶ τῇ Ἱερουσαλὴμ τῶν ἐρχομένων ἀπὸ βορρᾶ πολεμίων ἰδεῖν τὸ πλῆθος, καὶ ἐπιλέγει· "Ποῦ ἔστι τὸ ποίμνιον ὃ ἐδόθη σοι πρόβατα τῆς δόξης σου;" Ἀντὶ τοῦ, τῶν οἰκητόρων τὸ πλῆθος. κα'. Τί ἐρεῖς, ὅταν ἐπισκέπτωνταί σε; Τουτέστιν οἱ πολέμιοι. "Καὶ σὺ ἐδίδαξας αὐτοὺς ἐπὶ σέ μαθήματα εἰς ἀρχὴν σου." Πολεμούμενοι γὰρ ὑπὸ Σύρων, Ἀσσυρίους εἰς συμμαχίαν ἐκάλεσαν, δέον τοῦ Θεοῦ ζητῆσαι τὴν πρόνοιαν. "Ὡδίνες καθέξουσίν σε, καθὰ γυναῖκα τίκτουςαν." Τὸ μέγεθος τῆς ὀδύνης ἐδήλωσεν. κβ'. Καὶ ἐὰν εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· Διατί ἀπήντησέ μοι ταῦτα; Διὰ

τὸ πλῆθος τῆς ἀδικίας σου ἀνεκαλύφθη τὰ ὀπίσθιά σου παραδειγματι σθῆναι τὰς πτέρνας σου. Καταισχύνει τοὺς τοῦτο ὑπομένοντας ἢ τοιαύτη γύμνωσις. Λέγει τοίνυν, "Ὅτι ἐγυμνώθης, οὐ τὰ πλημμελήματα καὶ ταύτας σοι τὰς συμφορὰς ἀπεκύησεν; κγ'. Εἰ ἀλλάξει Αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ, καὶ πάρδαλις τὰ ποικίλματα αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς δυνήσεσθε εὖ ποιῆσαι, μεμαθηκότες κακά. Ἀληθὴς ἄρα ὁ λόγος, ὅτι τὸ ἔθος δευτέρα φύσις. Τοῖς γὰρ φυσικοῖς τὰ γνωμικὰ τῷ μακρῷ ἔθει πάντα συν ἔκρινα. Τούτου χάριν ἀπειλεῖ φρυγάνων δίκην αὐ τοὺς διασκεδάσειν ὑπὸ λαίλαπος τῆδε κάκεῖσε περι 81.589 φερομένων. Λέγει δὲ καὶ τῶν ἀμαρτημάτων αὐτῆς τὸ πλῆθος, ἀκολασίαν, καὶ θρασύτητα, καὶ εἰδώλων λατρείαν· ἀπαλλοτριώσιν γὰρ πορνείας αὐτὴν καλεῖ· ὅθεν ἐπήγαγεν· "Ἐπὶ τῶν βουνῶν, καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐώρακα τὰ βδελύγματά σου." Εἶτα θρηνητι κῶς, "Οὐαί σοι, Ἱερουσαλήμ, ὅτι οὐκ ἐκαθαρίσθης ὀπίσω μου! ἕως τίνος ἔτι;" Πολλὰς γὰρ παρανομίας τολμήσασα μεταμελεία χρήσασθαι οὐκ ἠθέλησας· ἐγὼ δὲ οὐκέτι μακροθυμήσω· ἀλλὰ τὴν τιμωρίαν ἐπάξω. Ἄμεινον μὲν οὖν κατὰ τοὺς θεῖους πολιτεύεσθαι νόμους· ἐπειδὴ δὲ ἀνθρώπους ὄντας καὶ πταίειν εἰκὸς, κεχρῆσθαι προσήκει τοῖς τῆς μεταμελείας φαρμάκοις, καὶ διὰ τούτων τὸν κριτὴν ἰλεοῦσθαι, καὶ τῶν ἠπειλημένων κολάσεων τὴν πείραν διαφυγεῖν. Ὡν καὶ ἡμεῖς ἀπείρατοι διαμεῖναιμεν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ παναγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. ΤΟΜΟΣ Δ΄

ΚΕΦΑΛ. ΙΔ΄.

α΄. Καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν περὶ τῆς ἀβροχίας. Παντοδαπὰς αὐτοῖς ἐπιφέρει παιδείας, ἵνα τῆς πονηρίας ἀνακόψη τὸν δρόμον. Διηγῆται δὲ ὁ προφήτης τοὺς θρήνους, καὶ τὰς ὄλο φύρσεις, τὰς δι' ἀνομβρίαν γεγενημένας. Λέγει γὰρ ἐπιλελοιπέναι καὶ τὰς πηγὰς, καὶ τὰ φρέατα, καὶ τὰ ἐκ τῶν ὄμβρων συστήματα· ἠκολούθησε δὲ καὶ ἡ τῆς γῆς ἀκαρπία, καὶ τὰ κτήνη δὲ οὐ τὰ ἡμέρα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄγρια, τοῦ πάθους μετέλα χεν. ε΄, ς΄. Ἔλαφοι γὰρ, φησὶν, ἐν ἀγρῷ ἔτεκον, καὶ ἐγκατέλιπον, ὅτι οὐκ ἦν βοτάνη. Ὅνοι ἄγριοι ἔστησαν ἐπὶ νάπαις, εἴλκυσαν ἄνεμον ὡς δρᾶ κων. Τοῦτο δὲ καὶ ἄνθρωποι ποιοῦσι διψῶντες, ταῖς τῶν ἀνέμων αὔραις τὸ θερμὸν καταψύχοντες. Εἶτα ὁ προφήτης ἰκετεῖαν προσφέρει, καὶ τῶν κοινῶν ἀμαρτημάτων ἀναμινῆσεται, καὶ ταύτη τὸν Θεὸν ἰλεοῦται. "Σοὶ γὰρ, φησὶν, ἡμάρτομεν." ἢ. Ὑπομονὴ Ἰσραὴλ, σώζεις ἐν καιρῷ κα-κῶν. Παρὰ σοῦ γὰρ τὸν ἔλεον προσμένομεν ἅπαντες. 81.592 "Ἰνατί ἐγενήθης ὡς πάροικος ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὡς αὐτόχθων ἐκκλίνων εἰς κατάλυμα;" Τὸ "ὡς αὐτό χθων," ὁ Σύρος, "ὡς ὀδίτης," ἠρμήνευσε. Τί δὴ ποτε, φησὶ, παρορᾷς ἡμᾶς καὶ ἔοικας παροίκῳ κα ταφρονοῦντι τῶν οἰκημάτων, ὡς ἀλλοτρίων, ἐν οἷς οἰκεῖ, καὶ ὀδίτη παριόντι, καὶ τῶν κατὰ τὴν ὁδὸν οὐκ ἐπιμελουμένῳ; θ΄. Μὴ ἔση ὡσπερ ἄνθρωπος ὑπνῶν, καὶ ἀνὴρ οὐ δυνάμενος σώζειν; Οὔτε ὁ καθεύδων τῶν παρακαλούντων ἀκούει, καὶ ὁ ἀσθενεῖα συνεζευγμένος ἐπαμύνειν οὐ δύναται. Ἀντὶ τοῦ· Μὴ ἀναβάλλη τὸν ἔλεον· καὶ γὰρ δύνασαι, καὶ ἐγρήγορας, καὶ παν ταχοῦ πάρει, καὶ τοῖς πᾶσι παρίστασαι. Τοῦτο γὰρ ἐπήγαγε· "Καὶ σὺ ἐν ἡμῖν εἶ, Κύριε, καὶ τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐφ' ἡμᾶς· μὴ ἐπιλάθῃ ἡμῶν." Τίθησι δὲ καὶ τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ δοθεῖσαν ἀπό κρισίν· ι΄. Ἠγάπησαν κινεῖν πόδας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐφείσαντο. Τουτέστιν εἰς τὴν τῆς πονηρίας ὁδόν· τοῦτο γὰρ διδάσκει καὶ τὰ ἐπιφερόμενα. "Καὶ ὁ Θεὸς οὐκ εὐδόκησεν ἐν αὐτοῖς." Λέγει δὲ ὅτι καὶ τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν τὴν μνήμην ποιήσεται, καὶ δίκας αὐ τοὺς ὧν ἠσέβησαν πράξεται. Παρεγγυᾷ δὲ καὶ τῷ προφήτῃ, τὰς ὑπὲρ αὐτῶν προσευχὰς μὴ

ποιήσασθαι, καὶ φάσκει μήτε τῆ νηστεία αὐτῶν προσέξιν, μήτε τὰς ὑπ' αὐτῶν προσφερομένας δέξασθαι θυσίας, ἀλλὰ λιμῶ καὶ λοιμῶ, καὶ σφαγῆ παραδώσειν. Τοῦτων ἀκούσας ὁ προφήτης τῶν ψευδοπροφητῶν τὰς προῤῥήσεις προφέρει, καὶ φησιν ἐκείνους τὰ ἕναν τία προλέγειν, καὶ εἰρήνην αὐτοῖς ὑπισχνεῖσθαι, καὶ ἀγαθῶν ἀφθονίαν. Ἀλλὰ πάλιν ὁ Δεσπότης τῶ προ φήτη φησὶ, ψευδῆ προλέγειν ἐκείνους, οὐ θείοις λόγοις διακονοῦντας, οὐδὲ ὄργανα τῆς χάριτος γενομένους, ἀλλ' ἅπερ ἐθέλουσι φθεγγομένους. "Οὐκ ἐντειλάμην γὰρ αὐτοῖς, φησὶ, καὶ οὐκ ἐλάλησα πρὸς αὐτούς, ὅτι ὀράσεις ψευδεῖς, καὶ μαντείας, καὶ οἰωνίσματα, καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν οὗτοι προφητεύουσιν ὑμῖν." Ὁράσεις τὰ ἐνύπνια καλεῖ, οἰωνίσματα δὲ τὰς ὀρνεοσκοπίας· μαντείας δὲ τὰ ἐξ ἐνεργείας δαιμόνων· προαιρέσεις δὲ καρδίας, τὴν ἀπὸ τῶν λογισμῶν ἐξαπάτην. Εἶτα τούτοις αὐτοῖς ἀπειλεῖ καὶ τὴν ἐξ ἀρρώστιας τελευτήν, καὶ τὴν ἐν πολέμῳ σφαγὴν. "Ἐν θανάτῳ γὰρ, φησὶ, νοσερῶ ἀποθανοῦνται, καὶ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ λιμῶ τελευτήσουσι." Σὺν δὲ τούτοις καὶ οἱ τοῖς τούτων ἀκολουθήσαντες λόγοις. Οὐκ ἀξιοθήσονται δὲ οὐδὲ ταφῆς, πάντων ὁμοίως τοῖς αὐτοῖς περιπιπτόντων κακοῖς. Ἀλλὰ πάλιν ὁ φιλόανθρωπος τὰ σκυθρωπὰ προειπὼν, τοῖς τῆς μετανοίας χρῆσασθαι φαρμάκοις παρεγγυᾷ. "Καταγάγετε γὰρ, φησὶν, ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν δάκρυα ἡμέρας καὶ νυκτός·" διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐπενεχθησομένων ὑμῖν κακῶν. Διηγεῖται δὲ ὁ προφήτης τῶν γεγενημένων τὴν τραγωδίαν. 81.593 ιη'. Ἐὰν ἐξέλθω εἰς τὸ πεδῖον, καὶ ἰδοὺ τραυματῆται ῥομφαίας· καὶ ἐὰν εἰσέλθω εἰς τὴν πόλιν, ἰδοὺ πόνος λιμοῦ. Προστίθει καὶ τούτοις καὶ τὰ τῆς αἰχμαλωσίας κακά. "Ὅτι προφήτης καὶ ἱερεὺς ἐπορεύθησαν εἰς γῆν ἣν οὐκ ᾔδεισαν." Καὶ ὁ μακάριος Δανιὴλ ὁ προφήτης, καὶ ὁ θεῖος Ἐζεκιὴλ, καὶ ἱερεὺς καὶ προφήτης, καὶ ἕτεροι δὲ πρὸς τούτοις πλείστοι ἱερεῖς μετέλαχον τῶν σκυθρωπῶν. Τῶν γὰρ ἀνοσίων ἐκείνων προμηθούμενος ὁ Θεὸς, συνέπεμψε καὶ προφήτας οἷον τινὰς παιδονόμους καὶ διδασκάλους, ἵνα μὴ παντελῶς ἐκκλίνωσιν εἰς ἀσέβειαν. Ταῦτα διηγησάμενος, ὁ προφήτης πρὸς τὸν Θεὸν μεταφέρει τοὺς λόγους· "Μὴ ἀποδοκιμάζων ἀπεδοκίμασας τὸν Ἰούδαν, ἢ ἀπὸ Σιών ἀπέστη ἡ ψυχὴ σου;" Ἀντὶ τοῦ, ἢ πρόνοιά σου· ἀνθρωπίνως γὰρ τέθεικε τὴν ψυχὴν, εἰς σαφεστέραν ἔμφασιν τῆς προφητείας. Λέγει δὲ ἀνίατον τὴν ἐπενεχθεῖσαν πληγὴν, καὶ ἐπιφέρει λέγων οὕτως·" κ', κα'. Ἐγνωμεν, Κύριε, ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀδικίας πατέρων ἡμῶν· ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον σου. Κόπασον διὰ τὸ ὄνομά σου. Ἀντὶ τοῦ· Παῦσαι χαλεπαίνων ἡμῖν· καὶ μὴ εἰς ἡμᾶς ἀπίδης, ἀλλ' εἰς τὸ ὄνομά σου. Σὸς γὰρ λαὸς χρηματίζομεν. "Μὴ ἀπολέσης θρόνον δόξης σου." Τὴν Ἱερουσαλήμ οὕτως ὠνόμασε· καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις ἔφη, τοὺς ὄρκους ἀπαγορεύων, "Μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα ὁμόσης, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ με γάλου βασιλέως·" ἐκεῖ γὰρ τὴν οἰκείαν ἐπιφάνειαν ἐποιεῖτο. Ἀναμιμνήσκει δὲ καὶ τῆς πρὸς τοὺς πατέρας γεγενημένης διαθήκης, καὶ ὅτι παρὰ τῶν εἰδώλων οὐδεμία βοήθεια· ἀλλ' αὐτὸς τὸν ἄνωθεν φερόμενον ὑετὸν χορηγεῖ· οὐ γὰρ ἀκυβέρνητος ἢ κτίσις· τοῦτο γὰρ φησὶ· "Καὶ ὁ οὐρανὸς δώσει πλησμονὴν αὐτοῦ· οὐχὶ σὺ αὐτὸς, Κύριε, καὶ ὑπομενοῦμέν σε; ὅτι σὺ ἐποίησας σύμπαντα ταῦτα.

ΚΕΦΑΛ. ΙΕ΄.

Πρὸς ταῦτα πάλιν ὁ Δεσπότης ἀποκρίνεται, ὅτι "Ἐὰν στῆ Μωσῆς καὶ Σαμουὴλ πρὸ προσώπου μου, οὐκ ἔστιν ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτοῖς." Διὰ τούτων δὲ τὸν προφήτην ψυχαγωγεῖ. Μὴ νόμιζε γὰρ, φησὶν, ὅτι σοῦ καταφρονῶν τὴν πρεσβείαν οὐ δέχομαι· οὐδὲ γὰρ ἐκείνοις εἶξα ἂν ἀντιβολουῖσιν, οἱ τοσαῦτα εἰργάσαντο θαύματα. Τούτων μὲντοι ἐμνήσθη, καὶ ὡς πρεσβυτέρων, καὶ ὡς πολλάκις αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ πεπεικότων. Καὶ

Μωσῆς γὰρ ὁ μέγας ἐπὶ τῆς μοσχο ποιίας τοῦ Θεοῦ εἰρηκότος, "Ἐασόν με, καὶ θυμῶ θεῖς ἐκτρίψω αὐτούς," σπουδαιοτάτην ἰκετείαν προσ ἤνεγκεν, καὶ τοῖς ἡμαρτηκόσι τὸν Δεσπότην κατ' 81.596 ἠλλάξε· καὶ μέντοι καὶ Σαμουὴλ ταυτὸ τοῦτο δέδρακεν, καὶ πλεῖστον ὑετὸν ἐν ὥρᾳ θέρους κατ' ἤγαγεν. Εἶτα κελεύει τῷ προφήτῃ τὸν παρεστῶτα ἀπολύσαι λαόν. β'. Ἐὰν δὲ εἴπωσι πρὸς σέ, φησὶ, Ποῦ ἐξέλευ σόμεθα; ἔρεῖς πρὸς αὐτούς, Τάδε λέγει Κύριος· Ὅσοι εἰς θάνατον, εἰς θάνατον· καὶ ὅσοι εἰς μάχαιραν, εἰς μάχαιραν· καὶ ὅσοι εἰς λιμὸν, εἰς λιμὸν· καὶ ὅσοι εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν. Ταῖς γὰρ τέσσαρσι ταύταις αὐτούς ὑποβαλῶ συμφοραῖς. Καὶ πρὸς τούτοις, οἱ τεθνεῶτες βορὰ γενήσονται θηρίων καὶ οἰωνῶν. δ'. Καὶ παραδώσω αὐτούς εἰς ἀνάγκας πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς. Προλέγει καὶ τὰ μετὰ τὴν ἐπάνοδον γενησόμενα, καὶ τὰ ἐπὶ τῶν Μακεδόνων συμβησόμενα, καὶ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων αὐτοῖς ἔπενε χησομένην πανωλεθρίαν. Τὰ μέντοι πρῶτα διὰ τὴν τοῦ Μανασσῆ τολμηθεῖσαν ἀσεβειαν συμβῆναι διδάσκει· ἀλλ' οὐκ ἄδικος ὁ κριτῆς, οὐδὲ ἀλλοτρίας εὐθύνας εἰσπράττεται, ἀλλ' ὡς κοινωνήσαντας τῆς ἀσεβείας, καὶ προθύμως τῷ πονηρῷ συνεργήσαντας βασιλεῖ, τοῖς προρρήθεῖσιν ὑποβάλλει κακοῖς. ε'. Τίς φείσεται ἐπὶ σοί, Ἱερουσαλήμ; καὶ τίς δειλιάσει ἐπὶ σοί; ἢ τίς ἀνακάμψει ἐρωτῆσαι τὰ εἰς εἰρήνην σοι; Ἀντὶ τοῦ, Πᾶσιν ἀνθρώποις δόξεις δίκαια πεπονθέναι. Εἰώθασιν γὰρ οἱ ἄνθρωποι, ὅταν τινὰ τῶν ἄκρα πονηρία συζώντων ἴδωσι τιμωρούμενον, οὐ μόνον οὐ συναλγεῖν, ἀλλὰ καὶ συν ἠδεσθαι τοῖς ἠδικημένοις, ὡς τῆς ἐκείνου πονηρίας ἀπηλλαγμένοις. ς'. Σὺ ἀπεστράφης μου, λέγει Κύριος· ὀπίσω πορεύση. Ὁ δέδρακας, πείση· τὸ δὲ "ὀπίσω πορεύση," ἀντὶ τοῦ "ταπεινωθήση" τέθεικεν. "Καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ διαφθερῶ σε, καὶ οὐκέτι ἀνήσω αὐτούς." Οὐκέτι γὰρ χρήσομαι τῇ προτέρᾳ μακροθυμίᾳ. Εἶτα διδάσκων ὡς παρὰ γνώμην κολάζειν ἀναγκάζεται, οἰονεῖ συναλγῶν λέγει· "Ἐν πύλαις λαοῦ μου ἠτεκνώθησαν· ἀπώλεσα τὸν λαόν μου διὰ κακίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐπεστράφησαν." Αὐτοὶ τὸν ὄλεθρον ἐπεσπίασαντο, παύσασθαι τῆς πονηρίας μὴ βουληθέντες. Λέγει δὲ διὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἀναίρεσιν καὶ τὰς χήρας πληθυνθῆναι, καὶ πάλιν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τὰς μητέρας στερηθῆναι τῶν παιδῶν. "Ἐπήγαγον γὰρ, φησὶν, ἐπὶ τὴν μητέρα νεανίσκων ταλαιπωρίαν ἐν μεσημβρίᾳ· ἐπέρριψα ἐπ' αὐτὴν ἐξαίφνης τρόμον καὶ σπουδὴν." 81.597 θ'. Ἐκενώθη ἡ τίκτουσα ἐπτά, ἀπεκάκησεν ἡ ψυχὴ αὐτῆς. Διαφόρως τὴν συμφορὰν ἐτραγώδησεν, ἵνα διδάξῃ τοὺς ἀτεράμονας, καὶ πείσῃ τὴν προτέραν καταλιπεῖν ἀσεβειαν. "Ἐπέδου ὁ ἥλιος αὐτῇ ἔτι μεσουσῆς ἡμέρας." Τοῖς γὰρ πενθοῦσι σκότος ὀνομάζεται καὶ τὸ φῶς· ταῦτα καὶ τὰ τοῦ τοῖς παραπλήσια εἰρηκῶς ὁ προφήτης ὀλοφύρεται καὶ θρηνεῖ· ι'. Οἴμοι, μήτηρ, ὡς τινὰ με ἔτεκες ἄνδρα δικαζόμενον καὶ διακρινόμενον ἐν πάσῃ τῇ γῆ· οὐκ ὠφέλησα, οὐδὲ ὠφέλησέ με οὐδεὶς· ἡ ἰσχύς μου ἐξέλιπεν ἐν τοῖς καταρωμένοις με. Τὸ "ὠφέλησα" "ὠφλησα" ὁ Σύρος ἠρμήνευσε· λέγει τοίνυν, ὅτι Οὔτε ὠφληκα, οὔτε δεδάεικα· καὶ πολλοὺς ἐκτησάμην ἐχθροὺς, οἱ διηνεκῶς λοιδοροῦνται καὶ ἐπαρῶνται. Τὰ συμβούλια γὰρ, ὡς τὰ πολλὰ, τίκτειν τὰς ἀπειθείας φιλεῖ. Κατὰ μέντοι τὴν ἑλληνικὴν ἐρμηνείαν οὕτω νοητέον, ὅτι Θρήνων εἰμὶ ἄξιος μάτην παραχθεῖς εἰς τόνδε τὸν βίον· οὔτε γὰρ ὦνησά τινα, οὔτε ὠφέλειαν παρ' ἐτέρων ἔκομισάμην· ἀρὰς δὲ μόνον δέχομαι παρὰ τῶν ἀκούοντων τὰς προφητείας. ια'. Γένοιτο, Κύριε, κατευθυνόντων αὐτῶν, εἰ μὴ παρέστην σοι ἐν καιρῷ τῶν κακῶν αὐτῶν, καὶ ἐν καιρῷ θλίψεως αὐτῶν, εἰς ἀγαθὰ πρὸς τὸν ἐχθρόν. Ἄκουσον αὐτῶν, φησὶν, ἐπαρωμένων· πολλάκις σοὶ τὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἰκετείας προσήνεγον. Εἶτα πάλιν ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ· ιβ', ιγ'. Εἰ γνωσθήσεται σίδηρος, καὶ περιβόλαιον χαλκοῦν. Ἰσχύν σου, καὶ τοὺς θησαυρούς σου εἰς προνομήν δώσω, ἀντάλλαγμα διὰ πάσας τὰς ἀμαρτίας σου ἐν πᾶσι τοῖς ὀρίοις σου. Μὴ θαρρήσητε, φησὶ, μὴ χαλκείους

περιβο λαίοις, μὴ σιδηροῖς· πάντα γὰρ ὑμῶν τὸν πλοῦτον παραδώσω τοῖς πολεμίοις, καὶ ἔσται τοῦτο τῶν σῶν ἀμαρτημάτων ἀντίδοσις. Προστίθησι δὲ τούτοις καὶ τὴν γεγεννημένην αἰχμαλωσίαν. Ταῦτα προειπὼν ὁ προφήτης, κίνδυνον ὑπομένει τῶν ἀκούειν οὐκ ἀνεχο μένων, ἀνελεῖν αὐτὸν πειραθέντων, καὶ παρακαλεῖ τὸν τῶν ὄλων Θεὸν, καὶ φησι· ἰε΄. Μνήσθητί μου, Κύριε, καὶ ἐπίσκεψαί με, καὶ ἀθώωσόν με ἀπὸ τῶν καταδιωκόντων με. Ἀντὶ τοῦ· Μὴ παραδῶς με τοῖς καταδιώκουσί με· ὁ γὰρ ἀθῶος ἐλευθεροῦται. "Μὴ εἰς μακροθυμίαν σου λάβῃς με." Ἔνια "βάλῃς με" ἔχει· τουτέστιν, ἀνεξι κάκως χρώμενος, καὶ κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας ἀναβαλλόμενος, τοὺς ἀδικουμένους ἡμᾶς ἀνιᾶς. "Γνωθι, εἰ ἔλαβον περὶ σοῦ ὄνειδισμόν." 81.600 ἰς΄. Ὑπὸ τῶν ἀθετούντων τοὺς λόγους σου. Σοῦ χάριν, ὦ Δέσποτα, τοῖς παροῦσιν ἀλγεινοῖς περιπέπτωκα· τοὺς σοὺς γὰρ λόγους διαπορθμεύων δυσμενῆς ἐγενόμην. "Συντέλεσον αὐτοὺς, καὶ ἔσται ὁ λόγος σου ἐμοὶ εἰς εὐφροσύνην, καὶ εἰς χαρὰν καρδίας μου, ὅτι ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου ἐπ' ἐμέ." Ἐπειδὴ νομίζουσι ψευδῆ με προλέγειν, ταῖς δὲ τῶν ψευδοπροφητῶν ὑποσχέσεις ὡς ἀληθέσι προσέχουσι, τοὺς λόγους μου τοῖς ἔργοις βεβαίωσον, καὶ ταύτη με ψυχαγωγῆσον. Εἶτα λέγει, ὡς οὔτε τραπέζης αὐτοῖς, οὔτε γέλωτος ἐκοινώνησεν, ἀλλὰ τὸ θεῖον πάντων προετίμησε δέος· καὶ διὰ τὴν πονηρίαν αὐτῶν, καὶ διὰ τὴν τιμωρίαν, ἀνιῶμενος διετέλεσεν· ἀλλ' εὐθὺς αὐτὸν ὁ Δεσπότης ψυχαγωγεῖ, καὶ φησι· ἰθ΄. Ἐὰν ἀποστρέψῃς, καὶ ἀποκαταστήσω σε, πρὸ προσώπου μου στήσῃ· καὶ ἐὰν ἐξαγάγῃς τίμιον ἀπὸ ἀναξίου, ὡς στόμα μου ἔσῃ. Οὐ μικρὸς σοι, φησὶ, παρ' ἐμοῦ πεφύλακται μισθὸς τοῦτον ἀναδεξαμένῳ τὸν πόνον· ἐὰν γὰρ τινα τῶν πλανωμένων ἐπιστρέψῃς, πολλῆς παρ' ἐμοὶ παρρησίας μεθέξεις. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ "πρὸ προσώπου μου στήσῃ." Κἂν τινα τῶν ἀνοσίων μεταβάλῃ, καὶ πείσης ἐλέσθαι τὰ ἐπὶ τὸ κρεῖττον, τῷ στόματί μου ἀπεικασθήσῃ· καὶ γὰρ ἐγὼ λόγῳ τὰ μὲν ὄντα ἐποίησα, καὶ σὺ λόγῳ τοὺς τῆς κακίας ἐργάτας μεταβάλῃς εἰς ἀρετὴν. Ὑπέσχετο δὲ αὐτῷ πάλιν τὸ ἄμαχον καὶ ἀήττητον, καὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς γεγεννημένων ἀνέμνησεν ὑποσχέσεων.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ΄.

Παρεγγυᾷ δὲ αὐτῷ, μὴ γῆμαι, μηδὲ παιδοποιῆσαι, ὡς καὶ τῶν τικτόντων, καὶ τῶν τικτομένων, λιμῶ καὶ λοιμῶ, καὶ σφαγῆ, καὶ δουλεία παραδοθη σομένων. Παρακελεύεται δὲ μήτε εὐφραινομένοις συνευφραίνεσθαι, μήτε ἀλγοῦσι συναλγῆσαι. "Ἀφέστακα γὰρ, φησὶ, τὴν εἰρήνην μου ἀπὸ τοῦ λαοῦ τούτου, φησὶ Κύριος, καὶ τὸν ἔλεόν μου, καὶ τοὺς οἰκτιρμούς μου." ς΄. Καὶ ἀποθανοῦνται μεγάλοι καὶ μικροὶ ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. Λέγει δὲ ὡς οὐδὲ ταφῆς ἀξιοθήσονται, οὐδὲ θρήνοι ἐπ' αὐτοῖς συνήθως γενήσονται, οὐδὲ ψυχαγωγίας τινὸς οἱ πενθοῦντες ἀξιοθήσονται· καὶ ἀπειλεῖ παντὸς εἴδους εὐφροσύνης ἀποστέρησιν τῇ πόλει, ὡς μηδεμίαν ἐπενεχθῆναι φωνὴν, μὴ γάμων, μὴ συμποσίων, μὴ τῶν ἄλλων, ὅσα θυμῆρη τοῖς ἀνθρώποις παρέχει ζωὴν. Πυνθανομένων δὲ, φησὶν, ἐκείνων, καὶ λεγόντων· Διὰ ποίαν αἰτίαν τούτοις περιπεπτώκαμεν τοῖς κακοῖς; καὶ τῆς πατρῴας αὐτὸς ἀνάμνησον ἀσεβείας, καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν τολμώμενα δίδαξον, καὶ ὅτι χαλεπώτερα τῶν πατέρων ἐξήμαρτον, οὐ κατὰ τὸν ἐμὸν πολιτεύομενοι νόμον, ἀλλὰ τοῖς οἰκείοις ἐπόμενοι λογισμοῖς. Οὐ δὴ χάριν· 81.601 ἰγ΄. Ἀπορρίψω ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ταύτης εἰς γῆν, ἣν οὐκ ἤδείτε ὑμεῖς, καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ δουλεύσετε ἐκεῖ θεοῖς ἑτέροις ἡμέρας καὶ νυκτὸς, οἳ οὐ δώσουσιν ὑμῖν ἔλεος. Ἐπειδὴ τοὺς οὐκ ὄντας φιλεῖτε θεοὺς, τῆς πατρῴας ὑμᾶς ἐκβαλῶ γῆς, καὶ παραδώσω τοῖς πολεμίοις, ἵνα σὺν ἐκείνοις τῇ πλάνῃ δουλεύητε. Ὑπισχνεῖται μέντοι καὶ τὴν ἐπάνοδον· καὶ λέγει, ὡς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οὐκέτι τὰς προτέρας εὐεργεσίας

προφέροντες τὸν Θεὸν ἀνυμνήσουσιν, οὐδὲ τῆς Αἰγυπτίων δουλείας τὴν ἀπαλλαγὴν διηγῆσονται, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον θαυμάσουσιν ἅπαντες. ις'. Ἴδου ἐγὼ ἀποστελῶ ἀλιεῖς πολλοὺς, λέγει Κύριος, καὶ ἀλιεύσουσιν αὐτούς· καὶ μετὰ ταῦτα ἀποστελῶ θηρευτὰς πολλοὺς, καὶ θηρεύσουσιν αὐτοὺς ἐπάνω παντὸς βουνοῦ, καὶ ἐκ τῶν τρυμαλιῶν τῶν πετρῶν. Τὸ ἄφευκτον τῆς τιμωρίας διὰ τούτων δεδήλωκεν, ὅτι ἀλιεῖς καὶ θηρευτὰς μιμούμενοι οἱ πολέμιοι πάντας αὐτοὺς σαγηνεύσουσι, καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι πειρωμένους λανθάνειν ὑφ' ἑαυτοὺς ποιούμενοι. ιζ'. Ὅτι οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, οὐκ ἀπεκρύβησαν ἀπὸ προσώπου μου, καὶ οὐκ ἐκρύβη τὰ ἀδικήματα αὐτῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου. Πάντα ὄρω, οὐδὲν με λανθάνει τῶν γιγνομένων. ιη'. Καὶ ἀνταποδώσω αὐτοῖς πρῶτον διπλᾶς τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, ἐφ' αἷς ἐβεβήλωσαν τὴν γῆν μου ἐν τοῖς θνησιμαίοις τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν. Ὡς φιλάνθρωπος διπλασίαν ἀμαρτημάτων τὴν τιμωρίαν καλεῖ· κατὰ γὰρ τὸν τοῦ δικαίου λόγον, οὐκ ἀξίας ἔτισαν δίκας. Θνησιμαία δὲ τῶν βδελυγμάτων καλεῖ τὴν τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων σφαγὴν, ἣν τοῖς εἰδώλοις προσέφερον. Οὕτω τοῦ λαοῦ τὴν ἀσεβείαν δείξας, τὴν τῶν ἔθνῶν προθεσπίζει μεταβολὴν. ιθ'. Κύριος ἰσχύς μου, καὶ βοήθειά μου, καὶ καταφυγή μου ἐν ἡμέρᾳ κακῶν· πρὸς σὲ ἔθνη ἤξουσιν ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ ἐροῦσιν, Ὡς ψευδῆ ἐκτίσαντο οἱ πατέρες ἡμῶν εἰδῶλα, καὶ οὐκ ἔστιν ὠφέλεια ἐν αὐτοῖς. Οἱ τοσαύτης ἐπιμελείας ἀξιωθέντες, καὶ νομικῆς καὶ προφητικῆς διδασκαλίας ἀπολαύσαντες, ἀσεβοῦντες διετέλεσαν, καὶ παρανομοῦντες· τὰ δὲ ἔθνη, ταύτης οὐκ ἀπολαύσαντα τῆς προμηθείας, μόνον δὲ τῶν ἀποστολικῶν κηρυγμάτων ἀκούσαντα, ἔφυγε τὴν πλάνην, καὶ τῷ τῆς θεογνωσίας φωτὶ προσελήλυθε. Καὶ τῆς προτέρας ἀναμιμνησκόμενος παροιμίας βοῶ σοι· κ', κα'. Εἰ ποιήσει ἑαυτῷ ἄνθρωπος θεοῦς, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσὶ θεοί; Διὰ τοῦτο ἰδὼν ἐγὼ δὴ λώσω αὐτοῖς ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ τὴν χεῖρά μου, 81.604 καὶ τὴν δύναμίν μου γνωριῶ αὐτοῖς, καὶ γνώσονται ὅτι ὄνομά μου Κύριος. Προλέγω, φησὶν, αὐτοῖς πρὸ πολλοῦ τὰ ἐσόμενα, καὶ προδιδάσκω αὐτοῖς τὴν ἰσχύν μου, ὅτι δι' εὐτελῶν καὶ ὀλίγων ἀνθρώπων τὴν μεταβολὴν αὐτῶν πραγματεύσομαι.

ΚΕΦΑΛ. ΙΖ'.

Οὕτω τὴν τῶν ἔθνῶν προθεσπίσας μεταβολὴν, τῆς Ἰουδαίων πάλιν ἀσεβείας κατηγορεῖ. α'. Ἀμαρτία Ἰουδα ἐγγέγραπται ἐν γραφῇ, ἐν ὄνυχι ἀδαμαντίνῃ, ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς κέρασι τῶν θυσιαστηρίων αὐτῶν. Οὐδὲν τοῦ συνειδότος ἰσχυρότερον· πάγια γὰρ τὰ ἐν τούτῳ πηγνύμενα γράμματα· κὰν γὰρ πάντες ἄνθρωποι μαρτυρήσωσιν ἀγαθὰ τῷ συνειδότι ἑαυτῶν, πονηρὰ τῶν ψευδολόγων τὸ συνειδὸς οὐκ ἀνέχεται, ἀλλὰ νύττεται, καὶ κεντεῖται, καὶ ἀδέκαστον ἐκφέρει τὴν ψῆφον. Τοῦτο καὶ ἐνταῦθα φησὶν, ὅτι Καὶ τὰ πράγματά σου κατηγορεῖ, καὶ τὸ συνειδὸς σου συμμαρτυρεῖ. Ἀναμιμνήσκει δὲ αὐτοὺς καὶ τῶν ἀλσῶν, καὶ τῶν βωμῶν, καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς γενομένης πλάνης, καὶ ἀπειλεῖ πάντα τὸν πλοῦτον αὐτῶν σὺν τοῖς εἰδώλοις παραδώσειν τοῖς πολεμίοις. Προλέγει δὲ καὶ τὴν τῆς πόλεως ἐρημίαν· μετὰ ταῦτα ἄθλιον λέγει καὶ τρισάθλιον, καὶ ἀραῖς ὑποβάλλει τὸν τοῦ Θεοῦ μὲν ἀφιστάμενον, ἀνθρωπίνῃ δὲ δυναστείᾳ θαρροῦντα· καὶ ἀπεικάζει τοῦτον ἀκάρποις τισὶ φυτοῖς καὶ εὐτελέσι, φουμένοις ἐν ταῖς ἐρημίαις καὶ μηδε μιᾶς ἐπιμελείας τυγχάνουσιν. ς'. Ἔστι γὰρ, φησὶν, ἡ ἀγριομυρική, ἡ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ οὐκ ὄψεται, ὅταν ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ. Καὶ κατασκηνώσει ἐν ἀλίμοις, ἐν γῇ ἐρήμῳ, ἐν γῇ ἀλμυρᾷ, ἣτις οὐ κατοικεῖται. Τὸ δὲ "ἐν ἀλίμοις" ὁ Σύρος "ἐν φωλεοῖς" ἠρμήνευσε· διὰ πάντων δὲ τῶν εἰρημένων, τὸ ἀκερδές

τοῦ τοιοῦτου κέρδους ἐδήλωσεν. Ἀπεικάζει δὲ τὸν τῷ Θεῷ πεποιθότα, καὶ παραβάλλει φυτῷ διηνεκῶς ἀρδομένῳ, καὶ μὴ βλαπτομένῳ ὑπὸ καύματος σφοδροτάτου, αἰεὶ δὲ ὄριμον φέροντι τὸν καρπὸν. Ταῦτα δὲ οὐ μάτην εἶπεν, ἀλλὰ παραινῶν μὴ τῇ Αἰγυπτίων ἐπικουρίᾳ θαρρήσῃ, ἀλλὰ διὰ τῆς τοῦ βίου μεταβολῆς τὴν θείαν ῥοπήν ἐπισπάσασθαι. θ', ι'. Βαρεῖα ἢ καρδία παρὰ πάντα· καὶ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς γινώσεται αὐτόν; Ἐγὼ Κύριος ἐτάζων καρδίας, δοκιμάζων νεφρούς, τοῦ δοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ κατὰ τοὺς καρποὺς τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. Ἀνθρώποις μὲν, φησὶν, ἀκατάληπτα τὰ τοῦ πέλας βουλευμάτα· κέκρυπται γὰρ τῆς καρδίας κινήματα· ἐμοὶ δὲ τῷ ποιητῇ δήλα καὶ ταῦτα· οὐ γὰρ μόνοις 81.605 πράγμασιν, ἀλλὰ καὶ λογισμοῖς δικάζω, καὶ ἴσῃν καὶ δικαίαν ἐκφέρω τὴν ψῆφον. Πάλιν ἐπὶ τὸν Βαβυλώνιον τὸν λόγον μετήνεγκεν. ια'. Ἐφώνησε πέρδιξ, συνήγαγεν ἃ οὐκ ἔτεκε· ποιῶν πλοῦτον αὐτοῦ οὐ μετὰ κρίσεως. Τῶν περδίκων οἱ θηρευταὶ τιθασσεύουσι πέρδικας, καὶ διὰ τῆς τούτων φωνῆς τοὺς ὁμογενεῖς συγκαλοῦσιν· οἱ δὲ, συντρέχοντες περιπίπτουσι τοῖς θηρά τρις. Τούτῳ τὸν Βαβυλώνιον ἀπέικασε, δεσπόζειν μὲν πάντων ἀνθρώπων πειρώμενον, πλοῦτον δὲ ἄδικον ἀθροίζοντα. Προλέγει δὲ καὶ τὰ συμβησόμενα αὐτῷ σκυθρωπά. "Ἐν ἡμίσει ἡμερῶν αὐτοῦ κα ταλείψουσιν αὐτόν, καὶ ἐπ' ἐσχάτων αὐτοῦ ἔσται ἄφρων." Ταῦτα καὶ ὁ θεσπέσιος ἐδίδαξεν ἡμᾶς Δα νιήλ· μανία γὰρ περιέπεσε, καὶ θηριώδης ἐγένετο, καὶ ἐξελάσθη τῆς βασιλείας. ιβ'. Θρόνος δόξης ὑψούμενος. Ἐστερήθη δὲ καὶ τὸν θρόνον. Ὑψηλὸν ἀγίασμα ἡμῶν ἐξ ἀρχῆς· τόπος ἀγία σματος ἡμῶν. (ιγ'.) Ὑπομονὴ Ἰσραήλ. Σὺ δὲ, φησὶ, Δέσποτα, τὸ ἡμέτερον ἀγίασμα, ἢ τοῦ τόπου ἡμῶν περιφάνεια, αἰώνιον ἔχεις τὸ κράτος. Σὲ τοίνυν ὑπο μενοῦμεν. Σὺ γὰρ ἡμῖν παρέξεις τῶν λυπηρῶν τὴν ἀπαλλαγὴν· οἱ γὰρ καταλιπόντες σε αἰσχύνης πά σης πλησθήσονται. ιδ'. Ἰασαί με, Κύριε, καὶ ἰαθήσομαι· σῶσόν με, καὶ σωθήσομαι· ὅτι καύχημά μου εἶ σύ. Ἐμαυτὸν ἐγὼ τῇ σῇ προνοίᾳ προσάγω, καὶ τῆς παρὰ σοῦ σωτηρίας ἰκετεύω τυχεῖν. ιε', ις'. Ἰδοὺ αὐτοὶ λέγουσι πρὸς με, Ποῦ ἔστιν ὁ λόγος Κυρίου; ἠκέτω. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἔκο πίασα κατακολουθῶν ὀπίσω σου, καὶ ἡμέραν ἀνθρώπου οὐκ ἐπεθύμησα, σὺ ἐπίστασαι· τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων μου πρὸ προσώπου σου ἐστιν. Ἐπιμέμφονται τῇ βραδύτητι τῆς τιμωρίας, καὶ ψευδῆ τὴν προφητείαν νομίζουσι, σοῦ ἀναβαλλομένου τὴν τιμωρίαν· ἐγὼ δὲ, οὐδὲ ταύτην αὐτῶν τὴν ἀναληγισίαν ὁρῶν ἐβουλήθην αὐ τοὺς περιπεσεῖν τοῖς κακοῖς· τοῦτο γὰρ λέγει· Ἡμέραν ἀνθρώπου οὐκ ἐπεθύμησα. (ιζ'.) Μὴ γένη μοι εἰς ἀλλοτρίωσιν, φειδόμενός μου σὺ ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾶ. "Ἡμέραν πονηρὰν" τὴν κατ' αὐτοῦ γενομένην ἐπανάστασιν καλεῖ. Καὶ παρακαλεῖ τῆς τοῦ Θεοῦ κηδεμονίας τυχεῖν· καὶ ἐκείνους μὲν διαμαρτεῖν τῶν ἐπιχειρημάτων, καὶ καταισχυρθῆναι, αὐτόν δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἀναφα νῆναι κρείττονα. Μετὰ ταῦτα κελεύεται ὁ προφήτης τὰς βασιλικὰς πύλας καταλαβεῖν, καὶ πᾶσι παρεγυῆσαι, καὶ βασιλευσὶ, καὶ ἰδιώταις, τὸν περὶ τοῦ Σαββάτου μὴ παραβαίνειν νόμον, ἀλλὰ τῇ ἀργίᾳ 81.608 τήνδε τὴν ἡμέραν τιμῆσαι, καὶ τῶν πατέρων μὴ ζηλώσαι τὴν ἀπειθειαν· τούτου γὰρ γινομένου, φησὶ, τῶν τῆς εἰρήνης καρπῶν ἀπολαύσεσθε, καὶ συνδραμοῦνται πάντοθεν οἱ τῷ Θεῷ τὰς θυσίας ἐν εἰρήνῃ προσφέροντες. Ὑμῶν δὲ παραβαινόντων τῆς ἀργίας τὸν νόμον, καὶ φορτία κομιζόντων ἐν τῇ τοῦ Σαββάτου ἡμέρᾳ, οὐ τὰς πύλας μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν παραδώσω πυρί.

ΚΕΦΑΛ. ΙΗ'.

Οὕτω καὶ τοῦτον συμπεράνας τὸν λόγον, παρακελεύεται τῷ προφήτῃ εἰς τὸ τοῦ κεραμέως εἰσελθεῖν καταγώγιον. Ποιεῖ δὲ τὸ προσταχθὲν ὁ προφήτης, καὶ θεωρεῖ τὸν

κεραμέα σκευός τι διαπλάττοντα· εἶτα τοῦτο διαπεσὸν καὶ συντριβὲν ἄνωθεν νεουργοῦντα. δ'. Καὶ ἔπεσε γὰρ, φησὶ, τὸ ἀγγεῖον, ὃ αὐτὸς ἐποίει ἐκ τοῦ πηλοῦ, ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐποίησεν αὐτὸ ἀγγεῖον ἕτερον, καθὼς ἤρρεσεν ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι. Οὕτω δεῖξας τὸν κεραμέα τοῦ πηλοῦ τὴν ἐξουσίαν ἔχοντα, καὶ ὡς ἂν ἐθέλη, κατασηματίζοντα τοῦτον, πρὸς τὸν προφήτην φησὶν· Εἰπέ αὐτοῖς· ς'. Εἰ καθὼς ὁ κεραμεὺς, οὕτως οὐ δύναμαι τοῦ ποιῆσαι ὑμῖν, οἶκος Ἰσραὴλ; φησὶ Κύριος. Ἴδου ὡς πηλὸς ἐν χειρὶ τοῦ κεραμέως, οὕτως ὑμεῖς ἐν ταῖς χερσὶ μου ἐστέ, οἶκος Ἰσραὴλ. Καθάπερ γὰρ ἐκεῖνος καὶ φῦραι δύναται τὸν πηλὸν, καὶ σχηματίζει τοῦτον, ὡς ἂν ἐθέλη· οὕτως ἐμοὶ ῥάδιον, καὶ τιμωρίᾳ παραδοῦναι, καὶ σωτηρίαν χαρὶ σασθαι, καὶ τοὺς ἐν εὐπραξίᾳ συμφοραῖς παραδοῦναι, καὶ αὐτὸ πάλιν τοῖς ἐν δυσκληρίᾳ εὐημερίαν χαρίσασθαι. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὰ ἐξῆς. ζ', η'. Πέρασ λαλήσω ἐπὶ ἔθνη καὶ βασι λείαν, τοῦ ἐξῆραι αὐτοὺς, καὶ καθελεῖν, καὶ τοῦ ἀπολλύειν. Καὶ ἂν ἐπιστραφῇ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ἀπὸ κακῶν αὐτῶν· καὶ μετανοήσω ἀπὸ τῶν κακῶν, ὧν ἐλογισάμην ποιῆσαι αὐτοῖς. Μὴ ἀπαγορεύσητε, φησὶ, τὴν σωτηρίαν· καὶ γὰρ εἰ καταψηφίσομαι ἔθνη, καὶ ἀπειλήσω τιμωρίαν ἐσχάτην, ἴδω δὲ αὐτῶν τὴν μεταμέλειαν, οὐκ ἐπάγω τὴν τιμωρίαν, ἀλλ' ὀρέγω τὸν ἔλεον. Κἂν πάλιν ὑπόσχωμαι ἀγαθῶν ἀφθονίαν, καταφρονήσαντες δὲ ἐκεῖνοι πονηρίαν ἀσπάσονται, οὐ περανῶ τῶν ἀγαθῶν τὴν ὑπόσχεσιν. Τοῦτο τοίνυν εἰδότες, φησὶ, μὴ ἀπαγορεύσητε τὰ χρηστότερα, ἀλλὰ προσενέγετε τὴν μετάνοιαν, καὶ τὴν σωτηρίαν καρπώσαθε. ια'. Ἴδου γὰρ ἐγὼ, φησὶ, πλάσσω ἐφ' ὑμᾶς κακὰ, καὶ λογίζομαι ἐφ' ὑμᾶς λογισμόν· ἀποστραφήτω ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς πονηραῖς, καὶ καλὰ 81.609 λῖω ποιήσατε τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν. Ἄλλ' αὐτὸς μὲν φιλόανθρωπος ὢν, τοιαῦτα προσενήνοχε φάρμακα· ἐκεῖνοι δὲ τοῦ ἱατροῦ τὰς ὑποθήκας οὐκ ἐδέξαντο. ιβ'. Ἄλλ' εἶπον, φησὶν, Ἄνδριούμεθα, ὅτι ὀπίσω τῶν ἀποστροφῶν ἡμῶν πορευσόμεθα, καὶ ἕκαστος τὰ ἀρεστὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ ποιῆσόμεν. "Ἀποστροφάς" καλεῖ τὴν τῶν χειρόνων ὁδόν. ιγ'. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος· Ἐρωτήσατε ἔθνη, τίς ἤκουσε τοιαῦτα φρικτὰ σφόδρα, ἃ ἐποίησε παρθένος θυγάτηρ Ἱερουσαλήμ; Παρθένον αὐτὴν καλεῖ, οὐχ ὡς οὐκ ἀκόλαστον, ἀλλ' ὡς ὠραϊζομένην, καὶ ἐπὶ τῷ κάλλει σεμνυνομένην. ιδ'. Μὴ ἐκλείψουσιν ἀπὸ πέτρας μαστοὶ, ἢ χιῶν ἀπὸ τοῦ Λιβάνου; ἢ ἐκκλίνει ὕδωρ βι αἰῶς ἀνέμῳ φερόμενον; Αἰπηγαί, φησὶν, ἀπαύστω ἀναβλύζουσιν, ὁ Λίβανος ἔχει τὴν χιόνα διηνεκῶς, τὸ ῥύμη φερόμενον ὕδωρ τετριμμένην τρίβον ὀδεύει· οὗτοι δὲ τοῦ νόμου κατέλιπον τὴν ὁδόν, καὶ τῶν ἐμῶν ἐντολῶν οὐδεμίαν παρ' αὐτοῖς μνήμη· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὰ ἐξῆς. ιε'. Ὅτι ἐπελάθοντό μου ὁ λαός μου, εἰς κενὸν ἐθυμίασαν, καὶ ἀσθενοῦσιν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν σχοινίοις αἰώνιοις, τοῦ ἐπιβῆναι τρίβον οὐκ ἔχουσαν ὁδὸν εἰς πορείαν. Ἐπενόησαν, φησὶν, ἀτραποὺς οὐκ ἐξ ἀρχῆς τετριμμένας, καὶ ταύτας αἰώνιους ἀπέφηναν ὁδοὺς· ἀντὶ τοῦ, ταύταις ἀεὶ κεκρημένοι διατελοῦσιν. Οὗ χάριν αὐτῶν ἔρη μίαν παραδώσω τὴν γῆν· τοῦτο γὰρ ἐπήγαγεν. ις'. Τοῦ τάξαι τὴν γῆν αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν, καὶ εἰς συρισμόν αἰώνιον. Ὁ συρισμὸς τὴν ἔρημίαν τῆς πόλεως δηλοῖ· οἱ γὰρ εὐπραγοῦσαν τὴν πόλιν ἰδόντες, εἶτα ἐρημωθεῖσαν θεώμενοι, συρὶ ζεῖν εἰώθησαν, καὶ ταύτη δεικνύει τὴν συμφορὰν. ιζ'. Ὡς ἄνεμον καύσωνα διασπερῶ αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν. Οὐδὲ φειδοῦς, φησὶ, παρὰ τῶν δυσμενῶν ἀπολαύσουσιν· ἀλλὰ μισήσουσιν αὐτοὺς, καθάπερ τις τὸν καύσωνα ἀποστρέφεται. "Ἀυχένα καὶ οὐ πρόσωπον δεῖξω αὐτοῖς ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν." Ἴδιον γὰρ τῶν δορυαλώτων, καὶ τῶν δούλων, τὸ κύπτειν εἰς γῆν, ὡς μᾶλλον αὐτῶν τὸν αὐχένα ἢ τὸ πρόσωπον φαίνεσθαι. Καὶ ἄλλως δὲ δυνατὸν νοῆσαι· τῶν γὰρ ἀπεστραμμένων οὐ τὸ πρόσωπον, ἀλλὰ τὸν αὐχένα ὀρῶμεν· δηλοῖ τοίνυν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ τὴν ἀποστροφὴν.

Τὰ μὲν οὖν ἐκείνοις ἀπειληθέντα τοιαῦτα· ἡμῖν δὲ γενέσθω φάρμακα τὰ ἐκείνων παθήματα· 81.612 ἵνα ταῖς τῶν ἄλλων τιμωρίαις σωφρονισθέντες, καὶ κατὰ τοὺς θεῖους πολιτευόμενοι νόμους, ἴλεων τὸν νομοθέτην ἔχοιμεν εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. ΤΟΜΟΣ Ε΄. ιη΄. Καὶ εἶπον· Δεῦτε, καὶ λογισώμεθα ἐπὶ Ἰερεμίαν λογισμὸν, ὅτι οὐκ ἀπολείται νόμος ἀπὸ ἱερέως, καὶ βουλή ἀπὸ συνετοῦ, καὶ λόγος ἀπὸ προφήτου. Τρία μαρτυροῦσιν αὐτῷ τὰ μέγιστα, ἱερωσύνην, καὶ προφητείαν, καὶ σύνεσιν· καὶ ἐκάστου χαρίσματος ἴσασιν τὸ δυνατόν τε καὶ ἀψευδές. Καὶ δέον εἴκειν τοῖς λεγομένοις, οὐ μόνον ἐκεῖνοι ἀντιλέγουσιν, ἀλλὰ καὶ θάνατον τυρεύουσι. "Δεῦτε γὰρ, φησὶ, πατάξωμεν αὐτὸν ἐν γλώσσει, καὶ οὐκ ἀκουσώμεθα πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ." Τοσοῦτον αὐτοὺς ἀπέκνει καὶ αὐτὰ τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα· τὸ δὲ "Πατάξωμεν αὐτὸν ἐν γλώσσει," ἀντὶ τοῦ "Συ κοφαντίαν ὑφάνωμεν κατ' αὐτοῦ." Τούτων αἰσθόμενος ὁ προφήτης, τὸν Θεὸν ἰκετεύει γενέσθαι κριτὴν, καὶ ἀναμιμνήσκει αὐτὸν ὧν πολλάκις ὑπὲρ αὐτῶν προσενήνοχε πρεσβειῶν. Εἶτα εὐκτικῶς μὲν σχηματίζει τὸν λόγον, προλέγει δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ Λιμουῦ γενησόμενον θάνατον, καὶ τὰς ὑπὸ τῶν πολεμίων γενησομένας σφαγὰς, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐν τοῖς πολέμοις γιγνόμενα.

ΚΕΦΑΛ. ΙΘ΄.

Ταῦτα εἰπὼν, καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια, κελεύεται λαβεῖν βῖκον ὀστράκινον, καὶ ἐξελεθεῖν εἰς τὸ πολυάνδριον, μετὰ τῶν ἱερέων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ πρεσβυτέρων, καὶ ἀπειλησάμενος πάλιν τῇ πόλει τὸν ὄλεθρον, καὶ τῆς τῶν εἰδώλων ἀναμνήσας θεραπείας. Προεῖπε δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς πολιορκίας τεθησόμενα κακὰ, καὶ τῶν ἀναγκαίων τὴν σπάνιν· καὶ μετὰ ταῦτα πάντα συντρίψαι τὸν βῖκον, καὶ εἰπεῖν· ια΄. Οὕτως συντρίψω τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ τὴν πόλιν ταύτην· καθὼς συντρίβεται ἄγχος ὀστράκινον, ὃ οὐ δύνησεται ἰαθῆναι ἔτι. Ἀπειλεῖ δὲ καὶ τῇ βασιλικῇ οἰκίᾳ τὴν κατάλυσιν, καὶ πάσῃ τῇ πόλει τὴν ἐρημίαν· ἐπειδήπερ οὐ μόνον δημοσίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς οἰκίαις, σπονδὰς τοῖς εἰδώλοις καὶ θυσίας προσέφερον. Καὶ αὐτὸ δὲ τῶν εἰδώλων χωρίον ταφῇ τῶν ἀνηρημένων γενήσεται. "Θάψουσι γὰρ ἐν τῷ Τωφῆθ, διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν ποῦ 81.613 θάψαι." Διὰ δὲ τούτου τὸ πλῆθος τῶν ἀνηρημένων ἐδήλωσεν. Ἐπανιόντι δὲ τῷ προφήτῃ πάλιν ἐκέλευσεν ὁ Δεσπότης ἐν τῇ καθιερωμένῃ αὐλῇ πᾶσι τὴν προφητείαν προσενεγκεῖν, καὶ προφητεῦσαι τῇ τε πόλει ἐκείνῃ, καὶ πάσαις ταῖς ὑπηκόοις πόλεσιν τε καὶ κώμαις, τὴν ἐρημίαν.

ΚΕΦΑΛ. Κ΄.

α΄. Τοῦτον δὲ τὸν λόγον ὁ Πασχώρ ἀκούσας, ἀρχιερεὺς δὲ οὗτος ἐτύγχανεν ὧν, οὐ μόνον ἠκίσατο τὸν προφήτην, ἀλλὰ καὶ καθεῖρξεν. β΄. Ἐπάταξε γὰρ, φησὶ, Πασχώρ τὸν προφήτην Ἰερεμίαν, καὶ ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν καταράκτην. Ὑπόγειον δὲ τινα τόπον λέγει· πολλὰ δὲ τοιαῦτα εἶχεν οἰκήματα ὁ ὑπὸ Σολομῶντος οἰκοδομηθεὶς νεώς. Ἐξαγαγὼν δὲ αὐτὸν τῇ ὑστέρᾳ, ἤκουσεν αὐτοῦ πάλιν λέγοντος· "Οὐχὶ Πασχώρ Κύριος ἐκάλεσε τὸ ὄνομά σου, ἀλλ' ἢ μέτοικον κυκλόθεν." Οὐ μόνον δὲ αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ δορυαλώτους γενήσεσθαι λέγει, καὶ μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ἀναιρεθήσεσθαι. Καὶ μέντοι καὶ πάντα τὸν λαὸν τῷ Ναβουχοδονόσορ ἀπειλεῖ παραδώσειν. Ταῦτα τοῖνυν διὰ πλειόνων εἰρηκῶς ὁ προφήτης, δυσχεραίνει τὰς κατ' αὐτοῦ συνεχῶς γιγνόμενας ἐπαναστάσεις, καὶ τῇ τοῦ συνειδότος θαρρῶν καθαρότητι, παρρησίᾳ χρᾶται πρὸς τὸν Δεσπότην, καὶ φησιν· ζ΄. Ἠπάτησάς με, Κύριε, καὶ ἠπατήθην ἐκράτησάς με, καὶ ἠδυνήθης. Ἐφυγον, φησὶ, τὴν προφητείαν, εἶπα εἶναι νεώτερος, καὶ

μη ἄρ κείν εἰς τήνδε τὴν ὑπουργίαν, καὶ ὑπέσχου κρείττονά με ποιήσῃ τῶν πολεμούντων, καὶ τείχει χαλκῶ καὶ στύλῳ σιδηρῶ παραπλήσιον δείξῃ· καὶ νῦν γέγονα καταγέλαστος· τοῦτο γὰρ λέγει· "Ἐγενό μιν εἰς γέλωτα πᾶσαν ἡμέραν· διετελέσα μυκτηριζόμενος," ἢ· "Ὅτι πικρῶ λόγῳ μου γελάσομαι, ἀθεσίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἐπικαλέσομαι, ὅτι ἐγένετο ὁ λόγος Κυρίου ἐμοὶ εἰς ὄνειδισμὸν καὶ εἰς χλευασμὸν πᾶσαν ἡμέραν. Δάκνουσι τὸν προφήτην, οὐχὶ αἱ εἰς αὐτὸν γιγνόμεναι ταλαιπωρίαι τε καὶ αἰκίαι, ἀλλ' αἱ κατὰ τῶν θείων λογίων τολμώμεναι κωμωδίαί. θ'. Καὶ εἶπον· Οὐ μὴ ὀνομάσω τὸ ὄνομα Κυρίου, καὶ οὐ μὴ λαλήσω ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Ἀντὶ τοῦ, οὐ μὴ προφητεύσω, οὐδ' οὐ μὴ προσενέγκω τοῖς ἀπειθοῦσι τοῦ Θεοῦ τὴν πρόβησιν." Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ καρδίᾳ μου, ὡς πῦρ καιόμενον, καὶ φλεγόμενον, καὶ συνεχόμενον ἐν τοῖς ὀστέοις μου, καὶ παρεῖμαι πάντοθεν, καὶ οὐ δύναμαι φέρειν." Τοῦτο καὶ ὁ θεὸς ὑπέμεινε Παῦλος ἐν ταῖς Ἀθήναις 81.616 ἡνίκα ἐσιώπα· "Συνείχετο γὰρ, φησὶ, τὸ πνεῦμα τοῦ Παύλου θεωροῦντος κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν." Τοῦτο πάσχει καὶ ὁ προφήτης· ἢ γὰρ προφητικὴ χάρις συνεῖχεν αὐτὸν φθέγγασθαι μὴ βουλόμενον. Εἶτα διηγείται ὅπως οὐ μόνον ἐταλαιπωροῦντο αὐτὸν καὶ ἠκίζοντο· ἀλλὰ καὶ ἑτέραν ἐπιβουλήν ἐκάττυον, ἐξαπατῆσαι αὐτὸν, καὶ ἀποστήσαι πειρώμενοι τοῦ Θεοῦ. Εἶπον γὰρ, φησὶν· "Ἐπισυστῶμεν αὐτῷ πάντες ἄνδρες φίλοι αὐτοῦ, τηρήσατε τὴν ἐπίνοιαν αὐτοῦ, εἰ ἀπατηθήσεται, καὶ δυνησόμεθα αὐτῷ, καὶ ληψόμεθα τὴν ἐκδίκησιν ἡμῶν ἐξ αὐτοῦ." Τίς ἂν ἀξίως θρηνησείεν τῆς πονηρίας τὰς ἐπινοίας; Ὁ μόντοι προφήτης οὐχ ἑαυτῷ θαρρῆϊ, ἀλλὰ τὴν θείαν ἐπικουρίαν ὑμνεῖ, καὶ φησὶ· ἰα'. Κύριος μετ' ἐμοῦ καθὼς μαχητῆς ἰσχύων. Διδάσκει δὲ καὶ τῆς θείας ἐπικουρίας τὴν νίκην. "Διὰ τοῦτο ἐδίωξαν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν νικῆσαι· ἠσχύνθησαν σφόδρα, ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν νοῆσαι ἀτιμίας αὐτῶν, αἱ δὲ αἰῶνος οὐκ ἐπιλησθήσονται." Εἶτα αἰτεῖ πάλιν γενέσθαι κριτὴν τὸν Θεόν, καὶ ἀπαιτῆσαι αὐτοὺς δίκας τῶν ἐπιχειρημάτων ἀξίας· ἀνιῶμενος δὲ, καὶ λίαν ἀγλυνόμενος καὶ τὴν παροῦσαν δυσχεραίνων ζῶν, πρῶτον ὑμνεῖ τὸν τῶν ὄλων Θεόν, καὶ τῆνικαῦτα ἐπαράται τῇ τῶν μητρῶν ὠδίνων ἡμέρᾳ. ἰγ'. Ἄσατε γὰρ, φησὶ, τῷ Κυρίῳ, αἰνέσατε αὐτὸν, ὅτι ἐξείλετο ψυχὴν πένητος ἐκ χειρὸς πονηρευομένων. Προτάττει τὸν ὕμνον, ἵνα πᾶσαν ἀφορμὴν βλασφημίας ἐκβάλῃ. Εἶτα φησὶν· ιδ', ιε'. Ἐπικατάρατος ἡ ἡμέρα ἐν ἣ ἐτέχθη ἐν αὐτῇ· ἡ ἡμέρα ἐν ἣ ἔτεκε με ἡ μήτηρ μου. Καὶ ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος, ὁ εὐαγγελισάμενος τῷ πατρί μου λέγων· Ἐτέχθη σοι υἱὸς ἄρσην· μὴ εὐφραίνόμενος ἔστω. Εἰὼ θάσιν οἱ ἄνθρωποι, λίαν ὀδυρόμενοι, τῶν παρισταμένων ἐπιλαμβάνεσθαι, καὶ ταῖς χερσὶν ἀποθλίβειν· ἔστι δὲ ὅτε καὶ προσαράσσειν τὰς χεῖρας, τῆς ὀδύνης ἀναγκαζούσης· τοῦτο πέπονθε καὶ ὁ προφήτης. Ἐκ γὰρ τῆς ὑπερβαλλούσης ὀδύνης τῆς ἡμέρας ἐπελάβετο, χρήματος ἀνυποστάτου, καὶ τοῦ τῷ πατρί τὸν τόκον μηνύσαντος. Καὶ οὐδὲ ἴδιός τις ἦν οὗτος· εἰκὸς δὲ μηδὲ μηνύσαι τινά. Προστίθησι δὲ, ὅτι καὶ ἄμεινον ἦν μοι ἐν τῇ μήτρᾳ τελευτῆσαι, καὶ νεκρὸν προελθεῖν, ἢ ταῖς παντοδαπαῖς ταύταις περιπεσεῖν συμφοραῖς.

ΚΕΦΑΛ. ΚΑ΄.

α'. Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς Ἱερεμίαν παρὰ Κυρίου, ὅτε ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν Σεδεκίας ὁ 81.617 βασιλεὺς τὸν Πασχῶρ υἱὸν Μελχίου, καὶ τὸν Σοφονίαν υἱὸν Βαασαίου τὸν ἱερέα. Ἐτερος οὗτος Πασχῶρ· Μελχίου γὰρ οὗτος· ὁ δὲ κατηγορηθεὶς, Ἐμμηρ υἱός. Εἰδέναι μόντοι χρὴ, ὡς οὐ κατὰ τάξιν κεῖνται αἱ προφητεῖαι· ἐνταῦθα γὰρ τὰ ἐπὶ Σεδεκίου προφητεύει μετ' ὀλίγον δὲ, τὰ ἐπὶ Ἰωακείμ καὶ τοῦ Ἰεχονίου, οἱ πρὸ τοῦ Σεδεκίου ἐβασίλευσαν· ὁ μόντοι Σεδεκίας, ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ πολιορκούμενος,

παρακαλεῖ τὸν προφήτην αἰτῆσαι τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν· ὁ δὲ προφήτης θεσπίσαι κελεύεται ταῦτα· δ', ε'. Τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Ἴδου ἐγὼ ἀποστρέφω τὰ ὄπλα τὰ πολεμικὰ ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν, ἐν αἷς ὑμεῖς πολεμήσετε τὸν βασιλέα Βαβυλῶνος, καὶ τοὺς Χαλδαίους, τοὺς συγκεκλεικότας ὑμᾶς ἔξωθεν τοῦ τείχους· καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως ταύτης. Καὶ πολεμήσω ὑμᾶς ἐγὼ ἐν χειρὶ ἐκτεταμένα, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, μετὰ θυμοῦ καὶ ὀργῆς καὶ παροξυσμοῦ μεγάλου. Ἄνόνητα, φησὶν, ὑμῖν ἔσται τὰ ὄπλα, ἐμοῦ στρατηγοῦντος τῶν πολεμίων, καὶ μετ' ἐκείνων καθ' ὑμῶν παραταττομένον. Εἶτα λέγει, ὡς ἅπαντα παραδώσει λιμῷ καὶ θανάτῳ, καὶ αἰχμαλωσίᾳ, καὶ μετὰ τούτων αὐτὸν τὸν βασιλέα Σεδεκίαν τοῖς πεζαιτέροις καὶ δορυφόροις, καὶ τοὺς μὲν κατασφάξουσι, τοὺς δὲ δορυαλώτους ἀπάξουσι· τῷ δὲ γε λαῷ φάναι ταῦτα παρεγγυᾷ· ἡ'. Ἴδου ἐγὼ δέδωκα πρὸ προσώπου ὑμῶν τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς, καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θανάτου. Εἶτα διδάσκει, ὡς ὁ ἐν τῇ πόλει μένων, καὶ τοῖς πολεμίοις ἀντιτασσόμενος, ὀδεύσει τὴν ὁδὸν τοῦ θανάτου· ὁ δὲ πρὸς τούτους αὐτόμολος ἀπελθὼν, ζωῆς ἀπολαύσεται. Ταύτην γὰρ κατὰ τῆς πόλεως ἐξενήνοχα τὴν ψῆφον, ὥστε αὐτὴν τῷ τῶν πολεμίων παρδοθῆναι πυρὶ. Καὶ ταῦτα δὲ ἀπειλήσας παραινεῖ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄρχουσι, τοῦ δικαίου φροντίζειν, καὶ ἴσῃν ἐκφέρειν τοῦ δικαίου τὴν ψῆφον, καὶ τοῖς ἀδικουμένοις ἐπαμῦναι, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὴν ἐπιφερομένην τιμωρίαν ἐπισχεῖν. ιγ'. Ἴδου ἐγὼ πρὸς σὲ τὸν κατοικοῦντα τὴν κοιλάδα Σὸρ τὴν πεδινὴν, φησὶ Κύριος· Ἄντι τοῦ, μεταξύ ὄρων κειμένην ἐν κοίλῳ τόπῳ· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Σύρος ἡρμήνευσε· λέγει δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ· ταύτην γὰρ ἔχει τὴν θέσιν· Σὸρ δὲ συν ὀχὴ ἔρμηνεύεται, καὶ πάλιν πέτρα· συνεχεται δὲ ὑπὸ ὄρων ἢδε ἡ πόλις. "Τοὺς λέγοντας· Τίς πατάξει ἡμᾶς; ἢ τίς ἐλεύσεται εἰς τὸ κατοικητήριον ἡμῶν;" Τὴν θρασυτητα αὐτῶν, καὶ τὸ μάταιον θράσος διδάσκει. Εἶτα ἀπειλεῖ, πυρὶ καταφλέξειν αὐτῆς τὸν δρυ μόν. Δρυμὸν δὲ καλεῖ, καὶ τῶν οἰκημάτων, καὶ τῶν οἰκητόρων πλήθος·

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ

α'. Μετὰ ταῦτα κελεύει πάλιν τῷ προφήτῃ καταλαβεῖν τὰ βασίλεια, καὶ εἰσηγήσασθαι αὐτῷ τε τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄρχουσι, ὥστε δικαίως διακάζειν, καὶ ἀδέκαστον ἐκφέρειν τὴν ψῆφον, τῶν χηρείων ὀδυρομένων καὶ πατέρων ἐστερημένων προμηθεῖσθαι σπουδαίως, καὶ μισοφονίας ἀπέχεσθαι, καὶ φεύγειν τὴν προτέραν ἀσέβειαν· καὶ ταῦτα ποιοῦσιν ὑπισχνεῖται εἰρήνην καὶ εὐπραξίαν καὶ τῇ βασιλείᾳ τὸ διαρκές. ε'. Ἐὰν δὲ μὴ ποιήσητε σὺν τοῖς λόγοις τούτοις, κατ' ἐμαυτοῦ ὥμοσα, λέγει Κύριος, ὅτι εἰς ἔρημον ἔσται ὁ οἶκος οὗτος. Τὸν ὄρκον εἰς βεβαίωσιν τῶν εἰρημένων προστέθεικε· τὸ δὲ, "Κατ' ἐμαυτοῦ ὥμοσα," δείκνυσι τὸ τοῦ ὀμόσαντος ἀνυπερβλήτον· καὶ γὰρ ὁ θεὸς Ἀπόστολός φησιν· "Ἐπειδὴ κατ' οὐδενὸς ἄλλου μερίζονος εἶχεν ὀμόσαι, εἶπε, Κατ' ἐμαυτοῦ ὥμοσα, λέγει Κύριος." Προστίθησι δὲ καὶ ταῦτα τῇ ἀπειλῇ· ς'. Τάδε λέγει Κύριος κατὰ τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως Ἰούδα· Γαλαὰδ, σύ μοι ἀρχὴ τοῦ Λιβάνου. Λίβανον τὴν Ἱερουσαλήμ καλεῖ· Γαλαὰδ δὲ τὰ ἐν ταύτῃ βασιλείᾳ. Ἔστι δὲ χωρίον ἐν τῷ Λιβάνῳ οὕτω ὀνομαζόμενον· ἔστι δὲ καὶ ἕτερα Γαλαὰδ τῆς Ἰσραὴλ λίτιδος γῆς· ἀλλ' ἡγοῦμαι νῦν τῇ ἐν τῇ Λιβάνῳ ἀπεικασθῆναι τὰ βασίλεια, διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς τολμηθεῖσαν ἀσέβειαν· οὐ χάριν καὶ ἐρημίαν αὐτοῖς παντελῆ ἀπειλεῖ. ζ'. Ἁγιάσω γὰρ, φησὶν, ἐπὶ σὲ ὀλοθρεύοντας. Τὸ "ἁγιάσω" ἀντὶ τοῦ "ἀφορίσω"· τοῦτο γὰρ καὶ διὰ Ἡσαΐου λέγει, "Ἁγιασμένοι εἰσὶ, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς," ἀντὶ τοῦ "ἀφορισμένοι" καὶ τὸν περὶ τούτου λόγον ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἡσαΐου ἐρμηνείᾳ διὰ πλειόνων τεθείκαμεν. "Ἄνδρα καὶ τὸν πέλεκυν αὐτοῦ, καὶ ἐκκόψουσι τὰς ἐκλεκτάς κέδρους σου, καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς τὸ πῦρ."

Ἐπεὶ τοῦ Λιβᾶ νου ἐμνημόνευσεν, ἐπέμεινε τῇ τροπῇ· κέδρους δὲ καλεῖ τοὺς ἄρχοντας, τοὺς ἐπὶ ῥώμῃ μέγα φρονοῦντας. Εἶτα προλέγει τῆς πόλεως τὴν ἐρημίαν, καὶ ὅτι θαυμάσονται οἱ ὀρῶντες, καὶ πυνθανόμενοι τῶν κακῶν τὴν αἰτίαν, μαθήσονται τῶν οἰκητόρων τὴν πονηρίαν, καὶ ὅτι δι' ἐκείνους ἡ πόλις ταύτην παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν ψῆφον ἐδέξατο. Παρακελεύεται δὲ μὴ θρηνεῖν τὸν τεθνηκότα, ἀλλὰ τὸν ζῶντα, ὡς μετ' οἰκίζομενον, καὶ πικρᾶ δουλεία παραδιδόμενον. ια', ιβ'. Τάδε λέγει Κύριος ἐπὶ Σεελήμ, υἱὸν Ἰωσίου βασιλέως Ἰούδα, τὸν βασιλεύσαντα ἀντὶ Ἰωσίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου τούτου. Οὐκ ἀναστρέψει οὐκέτι· ἐν τῷ 81.621 τόπῳ οὐ μετώκισαν αὐτὸν, ἐκεῖ ἀποθανεῖται, καὶ τὴν γῆν ταύτην οὐκ ὄψεται ἔτι. Σεε λήμ, οὐχ ὡς τινες ὑπέλαβον, τὸν Ἰωακείμ λέγει, ἀλλὰ τὸν Ἰωάχαζ. Οὗτος γὰρ ἐβασίλευσεν ἀντὶ Ἰωσίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· τοῦτον καὶ εἰς Αἴγυπτον δορυβάλλον ἐπήγαγεν ὁ Φαραὼ Νεχαώ· ὁ γὰρ Ἰωακείμ ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ κατεσφάγη· καὶ τοῦτο ἡμᾶς αὐτὸς οὗτος ὁ προφήτης διδάσκει, καὶ τῶν Βασιλειῶν ἡ τετάρτη, καὶ ἡ τῶν Παραλειπομένων δευτέρα. ιγ'. Ὡς ὁ οἰκοδομῶν τὸν οἶκον αὐτοῦ οὐ μετὰ δικαιοσύνης, καὶ τὰ ὑπερῶα αὐτοῦ οὐκ ἐν κρίματι. Οὐ τὸ οἰκοδομεῖν αἰτιᾶται, ἀλλὰ τὸ ἀδίκως οἰκοδομεῖν· διδάσκει γὰρ τοῦτο καὶ τὰ ἐξῆς. "Παρ' αὐτῷ ὁ πλησίον αὐτοῦ ἐργάζεται δωρεάν, καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῦ οὐ μὴ ἀποδώσει αὐτῷ." ιδ'. Ὀκοδόμησας σεαυτῷ οἶκον σύμμετρον. Τὸ σύμμετρον οὐκ ἐπὶ τοῦ μικροῦ τέθεικεν, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἀναλογίαν ἔχοντος μήκους τε καὶ εὗρους καὶ ὕψους· ὅτι γὰρ μέγεθος τῇ οἰκίᾳ μαρτυρεῖ, δηλοῖ τὰ ἐπαγόμενα· "ὑπερῶα εὐρύχωρα, διεσταλμένα θυρίσι, καὶ ἐξυλωμένα ἐν κέδρῳ, καὶ κεχρισμένα ἐν μίλτῳ." ιε'. Μὴ βασιλεύσεις, ὅτι σὺ ἀμιλλᾶσαι πρὸς τὴν κέδρον; Κέδρον τὸν Ἰωσίαν ἐκάλεσεν, ἐσχηκότα τῆς βασιλείας τὸ διαρκές· ἐπιμέμφεται δὲ τῷ Σεελήμ, ὃς καὶ Ἰωάχαζ ὀνομάζεται, ὅτι τὸ μὲν ὕψος ἐμιμείτο τῆς κέδρου, τὸ δὲ ἄσηπτον αὐτῆς οὐκ ἐζήλωσεν, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ κατεφρόνησε· καὶ διδάσκων, ὡς ὁ Θεὸς οὐ τῇ οἰκοδομίᾳ ἐπιμέμφεται, ἀλλὰ τῇ ἀσεβείᾳ, ἐπήγαγεν· "Ὁ πατήρ σου μὴ οὐχὶ ἔφαγε, καὶ ἔπιε, καὶ ἐποίησε κρίμα καὶ δικαιοσύνην, τότε ἀγαθὸν ἦν αὐτῷ;" ις'. Ἐκρινε κρίσιν ταπεινοῦ καὶ πένητος, καὶ καλῶς ἦν αὐτῷ τότε· μὴ οὐ τοῦτό ἐστι τὸ εἶδέναι με; λέγει Κύριος. Τῷ εὐαγγελικῷ τοῦτο ἔοικε λόγῳ· "Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς." Τοῦτο γὰρ καὶ ἐνταῦθα ἔφη· ὅτι τὸ μισεῖν τὴν ἀδικίαν, καὶ τοῖς ἀδικουμένοις ἐπαμύνειν, τεκμηρίον ἐστὶ τοῦ εἶδέναι με τὸν ταῦτα ποιοῦντα. ιζ'. Σοῦ γὰρ ἰδοῦ οὐκ εἰσὶν οἱ ὀφθαλμοὶ ὀρθοί, οὐδὲ ἡ καρδία καλή. Εἶτα κατηγορεῖ τῆς πλεονεξίας αὐτοῦ, καὶ τῆς μαιφονίας· πρὸς δὲ γε τούτοις καὶ τῆς συκοφαντίας, δι' ἧς καὶ τοὺς φόνους εἰργάζετο. 81.624 ιη'. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος ἐπὶ Ἰωακείμ, υἱὸν Ἰωσίου βασιλέως Ἰούδα. Ἐνταῦθα κατὰ τάξιν προφητεία κεῖται· μετὰ γὰρ δὴ τὸν Ἰωάχαζ, Ἰωακείμ ἐβασίλευσεν, υἱὸς ὢν καὶ αὐτὸς Ἰωσίου τοῦ βασιλέως· προλέγει δὲ καὶ τούτου τὸν ὄλεθρον. "Οὐ μὴ κόψωνται αὐτὸν, οἴμοι κύριε, καὶ, οἴμοι ἀδελφέ· οὐδὲ μὴ κλαύσωνται αὐτὸν, ὦ ἀδελφέ· οἴμοι ἀδελφέ." ιθ'. Ταφὴν οὐ ταφήσεται, σηψησθεὶς ὡς κοπρία ριφήσεται ἐπέκεινα τῆς πύλης Ἱερουσαλήμ. Καὶ ἐντεῦθεν δηλον, ὡς Σεελήμ οὐκ ἔστιν Ἰωακείμ· περὶ ἐκείνου γὰρ ἔφη, ὅτι "ταύτην τὴν γῆν οὐκ ὄψεται, ἀλλ' ἐν τῇ μετοικίᾳ τεθνήξεται." Περὶ δὲ τούτου, ὅτι "τοῖς τεθνεῶσιν οἰωνοῖς παραπλησίως ἔξω τῆς πύλης ριφήσεται." Σαφέστερον δὲ ταῦτα αἱ ἱστορίαι διδάσκουσιν. Εἶτα τῇ πόλει παρ' ἐγγυᾶ, καὶ εἰς τὸν Λίβανον, καὶ τὴν Βασάν (ὄρη δὲ ταῦτα), ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης δραμεῖν, καὶ βοῆσαι, καὶ τὰς οἰκείας ἀποδύρεσθαι συμφορὰς, ὅτι οὐδεμίαν παρὰ τῶν εἰδώλων ἐπικουρίας ἀπήλαυσεν· ἐραστὰς γὰρ αὐτὰ καλεῖ. κα'. Ἐλάλησα πρὸς σὲ ἐν τῇ παραπτώσει σου, καὶ εἶπας· Οὐκ ἀκούσομαι. Ἀμαρτανούση γὰρ συνεβούλευον

ἀπαλλαγῆναι τῆς πλάνης, καὶ τὴν εἰσῆγησιν οὐκ ἐδέχου. "Αὕτη ἡ ὁδός σου ἐκ νεότητός σου, ὅτι οὐκ ἤκουσας τῆς φωνῆς μου." Ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς τῆ ἀπειθείᾳ ἐχρήσω. κβ'. Πάντας τοὺς ποιμένας σου ποιμανεῖ ἄνε μος. Τοὺς τε πονηροὺς βασιλέας, καὶ τοὺς ψευδο προφήτας. "Οἱ ἔρασταί σου ἐν αἰχμαλωσίᾳ πορεύ σονται." Καὶ αὐτὰ γὰρ τὰ εἶδωλα, ἀργυρᾶ ὄντα, ὡς εἰκὸς, καὶ χρυσᾶ, ἔλαβον οἱ πολέμιοι. "Τότε αἰσχυνθήσῃ καὶ ἀτιμωθήσῃ ἀπὸ πάντων τῶν φι λούντων σε." Οὐ γὰρ τεύξῃ τῆς παρ' αὐτῶν ῥο πῆς. Εἶτα τῆς προτέρας αὐτοὺς εὐπραξίας ἀνα μιμήσκει. κγ'. Κατοικοῦσα ἐν τῷ Λιβάνῳ, ἐννοσοεῦουσα ἐν ταῖς κέδροις. Ἀντὶ τοῦ, περιφανῆς οὔσα, καὶ περὶ βλεπτος, καὶ παρὰ πᾶσιν ἀοίδιμος. "Καταστενάξεις ἐν τῷ ἐλθεῖν σοι ὀδύνας ὡς τικτούσης." Ταῦτα συν ἄψας τῆ περὶ τοῦ Ἰωακεὶμ προφητεία, προλέγει καὶ τῷ Ἰεχονία τὰ ὅμοια· αὐτὸς δὲ τοῦ Ἰωακεὶμ υἱὸς ἦν, τοῦ δὲ Ἰωσίου ἔγγονος· τρεῖς δὲ μόνους βασιλεύ σας μῆνας, αἰχμάλωτος ἀπήχθη μετὰ τῆς μητρὸς, καὶ ἐν Βαβυλῶνι τὸν βίον κατέλυσεν. κδ', κέ'. Ζῶ ἐγὼ, λέγει Κύριος· ἐὰν γενόμενος γένηται Ἰεχονίας, υἱὸς Ἰωακεὶμ βασιλέως Ἰούδα, ἀποσφράγισμα ἐπὶ τῆς χειρὸς μου τῆς δεξιᾶς, ὅτι ἐκεῖθεν ἐκπάσω σε. Καὶ παραδώσω σε εἰς 81.625 χεῖρας τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν σου, καὶ εἰς χεῖρας ὧν οὐ εὐλαβῆ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ἐν χειρὶ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ ἐν χειρὶ τῶν Χαλδαίων. Ἐπειδὴ τὴν τῶν προγόνων εὐσέβειαν οὐ μιμούμενοι ἐπὶ τῆ ἐκείνων ἐσεμνύνοντο συγγενεῖα, τὸν Ἀβραὰμ εἰς μέσον φέροντες, καὶ τὸν Ἰσαὰκ, καὶ τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τὸν Δαβὶδ, καὶ τὸν Ἐζεκιάν, καὶ τὸν Ἰωσίαν, ἐπίσημους ἄνδρας ἐν ἀρετῇ, τού του χάριν ὁ τῶν ὅλων Θεὸς ἐκβάλλει τοῦ Ἰεχονίου τὸ θράσος, καὶ φησιν· Εἰ καὶ δακτύλιος γένοιτο, καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου τεθεῖη χειρὸς, ἐκεῖθεν αὐτὸν ἐκ σπάσω, καὶ παραδώσω τοῖς πολεμίοις. Μὴ τοίνυν θαρῶ ρεῖτω τῆ τῶν προγόνων ἀρετῇ, τὴν ἐκείνων ἀρετὴν μὴ ζηλώσας. κς'. Καὶ ἀπορρίψω σε, καὶ τὴν μητέρα σου, τὴν τεκοῦσάν σε, εἰς γῆν ἐτέραν, εἰς γῆν οὗ οὐκ ἐτέχθητε ἐκεῖ, καὶ ἐκεῖ ἀποθανεῖσθε. Προστέθεικε δὲ, ὡς οὐκ ἀναστρέψουσιν εἰς τὴν γῆν, ἧς ἐφίενται. Λέγει καὶ τὴν αἰτίαν τῆς τιμωρίας. "Τὸ στόμα τὸ ἐξουδενωμένον καὶ ἐκτετιναγμένον ὁ ἀνὴρ οὗτος." Κουφότητα δὲ αὐτοῦ καὶ εὐκολίαν περὶ τοὺς παρανόμους λόγους κατηγορεῖ. κη'. Καὶ ἠτιμώθη Ἰεχονίας, ὡς σκεῦος οὗ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ χρεια. Διότι ἐξεβρίφη αὐτὸς τε καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ, καὶ ἐξεβλήθη εἰς γῆν, ἣν οὐκ ἤδει. Εἶτα ὡς τῶν λόγου μετειληφότων οὐκ ἀκούοντων, πρὸς τὴν γῆν τὴν ἄψυχον ποιεῖται τοὺς λόγους. κθ', λ'. Γῆ, γῆ, γῆ, ἄκουε λόγον Κυρίου· τάδε λέγει Κύριος· Γράψον σὺ τὸν ἄνδρα τοῦτον, ἃν δρᾷ ἐκκήρυκτον, ἄνθρωπον ἀνευδῶτον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ· ὅτι οὐ μὴ αὐξηθῆ ἕκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου Δαβὶδ, ἄρχων ἐπὶ Ἰούδαν. Ἔδειξε τῆς Ἰουδαίων βασιλείας τὸ τέλος· καὶ ἀψευδῆς ὁ λόγος· μηδεὶς γὰρ τὸν Ζοροβάβελ εἰς μέσον φε ρέτω· οὐδὲ γὰρ οὗτος ἐβασίλευσε τοῦ λαοῦ· ἀλλὰ δημαγωγὸς ἦν καὶ στρατηγός· καὶ ὁ Κύριος δὲ τὸ κατὰ σάρκα γένος ἐκ τούτου κατάγων, οὐ τοῖς Δαβιτικοῖς ἐπεκάθισε θώκοις· ἀλλ' "ἐπάνω πάσης ἀρχῆς, καὶ ἐξουσίας, καὶ κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι." Ἔχει τοίνυν τὸ ἀψευδὲς ἢ πρόρρησις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Ἐντεῦθεν κατηγορεῖ τῶν ποιμένων τούτων, αὐ τῶν τῶν βασιλέων, ὡς αἰτίων γενομένων τῆς τῶν προβάτων διασπορᾶς· καὶ αὐτοῖς μὲν τὸν ὄλεθρον ἀπειλεῖ, τοῖς δὲ προβάτοις ἀνάκλησιν. γ'. Εἰσδέξομαι γὰρ, φησὶ, τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς γῆς, ἧς ἔξωσα αὐ τοὺς ἐν τῇ νομῇ αὐτῶν, καὶ αὐξηθήσονται, καὶ πληθυνθήσονται. Ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ τὰ μείζονα ἀγαθά. δ'. Καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς ποιμένας, οἱ ποιμα

νοῦσιν αὐτοὺς, καὶ οὐ φοβηθήσονται ἔτι, οὐδὲ πτοηθήσονται, οὐδὲ διαφωνήσουσι, λέγει Κύριος. Ταῦτα τυπικῶς μὲν ἐπὶ τοῦ Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδέκ ἐκβέβηκεν· οὐ μὴν πᾶσα ἢ προφητεία· πολλοὶ γὰρ αὐτοῖς ἐπανεστήσαν, καὶ οὐ μόνον οἱ γειτονεύοντες, ἀλλὰ καὶ Μακεδόνες ὕστερον, καὶ τὸ τελευταῖον Ῥωμαῖοι· ἡ δὲ πρόρρησις τὸ διαρκὲς τῆς χάριτος ἐπαγγέλλεται· οὐκοῦν δηλὸν ὡς τὰ μὲν ἐπ' ἐκείνων ἐξέβη, τὰ δὲ ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἀποστόλων. Οὗτοι γὰρ μόνον ἔσχον τὴν τοῦ Πνεύματος δωρεάν. Μαρτυρεῖ δὲ τῆς διανοίας καὶ τὰ ἐπαγόμενα. ε', ς. Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ ἀναστήσω τῷ Δαβὶδ ἀνατολὴν δικαίαν, καὶ βασιλεύσει βασιλεὺς δίκαιος, καὶ συνήσει, καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ σωθήσεται ἡ Ἰουδαία, καὶ Ἰσραὴλ κατασκηνώσει πεποιθώς· καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὃ καλεῖται Κύριος αὐτὸν, Ἰωσεδέκ· αὐτὸς ἐν τοῖς προφήταις. Ταῦτα οἱ ἐμβρόντητοι Ἰουδαῖοι εἰς τὸν Ζοροβάβελ ἔλκειν ἀναιδῶς ἐπὶ χειροῦσιν· ἔδει δὲ αὐτοὺς συνιδεῖν, ὅτι οὐ βασιλεὺς ἦν ἐκεῖνος, ἀλλὰ δημαγωγός· καὶ Ἰωσεδέκ ἐκεῖνος οὐκ ἐκαλεῖτο· οὔτε μὴν ἡ ἔρμηνεία τῆς προσηγορίας πρόσφορος ἐκείνῳ· δηλοῖ γὰρ τὸ ὄνομα, "Κύριος δι' καιοσύνη ἡμῶν," ἢ κατὰ τὴν τοῦ Σύρου ἔρμηνείαν, "Κύριε δικαίωσον ἡμᾶς;" οὐδὲν δὲ τούτων ἀρμόττει τῷ Ζοροβάβελ· ἐπειδὴ δὲ τύπος ἦν τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ, καὶ τοὺς ἀπὸ Βαβυλῶνος αἰχμαλώτους ἐπὶ ἠγάγεον εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καθάπερ ὁ Κύριος τοὺς ἐξανδραποδισθέντας ὑπὸ τοῦ διαβόλου πρὸς τὴν ἀλήθειαν μετέθηκε, τυπικῶς εἶ τις ἐκείνῳ προσαρμόσει ταῦτα, οὐδὲν ἀπεικὸς ποιήσει· εἰδέναι μέντοι χρὴ, ὡς ὁ Δεσπότης Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ ἐκ Δαβὶδ κατὰ σάρκα, "Ἀνατολὴ δικαία," καὶ "Βασιλεὺς δίκαιος," καὶ "Κύριος δικαιοσύνης," ὑπὸ τῶν προφητῶν κηρύττεται. Ἐντεῦθεν μεταφέρει τὸν λόγον κατὰ τῶν τῶν ψευδῆ προαγορευόντων, καὶ μοιχοὺς ὀνομάζει 81.629 τούτους, ὡς μοιχεύοντας, καὶ τὸν θεῖον διαφθεύοντας λόγον. Καλεῖ δὲ αὐτοὺς καὶ αἰτίους τῆς τοῦ λαοῦ πονηρίας· λέγει δὲ καὶ τοὺς ἱερέας κοινωνοὺς αὐτῶν γεγενῆσθαι τῆς ἀσεβείας. Προλέγει δὲ καὶ τὰ συμβησόμενα αὐτοῖς κακὰ, καὶ παραβάλλει αὐτοὺς τοῖς προφήταις τῆς Σαμαρείας, οἱ προφανῶς τῆς Βάαλ ἐκαλοῦντο προφῆται. Καὶ γὰρ οὗτοι, φησὶ, ψευδῶς ἐπαγγελάμενοι τῷ λαῷ εἰρήνην, αἴτιοι ἐγένοντο τοῦ μὴ ἀποστραφῆναι ἕκαστον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρίας, καὶ διὰ τούτους τὴν Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐμιμήσαντο πονηρίαν· οὐ δὲ χάριν· ἰε'. Ἴδου ἐγὼ ψωμίζω αὐτοὺς ὀδύνας, καὶ ποτίζω αὐτοὺς ὕδωρ πικρὸν, ὅτι ἀπὸ τῶν προφητῶν Ἰερουσαλήμ ἐξῆλθε μολυσμὸς πάση τῇ γῆ. Διὰ δὲ τούτων τὰς διαφορὰς δεδήλωκε πᾶσι συμφοράς. Παραινεῖ δὲ καὶ τῷ λαῷ μὴ δέχεσθαι τοὺς παρ' ἐκείνων προφερομένους λόγους. ις', ιζ', ιη'. Ἀπὸ καρδίας γὰρ αὐτῶν, φησὶ, λαλοῦσι, καὶ οὐκ ἀπὸ στόματος Κυρίου. Καὶ ὑπισχνοῦνται εἰρήνην, ἣν οὐκ ἐπηγγελάμεν ἐγώ. Πᾶσι τοῖς πορευομένοις τοῖς θελήμασιν αὐτῶν, καὶ παντὶ τῷ πορευομένῳ πλάνη καρδίας αὐτοῦ εἶπον, Οὐχ ἴξει ἐπὶ σὲ κακά. Ὅτι τίς ἔστη ἐν ὑποστήματι Κυρίου, καὶ εἶδε, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ τὸν λόγον; Τίς ἠνωτίσατο τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ ἤκουσε; Ταῦτα, φησὶ, λέγοντες παραθαρρύνουσι τοὺς τῆς πονηρίας ἐργάτας, καὶ ἐπιμένειν τῇ παρανομίᾳ παρασκευάζουσι, καὶ τῶν προφητικῶν λόγων ἐπαΐειν κωλύουσιν. ιθ'. Ἴδου σεισμὸς παρὰ Κυρίου, καὶ ὄργη ἐκπορεύεται, εἰς συσσεισμὸν στρεφόμενην. Τὰ ἐπάλληλα διὰ τούτων σημαίνει κακὰ, καὶ ὅτι θεήλατα ταῦτα· αὐτὸς γὰρ ὑμῖν ἐπιφέρει τὰς τιμωρίας· εἶτα λέγει καὶ τοὺς πεισομένους· "Ἐπὶ τοὺς ἀσεβεῖς ἴξει." κ'. Οὐκ ἀποστρέψει ὁ θυμὸς Κυρίου, ἕως τοῦ ποιῆσαι αὐτὸν τὰ ἐγχειρήματα τῆς καρδίας αὐτοῦ. Ἄ γὰρ προεῖρηκεν, εἰς πέρας ἴξει. "Ἐπ' ἐσχάτων ἡμερῶν νοήσουσιν αὐτὰ νοήσει." Ὅταν ἴδωσι τὰ πράγματα, τῶν ῥημάτων ἀναμνησθήσονται. Εἶτα λέγει, ὡς οἱ τὰ ψευδῆ προφητεύοντες αὐτόματοι, καὶ μὴ κελευόμενοι, τοὺς ἐναντίους τῷ λαῷ προσέφερον λόγους. κβ'. Εἰ γὰρ

ἔστησαν, φησὶ, ἐν τῇ ὑποστάσει μου, καὶ ἤκουσαν τῶν λόγων μου, ἐδίδαξαν ἂν τὸν λαὸν μου, καὶ ἀπέστρεφον αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. Ἐγὼ δὲ σαφῶς διὰ τοῦ νόμου ἀπηγόρευσα τῆς πονηρίας τὰ εἶδη· εἰ τοί νυν τοῖς ἐμοῖς εἶποντο λόγοις, κατηγόρησαν ἂν τῆς 81.632 τοῦ λαοῦ παρανομίας, καὶ ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν εὐθεϊαν ἐποδήγησαν. Διδάσκει δὲ αὐτοὺς, ὡς οὐδὲν ἀγνοεῖ τῶν κεκρυμμένων. κγ', κδ'. Θεὸς γὰρ ἐγγίζων, φησὶν, εἰμὶ καὶ οὐχὶ Θεὸς πόρρωθεν. Εἰ κρυβήσεται ἄνθρωπος, κἀγὼ οὐκ ὄψομαι αὐτόν; λέγει Κύριος. Εἶτα διδάσκει τὸ ἀπερίγραπτον. "Μὴ οὐχὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ; λέγει Κύριος." Εἰ τοίνυν πανταχοῦ παρῶ, πῶς οἶονταί με οἱ ἄνθρωποι ἀγνοῆσαί τι τῶν γιγνομένων; Ἐπιτείνει δὲ πάλιν τὴν κατὰ τῶν ψευδοπροφητῶν κατηγορίαν, ὡς ἐνύπνια διηγουμένων, καὶ τὸν λαὸν ἐξαπατώντων, καὶ τὰ ὅμοια τοῖς τῆς Βάαλ προφήταις ποιεῖν τολμώντων. Εἶτα κελεύει γενέσθαι τὴν σύγκρισιν τοῦ τε προφήτου καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου. κη'. Ὁ προφήτης, φησὶν, ἐν ᾧ τὸ ἐνύπνιον ἐστὶ, διηγησάσθω τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ· καὶ ἐν ᾧ ὁ λόγος μου πρὸς αὐτόν, διηγησάσθω τὸν λόγον μου ἐπ' ἀληθείας. Καὶ διδάσκει τροπικῶς τὸ διὰ φορον. "Τί τὸ ἄχυρον πρὸς τὸν σῖτον; φησὶν ὁ Κύριος." κθ'. Οὐχ οὕτως οἱ λόγοι μου, ὡς πῦρ, λέγει Κύριος; καὶ ὡς πέλυξ κόπτων πέτραν; Ἐδειξε διὰ τῶν παραβολῶν τοῦ Θεοῦ λόγου τὴν δύναμιν. Εἶτα τῶν ψευδοπροφητῶν διδάσκει τὴν διαφορὰν· οἱ μὲν γὰρ οἶόν τινες, φησὶ, λωποδύται κλέπτουσί τινας προφητικούς λόγους, καὶ τούτους ταῖς παρατροπαῖς διαφθείρουσιν· οἱ δὲ πλάττουσι προφητείαν ψευδῆ· οἱ δὲ ἐνύπνια, ἃ μὴ ἐωράκασι, διηγοῦνται καὶ διαφόρως τὸν τρισάθλιον ὑποβουκολοῦντες λαὸν, ἐπιμένειν τῇ πονηρίᾳ παρασκευάζουσιν. Ἐπειτα κελεύει τῷ προφήτῃ· λγ', λδ'. Ἐὰν ἐρωτήσῃ ὁ λαὸς οὗτος, ἱερεὺς ἢ προφήτης, λέγων, Τί τὸ λῆμμα Κυρίου; ἐρεῖς αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἐστε τὸ λῆμμα Κυρίου, καὶ ρίψω

ὑμᾶς, λέγει Κύριος. Καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἱερεὺς, οἱ ἂν εἴπωσι Λῆμμα Κυρίου, ἐκδικήσω τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἐπιλήπτους ἐκάλουν τοὺς προφήτας οἱ δυσσεβεῖς, καὶ λῆμμα τὴν προφητείαν. Παρακελεύεται τοίνυν ὁ Θεὸς, τούτῳ τῷ προσρήματι μὴ κεχρῆσθαι, καὶ τοῖς μὴ πειθομένοις ἀπειλεῖ τιμωρίαν. Κελεύει δὲ αὐτοῖς οὕτω πυνθάνεσθαι, "Τί ἀπεκρίθη Κύριος; Τί ἐλάλησε Κύριος;" καὶ λῆμμα Κυρίου μὴ ὀνομάζειν ἔτι· τοῖς δὲ τὰ προστεταγμένα παραβαίνουσιν ἀπειλεῖ, λέγων· λθ', μ'. Ἴδου ἐγὼ λαμβάνω ὑμᾶς λῆμματι, καὶ ρίψω ὑμᾶς, καὶ τὴν πόλιν, ἣν ἔδωκα ὑμῖν 81.633 καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἀπὸ προσώπου μου. Καὶ δώσω ἐφ' ὑμᾶς ὄνειδισμὸν αἰώνιον, καὶ ἀτιμίαν αἰώνιαν, ἣτις οὐκ ἐπιλησθήσεται. Τοῦτο δὲ προσέταξεν ὁ Δεσπότης Θεὸς, καὶ τῆς δεισδαιμονίας ἐκκόπτων τὰ ἔθνη, καὶ διδάσκων, ὡς οὐ μεμήνασιν οἱ προφήται, ἀλλὰ τῶν θείων λογίων εἰσὶν ὑπουργοί· ἀπειλήσας δὲ γε τὴν αἰχμαλωσίαν, ὑπισχνεῖται καὶ τὴν ἐπάνοδον, καὶ οὕτως αὐτὴν ἐπίσημον λέγει γενήσεσθαι, ὡς λήθη παραδοθῆναι τὴν ἔξοδον τὴν ἐξ Αἰγύπτου γεγεννημένην, διὰ τὴν ταύτης λαμπρότητα. Ἡμεῖς δὲ, παρακαλῶ, καὶ τοῖς προφητικοῖς, καὶ τοῖς ἀποστολικοῖς ἀκολουθήσωμεν λόγοις, καὶ τὸν δι' ἐκεῖνων καὶ τούτων φθεγγόμενον προσκυνήσωμεν, καὶ τοὺς ζωποιοὺς αὐτοῦ φυλάξωμεν νόμους· ἵνα τῶν ἐπηγγελμένων ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἢ δόξα, σὺν τῷ παναγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ ζς'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ΄.

Πάλιν διὰ παραβολῶν καὶ συμβόλων ποιεῖται τὴν προφητείαν· καὶ ὁρᾷ κατὰ τινα ἀποκάλυψιν δύο καλάθους σύκων κειμένους πρὸ τοῦ θείου νεώ. Λέγει δὲ καὶ τὸν τῆς προφητείας χρόνον· μετὰ γὰρ δὴ τὴν Ἰεχονίου μετανάστασιν, καὶ τὴν Σεδεκίου βασιλείαν, ταῦτα λέγει ἔωρακέναι. Καὶ τὸν μὲν ἓνα καλάθον σύκων ἀρίστων τε καὶ πρωΐμων· τὸν δὲ ἕτερον λίαν αἰσchrῶν, καὶ παντελῶς ἀχρήστων εἰς ἔδωδὴν. Εἶτα θεῖαν δεξάμενος περὶ τούτων ἐρώτησιν, εἶπε τὴν τῶν ὑποδειχθέντων διαφορὰν· καὶ διδάσκεται λοιπὸν τὰ διὰ τούτων σημαίνόμενα. Ἀπέικασε γὰρ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς τοῖς μὲν πρωΐμοις σύκοις τοὺς ἤδη γεγενημένους δορυαλώτους, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτοῖς τὴν ἐκεῖθεν ἐπάνοδον, καὶ τὴν αὐτοῦ κηδεμονίαν, καὶ σὺν εὐσεβείᾳ τὴν εὐπραξίαν. Τοῖς δὲ δυσειδέσι σύκοις ἀφομοιοῖ οὐ μόνον τοὺς ὑπολειφθέντας ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰς Αἴγυπτον πεφευγότας, καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν βασιλέα Σεδεκίαν, καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἀπειλεῖ αὐτοῖς τῶν Βαβυλωνίων τὴν στρατιάν, καὶ τὰ ἐκ τοῦ πολέμου φυόμενα σκυθρωπά, λιμόν, καὶ λοιμόν, καὶ σφαγὴν, καὶ αἰχμαλωσίαν· οὕτω ταῦτα προθεσπίσας, τὴν πρὸ τούτων τίθησι προφητείαν· ταῦτα μὲν γὰρ μετὰ τὸν Ἰεχονίαν ἐρρέθη· 81.636 ἃ δὲ μέλλει λέγειν, ἐπὶ Ἰωακείμ τοῦ βασιλέως, ὃς τοῦ Ἰεχονίου πατὴρ ἐτύγχανεν ὢν. Λέγει δὲ καὶ τὸν χρόνον σαφῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ΄.

α΄. Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς Ἰερεμίαν, ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν τοῦ Ἰούδα, ἐν τῷ ἔτει τῷ τε τάρτῳ τοῦ Ἰωακείμ, υἱοῦ Ἰωσίου βασιλέως Ἰούδα· αὐτὸς ἐνιαυτὸς πρῶτος τῷ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ Βαβυλώνος. Ἐν τούτῳ τῷ ἔτει ἐπὶ στρατεύσας ὁ Ναβουχοδονόσορ κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ, τοὺς μὲν ἐξηνδραπόδισε, τοῖς δὲ φόρον ἐπιθεῖς ἂν ἔστρεψε. Λέγει τοίνυν καὶ τίνα τὰ εἰρημένα. γ΄. Ἐν τρισκαιδεκάτῳ ἔτει Ἰωσία, υἱοῦ Ἀμὼς βασιλέως Ἰούδα (καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης εἴκοσι καὶ τρία ἔτη), ἐγενήθη λόγος Κυρίου πρὸς με, καὶ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὀρθρὶ ζῶν, καὶ οὐκ ἠκούσατε. Τοῦ πλήθους τῶν ἐτῶν ἐμνημόνευσε, τὴν τοῦ Θεοῦ μακροθυμίαν δεικνύς, ὅτι ἀπειθούντων ἐπὶ τοσοῦτον ἠνέσχετο. Ἀπέστειλα γὰρ, φησὶ, πρὸς ὑμᾶς τοὺς δούλους μου, τοὺς προφῆτας· παρεγγυῶ ὑμῖν, τὴν ὀλεθρίαν καταλιπόντας ὁδὸν, ἐπὶ τὴν ἑτέραν ἐλθεῖν τὴν πρόξενον τῆς ζωῆς· καὶ ὑπισχνούμην ὑμῖν ἀγαθὰ τοῦτο δρῶσι, καὶ οὐκ ἠκούσατε· ἀλλὰ τὴν τῶν εἰδώλων θεράπειαν προείλεσθε. Καὶ διελέγχων τὸν τῆς ἀπειθείας σκοπὸν ἐπήγαγεν· "Ὅπως παροργίσθητέ με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν εἰς κακὸν ὑμῖν." Παροξύναντες γὰρ με ἐτόλματε ἐκεῖνα· ἀλλὰ γὰρ καὶ τὴν βλάβην ὑμεῖς πάσαι ἐκαρποῦσθε. Οὐ χάριν, φησὶ, σὺν τῷ Ναβουχοδονόσορ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ τελούντας βασιλέας ἀθροίσω, καὶ καθ' ὑμῶν, καὶ κατὰ τῶν πλησιοχώρων ὑμῶν, παρ' ὧν τὴν τῶν εἰδώλων ἐδιδάχθητε λατρείαν, καὶ ἐρημίαν παντελεῖ καὶ τὴν ὑμετέραν [γῆν] παραδώσω καὶ τὴν ἐκείνων, καὶ τῆς πάσης αὐτοῦ εὐφροσύνης γυμνώσω· ταύτης γὰρ ἴδια "φωνὴ νυμφίου, καὶ φωνὴ νύμφης· φωνὴ μύλου, καὶ φῶς λύχνου." Ἐβδομηκοντούτῃ δὲ χρόνῳ περιορίζει τὴν ἐρημίαν. Μετὰ γὰρ δὴ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη, αὐτὸν τε τῆς Βαβυλώνος τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς ὑπηκόους ἐκείνου, δίκας τῆς ἀσεβείας καὶ παρανομίας ἀπαιτήσιν ἔφη, καὶ ἐμπεδώσειν ἅπασαν τοῦ Ἰερεμίου τὴν πρόρρησιν. Αὐτίκα τοῖς 81.637 νυν κελεύεται λαβεῖν τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ ἀκράτου ἐκ χειρὸς Κυρίου, καὶ ποτίσαι σύμπαντα τὰ ἔθνη, "Πὸς ἃ ἐγὼ σε, φησὶ, ἐξαποστελῶ πρὸς αὐτά." ις. Καὶ πίνονται, καὶ ἐξεμοῦνται, καὶ ἐκμανήσονται ἀπὸ προσώπου τῆς μαχαίρας, ἧς ἐγὼ ἀποστελῶ ἀνὰ μέσον αὐτῶν. Ποτήριον δὲ οἴνου ἀκράτου τὴν δικαίαν τιμωρίαν καλεῖ· οὕτω καὶ ὁ θεὸς ἔφη Δαβὶδ, ὅτι "Ποτήριον

ἐν χειρὶ Κυρίου οἴνου ἀκράτου πλήρες κεράσματος." Διὰ δὲ τοῦ, Πίνονται καὶ ἐξεμοῦνται, τὸν κόρον δηλοῖ· διὰ δὲ ἐκμανήσονται, τὸ χαλεπὸν τῆς τιμωρίας αἰνίττεται. Εἶτα διηγεῖται ὁ προφήτης, ὡς ἐπότισε τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὰς ὑπ' αὐτὴν πόλεις τελούσας, σὺν τοῖς βασιλεῦσι καὶ ἄρχουσι· καὶ διδάσκει τὰ διὰ τοῦ ποτηρίου δηλούμενα. "Τοῦ θεῖναι αὐτὰς εἰς ἔρημον, καὶ ἄβατον, καὶ εἰς συριγμὸν, καὶ εἰς κατάραν, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην." Τουτέστιν, ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ. Καὶ ἄβατον μὲν καλῶν, τὴν ἔρημίαν δηλοῖ· διὰ δὲ τοῦ συριγμοῦ σημαίνει τὴν ἕκ πληξιν τῶν θεωμένων. Τὰς γὰρ ἐπὶ τὸ χεῖρον ὀρῶντες μεταβολὰς, συρίττειν εἰώθαμεν· τούτοις ἀκόλουθος κατάρα· εἰώθασι γὰρ τινες λέγειν, "Τάδε πάθοις, ἄπερ ὁ δεῖνα πέπονθε." Προστίθησι δὲ, ὅτι καὶ τὸν Φαραῶ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων καὶ τοὺς ἐπ' αὐτοῦ ἄρχους, καὶ πάντας τοὺς ὑπηκόους πεπότικε· πρὸς δὲ τοῖς ἐγχωρίοις, καὶ τοὺς μετοίκους· συμμίκτους γὰρ ἐκείνους καλεῖ. Αἰνίττεται δὲ διὰ τούτων, ὅτι καὶ οἱ πεφευγότες Ἰουδαῖοι τοῖς αὐτοῖς περιπεσοῦνται κακοῖς. Λέγει δὲ πεποτικένοι καὶ τῶν Χαλδαιῶν τοὺς βασιλέας, καὶ πᾶσαν τὴν Ἀραβίαν, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς Οὐζ· τὴν δὲ Ἰδομαίαν οὕτω κέκληκε· καὶ τοῦτο ὁ αὐτὸς προφήτης διδάσκει σαφέστερον ἐν τοῖς ἐξῆς. Λέγει γὰρ Πεπότικε "καὶ τῶν ἀλλοφύλων τοὺς βασιλεῖς, καὶ Μωαβίτας, καὶ Ἀμμανίτας, καὶ Τυρίου, καὶ Σιδωνίους, καὶ τὴν Δαιδάν, καὶ τὴν Θαιμάν." πόλεις δὲ καὶ αὗται τῆς Ἀραβίας, ὡς καὶ ἐν ταῖς τῶν ἄλλων προφητῶν ἐρμηνείαις ἐδείξαμεν. "Καὶ τὸν Βουζ," Περσικὸν τὸ ἔθνος, "καὶ πάντα περικειρόμενον τὸ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ." Τοὺς Σαρακηνοὺς λέγει. κδ', κε'. Καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς Ἀραβίας, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς τοὺς συμμίκτους, τοὺς καταλύοντας ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς Ζαμβρή. Παρὰ τῷ Ἑβραίῳ καὶ τῷ Σύρῳ Ζεμβρὰν εὐρήκαμεν· τῆς δὲ Χετούρας οὗτος υἱός· καὶ οὗτοι μέντοι τὴν ἔρημον ὤκησαν. "Καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς Ἑλάμ." Καὶ τοῦτο Περσικὸν ἔθνος. "Καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς Μήδων καὶ Περσῶν." κς'. Καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς ἀφηλιώτου 81.640 τοὺς ἐγγὺς καὶ τοὺς πόρρω· καὶ ἕκαστον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Τουτέστιν, ὥστε δι' ἀλλήλων δίκας δοῦναι τῆς ἀσεβείας. "Καὶ πάσας τὰς βασιλείας τῆς γῆς, τὰς ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς· καὶ βασιλεὺς Σησάχ πίεται ἔσχατος αὐτῶν." Τὸν Βαβυλώνιον οὕτως ἠγοῦμαι κληθῆναι· διὰ τούτου γὰρ καὶ οἱ προρρήθέντες ἔπιον· καὶ μετ' ὀλίγον τοῦτον πίεσθαι ἔσχατόν φησι. Μετὰ γὰρ δὴ τὴν διὰ τούτου τοῖς ἄλλοις προσενεχθεῖσαν τιμωρίαν αὐτὸς ἔδωκε δίκας. Εἶτα τοῖς πιεῖν μὴ βουλομένοις ἀπειλεῖ, ὅτι καὶ ἄκοντες πίνονται. κθ'. Ἄρξομαι γὰρ, φησὶν, ἀπὸ τῆς πόλεως ἐφ' ἧς ὠνομάσθη τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτήν, ἀπ' αὐτῆς ἄρχομαι τοῦ κακῶσαι· καὶ ὑμεῖς καθαρισμῶ καθαρισθήσεσθε, καὶ οὐ μὴ καθαρισθῆτε. Τὴν ἀφωρισμένην, φησὶ, παραδίδωμι πόλιν· καὶ ὑμεῖς διαφεύξεσθε τὴν τιμωρίαν; οὐχ οἶόν τε τοῦτο γενέσθαι. λ'. Καὶ σὺ προφητεύσεις ἐπ' αὐτοὺς πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, Κύριος ἀφ' ὑψηλοῦ χρηματιεῖ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἁγίου, αὐτοῦ δώσει φωνὴν αὐτοῦ. Ἀμφοτέρα δεδήλωκεν, ὅτι οὐρανόθεν ἐκφέρει τὴν ψῆφον, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἀφιερωμένῳ ναῶ ποιεῖται τὴν ἐπιφάνειαν. "Λόγον χρηματιεῖ ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ οἶδεν ὥσπερ οἱ ληνοβατοῦντες ἀποκριθήσονται ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς." Τὴν ἀπόκρισιν τὸ ἔργον λέγει· ἔπεται γὰρ τῷ θεῷ λόγῳ καὶ τὸ ἔργον. λα'. Ἦκει ὄλεθρος ἐπὶ μέρος τῆς γῆς· ὅτι κρίσις τῷ Κυρίῳ ἐν τοῖς ἔθνεσι· κρίνεται αὐτὸς πρὸς πᾶσαν σάρκα· οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἐδόθησαν εἰς μάχαιραν, λέγει Κύριος. Πάλιν τὴν ἄρρητον αὐτοῦ δείκνυσιν ἀγαθότητα. Οὐ γὰρ εἶπε, Κρινεῖ πᾶσαν σάρκα, ἀλλὰ, "Κρίνεται πρὸς πᾶσαν σάρκα·" δείκνυσι γὰρ τὰς οἰκείας εὐεργεσίας, καὶ τὴν τῶν λαμβανόντων ἀχαριστίαν ἐλέγχει. Λέγει δὲ διὰ τῶν ἐξῆς, καὶ τὰ ἐκ τῶν πολέμων φυόμενα κακὰ, καὶ ὅτι ἄταφοι οἱ

άνηρημένοι κείσονται, καὶ ἀντὶ κόπρου ἐν τῇ γῆ ἔσονται. λδ', λε'. Ἀλαλάξατε, οἱ ποιμένες, καὶ κεκράξατε, καὶ κόψασθε, οἱ κριοὶ τῶν προβάτων, ὅτι ἐπλη ρώθησαν αἱ ἡμέραι ὑμῶν εἰς σφαγὴν, καὶ οἱ σκορπισμοὶ ὑμῶν, καὶ πεσεῖσθε ὡς κριοὶ ἐκλε κτοί. Καὶ ἀπολεῖται φυγὴ ἀπὸ τῶν ποιμένων, καὶ σωτηρία ἀπὸ τῶν κριῶν τῶν προβάτων. Ποιμένας τοὺς βασιλέας ἐκάλεσε, πρόβατα δὲ τοὺς ὑπηκόους, κριοὺς δὲ προβάτων τοὺς ἄρχοντας· πᾶσι δὲ φυγὴν καὶ μετανάστασιν ἀπειλεῖ. Προλέγει δὲ τοὺς θρήνους, καὶ τῶν βασιλέων, καὶ τῶν ἀρχόντων. 81.641 λζ'. Ὅτι ἐπαύσατο, φησὶ, τὰ καλὰ τῆς εἰρήνης ἀπὸ προσώπου ὀργῆς θυμοῦ Κυρίου. "Τὰ δὲ καλὰ τῆς εἰρήνης," γεωργαίαι, φυτουργαίαι, ἐμποραίαι, τεχνῶν ἐργασίαι, συμβολαίων ἀντιδόσεις, γάμοι, σύλλογοι, ἔορταί, θυμηδίαί, καὶ ὅσα τούτοις ἐστὶ παραπλήσια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κς'.

Μετὰ ταύτην πάλιν ἐτέραν τίθησι προφητείαν, ἣν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰωακείμ προσενεγκεῖν τῷ λαῷ προσετάχθη. Προσετάχθη δὲ ἐν τῇ αὐτῇ τῇ θεία στή ναι, καὶ τῷ λαῷ χρησιμωδῆσαι, καὶ πάντας τοὺς θεῖους διαπορθμεῦσαι λόγους. "Μὴ ἀφέλης γάρ, φησὶ, ῥῆμα." Εἶτα τὴν αἰτίαν τοῦ ἐσομένου διδά σκει. γ'. Ἴσως ἀκούσονται, καὶ ἀποστραφήσονται ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ παύσομαι ἀπὸ τῶν κακῶν, ὧν λογίζομαι ἐγὼ τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς, ἕνεκεν τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. Τὸ ἴσως οὐχ ὡς ἀγνοῶν εἴρηκεν· ἦδει γὰρ αὐτῶν τὸ ἀπειθές· ἀλλὰ τέθεικε τὴν ἀμ φιβολίαν, ἵνα μὴ τῇ ἀποφάσει τῇ θεία προσέχοντες, ἀπαγορεύσωσι τὴν σωτηρίαν· τούτῳ ἔοικε καὶ τὸ διὰ τοῦ Ἐζεκιὴλ εἰρημένον· "Ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν, ἐὰν ἄρα ἴδωσιν." Οὐ γὰρ ἐκεῖνο ἀγνοίας· ἀλλ' ἵνα μὴ λέγωσι, Προεῖρηκεν ἡμῶν τὴν ἀπειθειαν, ἄψευ δὴς δὲ ἐστὶ, πῶς οἶόν τε τοίνυν ἡμᾶς μεταβληθῆναι; διδάσκει δὲ διὰ τῶν εἰρημένων, ὅτι δυνατόν, ἂν θελήσωσι, δέξασθαι τοῦ τρόπου μεταβολῆν. Τούτου χάριν καὶ τὴν ἀπειλήν προστίθησιν· "'Ὅτι ἐὰν μὴ ἀκούσητε τῶν λόγων μου, οὐς διὰ τῶν προφητῶν ὑμῖν προσφέρω." ζ'. Δώσω τὸν οἶκον τοῦτον, ὡσπερ τὴν Σηλῶ· καὶ τὴν πόλιν δώσω ταύτην εἰς κατάραν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τῆς γῆς. Τούτων ἀκούσαντες οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ ψευδοπροφήται, καὶ πᾶς ὁ λαὸς, θάνατον ἀπ ειλοῦσι τῷ προφήτῃ· πυθόμενοι δὲ οἱ ἄρχοντες, ἔδραμον ἐκ τῶν βασιλείων εἰς τὸν θεῖον νεών· τῶν δὲ γε ἱερέων σὺν τοῖς ψευδοπροφήταις βλασφημίας τὸν προφήτην γραψαμένων, ὡς κατὰ τῆς πόλεως καὶ τοῦ θεοῦ νεῶ τὴν πρόρρησιν ποιησάμενον, εἶπεν ὁ προφήτης, παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἀπεστάλθαι, καὶ θεοὺς εἶναι χρησμούς τοὺς παρ' αὐτοῦ προ φερομένους λόγους· προσφέρει δὲ αὐτοῖς καὶ παρ αίνεσιν· ιγ'. Βελτίους γὰρ, φησὶ, ποιήσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν, καὶ τὰ ἔργα ὑμῶν. Ἀκούσατε τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν, καὶ παύσεται Κύριος ἀπὸ τῶν κακῶν, ὧν ἐλάλησεν ἐφ' ὑμᾶς. Εἰ δὲ ἀπειθεῖτε, καὶ τῇ συνήθει χρήσθε γνώμη· 81.644 ιδ'. Ἴδου ἐγὼ εἶμι ἐν χερσὶν ὑμῶν· ποιήσατέ μοι, ὡς συμφέρει, καὶ ὁ βέλτιον ὑμῖν φαίνεται. Εἶτα τῆς μαιφονίας ὑποδείκνυσι τὸν καρπὸν. ιε'. Ἀλλ' ἢ γνόντες γνώσεσθε, εἰ ἀναιρεῖτέ με, ὅτι αἷμα ἀθῶον ὑμεῖς δίδοτε ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην. Προσταχθεῖς γὰρ, φησὶ, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοὺς λόγους τούτους ἐποιησάμην. Τούτων ἀκούοντες καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ ὁ λαὸς, τῶν ἱερέων καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν τὴν ἄδικον ἐλέγχουσι ψῆφον, ἀθῶον εἶναι φήσαντες τὸν προφήτην, ὡς τοῖς θεοῖς λόγοις διακονήσαντα. Εἶτά τινες τῶν γεραίο τέρων παλαιᾶς αὐτοῦ ἀναμιμνήσκουσι προφητείας, καὶ φασὶ Μιχαῖαν τὸν Μωραθίτην προφητεῦσαί ποτε, ὅτι Σιών ὡς ἀγρὸς ἀροτριαθήσεται, καὶ Ἱερου σαλήμ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἔσται, καὶ τὸ ὄρος τοῦ οἴκου ἔσται ὡς ἄλσος δρυμοῦ· καὶ ταῦτα εἰρηκότα μηδὲν πεπονθέναι δεινόν. Τούναντίον γὰρ, τὴν

ἀπει λὴν δείσαντες τηνικαῦτα τῇ μεταβολῇ τοῦ βίου διέφυγον τὴν ὄργην· ὑμεῖς δὲ, φησὶ, παγχάλεπα τετολμήκατε. Καὶ γὰρ Οὐρίαν ποτὲ τὸν Σαμαίου, τοιαῦτά ποτε χρησιμοποίησαντα, εἶτα δείσαντα τὸν βασιλέα Ἰωακείμ, καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀποδράντα, περιεΐδομεν ἀναιρούμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἰωακείμ· ἐκεῖθεν γὰρ ἀγαγὼν αὐτὸν κατηκόντισε· δῆλον ποιεῖ καὶ τὸν τοῖς εὐσεβέσι λόγοις κεκρημένον, καὶ φησὶ κδ'. Πλὴν χεῖρ Ἀχικὰμ υἱοῦ Σαφὰν ἦν μετὰ Ἱερεμίου τοῦ μὴ παραδοθῆναι αὐτὸν εἰς χεῖρας τοῦ λαοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Οὕτω τοῦτο τὸ διήγημα συμπληρώσας, ἐφ' ἕτερον μεταβαίνει τούτου πρεσβύτερον. α'. Ἐν ἀρχῇ βασιλείας Ἰωακείμ υἱοῦ Ἰωσίου βασιλέως Ἰούδα, ἐγένετο ὁ λόγος οὗτος παρὰ Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν, λέγων. Εἶτα λέγει ὡς προσετάχθη κλοιοὺς τῶ τραχήλῳ περιθεῖναι, καὶ τούτους ἀποστεῖλαι τοῖς ἐκ γειτόνων βασιλεῦσιν, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα τίθησιν. Ἐκελεύσθη δὲ καὶ τούτους τοὺς λόγους ἐκπέμψαι διὰ τῶν πρεσβειῶν. ε'. Ἐγὼ ἐποίησα καὶ τὴν γῆν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰ κτήνη, ὅσα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, ἐν τῇ ἰσχύϊ μου τῇ μεγάλῃ, καὶ τῶ βραχίονί μου τῶ ὑψηλῶ. Καὶ δώσω αὐτήν, ὧ ἂν δόξῃ ἐν ὀφθαλμοῖς μου. Τὸ, "ἐν τῇ ἰσχύϊ μου τῇ μεγάλῃ, καὶ τῶ βραχίονί μου τῶ ὑψηλῶ," διὰ τὸ μέγεθος τῶν στοιχείων καὶ τὴν τῶν ἀκούοντων ἀσθένειαν τέθεικεν· αὐτὸ γὰρ ἀρκεῖ τὸ βουλευθῆναι καὶ παραγαγεῖν ὅσα βούλεται. 81.645 ς'. Καὶ νῦν ἐγὼ εἰμι· δέδωκα τὴν γῆν ταύτην ἐν χειρὶ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος τοῦ δούλου μου, καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ ἐργάσασθαι δέδωκα αὐτῶ, καὶ δουλεύειν αὐτῶ. Θηρία τοῦ ἀγροῦ, τὰ βάρβαρα ἔθνη λέγει. Ποιητὴς εἰμι, φησὶ, καὶ Δεσπότης, ὡς βούλομαι κυβερνῶ. ζ'. Καὶ δουλεύουσιν αὐτῶ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ τῶ υἱῶ αὐτοῦ, καὶ τῶ υἱῶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς γῆς αὐτοῦ. Σαφῶς ἐδίδαξεν, ὅτι καθάπερ δημίους χρησάμενος τοῖς Βαβυλωνίοις, καὶ δίκας δι' αὐτῶν τὰ ἄλλα ἔθνη εἰσπραξάμενος, ὕστερον καὶ αὐτοὺς πανωλεθρία παραδώσει· ἀπειλεῖ δὲ καὶ τοῖς ἀντιλέγουσι, καὶ τὸν δὲ τὸν ζυγὸν ἀπωθοῦ μένοις, λιμὸν καὶ σφαγὴν, καὶ ἀνδραποδισμόν. Παρ ἐγγυᾶ δὲ αὐτοῖς, μὴ πιστεῦσαι χρησιμωδοῖς, καὶ μάντεσι, καὶ οἰωνοσκοποῖς, καὶ ὄνειροπόλοις, ἀλλ' εἴξαι, καὶ δέξασθαι τὸν τοῦ Βαβυλωνίου ζυγόν· καὶ ὑπισχνεῖται εἰρήνην τοῖς πειθομένοις. Ταῦτα δὲ ἔφη καὶ Σεδεκία τῶ βασιλεῖ, καὶ παρεγγυᾶ μὴ πιστεῦσαι τοῖς ψευδοπροφήταις, εἰρήνην ὑπισχνουμένοις, καὶ τῶν ἀποκομισθέντων εἰς Βαβυλῶνα θείων σκευῶν τὴν ἀποκατάστασιν. Ψευδῆ γὰρ οὗτοι λέγουσι. ιη'. Εἰ δὲ προφηταὶ εἰσι, καὶ ἔστι λόγος Κυρίου ἐν αὐτοῖς, ἀπαντησάτωσαν τῶ Κυρίῳ τῶν δυνάμεων, πρὸς τὸ μὴ πορευθῆναι τὰ σκευῆ τὰ ἀπολειφθέντα ἐν οἴκῳ Κυρίου, καὶ ἐν οἴκῳ βασιλέως Ἰούδα, καὶ Ἱερουσαλήμ, εἰς Βαβυλῶνα. Τὸ, "Ἀπαντησάτωσαν τῶ Κυρίῳ," ἀντὶ τοῦ "κωλυσάτωσαν," καὶ νικησάτωσαν τὰς θείας προρρήσεις, καὶ δεῖξάτωσαν ἀργὰς τὰς θείας προρρήσεις. Ὅψεσθε γὰρ πάντα τὰ ὑπολειφθέντα ἱερὰ σκευῆ εἰς τὴν Βαβυλῶνα μετακομιζόμενα, καὶ μετὰ τὸν ἑβδομηκοντὴν χρόνον ἐκεῖθεν πεμπόμενα, ἀφιερωμένῳ μοι ἀποδιδόμενα οἴκῳ τῶν δὲ Μεχωνῶθ καὶ ἡ τρίτη τῶν Βασιλειῶν μέμνηται· χρεῖαν δὲ κρατήρων ἐπλήρουν· ἐπεποίητο δὲ ἐκ χαλκοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Μετὰ ταῦτα διηγείται, ὡς Σεδεκίου βασιλεύοντος, ἐν τῶ τετάρτῳ ἔτει, Ἀνανίας ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ἱερέων παρόντων, εἶπεῖν ἐτόλμησε· β', γ', δ'. Τάδε λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Συνέτριψα τὸν ζυγὸν βασιλέως

Βαβυλώνος. Καὶ ὅτι ἐντὸς δύο ἐτῶν, καὶ τὰ ἱερὰ σκευὴ τὰ ἀποκομισθέντα ἀποκαταστήσω. Καὶ τὸν Ἰεχονίαν ἐπανάξω σὺν πᾶσι τοῖς αἰχμα 81.648 λώτοις. Αὐτὸς δὲ ὁ προφήτης Ἰερεμίας δεῖξαι βουλό μενος, ὡς εὔχεται ταῦτα γενέσθαι. **ζ´.** Στήσαι Κύριος, ἔφη πάντων ἀκουόντων, τὸν λόγον σου, ὃν σὺ προφητεύεις, τοῦ ἐπιστρέψαι τὰ σκευὴ οἴκου Κυρίου, καὶ πᾶσαν τὴν μετοικίαν ἐκ Βαβυλώνος εἰς τὸν τόπον αὐτῶν. Οὐ μὴν εἶασε βεβαιωθῆναι τῇ συγκαταθέσει τὴν προφητείαν. Ἔφη γάρ· ζ´-θ´. Πλὴν ἄκουσον τὸν λόγον τοῦτον, ὃν ἐγὼ λαλῶ εἰς τὰ ὦτά σου, καὶ εἰς τὰ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ. Οἱ προφήται οἱ πρότεροί μου, καὶ οἱ πρότεροι ὑμῶν ἀπὸ αἰῶνος, καὶ προεφήτευσαν ἐπὶ γαίας πολλὰς, καὶ ἐπὶ βασιλείας μεγάλας, εἰς πόλεμον, καὶ εἰς κακὰ, καὶ εἰς θάνατον. Ὁ προφητεύσας εἰς εἰρήνην, ἐλθόντος τοῦ λόγου τοῦ προφήτου, γνωσθήσεται ὁ προφήτης, ὃν ἀπ' ἐστείλεν αὐτὸν Κύριος ἐν πίστει. Τὸ τέλος, φησὶ, τῶν πραγμάτων, δείξει τῆς προφητείας τὸ ἀληθές. Ὁψόμεθα τοίνυν, εἶγε κατὰ τὴν ἐμὴν προφητείαν Βαβυλωνίους παραδοθησόμεθα. Ἀλλὰ τούτων οὐδὲν ἀπώνατο ὁ ψευδοπροφήτης ἐκεῖνος· ἀλλ' οὐκ ἔφερον ὁ προφήτης κλοιοὺς συνέτριψε, τοῦτον τὸν τρόπον συντριβήσεσθαι λέγων τὸν τοῦ Ναβουχοδονόσορ ζυγὸν, δυοῖν ἐτῶν διελθόντων. Ἀλλ' ὁ τῶν ὄλων Θεὸς τὸν προφήτην παρηγγύησε πρὸς τὸν Ἀνανίαν εἰπεῖν· "Κλοιοὺς ξυλίνους συνέτριψας, καὶ ποιήσω ἀντὶ τούτων σιδηροῦς κλοιούς." Τὸν ζυγὸν δὲ τῶν Βαβυλωνίων σιδηροῦν ὀνομάζει, ὡς βαρυτέρας διὰ τὴν ἀπειθείαν ἐσομένης τῆς τιμωρίας. Εἶτα δυσχεράνας ὁ προφήτης, ὡς ἀκριβῶς μεμαθηκῶς Ἀνανίου τὴν ψευδῆ χρησιμοлогиάν, ἔφη πρὸς αὐτόν· "Ἄκουσον δὴ, Ἀνανία, οὐκ ἀπέστειλέ σε Κύριος, καὶ σὺ πεποιθὲν θέναι ἐποίησας τὸν λαὸν τοῦτον ἐπ' ἀδίκους." Προ λέγει δὲ αὐτοῦ καὶ τὴν ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν τελευτήν. "Ὅτι ἔκκλισιν, φησὶν, ἐλάλησας πρὸς τὸν Κύριον." Ἀντὶ τοῦ, Παρεσκευάσας τὸν λαὸν ἀπὸ τῶν θείων λογίων ἐκκλῖναι, καὶ τῇ σῇ ψευδολογίᾳ πιστεῦσαι. Εἶτα διηγήσατο καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου τὸν θάνατον, καὶ τῆς θείας μακροθυμίας τὴν ἀμετρίαν· οὐ γὰρ εὐθὺς αὐτὸν ἐστέρησε τῆς ζωῆς, ἀναμένων τὴν μεταμέλειαν· ἐπιμείναντα μὲν τῇ πονηρίᾳ, μετὰ μῆνας ἑπτὰ θανάτῳ παρέδωκεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΘ´.

Ἐντεῦθεν εἰς ἕτερον μεταβαίνει διήγημα, καὶ διδάσκει ὡς ἐπέστειλε, τοῦ Θεοῦ βουλευσάντος, τοῖς ἐν Βαβυλῶνι δορυαλώτοις, μετὰ τὴν Ἰεχονίου τοῦ βασιλέως αἰχμαλωσίαν. Λέγει καὶ τὰς προσηγορίας τῶν ἀποκομισάντων τὰ γράμματα. Περιεῖχε δὲ ταῦτα, ὡς ὁ τῶν ὄλων Θεὸς τοῖς αἰχμαλώτοις ἤδη γεγενημένοις κελεύει, καὶ παιδοποιῆσαι, καὶ δεῖμασθαι οἰκίας, 81.649 καὶ κατεγγυῆσαι τὰς θυγατέρας ἀνδράσι, καὶ γυναῖ κας ἀγαγεῖν τοῖς υἱέσι, καὶ φροντίσαι τῆς αὔξης τοῦ γένους, καὶ ὑπὲρ τῶν ἀνδραποδισάντων προσεύξασθαι. "Ὅτι ἐν τῇ εἰρήνῃ αὐτῶν, φησὶν, ἔσται ὑμῖν εἰρήνη." Τούτῳ συμβαίνει τῷ λόγῳ καὶ ἡ τοῦ Ἄπο στόλου νομοθεσία, παρεγγυῶσα "ποιεῖσθαι προσευχὰς καὶ ἐντεύξεις, ὑπὲρ βασιλέων, καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ ὑπεροχῇ καὶ ἐξουσίᾳ ὄντων, ἵνα ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι." Ταῦτα μέντοι γενέσθαι προσέταξεν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, διδάσκων αὐτοὺς τοῖς ψευδοπροφήταις μὴ πεῖθεσθαι, ἀλλὰ τὸν ὀρισμένον ἀναμεῖναι χρόνον· τοῦτο γὰρ διὰ τῶν ἐξῆς δεδήλωκε, λέγων· "Μὴ ἀναπειθέτωσαν ὑμᾶς οἱ ψευδοπροφήται ὑμῶν οἱ ἐν ὑμῖν, καὶ μὴ ἀπατάτωσαν ὑμᾶς οἱ μάντις ὑμῶν. Καὶ μὴ ἀκούετε τῶν ἐνυπνίων ὑμῶν, ὧν ὑμεῖς ἐνυπνιάζεσθε." θ´. "Ὅτι ἄδικα οὗτοι προφητεύουσιν ὑμῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου· οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς, φησὶ Κύριος. Διδάσκει δὲ καὶ τὸν τῆς ἐπανόδου καιρὸν· τῶν γὰρ ἑβδομήκοντα, φησὶ, πληρουμένων ἐτῶν ἐπισκεψομαι ὑμᾶς, καὶ τὰς ἀγαθὰς ἐπαγγελίας

πληρώσω. Ὑποσχενῖται δὲ καὶ πάσης αὐτοὺς ἀξιῶσειν κηδε μονίας, καὶ προσευξομένοις παρέξειν ἀγαθὰ. "Ὅταν γὰρ, φησὶ, ζητήσητέ με ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν, ἐπιφανοῦμαι ὑμῖν, φησὶ Κύριος." Ἴστε δὲ καὶ τοῦτο, ὡς τοὺς διαφυγόντας τὴν προτέραν αἰχμαλωσίαν, καὶ λιμῶ καὶ σφαγῇ παραδώσω. "Καὶ δώσω αὐτοὺς, ὡσπερ τὰ σῦκα σουαρεῖμ, ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας." Ἄπερ εἶπεν ἄνω αἰσχροῦ, ἐνταῦθα σουαρεῖμ ὠνόμασε. Σουαρεῖμ δὲ ἔστι τῇ Ἑβραίων φωνῇ τὰ ἐν ταῖς ὕλαις φυόμενα, τουτέστι τὰ ἄγρια, τὰ ἀνεπιμέλητα, τὰ φυτουργίας οὐκ ἀξιούμενα, τὰ εἰς βρώσιν ἄχρηστα. ιη'. Καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς σάλον πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς. Δείσουσι γὰρ ἅπαντες τὰς ἐπ' ἐνεχθείσας ἀκούοντες συμφοράς. "Καὶ εἰς ὄρκον, καὶ εἰς συριγμὸν, καὶ εἰς ὄνειδισμόν, ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, οὗ διέσπειρα αὐτοὺς ἐκεῖ." Εἰώθασιν πολλοὶ λέγειν, Μὴ πάθοιμι ἃ ὁ δεῖνα πέπονθε! τοῦτο οὖν λέγει εἰς ὄρκον· τὸ δὲ εἰς συριγμὸν πολλάκις εἰρήκαμεν. Τοῦ δὲ ὄνειδισμοῦ καὶ ὁ μακάριος μέμνηται Δαβίδ· "Ἐγενήθημεν ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς κύκλῳ ἡμῶν" καὶ πάλιν· "Ἔθου ἡμᾶς εἰς ὄνειδισμόν τοῖς ἔθνεσι." Ταῦτα δὲ, φησὶ, πείσονται, "Ὅτι ἀπέστειλα πρὸς αὐτοὺς τοὺς δούλους μου τοὺς προφήτας, ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων, καὶ οὐκ ἤκουσαν, φησὶ Κύριος." Διὰ τοῦ ὀρθρίζων, τὸ ἐπιμελὲς δεδήλωκεν. 81.652 Οὐ γὰρ πάρεργον εἶχε τοῦτο, καὶ λίαν σπουδαίαν αὐτῶν ἐποίει τὴν φροντίδα. Ἐπειτα προλέγει καὶ τῶν δύο ψευδοπροφητῶν τὸν ὄλεθρον, τοῦ Ἀχιάβ, καὶ τοῦ Σεδεκίου. "Δώσω γὰρ αὐτοὺς, φησὶν, εἰς χεῖρας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ πατάξει αὐτοὺς κατ' ὀφθαλμοὺς ὑμῶν." κβ'. Καὶ λήψονται ἐπ' αὐτοῖς κατάραν ἐν πάσῃ τῇ ἀποικίᾳ Ἰούδα, καὶ ἐν Βαβυλῶνι, λέγοντες, Ποιῆσαι σε Κύριος, ὡς Σεδεκίαν ἐποίησε, καὶ Ἀχιάβ. Σαφῶς ἐντεῦθεν μανθάνομεν τῆς κατάρας τὴν ἐρμηνείαν· λέγει δὲ καὶ τῆς τιμωρίας τὸν τρόπον. "Οὓς ἀπετηγάνισε βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν πυρί." κγ'. Δι' ἣν ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν Ἰσραήλ. Διδάσκει καὶ ταύτης τὸ εἶδος. "Καὶ ἐμοιχῶντο τὰς γυναῖκας τῶν πολιτῶν αὐτῶν, καὶ λόγον ἐχρημάτισαν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ἄδικον, ὃν οὐκ ἐχρημάτισα αὐτοῖς. Καὶ ἐγὼ εἰμι ὁ γινώσκων, καὶ ὁ μάρτυς, λέγει Κύριος." Οὐδὲν με γὰρ, φησὶ, λανθάνει τῶν γιγνομένων· ἀλλ' ὀρώ καὶ τὰ ἐν παραβύστῳ τολμῶμενα. Ἀπειλεῖ δὲ καὶ Σαμαία τῷ Ἐλαμίτῃ, ὡς ἐναντία χρησιμοδησαί τετολμηκότι, καὶ ἐπιστεῖλαι Σο φονία τῷ ἱερεῖ, καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦτον τελοῦσιν ἱερεῦσιν. Ἐπέστειλε δὲ ταῦτα· κδ'. Κύριος ἔδωκε σε εἰς ἱερέα, ἀντὶ Ἰωδαὲ τοῦ ἱερέως. Ἰωδαὲ ὁ ἀρχιερεὺς πολυθρύλλητος ἦν· Ἐπᾶραι τοίνυν τοῦ Σοφονίου τὸ φρόνημα βουληθεῖς, τῆς ἐκείνου ἀρχῆς ἐμνημόνευσεν. "Γενέσθαι σε εἰς ἐπιστάτην ἐν οἴκῳ Κυρίου, παντὶ ἀνθρώπῳ προφητεύοντι, καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ μαινομένῳ· ἵνα δῶς αὐτὸν εἰς τὸ κλεῖσμα Σινώχ, καὶ εἰς τὸν καταράκην." Καὶ ἤδη προειρήκαμεν, ὡς ἐπιλήπτους ἐκάλουν τοὺς προφήτας· δῆλον δὲ καὶ ἐντεῦθεν· τὸν γὰρ προφήτην συνέταξε τῷ μαινομένῳ· τὸ δὲ Σινώχ ὁ Σύρος εἰρκτὴν ἠρμήνευσεν. Λέγει δὲ, ὅτι Διὰ τοῦτο ἄρχεις, ὥστε τοὺς κακὰ προφητεύοντας καθεύγειν, καὶ κολάζειν· τοῦτο γὰρ διὰ τῶν ἐξῆς δηλοῖ. κζ', κη'. Τί γὰρ δὴ, φησὶν, οὐκ ἐπεπλήξατε τῷ Ἱερεμίᾳ, τοιαῦτα γράψαι τετολμηκότι, ὥστε ὑμᾶς καὶ οἰκοδομὰς οἰκοδομῆσαι, καὶ κήπους φυτεῦσαι; Ταύτην ἀνέγνω τὴν ἐπιστολὴν Σοφονίας ὁ ἀρχιερεὺς τῷ προφήτῃ· παραυτίκα δὲ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς ἀντιγράψαι τῷ προφήτῃ παρακελεύεται, καὶ τῷ ἐν Βαβυλῶνι σημῆναι λαῶ, ὡς ψευδῆ Σαμαίας προειρηκῶς ἐστίν, οὐκ ἀποσταλεῖς παρὰ τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ. Οὗ δὲ χάριν πρόρριζον αὐτὸν σὺν τῷ γένει παντὶ παραδώσω θανάτῳ, καὶ τῶν ἀνιαρῶν οὐκ ὄψεται τὴν μεταβολήν. Ταῦτα τοίνυν μεμαθηκότες, δεῖσωμεν τὸ ψεῦδος, καὶ τῇ ἀληθείᾳ πιστεύσωμεν, καὶ τὴν ἀμφιβολίαν τῶν ψυχῶν ἐξελάσωμεν, καὶ τοῖς θείοις ἀκολουθήσωμεν λόγοις, ὅπως ἴδωμεν τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ τὰ ἀγαθὰ, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν

Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡ δόξα, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ Ζ΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ΄.

Δεῖξαι βουλόμενος ὁ Δεσπότης Θεὸς τὴν τῆς προφητείας ἀλήθειαν συγγραφῆ παραδοῦναι, τῷ προφήτῃ κελεύει τὰς τε περὶ τῆς αἰχμαλωσίας, τὰς τε περὶ τῆς ἀνακλήσεως γεγενημένας προρρήσεις. Πρῶτον μέντοι προλέγει τὰ σκυθρωπά. ε΄, ς' Οὕτως εἶπε Κύριος· Φωνὴν φόβου ἀκούσθε· φόβος, καὶ οὐκ ἔστιν εἰρήνη. Ἐρωτήσατε δὴ, καὶ ἴδετε εἰ ἔτεκεν ἄρσεν; Σαφῶς δεδήλωκεν τὴν τῆς ὀδύνης ὑπερβολήν· τὸ γὰρ μέγεθος τῆς συμφορᾶς συνέκρινεν ὡδίσι τικτούσης. Τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ "Ἐρωτήσατε καὶ ἴδετε εἰ ἔτεκεν ἄρσεν;" Συμφωνεῖ δὲ καὶ τὰ ἐξῆς. "Καὶ περὶ φόβου, ἐν ᾧ καθέξουσιν ὀσφύν· διότι ἐώρακα πάντα ἄνθρωπον, καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, ὡς τικτούσης." Νῦν μὲν τὴν ὀδύνην δεικνύς, τῆς τικτούσης παρατίθησι τὴν εἰκόνα· ἐτέρωθι δὲ, τὸ πένθος διδάσκων, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς συμπεπλεγμένης ἔχειν ἕκαστον ἔφη τὰς χεῖρας. "Πάντα τὰ πρόσωπα εἰς ἵκτερον ἐγενήθη." Καὶ τοῦτο δέους σημαντικόν. ζ'. Ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη, καὶ οὐκ ἔστι τοιαύτη· καὶ χρόνος στενότητός ἐστι καὶ θλίψεως παντὶ Ἰακώβ. Ἀπὸ τοῦ μεγέθους τῆς τιμωρίας τὴν ἡμέραν μεγάλην ὠνόμασεν. Εἶτα συνάπτει ψυχαγωγίαν τοῖς σκυθρωποῖς. Λέγει γάρ· "Καὶ ἀπὸ τούτου σωθήσεται." Καὶ ὑπισχνεῖται συντρίψαι τὸν τῆς δουλείας ζυγόν. Προλέγει δὲ καὶ τὴν τοῦ τρόπου μεταβολήν. "Καὶ οὐκ ἐργάζονται ἔτι ἄλλοτρίοις." θ'. Καὶ ἐργάζονται Κυρίῳ τῷ Θεῷ αὐτῶν. Ἀλλοτρίους τὰ εἰδῶλα προσηγόρευσε· γνόντες γὰρ ὡς ὁ Δεσπότης Θεός, καὶ τὰ ἀγαθὰ χορηγεῖ, καὶ τὰς παιδείας ἐπάγει, πάντων, φησὶ, προτιμήσουσι τὴν 81.656 αὐτοῦ προφητείαν. "Καὶ Δαβὶδ τὸν βασιλέα αὐτῶν ἀναστήσω αὐτοῖς." Τῇ προφητείᾳ τὸ τέλος ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐπιτέθεικεν. Ἐκ Δαβὶδ γὰρ ἐβλάστησε κατὰ σάρκα, καὶ ποιμαίνει οὐκέτι μόνον τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔθνη, ὡς ἐν σκιᾷ καὶ τύπῳ, καὶ ἐπὶ τοῦ Ζοροβάβελ ἐδέξατό τινα ἢ προρρήσεις ἔκβασι. Ταῦτα ὑποσχόμενος πάλιν αὐτοὺς ψυχαγωγεῖ, τὴν ἀνάκλησιν ἐπαγγελλόμενος. Καὶ τοῖς μὲν Βαβυλωνίοις ὄλεθρον ἀπειλεῖ. "Ποιήσω γὰρ, φησὶν, ἔκλειψιν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, εἰς οὓς διεσκόρπισά σε ἐκεῖ." Αὐτοῖς δὲ ἀγαθὴν ἐπαγγελίαν προσφέρει. "Σὲ γὰρ, φησὶν, οὐ μὴ ποιήσω εἰς ἔκλειψιν, καὶ παιδεύσω σε εἰς κρίσιν, καὶ ἀθῶν οὐκ ἀθώσω σε." Ἀντὶ τοῦ, παιδεύσω, καὶ ψυχαγωγήσω, καὶ οὔτε ἀπαίδευτον ἔασω, οὔτε ἀβοήθητον καταλείψω· τὸ γὰρ "ἀθῶν οὐκ ἀθώσω σε" τοῦτο δηλοῖ, ὄντι τοῦ, ἀπειραστόν σε τῶν κακῶν οὐκ ἔασω· τῷ δὲ μεγέθει τῆς ἀπειλῆς μεταβαλεῖν αὐτῶν τὴν πονηρίαν βουλόμενος, ἐπάγει καὶ ταῦτα· ιβ', ιγ'. Βίαιον τὸ σύντριμά σου· ἀλγερὰ ἢ πληγὴ σου. Οὐκ ἔστι κρίνων κρίσιν σου. Οὐδεὶς γὰρ ἀνθρώπων ἤλεγχε τοῦ Ναβουχοδονόσορ τὴν ἀδικίαν. "Εἰς ἀλγερὸν ἰατρεύθης," τούτέστι σὺν ὀδύνη. "Ὁφέλεια οὐκ ἔστι σοι." Τὴν ὠφέλειαν νῦν οὐκ ἐπὶ τῆς ψυχῆς τέθεικεν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀνθρώπου πίνης ἐπικουρίας· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὰ ἐξῆς. ιδ'. Πάντες οἱ φίλοι σου ἐπελάθοντό σου, οὐ μὴ ἐπερωτήσωσι περὶ σοῦ· ὅτι πληγῇ ἐχθροῦ ἔπαισά σε. Οὐ γὰρ ἐχρησάμην τῇ συνήθει μακροθυμίᾳ, ἀλλὰ βαθεῖαν δέδωκα τὴν τομὴν. Τοῦτο καὶ ἰατρὸς ποιεῖ χαλεπὸν τὸ πάθος θεώμενος. Καὶ διδάσκων τῆς τιμωρίας τὸ δίκαιον, ἐπήγαγε· "Παιδεῖαν στερεὰν ἐπὶ πᾶσαν ἀδικίαν σου· διότι ἐπληθύνθησαν αἱ ἀμαρτίαι σου." Συμφωνεῖ δὲ τούτοις καὶ τὰ ἐξῆς. ιε'. Τί βοᾶς ἐπὶ τὸ σύντριμά σου; βίαιον τὸ ἄλγος σου; Ἀντὶ τοῦ, σφοδρὸν, ἀλλ' ὅμως δίκαιον. "Διὰ πλῆθος ἀνομιῶν σου,

ὅτι ἴσχυσαν αἱ ἁμαρτίαι σου, ἐποίησά σοι ταῦτα." Ἀπειλεῖ δὲ ὅμως τοῖς ἐπελθοῦσιν αὐτοῖς πολεμίοις, καὶ σφαγὴν, καὶ δουλείαν· οἱ γὰρ τὸν θάνατον διαπεφευγότες, δοῦλοι τῶν νενικηκότων ἐγένοντο. Ἐπιμένει δὲ αὐτὴν ταῖς χρησταῖς ἐπαγγελίαις ψυχαγωγῶν. 81.657 ιζ'. Ὅτι ἀνοίξω τὸ ἴαμά σου, ἀπὸ πληγῆς ὀδυνηρᾶς ἰατρεύσω σε, φησὶ Κύριος. Καὶ τῇ τομῇ, καὶ τῇ σπογγίᾳ, καὶ τοῖς αὐστηροτέροις, καὶ τοῖς ἠπιωτέροις φαρμάκοις ἐχρήσατο. "Ὅτι διεσπαρμένη ἐκλήθη Σιών." Ἐπετώθαζε γὰρ αὐτῇ τὰ γειτονεύοντα ἔθνη, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν προτιθέντα, καὶ τὴν δουλείαν. "Αὕτη θήραμα ὑμῶν ἐστίν, ὅτι ζητῶν οὐκ ἔστιν αὐτήν." Ἦνίκα, φησὶ, παρεῖδον αὐτήν καὶ οὐκ ἐπήμυνον, προῦκειτο τοῖς πολεμοῦσιν αὐτήν, ὡς θήραμα ἔτοιμον. Ἀλλὰ μετὰ τὴν παιδείαν τῆς δουλείας αὐτοὺς ἐλευθερώσω, ὥστε ἐπανελθεῖν καὶ δεῖμασθαι τὰς πόλεις, καὶ τὸν ναὸν ἀναστήσαι, καὶ τὴν κατὰ νόμον ἐν αὐτῷ λατρείαν ἐπιτελεῖν. Τοῦτο γὰρ ἔφη· "Καὶ ὁ ναὸς κατὰ τὸ κρίμα αὐτοῦ καθεδεῖται." Προστίθησι δὲ καὶ ὅσα τῆς εὐπραξίας ἴδια. ιθ'. Καὶ ἐξελεύσονται ἀπ' αὐτῶν ἄδοντες, καὶ φωνὴ παιζόντων. Ὑπισχνεῖται δὲ καὶ αὐξὴν τοῦ γένους, καὶ πολυγονίαν. "Χεῶ γὰρ αὐτοὺς, φησὶ, καὶ οὐ μὴ σμικρυνθῶσι." κ'. Καὶ εἰσελεύσονται, φησὶν, οἱ υἱοὶ αὐτῶν, ὡς τὸ πρότερον, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτῶν κατὰ πρόσωπόν μου ὀρθωθήσονται. Τὰ μαρτύρια ὁ Σύρος συναγωγὰς ἠρμήνευσε. "Καὶ ἐπισκέψομαι ἐπὶ πάντας τοὺς θλίβοντας αὐτούς." κα'. Καὶ ἔσονται ἰσχυρότεροι αὐτῶν ἐπ' αὐτοὺς. Θλίβοντας τοὺς Βαβυλωνίους λέγει· ἰσχυροτέρους δὲ τούτων Μήδους καὶ Πέρσας· οὗτοι γὰρ αὐτῶν τὴν σωτηρίαν κατέλυσαν. "Καὶ ὁ ἄρχων αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται." Κατὰ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας καιρὸν, ἄρχοντα τῶν Βαβυλωνίων εἶχον τὸν βασιλέα. Μετὰ δὲ τὴν ἐπάνοδον, πρῶτον μὲν ἔσχον τὸν Ζοροβάβελ, καὶ τὸν τοῦ Ἰωσεδέκ υἱόν· μετὰ δὲ ταῦτα, ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων ἰθύνοντο. "Ὅτι τίς ἐστίν οὗτος, ὃς ἔδωκε τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς με; φησὶ Κύριος." Τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ φησὶν· Ἐρωτήσατε γενεὰς τὰς γενομένας προτέρας ὑμῶν, τίς ἐπίστευσε Κυρίῳ, καὶ κατησχύνθη. Εἶτα τῇ τοῦ Θεοῦ ὀργῇ τὰ συμβεβηκότα αὐτοῖς ἀνατίθησιν ἀλγείνᾳ· καὶ δεικνύς αὐτῆς τὸ δίκαιον, ἐπάγει· "Ἐπ' ἀσεβεῖς ἦξει." Διδάσκων δὲ καὶ τὸ δυνατόν, ἐπιφέρει· κδ'. Οὐ μὴ ἀποστραφῇ ὀργὴ θυμοῦ Κυρίου, ἕως ἂν ποιήσῃ, καὶ ἕως οὗ πληρώσῃ ἐγχείρημα καρδίας αὐτοῦ. Τῇ γὰρ βουλῇ αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκε; τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν ἐλέγχων, "Ἐπ' ἐσχάτων, φησὶ, τῶν ἡμερῶν γνῶσεσθε αὐτά." Ἐπειδὴ τοὺς λόγους οὐ πιστεύετε, δι' αὐτῶν μαθήσεσθε τῶν πραγμάτων τῆς πείρας.

ΚΕΦΑΛ. ΛΑ΄.

Ἀναμίξας δὲ πάλιν τὰ θυμῆρη τοῖς σκυθρωποῖς, τὴν τούτων αἰτίαν διδάσκει. β'. Οὕτως εἶπε Κύριος· Εὗρον θερμὸν ἐν ἐρήμῳ, μετὰ ὀλωλότων ἐν μαχαίρᾳ πορευομένους ἐν σπουδαῖς Ἰσραὴλ. Τὸ θερμὸν καὶ ὁ Σύρος καὶ ὁ Ἑβραῖος οἰκτιρμὸν τεθεικάσιν· ἔχει δὲ τινα πρὸς τοῦτο συγγένειαν καὶ ἡ ἐρμηνεία τῆς Ἑλλάδος φωνῆς· ὑποθερμαινόμενος γὰρ τις χαννοῦται εἰς ἔλεον· ἔρημον δὲ καλεῖ τὴν Βαβυλῶνα· καὶ διδάσκει ὅτι ἐκεῖ δουλεύοντας ὤκτειρεν ὁ Δεσπότης. Συμφωνεῖ δὲ καὶ τῇ Σύρου ἐρμηνείᾳ καὶ τὰ ἐξῆς. γ'. Ἀγάπησιν αἰώνιαν ἠγάπησά σε· διὰ τοῦτο εἴλκυσά σε εἰς οἰκτεῖρημα. Οὐχ ὁ σὸς, φησὶ, τὸ πρὸς αἰτίῳ σοι τῆς σωτηρίας· ἀλλ' ὁ ἐμὸς ἔλεος. Προλέγει δὲ, ὅτι πάλιν χορεύσουσι τυμπάνοις κεκρημένοι, καὶ τοῖς ἄλλοις ὀργάνοις, καὶ φυτουργίας φροντίσουσι, καὶ τὰς θείας ἐπιτελέσουσιν ἑορτάς. Προλέγει καὶ τὴν ἔνωση τῶν φυλῶν. ς'. Ὅτι ἔστιν ἡμέρα κλήσεως ἀπολογουμένου ἐν ὄρεσιν Ἐφραΐμ· Ἀνάστητε, καὶ ἀναβῶμεν εἰς Σιών, πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν. Οὗτοι γὰρ, οἱ πάλαι ταῖς δαμάλεσι λατρεύοντες, ὑπὲρ τῶν προτέρων ἁμαρτημάτων ἀπολογήσονται, καὶ εἰς τὴν Σιών δραμοῦνται, καὶ τὸν τῶν

ὄλων Θεὸν προσκυνήσουσι. Παρακελεύεται δὲ αὐτοῖς, τὸν μὲν Θεὸν ἀνυμνεῖν μετ' εὐφροσύνης, κατὰ δὲ τῶν γειτονευόντων ἐθνῶν μέγα φρονεῖν. Τοῦτο γὰρ λέγει· "Χρεμετίσατε ἐπὶ κεφαλὴν ἐθνῶν." Καὶ δηλώσατε διὰ τοῦ του τὴν θείαν ἐπικουρίαν. Λέγει δὲ καὶ τὸν τῆς ἐπανόδου καιρόν. ἦ. Συνάξω γὰρ αὐτούς, φησὶν, ἐν ἑορτῇ Φασέκ ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς. Τὸ δὲ Φασέκ τὸ Πάσχα ἐρμηνεύεται τῇ Ἑλλάδι φωνῇ. Καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν σημαίνων· "Ἐν αὐτοῖς, φησὶ, χωλὸς καὶ τυφλὸς, ἕγκυος καὶ τίκτουσα, ὁμοθυμαδὸν ἐκκλησία μεγάλη." Ἐν γὰρ ταῖς πολυανθρώποις πόλεσι πάντα ἔστιν εὐρεῖν τὰ τοιαῦτα. Ἀναμιμνήσκει δὲ καὶ τοῦ τῆς αἰχμαλωσίας κλαυθμοῦ· καὶ προλέγει τῆς ἐπανόδου τὴν θυμηδίαν, καὶ τὰς κατὰ τὴν ὁδοὶ πορίαν ψυχαγωγίας. "Ἐν παρακλήσει γὰρ, φησὶν, ἀνάξω αὐτούς, ἀυλίζων ἐπὶ διορυγὰς ὑδάτων, ἐν ὁδῷ εὐθείᾳ, καὶ οὐ μὴ πλανηθῶσιν ἔτι ἐν αὐτῇ." Καὶ τὴν αἰτίαν τῆς κηδεμονίας δεικνύς ἐπήγαγεν· "Ὅτι ἐγενόμην τῷ Ἰσραὴλ εἰς πατέρα, καὶ Ἐφραΐμ πρωτότοκός μου ἔστιν." Ἐφραΐμ οὐ τὸν τοῦ Ἰωσήφ καλεῖ υἱόν, ἀλλὰ τὰς δέκα φυλάς· ἐν αὐταῖς δὲ ἦν Ῥουβὴν ὁ πρωτότοκος, καὶ Συμεὼν ὁ δεύτερος. 81.661 Ἐκαλοῦντο δὲ Ἐφραΐμ αἱ δέκα φυλαί, ἐπειδὴ τὰ βασίλεια ἐν τῷ κλήρῳ τοῦ Ἐφραΐμ ὠκοδόμητο. Καὶ καθάπερ νῦν ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων πόλεως Ῥωμαῖοι πάντες ὀνομαζόμεθα· οὕτως ἀπὸ τοῦ Ἐφραΐμ προσηγορεύοντο τῆνικαῦτα αἱ δέκα φυλαί. Ταῦτα δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσι κηρυχθῆναι κελεύει, καὶ μνησθῆναι πᾶσι τοῦ λαοῦ τὴν ἐπάνοδον· ἐγένετο δὲ οὐ διὰ λόγων τὸ κήρυγμα, ἀλλ' ἤκουον πάντες, γεγωνότερον τῶν πραγμάτων βοώντων. Ὑπισχνεῖται δὲ καὶ γῆς εὐκαρπίαν, καὶ κτηνῶν πολυγονίαν, καὶ ψυχῆς εὐφροσύνην. Τὸ δὲ ἰδ'. Μεθύσω τὴν ψυχὴν τῶν ἱερέων, τῶν υἱῶν Λευΐ, ἀντὶ τοῦ ἀγαθῶν ἐμπλήσω παντοδαπῶν· τοῦτο γὰρ δηλοῖ καὶ τὰ ἐπαγόμενα. "Καὶ ὁ λαός μου τῶν ἀγαθῶν ἐμπλησθήσεται, φησὶ Κύριος." ἰε'. Οὕτως εἶπε Κύριος· Φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ ἠκούσθη, θρήνος, καὶ κλαυθμὸς, καὶ ὄδυρμός· Ῥαχὴλ ἀποκλαιομένη ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι ἐπὶ τοῖς υἱοῖς αὐτῆς, ὅτι οὐκ εἰσίν. Καὶ ἡ Ῥαμὰ τῆς Βενιαμίτιδος ἦν φυλῆς· καὶ τῆς Ῥαχὴλ ὁ τάφος ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ ἐστὶ Χαφραθὰ, τοῦ ἐλθεῖν εἰς Ἐφραθὰ. Καὶ τέλος μὲν ἔλαβεν ἡ προφητεία ἐπὶ Ἡρώδου τοῦ πρώτου· οὗτος γὰρ ἀνείλε τὰ βρέφη, συναναιρήσειν ἐλπίζων τὸν γεννηθέντα Σωτῆρα. Τέθεικε δὲ ταῦτα ὁ προφήτης μεταξὺ τῆς τῶν ἀγαθῶν ἐπαγγελίας διδάσκων, ὅτι τὸ ἀληθῶς ἀγαθὸν, καὶ τὸ τῆς σωτηρίας κεφάλαιον, τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἢ κατὰ σάρκα γέννησις, δι' ἣν ὑπέμεινε τὰ βρέφη τὴν ἄδικον ἐκείνην σφαγὴν. ις'. Τάδε λέγει Κύριος· Διαλειπέτω ἡ φωνὴ σου ἀπὸ κλαυθμοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ἀπὸ δακρύων· ὅτι ἔστι μισθὸς τοῖς σοῖς ἔργοις, φησὶ Κύριος, καὶ ἐπιστρέψουσιν οἱ υἱοὶ αὐτῶν εἰς τὰ ὄρη αὐτῶν. Καὶ διδάσκων ποίων ἔργων ὑπὲρ σχνεῖται μισθόν, ὑποδείκνυσιν αὐτῷ τὴν ἐν Βαβυλῶνι μετάνοιαν. ιθ'. Ἀκούων ἤκουσα Ἐφραΐμ ὄδυρομένου. Διδάσκει δὲ καὶ τίσιν ἐκέχρητο λόγοις· "Ἐπαίδευσάς με, Κύριε, καὶ οὐκ ἐπαίδεύθην· ὥσπερ μόσχος οὐκ ἐδιδάχθην." Τοῦτο καὶ ὁ προφήτης ἐν τοῖς πρόσθεν εἶρηκεν· "Ἐμασίγωσας αὐτούς, καὶ οὐκ ἐπόνεσαν· συνετέλεσας αὐτούς, καὶ οὐκ ἠθέλησαν δεξασθαι πατρίαν." Καὶ Ὡσηδὲ δὲ ὁ προφήτης φησὶν· "Ἐφραΐμ δάμαλις δεδιδραμένη ἀγαπᾶν νεῖκος." Ἀντιλέγει, φησὶ, καὶ οὐ δέχεται τὸν τοῦ νόμου ζυγόν. Καὶ πάλιν· 81.664 "Ἐγένετο Ἐφραΐμ, ὡς παροιστρῶσα δάμαλις." Τίθησι δὲ καὶ ἄπερ ποτνιώμενος ἔλεγεν· "Ἐπιστρέψόν με, Κύριε, καὶ ἐπιστρέψω· ὅτι σὺ Κύριος ὁ Θεός μου εἶ." Σοῦ γὰρ μὴ θέλοντος, οὐκ ἀπαλλαγὴ σομαι τῆς δουλείας. ιθ'. Ὅτι ὕστερον αἰχμαλωσίας μου μετενόησα, καὶ ὕστερον τοῦ γνῶναι ἐκρότησα ἐπὶ μηρόν, καὶ ἐστέναξα ἐφ' ἡμέραις αἰσχύνης μου. Μετὰ τὴν πείραν τῶν κακῶν, εἰς αἴσθησιν ἤλθε τῆς ἀμαρτίας. Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ εἶπε· "Πρὸ τοῦ με ταπεινωθῆναι, ἐγὼ ἐπλημμέλησα· διὰ τοῦτο τὸ λόγιόν σου ἐφύλαξα." Καὶ πάλιν· "Ἀγαθόν μοι, ὅτι ἐταπεινώσας με,

ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου." Τὸ δὲ πατάσσειν τὸν μηρὸν, τῶν ὀδυνομένων καὶ μεταμελουμένων ἴδιον. "Καὶ γε ἐνετράπην, καὶ ὑπεῖξά σοι, ὅτι ἔλαβον ὀνειδισμόν ἐκ νεότητός μου." Ἄνωθεν γὰρ καὶ ἐξ ἀρχῆς παραβαίνων σου τὰς ἐντολάς διετέλεσα. Δείκνυσι δὲ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν ὁ Δεσπότης, καὶ φησιν· κ'. Εἰ υἱὸς ἀγαπητὸς ἐμοὶ Ἐφραΐμ, εἰ παιδίον ἐντροφῶν. Ἀντὶ τοῦ, τρυφερὸν, καὶ ἐπίχαρι· εἰ ἐπιμένεις, φησὶ, ταύτη χρώμενος τῇ διαθέσει, καὶ τῆς ἐμῆς μεμνημένος κηδεμονίας, τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσεις· τὴν γὰρ ὑπόσχεσιν ἐντέθεικε τοῖς ἐξῆς. "Ὅτι ἀνθ' ὧν οἱ λόγοι μου ἐν αὐτῷ εἰσι, μνεῖα μνησθήσομαι αὐτοῦ ἔτι." Ἐπειδὴ μεταμελεία κέ χρηται, καὶ τῶν ἐμῶν ἐντολῶν μνημονεύει, τῆς παρ' ἐμοῦ τεύξεται προμηθείας. "Διὰ τοῦτο γὰρ, φησὶν, ἐπισκέψομαι αὐτόν, ἐλεῶν ἐλεήσω αὐτόν." Εἶτα παρακελεύεται τοῖς τῆς μετανοίας κεχρησθαι φαρμάκοις. κ'. Στήσον σεαυτὴν σιονεῖμ. Τὸ σιονεῖμ ὁ Σύρος σημεῖα ἠρμήνευσεν· ἀντὶ τοῦ, ἐπισημῆνασθαι ἔδει, τίνας μὲν ἐκ τῆς παρανομίας ἐδρέψω καρπούς, ποίων δὲ σοι ἀγαθῶν μεταμέλεια γεγένηται πρόξενος. Διὰ τοῦτο καὶ τῇ αὐθαιρέτῳ παιδείᾳ κεχρησθαι παρ ἐγγυᾶ. "Ποίησον σεαυτῇ τιμωρίαν, δὸς τὴν καρδίαν σου εἰς τοὺς ὠμούς σου." Ἀντὶ τοῦ, Ἐπίθετος σεαυτῇ τὸ φορτίον τῆς μετανοίας. Ἐπίμεινον οἷς προείλου καλῶς· τοῦτο γὰρ ἐπήγαγεν, "Ὅδὸν ἦν πεπόρευσαι." Εἶτα παρακελεύεται αὐτῇ ἀναστρέφαι, καὶ εἰς τὰς οἰκείας πόλεις ἐπανελθεῖν, καὶ μὴ καταλιπεῖν τὸ πένθος. "Ἀπόστρεψον γὰρ, φησὶν, 81.665 εἰς τὰς πόλεις σου πενθοῦσα." Οὐκ ἐναντίον δὲ τῇ εὐφροσύνῃ τὸ τοιοῦτον πένθος. Χρὴ γὰρ ἡμᾶς, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύοντας, τῶν οἰκείων μεμνησθαι παραπτωμάτων, καὶ ταῦτα θρηνεῖν. κβ'. Ἔως πότε ἀποστρέψεις θυγάτηρ ἡτιμω μένη· ὅτι ἔκτισέ σε Κύριος εἰς σωτηρίαν, εἰς καταφύτευσιν καινήν, ἐν τῇ σωτηρίᾳ περιελεύσονται ἄνθρωποι. Ἔδειξεν ἐνταῦθα σαφῶς καὶ τῆς ἀνακλήσεως τὴν αἰτίαν· τὴν γὰρ καινήν καταφύτευσιν δι' αὐτῆς ἔσσεσθαι προθεσπίζει· ταύτην δὲ οἱ ἐξ αὐτῆς βλαστήσαντες ἀπόστολοι τῇ οἰκουμένην προσήνεγκαν· καὶ τοῦτο σαφῶς ὁ προφητικὸς ἔφη λόγος. "Ἐν τῇ σωτηρίᾳ περιελεύσονται ἄνθρωποι." Οὗτοι γὰρ τὰ ἔθνη περινοστήσαντες, τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς διὰ τῆς θεογνωσίας προσήνεγκαν. Εἶτα πάλιν τὰ μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἀγαθὰ προαγορεύει, καὶ τὴν ἐντεῦθεν φυομένην εὐφροσύνην. Τὸ δὲ, "Σπερῶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα, σπέρμα ἀνθρώπων, καὶ σπέρμα κτηνῶν," τὸ πλῆθος σημαίνει. κθ', λ'. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, φησὶν, οὐ μὴ εἴπωσιν, οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα, καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἠμωδίασαν. Ἄλλ' ἔκα στος ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ τοῦ φαγόντος τὸν ὄμφακα αἰμωδιάσουσιν οἱ ὀδόντες αὐτοῦ. Τοῦτο σαφέστερον καὶ διὰ τοῦ θεσπεσίου Ἐζεκιήλ ὁ Δεσπότης, καὶ ἡμεῖς δὲ διὰ πλειόνων τὴν ἐρμηνείαν ἐποιησάμεθα. "Ὁ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· Ὡσπερ οὐχ οἶόν τε τὸν ὄμφακα ἐσθίειν, τοῦ δὲ ἐσθίοντος τοὺς ὀδόντας μὴ αἰμωδιάσαι· οὕτως οὐχ οἶόν τε τῶν πατέρων ἡμαρτηκότων, δίκας εἰσπραχθῆναι τοὺς παῖδας. Καὶ εἰς βεβαίωσιν τοῦ εἰρημένου τὰ ἐπαγόμενα τίθησιν. λα', λβ'. Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα Διαθήκην καινήν. Οὐ κατὰ τὴν Διαθήκην ἦν διεθέμην τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν, ὥστε ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ Διαθήκῃ μου, καὶ ἐγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος. Οὕτω, φησὶν, ἀδύνατόν ἐστι τοὺς παῖδας εἰσπραχθῆναι δίκας ὑπὲρ πατρῶν ἀμαρτημάτων, ὅτι καὶ τῶν πατέρων ἡμᾶρ τηκότων τὰ μέγιστα ἀγαθὰ τοῖς παισὶν ἐπαγγέλλομαι. Πολλὰς μέντοι κατ' αὐτὸ προῤῥήσεις ἡμᾶς ἐδίδαξε· πρῶτον μὲν, ὅτι εἷς ἐστὶ νομοθέτης τῶν δύο Διαθηκῶν· εἶτα τῆς προτέρας Διαθήκης τὸ ἄτε λές· οὐ γὰρ ἂν ἐδεήθημεν τῆς δευτέρας, τῆς προτέρας ἀρκούσης· πρὸς τούτοις, ὅτι ὁ μονογενὴς τοῦ 81.668 Θεοῦ Λόγος τῶν εὐαγγελικῶν ἡμῖν ἀγαθῶν

χορηγός ἐγένετο· αὐτὸς τὸν Ἰσραὴλ ἠλευθέρωσε τῆς Αἴγυ πτίων δουλείας. Αὐτὸς τοιγαροῦν, καὶ τῷ Μωσῆ δια λεγόμενος ἔφη· "Ἐγὼ εἶμι ὁ ὢν." Καὶ ἰκανὸς ὁ λόγος, οὐ μόνον τὴν Ἰουδαίων διελέγξει παρανομίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰρετικὴν βλασφημίαν γυμνῶσαι. λγ'. "Ὅτι αὕτη ἡ Διαθήκη, ἦν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ Ἰούδα, μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, φησὶ Κύριος· Διδούς νόμους μου ἐπὶ διανοίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους τῶν καρδιῶν αὐτῶν γράψω αὐτοὺς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεὸν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν. Τοῦτο δι' αὐτῶν ἡμῖν ὁ Θεὸς τῶν πραγμάτων ἔδειξε. Τοὺς γὰρ ἱεροὺς ἀποστόλους εἰς τὸ ὄρος ἄνα γαγών, οὐ πλάκας αὐτοῖς ἔδωκε λιθίνας, ἀλλ' ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τοὺς θεῖους ἐνέγραψε νόμους, καὶ τοὺς μακαρισμοὺς προσενήνοχε τοῖς ἐργάταις τῆς ἀρετῆς. λδ'. Καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἔτι ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων· Γνωθὶ τὸν Κύριον· ὅτι πάντες εἰδὴ σουσί με, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν. Τῶν δὲ ῥητῶν τούτων τὸ τέλος ὁ μέλλων δέξεται βίος. Ἐν ἐκείνῳ γὰρ οὐκέτι δεόμεθα τῆς παρ' ἀλλήλων διδασκαλίας, τῶν πραγμάτων ἐναργῶς φαινομένων, καὶ τῶν παθῶν πεπαυμένων, καὶ τῶν μὲν σωμάτων ἀφθάρτων, τῶν δὲ ψυχῶν γενομένων ἀτρέπτων. Ἔθος δὲ τῇ θεῖᾳ Γραφῇ τὰς προφητείας ἀναμιγνύναι. Καὶ γὰρ τοῖς περὶ τῆς αἰχμαλωσίας λόγοις συνάπτει τοὺς περὶ τῆς ἀνακλήσεως· καὶ ὁ Κύριος δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις κατὰ ταύτῃ τίθησι τοὺς περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τοὺς περὶ τῆς συντελείας λόγους. "Ὅτι ἴλεως ἔσομαι ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι." Τοῦτο τοῦ παν ἁγίου βαπτίσματος δωρεῖται ἡ χάρις· μετὰ γὰρ δι' ἄφεσιν, τῶν προτέρων ἁμαρτημάτων οὐ μέμνηται. Μετὰ ταῦτα δεῖξας ὡς αὐτὸς ἐστὶν ἡλίου, καὶ σελήνης, καὶ ἀστέρων δημιουργός, καὶ ὅτι αὐτὸς προσ ἔταξε τὸν μὲν ποιεῖν τὴν ἡμέραν, τοὺς δὲ φωτίζειν τὴν νύκτα, καὶ ὡς αὐτοῦ νεύοντος κεκίνηται ἡ θάλασσα, καὶ γαλήνης ἀπολαύει, ἐπήγαγεν· λς'. Ἐὰν παύσωνται οἱ νόμοι οὗτοι ἐκ προσώπου μου, φησὶ Κύριος, καὶ τὸ γένος Ἰσραὴλ παύσεται γενέσθαι ἔθνος κατὰ προσώπου μου πάσας τὰς ἡμέρας. Τούτοις παραθεῖναι δεῖ τὸ διὰ τοῦ Ἡσαίου τοῦ προφήτου εἰρημένον· "Ἐὰν ἦ 81.669 ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡσεὶ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα σωθήσεται." Ἀμφότεροι τοίνυν αἱ προφητεῖαι τὸ ἀληθὲς ἔχουσιν. "Οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραὴλ, ἀλλ' οἱ τῷ Θεῷ πεπιστευκότες, καὶ τὸ σωτήριον δεξάμενοι κήρυγμα." Ἐξ ὧν καὶ δι' ὧν κατὰ πᾶσαν τὴν οἴκου μένην Ἐκκλησία συνέστη. λζ'. Τάδε λέγει Κύριος· Ἐὰν ὑψωθῇ ὁ οὐρανὸς εἰς τὰ μετέωρα, καὶ ἔὰν ταπεινωθῇ ἡ γῆ εἰς τὸ ἔδαφος κάτω, καὶ ἐγὼ ἀποδοκιμῶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος. Ὡς ἀδύνατον, φησὶ, ἢ ὑψηλότερον γενέσθαι τὸν οὐρανόν, ἢ βαθυτέραν τὴν γῆν· οὕτως ἀδύνατον παντελῶς ἀπορριφῆναι τὸν Ἰσραὴλ. λη'. Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ οἰκοδομηθήσεται πόλις τῷ Κυρίῳ, ἀπὸ Ἄνα νιὴλ ἕως τῆς πύλης τῆς γωνίας. Ὁ Σύρος οὕτως λέγει· "Ἀπὸ πύργου τῆς γωνίας Ἀνανιήλ." λθ'. Καὶ διεξελεύσεται ἔτι τὸ σχοινίον τῆς διαμετρήσεως αὐτῆς ἀπέναντι αὐτῶν ἕως βουνοῦ Γαρήβ, Ὄνόματα λέγει τόπων τῶν κύκλῳ τῆς πόλεως. "Καὶ περικυκλωθήσεται ἐξ ἐκλεκτῶν λίθων·" τουτέστι, μεγάλων καὶ ἰσχυρῶν. μ'. Καὶ πᾶσαν τὴν κοιλάδα τῶν Φαγαρίμ, καὶ πρὸς τὴν Σποδῖαν. Καὶ πᾶσαν Ἀσαριμῶθ ἕως χειμάρρου Κέδρων, ἕως τῆς γωνίας πύλης ἵππων Ἀνατολῆς, Ἁγίασμα Κυρίῳ. Σποδῖαν καλεῖ τὸν τόπον ἔνθα ἔρριπτον τῶν θυσιῶν τὴν κόνιν· φαγαρίμ δὲ τοὺς τόπους τῶν θυομένων κρεῶν· εἶρη κὼς δὲ ἄνω τὸν κύκλον τῆς πόλεως, ἐν τούτοις ἔδειξε τοῦ θεοῦ νεὼ τὸν περίβολον, "Καὶ οὐκέτι οὐ μὴ ἐκτίλη, καὶ οὐ μὴ καθαιρεθῇ ἕως τοῦ αἰῶνος. Τὴν τούτων τῶν λόγων ἀμφιβολίαν ἐν τοῖς πρόσθεν διέλυσε. "Πέρασ γὰρ, ἔφη, λαλήσω ἐπὶ ἔθνη καὶ βασιλείας τοῦ ἀνοικοδομεῖσθαι καὶ καταφυτεύεσθαι." Καὶ ἔὰν στραφὲν τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ποιήσῃ πονηρὰ, οὐ μὴ ἐπαγάγω ἐπ' αὐτὸ τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐλάλησα.

ΚΕΦΑΛ. ΛΒ'. Καὶ ἐνταῦθα τοίνυν ἐπηγγείλατο ταῦτα· ἐπειδὴ δὲ κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἐλύττησαν, καὶ καθ' ἑαυτῶν τὴν δίκην ἐκίνησαν, ἐντεῦθεν ἐφ' ἑτέραν μεταβαίνει προφητείαν, ἧς ἐδέξατο τὴν ἐνέργειαν ἐν τῷ δεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας. Οὗτος δὲ ἦν 81.672 ἐνιαυτὸς ὀκτωκαιδέκατος τῷ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ Βαβυλῶνος. Ἐπολιορκεῖτο δὲ ὑφ' αὐτοῦ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἡ πόλις· ὁ δὲ προφήτης δεσμοτήριον ᾧκει, ἐμβεβληκὸς αὐτὸν Σεδεκίου τοῦ βασιλέως, ἐπειδήπερ τῆς πόλεως τὴν ἄλωσιν προηγόρευσε, καὶ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ λαοῦ τὸν ἀνδραποδισμόν. Διὰ τοῦτο φησὶ, "τὸ δεσμοτήριον ᾧκει." Προτάτ τεται δὲ ὁμοῦς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρίασθαι τὸν τοῦ ἀδελφοῦ ἀγρόν· "Σοὶ γάρ, φησὶν, ἡ ἀγορασία προσ ἡκει, ὡς πελάζοντι κατὰ τὴν συγγένειαν." Ἀφίκετο δὲ πρὸς με καὶ ὁ τοῦτον ἀποδιδόμενος, καὶ ἐπριάμην ὡς προσετάχθην, καὶ τὴν περὶ τούτου συγγραφὴν ἐδεξάμην, πάντων παρόντων, τοῦ τε ἀποδομένου καὶ τῶν μεμαρτυρηκόντων. Ταύτην δέδωκε τῷ Βαρουχ, τὸν Θεὸν εἰρηκῶς προσεταχέναι ἐν ἀγγείῳ τοῦτο τεθεῖναι ὀστρακίνῳ, ὥστε εἰς πολλὰς διαρκέσαι ἡμέρας. Τοῦτο δὲ γενέσθαι προσέταξεν ὁ Θεὸς, καὶ δι' αὐτῶν πείθων τὸν λαὸν τῶν πραγμάτων, ὅτι ἄληθῶς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνακληθήσονται, καὶ τὴν πατρῶαν γῆν ἀπολήψονται. Τοῦτο γάρ καὶ ὁ προφήτης εἶπε· "Ὅτι οὕτως εἶπε Κύριος παντοκράτωρ ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Ἔτι κτηθήσονται οἰκίαι, καὶ ἀγροὶ, καὶ ἀμπελῶνες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. Τούτων δὲ οὕτως γεγενημένων, ἰκετεῖαν ἐγὼ, φησὶ, προσενήνοχα τῷ Δεσπότῃ, ταῦτα λέγων ὅτι, Οὐρανοῦ καὶ γῆς εἶδη μιουργός, καὶ πάντα ἐφορᾷς, καὶ οὐδέν σε ἐλέληθεν, οὔτε τῶν παρόντων, οὔτε τῶν ἐσομένων· ἔχεις δὲ καὶ ἐλέου θησαυροὺς ἀμετρήτους, εἰσπράττη δὲ καὶ τῶν ἀμαρτημάτων εὐθύνας. Εἰ δὲ καὶ οἱ παῖδες τὴν τῶν πατέρων πονηρίαν μιμήσαιντο, μείζους αὐτοῖς τιμωρίας ἐπάγεις, ὡς τοῖς πατρώοις μὴ παιδευθέντας κακοῖς. Καὶ ἕτερα δὲ πολλὰ τοιαῦτα προσεθεικῶς, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ γεγενημένων μνημονεύσας θανάτων, καὶ τῶν μετὰ τὴν ἐκείθεν ἀπαλλαγὴν παρασχεθειῶν δωρεῶν, καὶ μέντοι καὶ τῆς τῶν εὐεργετηθέντων ἀχαριστίας, πυνθάνεται, τί δὴ ποτε τῶν πολεμίων προκαθημένων, καὶ τὴν πόλιν πολιορκούντων, καὶ τῶν ἐνδον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ λοιμοῦ φθειρομένων, ἀγρόν μοι προσέταξας πρίασθαι, καὶ τὴν περὶ τούτου λαβεῖν συγγραφὴν, ἀναστάτου γιγνομένης τῆς πόλεως; Πρὸς ταῦτά φησιν ὁ Θεός· κζ'. Ἐγὼ Κύριος ὁ Θεὸς πάσης σαρκός· μὴ ἀπ' ἐμοῦ κρυβήσεται πᾶς λόγος; Ὁ πάντων, φησὶ, δημιουργὸς καὶ Δεσπότης, ἀγνοῆσαι τι δύναται τῶν γιγνομένων; κη'. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος· παραδίδομένη παραδοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας Χαλδαίων, καὶ εἰς χεῖρας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ λήψεται αὐτήν. Εἶτα λέγει ὅπως εἰσελθόντες ἐμπρήσουσιν αὐτήν, καὶ οἰκίας ἐν αἷς ἔθουον τῇ Βάαλ, καὶ ἔσπενδον σπονδὰς θεοῖς ἐτέροις. Ἐλέγχει καὶ τὸν τῶν γιγνομένων σκοπὸν. 81.673 "Πρὸς τὸ παραπικράναι με." Παραδίδωμι δὲ, φησὶ, τὴν πόλιν διὰ τὴν τῶν οἰκητόρων παρανομίαν. Ἄει γάρ με παροξύναντες διετέλεσαν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ᾠκοδόμησα αὐτήν, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. Οὐδὲ χάριν ἐδοκίμασα ἀπαλλάξαι αὐτήν ἀπὸ προσώπου μου, περὶ πάσης τῆς κακίας τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ υἱῶν Ἰούδα. Ὁμοθυμαδὸν γάρ καὶ οἱ βασιλεῖς, καὶ οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ οἱ τὰ ψευδῆ προφητεύοντες, σὺν παντὶ τῷ λαῷ, ἐπέστρεψαν ἐπ' ἐμὲ νῶτον, καὶ οὐ πρόσωπον· ἐμὲ γάρ καταλιπόντες, τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευον. Διδάσκει δὲ καὶ ὁ μακάριος Ἐζεκιὴλ, ὡς τὰ νῶτα τῷ ναῷ διδόντες, προσεκύνουν τὸν ἥλιον· ἐγὼ δὲ, φησὶν, οὐ διέλιπον διὰ τῶν προφητῶν ἐκπαιδύων αὐτοὺς τὴν ἀλήθειαν. Αὐτοῖς δὲ οὐκ ἀπέχρησεν ἡ ἐν ταῖς οἰκίαις ἀσέβεια, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἀφιερωμένῳ μοι οἴκῳ ἔστησαν τὰ τῶν εἰδώλων ἰνδάλματα. λε'. Καὶ ᾠκοδόμησαν τοὺς βωμοὺς τῇ Βάαλ, ἐν φάραγγι υἱοῦ Ἐννώμ, πύργους τοὺς ἐν Γέβ. Καὶ ἐντεῦθεν δήλον, ὡς τὸ θαφῆθ εἰδώλου

ἦν ὄνομα. Τὸ γὰρ Βάαλ γενικὸν ὄνομα τῶν εἰδώλων· λέγει δὲ, ὅτι ἐν τούτοις τοῖς τόποις τὴν κατὰ τῶν υἰῶν καὶ θυγατέρων ἐτόλμων μαιφονίαν. "Διὰ τοῦτο, φησὶ, παραδέδωκα τὴν πόλιν ταύτην λιμῶ, καὶ λοιμῶ, καὶ σφαγῇ, καὶ δουλείᾳ." Ἄλλ' ὅμως τοῖς ἀνδραποδιζομένοις μετὰ τὸν ὠρισμένον χρόνον ἐλευθερίας μεταδώσω, καὶ εἰς τὴν πατρῶαν ἐπανάξω γῆν, καὶ τῆς προτέρας αὐτοῦς ἀξιώσω κηδεμονίας. Τὸ δέ· λθ'. Καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν ἐτέραν, καὶ ὁδὸν ἐτέραν, ὥστε φοβεῖσθαι με πάσας τὰς ἡμέρας, οὕτω νοητέον, ὅτι διὰ τῆς παιδείας, καὶ διὰ τῆς μετὰ ταῦτα ἐλευθερίας, γινώσκονται με μόνον ὄντα Θεὸν, καὶ τῆς προτέρας ἀπαλλαγῆσονται πλάνης. μ'. Καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην αἰώνιον, ἣν οὐκ ἀποστρέψω ὀπίσθεν αὐτῶν. Ἔτυχον ἂν καὶ ταύτης τῆς ἐπαγγελίας, εἴπερ ἠθέλησαν· αὐτοὶ δὲ ἀποστάντες τῆς χάριτος ἐγυμνώθησαν. Ταῦτα δὲ, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, διὰ πλειόνων εἰπὼν, ἐπ' ἠγάγε· μγ', μδ'. Καὶ κτηθήσονται ἀγροὶ ἐν τῇ γῆ, ἥ σὺ λέγεις ὅτι ἄβατός ἐστιν ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν, καὶ παραδοθήσεται ἐν χειρὶ Χαλδαίων. Καὶ κτήσονται ἀγροὺς ἐν ἀργυρίῳ, καὶ γραφή σονται ἐν βιβλίῳ, καὶ σφραγισθήσεται. Ταῦτα πρὸς τὴν πεῦσιν ἀπεκρίνατο τοῦ προφήτου· διδάσκων ὡς τούτου χάριν αὐτῷ προσέταξε πρίασθαι τὸν ἀγρὸν, ἵνα καὶ διὰ τῶν πραγμάτων δεῖξη τῆς προφητείας τὸ ἀληθές. "Ὦνήσονται γὰρ, φησὶν, ἀγροὺς· καὶ ἐν γῆ Βενιαμὴν, καὶ κυκλόθεν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πόλεσιν Ἰουδα, καὶ ἐν πόλεσι τοῦ 81.676 ὄρους, καὶ ἐν πόλεσι τῆς Σεφιλὰ, καὶ ἐν πόλεσι τῆς Ναγέβ." Σεφιλὰ τὴν πεδιάδα καλεῖ· Ναγέβ τὴν μεσημβρίαν. ΚΕΦΑΛ. ΛΓ'. Εἶτα πάλιν ἐτέραν ἀποκάλυψιν, ἔτι τὸ δεσμοτῆριον οἰκῶν, ὃ προφήτης ὄρα. Καὶ φησὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός· γ'. Κάλεσον πρὸς με, καὶ ἐπακούσομαί σου, καὶ ἀναγγελῶ σοι μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ, ἃ οὐκ ἔγνων. Καὶ δείξας τὴν πολιορκίαν, προλέγει καὶ τὴν ἐλευθερίαν. ς'. Ἴδου γὰρ ἐγὼ ἐπάγω ἐπ' αὐτὴν συνούλω σιν καὶ ἴαμα, καὶ ἰατρεύσω αὐτούς. Ἡ συνούλωσις τὴν τελείαν ἴασιν δηλοῖ. Εἶτα διδάσκει ὅπως τὴν ἐπάνοδον ὁρῶντα τὰ ἔθνη ὑμνήσει τῆς ἐλευθερίας τὸν χορηγόν· καὶ οἱ μὲν καλοκάγαθιά συζῶντες, θαυμάσουσιν· οἱ δὲ πονηρίαν ἀσπαζόμενοι πικρανθήσονται, ὁρῶντες ἐν εὐπραξίᾳ τὴν πόλιν, καὶ τὰς θείας ἐορτὰς ἐπιτελουμένας συνήθως. ιε'. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀνατελῶ κέρασ τῷ Δαβὶδ, ἀνατολὴν δικαίαν· καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐν τῇ γῆ. Καὶ ἤδη προειρήκαμεν, ὡς τυπικῶς μὲν ἐπὶ τοῦ Ζοροβάβελ ταῦτα τετύχηκε πέρατος, ἀκριβῶς δὲ τὴν τῆς προφητείας ἀλήθειαν ὁ Δεσπότης ἡμᾶς ἐδίδαξεν. ς'. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις σωθήσεται Ἰουδαία, καὶ Ἱερουσαλήμ κατασκηνώσει πεποιθυῖα· καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα ὃ κληθήσεται, Κύριος δικαιοσύνη ἡμῶν. Τοῦτο τὸ ὄνομα καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐντέθεικε, τῇ τῶν Ἑβραίων αὐτὴν καλέσας φωνῇ Ἰωσεδέκ. ιζ'. Ὅτι τάδε λέγει Κύριος· Οὐκ ἐξολοθρευθήσεται τῷ Δαβὶδ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ θρόνου οἴκου Ἰσραὴλ. Τοῦτο καὶ ὁ πατριάρχης προσεῖρηκεν Ἰακώβ· "Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰουδα, καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως οὔ ἔλθῃ ὃ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν." Ἄλλα μετὰ τὸν Ζοροβάβελ οὐκ ἴσμεν ἡγεμονεύσαντά τινα ἐκ τῆς Ἰουδα φυλῆς. Εὐρίσκομεν δὲ ὅμως τὴν τῆς προφητείας ἀλήθειαν· τῆς γὰρ βασιλικῆς καὶ τῆς ἱερατικῆς ἐπιμιξία ἐγένετο· οἱ δὲ ἱερεῖς ἤρχον ἕως Ἡρώδου τοῦ ἀλλοφύλου. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ παροῦσα προφητεία τοῖς περὶ τοῦ Δαβὶδ τὰ περὶ τῶν ἱερέων συνάπτει. ιη'. Περὶ τῶν ἱερέων, φησὶ, καὶ Λευιτῶν, οὐκ ἐξολοθρευθήσεται ἀνὴρ ἐκ προσώπου μου ἀναφέρων ὀλοκαυτώματα, καὶ θυμιῶν δῶρον, καὶ ποιῶν θυσίαν πάσας τὰς ἡμέρας. Καὶ ταύτης 81.677 δὲ τῆς προφητείας ὁρῶμεν τὴν ἔκβασιν. Τῆς γὰρ Καὶ νῆς Διαθήκης κατὰ τὴν θεῖαν δοθείσης ἐπαγγελίαν, ἐδόθη καὶ ἱερωσύνη κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ· καὶ οἱ ταύτης ἡξιωμένοι, τὴν λογικὴν θυσίαν ἐνδελεχῶς προσφέρουσι τῷ Θεῷ. Εἶτα λέγει· Ὡς ἀδύνατόν ἐστιν ἡμέραν νύκτα

γενέσθαι, καὶ τὴν νύκτα ἡμέραν, οὕτως οὐχ οἶόν τε τὴν Δαβιτικὴν καταλυθῆναι βασιλείαν. Καὶ ταύτης δὲ τῆς προφητείας δῆλόν ἐστι τὸ τέλος· ὁ γὰρ ἐκ Δαβὶδ κατὰ σάρκα Χριστὸς, οὐ τὸν κάτω θρόνον ἔχει· ἀλλὰ, τῷ Πατρὶ συνεδρεύων, ἰθύνει τὰ σύμπαντα. Καὶ μέντοι καὶ περὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευϊτῶν ταῦτο τοῦτο λέγει, ὡς τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῇ ψάμμῳ τῆς θαλάσσης, τὸ τούτων παραβληθήσεται γένος. Καὶ μαρτυρεῖ τοῖς λεγομένοις τὰ πράγματα. Ἄπασα γὰρ γῆ καὶ θάλαττα πλήρεις ἀρχιερέων, καὶ τῶν τὴν Λευϊτικὴν λειτουργίαν πληρῶντων διακόνων. Εἰρηκῶς δὲ καὶ τὰ παρὰ τῶν δυσσεβῶν λεγόμενα, ὅτι τὰς δύο φυλάς, ἃς ἐξελέξατο, τὴν τε βασιλικὴν καὶ τὴν ἱερατικὴν, ἀπώσατο παντελῶς, ὑπέσχετο πάλιν ἄπερ ἤδη προεῖρηκεν.

ΚΕΦΑΛ. ΛΔ΄.

Οὕτω ταύτην συμπεράνας τὴν προφητείαν, ἐφ' ἐτέραν μεταβαίνει· καὶ τῶν πολεμίων προσκαθὴ μένων, εἰπεῖν κελεύεται Σεδεκία τῷ βασιλεῖ, καὶ ὅτι Ἄλώσεται ἡ πόλις, καὶ ἐμπρησθήσεται· καὶ σε λαβόντες τῷ Βαβυλωνίων προσάξουσι βασιλεῖ· ἀλλὰ τὸν μὲν θάνατον διαφεύξῃ, αἰχμάλωτος δὲ ἀπαχθεὶς, τὴν ἀλλοτρίαν οἰκήσεις, καὶ ἐν εἰρήνῃ δέξῃ τοῦ βίου τὸ πέρασ, καὶ τῶν νομιζομένων παρὰ τῶν προσηκόντων ἀξιωθήσῃ. Καὶ ταῦτα, φησὶν, εἶπον τῷ βασιλεῖ, τῶν πολεμίων οὐ μόνον τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ καὶ τὰς ὑπολοίπους τῆς Ἰουδαίας πόλεις πολιορκούντων. Ταύτη δὲ συνάπτει τῇ προφητείᾳ καὶ ἐτέραν, ταύτην ἔχουσαν τὴν διάνοιαν· Ὁ Σεδεκίας προσέταξε κατὰ τὸν θεῖον νόμον ἐλευθέρους ἀφεθῆναι τοὺς Ἑβραίους οἰκέτας· ὁ γὰρ νόμος σαφῶς διηγόρευεν, ἔξ μὲν ἔτη τούτους δουλεῦσαι, τῷ δὲ ἐβδόμῳ ἔτει τῆς ἐλευθερίας τυχεῖν. Ὑπακούσαντες δὲ ἅπαντες, καὶ τὴν ἐλευθερίαν μεταδόντες, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὴν προτέραν εἴλκυσαν δουλείαν, κακῇ μεταμελείᾳ χρησάμενοι. Ἀγανακτήσας τοίνυν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, ἀναμνήσκει μὲν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ δουλείας, καὶ τῆς γεγενημένης ἐλευθερίας, καὶ τῆς μετὰ ταῦτα δεδομένης νομοθεσίας· ἐπιμέμφεται δὲ, ὡς ἀγαπήσασιν μὲν τοῦ νόμου τὴν φυλακὴν, μεταμεληθεῖσι δὲ, καὶ τοῦτον πατήσασιν. ιε΄. Ἐπιστρέψαντες γὰρ, φησὶ, ποιῆσαι τὸ εὐθὲς ἐν ὀφθαλμοῖς μου, τοῦ καλέσαι ἄφεςιν ἕκαστον τοῦ πλησίον αὐτοῦ· καὶ συνετελέσατε διαθήκην κατὰ πρόσωπόν μου ἐν τῷ οἴκῳ οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ. Ἐνδον γὰρ ἐν 81.680 τῷ ἀφιερωμένῳ μοι οἴκῳ, ἐμοῦ παρόντος τὰς συν 81.680 θήκας ποιησάμενοι τῆς ἀφέσεως, παραυτίκα ταύτας παρέβησαν. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐκ ἐβουλήθητε ποιῆσαι τὴν ἄφεςιν· Ἴδού ἐγὼ καλῶ ὑμῖν ἄφεςιν, φησὶ Κύριος, εἰς τὴν μάχαιραν, καὶ εἰς τὸν θάνατον, καὶ εἰς τὸν λιμόν. Καὶ δώσω ὑμᾶς εἰς διασπορὰν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς." Ἐλέγχει δὲ καὶ τὴν τοῦ ὄρκου παράβασιν. ιη΄, ιθ΄. Καὶ δώσω τοὺς ἀνθρώπους τοὺς παρ' ἐληλυθότας τὴν διαθήκην μου, τοὺς μὴ στήσαντας τοὺς λόγους τῆς διαθήκης μου ἣν ἐποίησαν κατὰ πρόσωπόν μου, τὸν μόσχον ὃν ἐποίησαν εἰς δύο, καὶ διήλθον διὰ μέσου τῶν διχοτομημάτων αὐτοῦ, τοὺς ἄρχοντας Ἰούδα, καὶ τοὺς ἄρχοντας Ἱερουσαλήμ, τοὺς δυνατοὺς, καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς, τοὺς διελθόντας ἀνὰ μέσον τῶν διχοτομημάτων τοῦ μόσχου. Οὕτως εἰώθεισαν ὁμνῆσαι κατὰ τὸ παλαιόν. Ἀμέλει καὶ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς πρὸς τὸν Ἀβραάμ τὰς συνθήκας ποιούμενος, κριδὸν τριετῆ, καὶ μόσχον, καὶ τράγον, ὁμοχρόνους διχοτομηθῆναι κελεύσας, καὶ τὰ τμήματα ἀντιπρόσωπα τεθεῖναι ἀλλήλοις, κλίβανον καπνιζόμενον, καὶ λαμπάδας πυρὸς, ἀνὰ μέσον τῶν διχοτομημάτων πεποίηκε διελθεῖν, κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθος τὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας ποιούμενος· τοῦτο καὶ οὗτοι δεδράκασι, τὰς περὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑβραίων οἰκετῶν ἐπαγγελίας ποιούμενοι, καὶ ὄρκῳ τὴν ἐλευθερίαν βεβαιῶσαι βουλόμενοι· ἀλλὰ τοῦτον παραυτίκα παρέβησαν.

Διάτοι τοῦτο ἀπειλεῖ παραδώσειν αὐτοὺς τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν βορὰν τοῖς θηρίοις προθήσειν· καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἐπιθήσειν τὸν τῆς δουλείας ζυγόν.

ΚΕΦΑΛ. ΛΕ΄.

Ταύτην συμπεράνας τὴν προφητείαν, πρεσβυτέρας ἀναμιμνήσκει προρρήσεως. Ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις Ἰωακείμ, υἱοῦ Ἰωσίου βασιλέως Ἰούδα, τοὺς υἱοὺς Ῥηχάβ εἰς τὸν θεῖον ναὸν εἰσαγαγεῖν προσετάχθη, καὶ ἐν μιᾷ τῶν αὐλῶν οἶνον τούτοις προσενεγκεῖν. Ἐγὼ δὲ, φησὶ, τὸ προσταχθὲν πεπλήρωκα, καὶ κερά μια οἴνου πλήρη προτεθεικῶς, παρηγγύων πιεῖν. Ἀντέλεγον δὲ ἐκεῖνοι, λέγοντες· Οὐ μὴ πίωμεν οἶνον· ὅτι Ἰωναδὰβ υἱὸς Ῥηχάβ, ὁ πατὴρ ἡμῶν, ἐνετείλατο ἡμῖν, εἰπὼν· Οὐ μὴ πῖητε οἶνον ὑμεῖς, καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν, ἕως τοῦ αἰῶνος. (Ζ') Καὶ οἰκίας οὐ μὴ οἰκοδομήσητε, καὶ σπέρμα μὴ σπείρητε, καὶ ἀμπελῶνας μὴ φυτεύσητε, μηδὲ ἔστω ὑμῖν· ἀλλ' ἐν σκηναῖς κατοικήσητε πάσας τὰς ἡμέρας ὑμῶν· ὅπως ζήσητε ἡμέρας πολλὰς ἐπὶ τῆς γῆς, ἐφ' ἧς ὑμεῖς διατρίβετε ἐπ' αὐτῆς. Τούτων δὲ, φησὶν, ἡμεῖς τῶν λόγων ἀκούσαντες, τὰς πατρώας ἐφυλάξαμεν ἐντολὰς, σὺν ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς υἱέσι· καὶ οὔτε οἰκίας 81.681 ἐδειμάμεθα, οὔτε γεωργίας ἐπεμελήθημεν· ἀλλ' ἐν σκηναῖς οἰκοῦντες μέχρι τοῦ παρόντος διετελέσαμεν· νῦν δὲ τῶν Βαβυλωνίων ἐπελθόντων, εἰς τήνδε τὴν πόλιν καταφυγεῖν ἠναγκάσθημεν. Θαυμάσαι δὲ ἄξιον καὶ τοῦ πατρὸς τὴν νομοθεσίαν, καὶ τῶν υἱῶν καὶ τῶν ἀπογόνων τὴν εὐπειθειαν· τὸν γὰρ ἀφρόντιδα καὶ ἀκτήμονα βίον ἠγάπησαν, καὶ τὸ πάντων παραδοξότατον, ὅτι παῖδας ἔχοντες ὀλιγώρουν τῆς κτήσεως, τῆς θείας ἐλπίδος τὸ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ἐξάρτησαντες. Εἰ δὲ κατὰ τὸν τοῦ νόμου καιρὸν, ὃς οὐκ εἶχε τὴν τελειότητα, διὰ τὴν τῶν νομοθετουμένων ἀσθένειαν, τὴν ἄκραν οὔτοι φιλοσοφίαν ἠσπάσαντο, τίνες ἂν ἐγένοντο τὸν εὐαγγελικὸν ἀκούσαντες νόμον; Ἄλλ' ὁ τῶν ὄλων Θεὸς κελεύει τῷ προφήτῃ, ἅπασιν εἰπεῖν τοῖς τὴν Ἱερουσαλήμ οἰκοῦσιν, ὅτι Οὔτοι μὲν τὴν τοῦ πατρὸς φυλάττοντες ἐντολήν, πιεῖν οὐκ ἠθέλησαν οἶνον· ὑμεῖς δὲ, καὶ προφητικὰς διδασκαλίας νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν δεχόμενοι, κατὰ τοὺς ἐμοὺς οὐ πολιτεύεσθε νόμους. Οὐ δὴ χάριν, ὑμῖν ἐπάξω παντοδαπὰς συμφορὰς, τοῖς δὲ τοῦ Ῥηχάβ ἀπογόνοις, τὴν πατρώαν φυλάξασιν ἐντολήν, τὸ κάλλιστον τῶν ἀγαθῶν ἐπαγγέλλεται. ιθ'. Οὐ μὴ ἐκλείψει, φησὶν, ἀνήρ ἐκ τῶν υἱῶν Ἰωναδὰβ, υἱοῦ Ῥηχάβ, παρεστηκῶς κατὰ πρόσωπόν μου, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς. Ἰστέον μέντοι, ὡς ἅπας ἐκείνους φυλάττων τοὺς νόμους, υἱὸς Ἰωναδὰβ υἱοῦ Ῥηχάβ χρηματίζει. ΚΕΦΑΛ. ΛΣ'. Μετὰ ταῦτα λέγει, ὡς προσετάχθη πᾶσαν συγγραψαί τὴν προφητείαν. Κεφαλίδά δὲ βιβλίου καλεῖ τὰ εἰλήματα, οἷς μέχρι τοῦ παρόντος φίλον Ἰουδαίοις κεχρῆσθαι. Εἰκὸς γὰρ, φησὶν, ἀκριβέστερον αὐτοὺς μεμαθηκότας τὰ ἀπειληθέντα κακὰ, διὰ τῆς μεταμελείας τῆς σωτηρίας τυχεῖν· ποιεῖ δὲ τὸ προσταχθὲν ὁ προφήτης. Καὶ αὐτὸς μὲν, ὑπὸ τῆς θείας ἐνεργουμένου χάριτος, προσέφερε τοὺς χρησμούς· ἔγραφε δὲ τούτους ὁ Βαρούχ. Καὶ ἐπειδήπερ εἰς τὸν θεῖον νεῶν εἰσελθεῖν ἐκωλύετο, (καθεῖρκετο γὰρ,) τῷ Βαρούχ παρεγγυᾷ ἀναγνῶναι τῷ λαῷ τὰ συγγεγραμμένα· καὶ συχνοῦ διελθόντος χρόνου, δη μοτελοῦς ἐπιτελουμένης νηστείας, ὁ Βαρούχ ἀνέγνω τὴν προφητείαν· εἰς δὲ τῶν ἀκουσάντων, εὐσεβέστερον κινήσεις, μὲν τοῖς ἄρχουσι τὰ ἠπειλημένα κακὰ· οἱ δὲ τὸν Βαρούχ μετεστείλαντο, καὶ ἀναγνῶναι προσέταξαν, καὶ δέους ἐμπλησθέντες τὸν τούτων μαθεῖν ἐσπούδασαν συγγραφεά. Ὁ δὲ Βαρούχ ἐδίδαξεν, ὡς Ἱερεμίας ὑπὸ τῆς θείας ἐμπνεόμενος χάριτος ταῦτά μοι παρηγγύησε γράψαι. Οἱ δὲ ἄρχοντες τὸ βιβλίον ἔδοσαν τῷ βασιλικῷ γραμματεῖ· τῷ δὲ Βαρούχ φυγεῖν παρηγγύησαν· ἐμήνυσαν δὲ τὰ συγγεγραμμένα τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ ἤγαγε μὲν τὸν γραμματέα, καὶ ἀναγνῶναι κελεύει. Δυσσεβῆς δὲ ὢν, καὶ

παράνομος, τὰς ἀναγινωσκομένας ἐκτέμνων σελίδας 81.684 τῶ πυρὶ παρεδίδου· διὰ γὰρ τὴν τοῦ χειμῶνος ὥραν ἐσχάρα παρέκειτο. κδ'. Καὶ οὐκ ἐζήτησαν, φησὶ, τὸν Κύριον· οὐδὲ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ, οἱ ἀκούσαντες πάντας τοὺς λόγους τούτους. Ἄλλ' ὥσπερ τούτων τὴν ἐσχάτην ἀναληθίαν κατηγορεῖ, οὕτως ἐπαινεῖ τὸν Ἐλναθάν, καὶ Δαλαΐαν, καὶ Γαμαρίαν. Ὑπέθεντο γὰρ οὗτοι τῶ βασιλεῖ, μὴ κατακαῦσαι τὸ βιβλίον, καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν. Οὐκ ἠρκέσθη δὲ τῇ τολμηθείᾳ παρανομία ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς· ἀλλὰ τὸν Βαροῦχ καὶ τὸν Ἱερεμίαν συλληφθῆναι προσ ἔταξεν. Ὁ δὲ τῶν ὄλων Θεὸς τῶ Ἱερεμία κελεύει ἐν ἑτέρῳ βιβλίῳ τοὺς προτέρους λόγους συγγράψαι. Ὁ μὲν γὰρ χάρτης ἐκαύθη, ὁ δὲ θεῖος νόμος μεμένη κεν ἀβλαβής. Οὕτω καὶ τοῦ ληφθέντος σώματος πε πονθότος, ὁ Λόγος μεμένηκεν ἀπαθής· εἰπεῖν δὲ ὁ προφήτης καὶ τῶ Ἰωακείμ ἐκελεύσθη ταῦτα. κθ', λ'. Τάδε λέγει Κύριος, Σὺ κατέκαυσας τὸ βιβλίον τοῦτο εἰπὼν, Διατί ἔγραψας ἐπ' αὐτῶ λέγων, ὅτι Εἰσπορευόμενος εἰσπορεύεται βασιλεὺς Βαβυλῶνος, καὶ διαφθερεῖ τὴν γῆν ταύτην, καὶ ἐκλείψει ἀπ' αὐτῆς ἄνθρωπος καὶ κτήνος. Διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε Κύριος ἐπὶ Ἰωακείμ βασιλέα Ἰουδα, Οὐκ ἔσται αὐτῶ καθημένος ἐπὶ θρόνου Δαβὶδ, καὶ τὸ θνησιμαῖον αὐτοῦ ἔσται ἐρριμμένον ἐν τῶ καύματι τῆς ἡμέρας, καὶ ἐν τῶ παγετῶ τῆς νυκτός. Ἀψευδὴς ἢ προφητεία. Εἰ γὰρ καὶ ἔβασίλευσεν Ἰεχονίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ μετὰ τρεῖς μῆνας ἀπήχθη αἰχμάλωτος. Ἀπειλεῖ δὲ αὐτῶ καὶ παντὶ τῶ οἴκῳ τὸν ὄλεθρον, καὶ τῇ πόλει τὴν ἐρημίαν, καὶ τῶ λαῶ τὰ προρρήθέντα κακά. Πεπλήρωκε δὲ πάλιν τὸ προσταχθὲν ὁ προφήτης, καὶ γέγραφε πάλιν τὴν προφητείαν, τοῦ Βαροῦχ ὑπουργήσαντος. "Καὶ προσετέθησαν, φησὶν, ἔτι ἐν αὐτῶ λόγοι πλείονες ἢ οὗτοι." Ἐπειδὴ γὰρ ἐχαλέπηεν ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς ἀκούσας τῶν ἀπειλῶν, πολλαπλασίως γενέσθαι ταύτας προσέταξεν ὁ Δεσπότης. Ἡμεῖς δὲ, παρακαλῶν, καὶ τὰς θείας δείσωμεν ἀπειλάς, καὶ ταῖς ἀγαθαῖς πιστεύσωμεν ὑποσχέσεσιν, καὶ ἀξίως περιπατήσωμεν τῆς κλήσεως, ἧς ἐκλήθημεν, ἵνα καὶ τῶν ἀπειλῶν τὴν πείραν ἐκφύγωμεν, καὶ ὑπισχνουμένων ἀπολαύσωμεν ἀγαθῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῶ Πατρὶ ἢ δόξα πρέπει, σὺν τῶ παναγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ Η΄

ΚΕΦΑΛ. ΛΖ΄.

Μέλλων ὁ θεσπέσιος προφήτης τὰ κατὰ τὴν ἄλωσιν ἐξηγεῖσθαι τῆς πόλεως, διδάσκει πρῶτον ποίαν ἄγων ἡλικίαν ἤρξατο τῆς βασιλείας ὁ Σεδεκίας, καὶ πόσον ἐβασίλευσε χρόνον· καὶ ὅτι κατὰ τὸν τῆς πολιορκίας καιρὸν, τὰς κατ' αὐτοῦ καὶ τῆς πόλεως εἰρημένας ὑπὸ τοῦ προφήτου προρρήσεις μαθῶν, ἀποστείλας τινὰς παρεκάλεσεν αὐτὸν τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ πρεσβείας προσενεγκεῖν τῶ Θεῷ· κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν οὐ δεσμοτήριον ᾧκει, ἀλλ' ἀδεῶς ἐν τῇ πόλει διῆγε. Τῶν δὲ Βαβυλωνίων πολιορκούντων τὴν πόλιν, ἦκον εἰς ἐπικουρίαν τῶν Ἰουδαίων οἱ Αἰγύπτιοι, δηλονότι τοῦ βασιλέως εἰς συμμαχίαν αὐτοὺς καλέσαντος. Τοῦτο δὲ μαθόντες Χαλδαῖοι, τῆς πολιορκίας ἀπέστησαν. Ὁ τοίνυν Δεσπότης Θεὸς τῶ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄρχουσιν εἰπεῖν παρηγγύησε τῶ προφήτῃ, μήτε τῇ τῶν Αἰγυπτίων ἐπικουρία θαρρήσῃ, μήτε τῶν Χαλδαίων καταφρονῆσαι· οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι καταλήψονται τὴν ἐνεγκοῦσαν ὡς τάχιστα, καὶ οἱ Χαλδαῖοι πάλιν ἀναστρέψαντες, καὶ πολιορκήσουσι τὴν πόλιν, καὶ πυρὶ παραδώσουσι. Καὶ διδάσκων, ὡς αὐτὸς κατ' αὐτῶν τὴν ψῆφον ἐξήνεγκεν, ἐπιφέρει καὶ

ταῦτα· ἰ. Ἄλλ' ἐὰν πατάξητε πᾶσαν τὴν δύναμιν τῶν Χαλδαίων τῶν πολεμούντων ὑμᾶς, καὶ καταλειφθῶσιν τινες ἐκκεκεντημένοι ἄνδρες ἐν αὐτοῖς, ἕκαστος ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ, οὗτοι ἀναστή σονται, καὶ κατακάψουσι τὴν πόλιν ταύτην ἐν πυρί. Μὴ γὰρ δὴ νομίσητε τὴν τῶν Χαλδαίων ῥώ μιν περιγίγνεσθαι. Ἄρκοῦσι γὰρ εἰς ὑμετέραν πανολεθρίαν καὶ ὀλίγοι τραυματῖαι, δι' ἀσθένειαν καταλειφθέντες ἐν ταῖς σκηναῖς· ἀσθενεῖς γὰρ ὑμᾶς ἡ ἁμαρτία πεποίηκεν. Εἶτα διδάσκει, ὡς ἀνακωχῆς τινος αὐτοῖς γενομένης διὰ τὴν τῶν Χαλδαίων ὑποχώρησιν, αὐτὸς μὲν πρὸς τοὺς οἰκεῖους αὐτοῦ ἐξελέλυθε, πρίασθαι ἄρτους βουλόμενος· Σερουῖα δὲ τις ὑποπτέσας αὐτὸν πρὸς τοὺς πολεμίους πεφευγέναι, εἰσήγγειλε παρὰ τοῖς ἄρχουσιν· οἱ δὲ ἀκούσαντες καθεῖρξαν αὐτὸν, οὐκ εἰς τὴν δημοσίαν εἰρκτὴν, "ἐπεπλήρωτο γὰρ, φησὶν, ἐκείνη," ἀλλ' εἰς τὸν οἶκον Ἰωνάθαν τοῦ γραμματέως· συχνῶν δὲ διελθούσων ἡμερῶν, μεταπέμπεται μὲν αὐτὸν κρύβδην ὁ Σεδεκίας, καὶ ἔρεται, εἰ ἔστι λόγος παρὰ Κυρίου· ὁ δὲ προφήτης αὐτῷ προλέγει τὴν ἄλωσιν· μετὰ δὲ τὴν πρόρρησιν, αἰτιᾶται τὴν εἰς αὐτὸν γεγενημένην ἀδικίαν. ιη', ιθ'. Τί γὰρ, φησὶν, ἠδίκησά σε, καὶ τοὺς 81.688 παῖδάς σου, ὅτι ἐδώκατέ με εἰς τὸν οἶκον τῆς φυλακῆς; Καὶ ποῦ εἰσιν οἱ προφῆται ὑμῶν οἱ προφητεύσαντες ὑμῖν, λέγοντες· Οὐ μὴ ἔλθῃ βασιλεὺς Βαβυλωνῶνος ἐφ' ὑμᾶς ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην; Τῶν πραγμάτων, φησὶ, δειξαμένων τὴν τῆς ἐμῆς προφητείας ἀλήθειαν, τῶν δὲ ὑμετέρων προφητῶν τὴν ψευδολογίαν, ἔδει κρίναι δικαίως, καὶ τοὺς ψευδομένους ἀπαιτῆσαι δίκας, οὐ τὸν τὰ ἀληθῆ προμηνύσαντα. Εἶτα παρακαλεῖ τῆς οἰκίας ἀπαλλαγῆναι τοῦ γραμματέως. Ὁ δὲ Σεδεκίας ἐκεῖθεν μὲν αὐτὸν ἐξήγαγεν, εἰς δὲ τὸ δημόσιον αὐτὸν ἐξέπεμψε δεσμοκτήριον, καὶ ἄρτον ἓνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν χορηγηθῆναι προσέταξεν.

ΚΕΦΑΛ. ΛΗ'.

Τινὲς μέντοι τῶν ἀρχόντων δυσχεράναντες τὰς κατὰ τῆς πόλεως γεγενημένας ὑπὸ τοῦ προφήτου προρρήσεις· (ἔλεγε γὰρ τοὺς μὲν αὐτομολοῦντας πρὸς τοὺς Χαλδαίους σωτηρίας ἀπολαύσεσθαι, τοὺς δὲ γε τῆς πολιορκίας ἀνεχομένους ὀλέθρῳ παραδοθῆσεσθαι), παροξύνουσι κατὰ τοῦ προφήτου τὸν βασιλέα, φήσαντες αὐτὸν χαννοῦν τῶν πολεμῶν δυναμένων τὴν προθυμίαν ταῖς τοιαύταις χρησιμολογίαις. Ὁ δὲ ἀνόητος βασιλεὺς τοῖς εἰσαγγείλασι τὸν προφήτην ἐξέδωκεν· οἱ δὲ τὴν ἐξουσίαν λαβόντες, ἐχρήσαντο κατ' αὐτοῦ τῷ θυμῷ, καὶ καθῆκαν αὐτὸν εἰς λάκκον δυσώδη βόρβορον ἔχοντα. Καὶ Ἰουδαίων μὲν οὐδεὶς ἐπεκούρησε τῷ προφήτῃ, τοιαύτας ὑπὲρ τῶν θείων λογίων ἀπαιτούμενῳ δίκας. Ἀβδεμέλεχ δὲ ὁ εὐνοῦχος, ἀνὴρ Αἰθίοψ, ἐπιμέμφεται τῷ βασιλεῖ, καὶ μετὰ παρρησίας βοᾷ· (θ'). "Ἐπονηρεύσω ὡς ἐποίησας ἀποκτεῖναι τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ λιμοῦ, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἔτι ἄρτοι ἐν τῇ πόλει." Δεξιόμενος δὲ τὸν ἔλεγχον ὁ Σεδεκίας τὸν Ἀβδεμέλεχ ὑπουργὸν ποιεῖται τῆς τοῦ προφήτου σωτηρίας. Ὁ δὲ συνεργὸς ἐτέρους λαβῶν, καὶ παλαιὰ ῥάκη τῷ προφήτῃ ῥίψας, καὶ ταῦτα ταῖς μασχάλαις ὑπὸ τὸ σχοινίον θεῖναι κελεύσας ἀνείλκυσε αὐτὸν ἐκ τοῦ λάκκου Χερῆθ. Χερῆθ δὲ τὸν λάκκον καλεῖ. Ἀναχθέντα δὲ αὐτὸν, καὶ τὸ δεσμοκτήριον οἰκοῦντα, πάλιν ὁ βασιλεὺς μετεπέμψατο, καὶ εἰς ἡγάγε πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν Ἀσαλισαήλ, "τὴν ἐν οἴκῳ Κυρίου." Ὁ δὲ Σύρος τοῦτο "ἔσω τριόδων" ἠρμήνευσε· ἀξιοῖ δὲ τὸν προφήτην θεῖον αὐτῷ μηνύσαι λόγον, καὶ τ' ἀληθὲς μὴ κρύψαι. Ὁ δὲ προφήτης φησὶν· ιε'. Ἐὰν ἀναγγελῶ σοι, οὐχὶ θανατώσεις με; καὶ ἐὰν συμβουλευσω σοι, οὐ μὴ ἀκούσης μου. Καὶ γὰρ ὡς προφήτης ἤδει τὰ γενησόμενα, καὶ τὴν πείραν εἶχε διδάσκαλον. Τοῦ δὲ βασιλέως ὁμῶς μοκότος ἦν μὴν αὐτὸν μὴ παραδώσειν τοῖς δυσσεβέσιν, εἶπε πάλιν. 81.689 ιζ', ιη'. Ἐὰν ἐξελθῶν ἐξέλθῃς πρὸς

ήγεμόνα βασιλέως Βαβυλώνος, ζήσεται ή ψυχή σου, και ή πόλις αύτη ου μη κατακαυθή έν πυρι, και ζή σεις συ και ό οίκός σου. Έάν δέ μη έξέλθης συ προς τούς άρχοντας βασιλέως Βαβυλώνος, και παραδοθήσεται ή πόλις αύτη εις χειρας Χαλ δαίων, και κατακαύσουσιν αύτην έν πυρι, και συ ου μη σωθής εκ χειρός αύτών. Ταύτα πολλάκις προείρηκεν· άναγκαίον δέ ζητήσαι, τί δήποτε έξιοῦσι μέν ύπισχνείται την σωτηρίαν, μη έξιοῦσι δέ τον όλεθρον άπειλει. Όρκους ό Σεδεκίας έδεδώκει τῷ Ναβουχοδονόσορ, ήνίκα αύτον προβάλετο εις βασι λέα, ως τον φόρον τελέσει, και εὔνοϊαν περι τον κεχειροτονηκότα φυλάξει· όλίγου δέ χρόνου διελθόν τος, παραβάς τὰ συγκείμενα, ουτε τον δασμόν έτέ λεσε, και προς Αίγυπτίους κατέφυγεν. Ό Δεσπότης τοίνυν Θεός, έπειδή ου κατ' ειδώλων άψύχων τούς όρκους έποιήσατο, αλλά κατ' αυτού του των όλων Δημιουργού, και τούτους παραβήναι τετόλμηκεν, έξ ελθειν κελεύει προς τούς Χαλδαίους, και ταύτη θερα πεῦσαι την των όρκων παράβασιν· ό μέντοι Σεδε κίας τῷ προφήτη φησίν· ιθ'. Έγώ λόγον έχω των Ιουδαίων των προσπεφευγόντων προς τούς Χαλδαίους, μη δώσιν με εις χειρας αύτών, και καταμωκήσονται μου. Δέδια, φησι, μη τοις αυτομόλοις καταγέλαστος γένωμαι· άλλ' όμως páλιν αύτός ό προφήτης προτρέ πει, και άπειθοῦντι προσφέρει την άπειλήν. κβ'. Ιδου γάρ, φησι, πάσαι αί γυναίκες, αί καταλειφθεισαι έν οίκῳ βασιλέως Ιούδα, έξ άγονται προς τούς άρχοντας βασιλείας Βαβυλῶ νος, και αύται λέγουσιν. Ηπάτησάν σε, και ήδυνήθησάν σοι άνδρες ειρηνικοί σου, και κατ ισχύσουσί σου έν όλισθήματι ποδός σου. Δέδιας, φησι, μη τοις αυτομόλοις έπίχαρτος γένη· όψη μετά ταύτα της πόλεως αλούσης, εκ των βασι λείων γυναίκας έλκομένας, και άναμιμνησκούσας σε της των ψευδοπροφητών άπάτης, και λεγούσας, ότι Τούτων σοι γεγένηται πρόξενοι οί την ειρήνην ύποσχόμενοι, και της παρά σου τιμής άπολάυσαν τες, και διά ταύτην σε την αίτίαν εκ των θείων νόμων όλισθήσαι παρασκευάσαντες. κγ'. Και πάσας τὰς γυναϊκάς σου, και τὰ τέκνα σου έξάξουσι προς τούς Χαλδαίους. Και ή πόλις δέ, φησίν, έμπρησθήσεται, και συ δορυάλωτος άπ αχθήση. Άλλ' ό έμβρόντητος βασιλεύς άπειθών διετέ λεσε. Τῷ μέντοι προφήτη παρηγγύησε, μηδενι των άρχόντων μηνύσαι τὰ ειρημένα· ειπειν δέ, ως Ήντι βόλησα τον βασιλέα, μη εις εκείνην μεταπέμψαι με την χαλεπωτάτην ειρκτήν. Είτα διηγείται, ως άφ ίκοντο, και μαθειν έπειράθησαν τὰ ειρημένα τῷ βασιλει, και ως έπεισεν αυτούς τὰ περι του δεσμου τηρίου διεξελθών.

ΚΕΦΑΛ. ΛΘ'.

Έντεῦθεν λοιπόν τὰ κατὰ την άλλωσιν διηγείται, και φησι τῷ μέν έννάτῳ έτει της Σεδεκίου βασι λείας τούς Βαβυλωνίους έπιστρατεῦσαι· τῷ δέ έν δεκάτῳ έτει του Σεδεκίου, έν τῷ μηνι τῷ τετάρτῳ, έννάτη του μηνός, τὸ μέν τείχος καταβληθῆναι, τούς δέ πολεμίους όρμησαι κατὰ της πόλεως. Τούτου δέ γενομένου, απέδραμε Σεδεκίας, και οί έπι ρώμη σεμνυνόμενοι πάντες. Καταδιώξαντες δέ οί Χαλδαίοι έφθασαν αύτον, και συνέλαβον παρά την Ίεριχώ πόλιν. Άραβὸθ δέ Ίεριχώ άπό δυσμών της Ίεριχώλέγει· "Απήγαγον δέ αύτον εις Ίεβλαθα της Έμάθ." Τελει δέ τουτο υπό την Ήμεσαν· ως είναι δηλον, ότι Έμάθ ένταῦθα την Ήμεσαν καλεϊ. "Και έλάλησε μετ' αυτού κρίματα. Άντι του, διήλεγε την των όρκων παράβασιν, την περι τον ευεργετηκότα, και βασιλέα κεχειροτονηκότα, δύσνοιάν τε και άχαριστίαν. Διελέγξας δέ την άδικίαν, έπι φέρει την τιμωρίαν· και πρώτον μέν, όρῶντος αυτού, κατασφάττει τούς παΐδας, και πάντας τούς έν τέλει και άξιωτάτους· ουτω δέ αύτον κολάσας τη των άνιαρῶν θεωρία, τὸ βλέπειν άφείλετο. Διηγείται δέ όπως και τὰ βασιλεία, και τούς άλλους οίκους έν έπρησαν, και

τοὺς τῆς πόλεως περιβόλους κατέλυσαν· τοὺς δὲ λοιποὺς ἐξηνδραπόδισε Ναβουζαρδάν ὁ ἄρχι μάγειρος τοῦ βασιλέως. Ὀλίγους δὲ τινὰς πενία συζώντας κατέλιπε, γεωργεῖν παρακελευσάμενος· ια΄, ιβ΄. Καὶ ἐνετείλατο Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλώνης περὶ Ἱερεμίου Ναβουζαρδάν λέγων· Λάβε αὐτὸν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σου θές ἐπ’ αὐτὸν, καὶ μὴ ποιήσης αὐτῷ μηδὲν κακόν· ὅτι ἄλλ’ ἢ καθὼς ἐὰν λαλήσῃ πρὸς σέ, οὕτως ποιήσεις μετ’ αὐτοῦ. Ἡύξησε τὴν τῶν Ἰουδαίων κατηγορίαν, καὶ Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς, καὶ Ἀβδεμέλεχ ὁ Αἰθίοψ. Ἀλλόφυλοι γὰρ ὄντες τὸν προφήτην ἠδέσθησαν· Ἰουδαῖοι δὲ προφητικοῖς λόγοις ἐντετραμμένοι, οὔτε τοῖς θεοῖς προσέχουν ἠβουλήθησαν λόγοις, καὶ τοὺς προφῆτας παντοδαπαῖς τιμωρίαις ὑπέβαλον. Πέρας μέντοι εἴληφεν ἡ τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελία· χειροτονήσας γὰρ τὸν προφήτην, ὑπ’ ἐσχετο ἄμαχον αὐτὸν δείξιν, καὶ στύλω σιδηρῷ, καὶ τείχει χαλκῷ ὅμοιον, ὅτι πολεμήσουσι μὲν αὐτὸν, οὐ περιγενήσονται δέ. Ὁ μέντοι Ναβουζαρδάν, καὶ πᾶσα ἡ τῶν ἀρχόντων συμμορία, μετεπέμφαντο τὸν Ἱερεμίαν ἐκ τῆς εἰρκτῆς, καὶ τῷ Γοδολία παρέδωκαν, ὃν ἄρχειν τῶν καταλειφθέντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ προσέταξε. Συγγραφῆς δὲ ὁ προφήτης ἠξίωσε καὶ τὰ περὶ τοῦ Ἀβδεμέλεχ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προρρήθέντα, καὶ τέλους τετυχηκότα. Οὐδὲν γὰρ ἀτημέλητον, οὐδὲ ἄμισθον παρ’ αὐτῷ· τότε δὲ, φησὶν, ὑπέσχετο ὁ Θεὸς ταῦτα λέγων· 81.693 Ἴδου ἐγὼ φέρω τὸν λόγον μου ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην εἰς κακὰ, καὶ οὐκ εἰς ἀγαθὰ· καὶ ἔσονται κατὰ πρόσωπόν σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. (ιζ΄, ιη΄.) Καὶ σώσω σε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, φησὶ Κύριος· καὶ οὐ μὴ δώσω σε εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, ὧν σὺ φοβῆ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. Ὅτι σώζων σώσω σε, καὶ ἐν ῥομφαίᾳ οὐ μὴ πεσῆ· καὶ ἔσται σοι ἡ ψυχὴ σου εἰς εὐρημα, ὅτι ἐπεποίθεις ἐπ’ ἐμὲ, φησὶ Κύριος. "Ἀληθῶς μακάριος, οὗ ὁ Θεὸς Ἰακώβ βοηθὸς αὐτοῦ· καὶ ἡ ἐλπίς αὐτοῦ ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτοῦ." καὶ, "Μακάριος ὁ λαὸς οὗ Κύριος ὁ Θεὸς αὐτοῦ." Τί γὰρ ὠνήσε τὸν Σεδεκίαν ἢ βασιλεία; Τί δὲ παρέβλαψε τὸν Ἀβδεμέλεχ ἢ δουλεία; Ὁ μὲν γὰρ διὰ τὴν ἀσέβειαν ἐκεῖνα πέπονθεν ἅπαντα· ὁ δὲ διὰ τὴν εὐλάβειαν πείραν οὐκ ἔλαβε τῶν κακῶν.

ΚΕΦΑΛ. Μ΄.

Εἶτα διδάσκει ὁ προφήτης, τίνα πρὸς αὐτὸν ὁ Ναβουζαρδάν ὁ ἀρχιμάγειρος λέγει, Κύριος ὁ Θεὸς σου ἐχρημάτισε τὰ κακὰ ταῦτα ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην. (γ΄.) Καὶ ἐπήγαγε, καὶ ἐποίησε Κύριος, καθὼς ἐλάλησεν, ὅτι ἡμᾶρ τήκατε αὐτῷ, καὶ οὐκ ἠκούσατε τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο ὑμῖν. Καὶ ἐντεῦθεν θεν δῆλον, ὡς ἐπ’ εὐεργεσίᾳ τῶν ἄλλων ἔθνων τὸν Ἰσραὴλ ὁ Θεὸς ἐξ ἀρχῆς ἐξελέξατο· τὰ τε γὰρ δι’ αὐτοὺς γινόμενα θαύματα κατέπληττεν ἅπαντας, καὶ σαφῶς ἐδίδασκεν, ὅτι ὁ τούτων Θεὸς μόνος ἀληθὴς Θεός· καὶ αὐτὸς πάλιν, τὰ συμβαίνοντα αὐτοῖς λυπηρὰ, τῆς μὲν αὐτῶν κατηγορεῖ παρανομίας, τοῦ δὲ Θεοῦ τὴν δικαίαν ἐκήρυττε ψῆφον. Αὐτίκα τοίνυν ἔφη Ναβουζαρδάν, καὶ τούτους δίκαια ἀξίως δεδωκέναι, καὶ τὸν Θεὸν δίκαια δεδρακέναι. Εἶτα αἴρεσιν δίδωσι τῷ προφήτῃ, καὶ ὑπισχνεῖται μὲν τὴν ἐν Βαβυλώνι θεραπείαν, εἰ ἐκείνης τὴν οἴκησιν προέλοιτο· ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ καταλείψιν, εἰ τοῦτο προέλοιτο, καὶ φησὶν· Ἴδου πᾶσα ἡ γῆ ἐναντίον σου· ὅπου ἂν ἦ ἀγαθὸν καὶ ἀρεστόν σοι πορευθῆναι, πορεύου. (ε΄.) Καὶ πρὶν ἢ ἀπαλλαγῶ ἐγὼ, ἀπόρριψαι σὺ, καὶ ἀνάστρεψον πρὸς Γοδολίαν, υἱὸν Ἀχὶκαμ, υἱοῦ Σαφάν, ὃν κατέστησε βασιλεὺς Βαβυλώνης ἐν γῇ Ἰούδα, καὶ οἴκησον μετ’ αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου· εἰ δὲ μὴ, εἰς πάντα τὰ καλὰ ἐν ὀφθαλμοῖς σου πορευθῆναι, πορεύου. Αὐτοκράτωρ εἶ, φησὶν, ἔξω τῆς ἐμῆς ἐξουσίας τελεῖς, ὑπὸ τὴν θείαν εἰς δεσποτείαν, τὸ δοκοῦν σοι πράττε. Τούτοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις χρησάμενος λόγοις, καὶ πλεῖστα δῶρα δεδωκῶς, ἀπέλυσεν· ὁ 81.696 μέντοι προφήτης πρὸς τὸν

Γοδολίαν ἀφίκετο. Εἶτα διηγεῖται ὁ προφήτης, ὡς τῶν ἀρχόντων οἱ ἀπο δράντες τὰ κατὰ τὸν Γοδολίαν μεμαθηκότες, συν ἔδραμον πρὸς αὐτὸν, καὶ ὡς ὄρκω αὐτοὺς ἔπεισεν ὁ Γοδολίας μηδὲν πείσεσθαι λυπηρὸν ὑπὸ τῶν Χαλ δαίων, καὶ προέτρεψε τοὺς ἀπὸ γῆς συλλέξαι καρ πούς, καὶ μετ' εἰρήνης τῶν τῆς εἰρήνης ἀγαθῶν ἀπολαύειν. Ἐπανῆλθον δὲ καὶ οἱ πρὸς Ἰδουμαίους, καὶ Μωαβίτας, καὶ Ἀμμωνίτας καταφυγόντες, ἐπειδὴ τὸν Γοδολίαν ἔμαθον ἄρχοντα γεγενῆσθαι. Εἶτα διδάσκει ὡς ὁ Ἰωανὰν σὺν τοῖς ἄλλοις ἄρχουσιν ἐπιβουλήν τινα τυρευομένην ὑπὸ τοῦ Ἰσμαήλ, ἐμὴ νυσε τῷ Γοδολία· μνηύσαντες δὲ οὐκ ἔπεισαν, ὡς ἀληθῆ λέγουσι· καὶ ὡς Ἰωανὰν κρύβδην ἐζήτησε κατασφάξει τὸν Ἰσμαήλ· "Μήποτε πατάξῃ ψυ χήν σου, καὶ διασκορπισθήσονται πάντες οἱ Ἰουδαῖοι οἱ συνηγμένοι πρὸς σέ, καὶ ἀπολοῦνται οἱ ἐπίλοιποι Ἰουδαῖοι." Ἄλλ' οὐδὲ τούτων ἀκούσας ὁ Γοδολίας ἠνέσχετο, ἀλλ' ἀπαγορεύει τὴν ἐπιχείρησιν, συκο φαντίαν τὴν κατηγορίαν καλῶν. ΚΕΦΑΛ. ΜΑ'. Ἐπτὰ δὲ διεληλυθότων μηνῶν, ἀφίκετο πάλιν ὁ Ἰσμαήλ· ἐκ δὲ τοῦ βασιλικοῦ γένους ἐτύγχανεν ὢν, καὶ τραπέζης σὺν αὐτῷ κοινωνήσας, ἀνείλε τὸν Γοδολίαν, καὶ τοὺς συγκαταλειφθέντας σὺν αὐτῷ ἅπαντας, καὶ Χαλδαίους, καὶ Ἰουδαίους. Δυοῖν δὲ διελθουσῶν ἡμερῶν ε'. Ἦλθον, φησὶν, ἄνδρες ἀπὸ Συχέμ, καὶ ἀπὸ Σαλήμ, καὶ ἀπὸ Σαμαρείας, ὄγδοήκοντα ἄνδρες ἐξυρημένοι τοὺς πώγωνας καὶ διεῖρῶ γότες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ κοπτόμενοι· καὶ μάννα, καὶ λίβανος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, τοῦ εἰσενεγκεῖν εἰς οἶκον Κυρίου. Τὴν Σαλήμ Σιλῶμ καλεῖ, καὶ ὁ Ἑβραῖος, καὶ ὁ Σύρος. Διδάσκει δὲ, ὡς καὶ τούτους ἅπαντας ὁ Ἰσμαήλ κατηκόντισε, καὶ εἰς φρέαρ τὰ τούτων ἔρριψε σώματα· ἕτεροι δὲ τινες δέκα περιπεσόντες, καὶ αὐτοὶ ἰκέτευσαν τὸν Ἰσμαήλ, ἐπισχεῖν τὴν σφαγὴν, θησαυροὺς αὐτῷ τινὰς μὲν σὺν ἐπαγγελλόμενοι. Ταῦτα δὲ ἅπαντα δεδρακῶς, τοὺς ὑπολειφθέντας ἅπαντας ὥχεται λαβῶν, καὶ πρὸς Ἀμμωνίτας κατέφυγεν. Ὁ δὲ Ἰωανὰν σὺν τοῖς ἄλλοις ἄρχουσι, τὰ γεγενημένα μαθῶν, πλήθος σὺν αἰσῶν ἐπεστράτευσε τῷ Ἰσμαήλ· οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰσμαήλ ἐξανδραποδισθέντες, τοὺς κατ' αὐτοῦ στρα τεύσαντας θεασάμενοι, ἤσθησάν τε καὶ προσεχώρη σαν τούτοις· ὁ δὲ Ἰσμαήλ σὺν ἀνδράσιν ὀκτῶ τοῖς Ἀμμωνίταις προσέφυγε· καὶ ταῦτα δὲ τοῖς Ἰουδαίοις ἡ θεία ψῆφος προσέφερεν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐνό μισαν τοὺς πολεμίους πεφευγέναι, ταῖς ἀλλήλων παρεδόθησαν δεξιαῖς· ὁ μέντοι Ἰωανὰν, τὸ πλήθος τούτων συναγαγῶν, εἰς τινα κώμην τῆ Βηθλεὲμ πελάζουσιν παρεγένετο, εἰς Αἴγυπτον φυγεῖν βουλόμενος· ἐδεδίει γὰρ τοὺς Χαλδαίους, διὰ τὴν τοῦ Γο δολίου σφαγὴν. 81.697 ΚΕΦΑΛ. ΜΒ'. Κοινῆ μέντοι πάντες, οἱ τε ἄρχοντες καὶ ὁ λαός, τὸν προφήτην ἰκετεύουσι, ταῦτα λέγοντες· β', γ'. Πεσέτω ὁ ἔλεος ἡμῶν κατὰ πρόσωπόν σου, καὶ πρόσευξαι πρὸς Κύριον τὸν Θεόν σου περὶ τῶν καταλοιπῶν τούτων, ὅτι κατελείφθημεν ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν, ὡς οἱ ὀφθαλμοὶ σου βλέ πουσιν ἡμᾶς. Καὶ ἀναγγειλάτω ἡμῖν Κύριος ὁ Θεός σου τὴν ὁδὸν ἣν πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ, καὶ λόγον ὃν ποιήσωμεν. Ἀντιβολοῦσι μὲν ὀρθῶς, καὶ μαθεῖν τὸ πρακτέον ἐπιθυμοῦσιν. Ἄπει θοῦσι δὲ συνήθως, καὶ τοῖς θείοις ἀντιλέγουσι νόμοις· ὁ δὲ γε προφήτης καὶ ἀντιβολήσιν ὑπισχνεῖται, καὶ μνηύσειν τὰ κελευόμενα· οἱ δὲ εἰς ἅπαντα εἴξιν ὑπέσχοντο, καὶ ὄρκω τὴν ἐπαγγελίαν ἐκύρωσαν. ε', ς'. Ἔστω γὰρ, φησὶ, Κύριος ἐν ἡμῖν, εἰς μάρτυρα δίκαιον καὶ πιστὸν, ὅτι κατὰ τὸν λό γον ὃν ἐὰν ἀποστείλῃ σε Κύριος ὁ Θεός πρὸς ἡμᾶς οὕτω ποιήσωμεν. Καὶ ἐὰν ἀγαθὸν, καὶ ἐὰν κακὸν, καὶ τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, οὗ ἡμεῖς ἀποστέλλομέν σε πρὸς αὐτὸν, ἀκουσό μεθα, ἵνα βέλτιον ἡμῖν γένηται, ὅτι ἀκουσόμεθα τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Τὰ μὲν ῥῆ ματα εὐσεβείας μεστὰ, οὐ συμφωνεῖ δὲ τοῖς λόγοις τὰ πράγματα. Δέκα γὰρ διελθουσῶν ἡμερῶν τῆς ἀποκρίσεως ὁ προφήτης τετύχηκε· τὴν δὲ τῆς ἀποκρίσεως ἀναβολὴν γεγενῆσθαι νομίζω εἰς ὠφέ λειαν τῶν ἠτηκόντων· ἵνα γινῶσιν ὡς μόγις ὁ Θεός τοῦ προφήτου τὴν ἰκετείαν

ἐδέξατο. Λέγει τοίνυν αὐτὸς ὁ προφήτης, προστεταχέναι τὸν Θεὸν τῆδε γῆ προσμεῖναι. Πάσης γὰρ ὑμᾶς, φησὶν, ἀξιώσω κηδεμονίας. "Καὶ οἰκοδομήσω ὑμᾶς, καὶ οὐ μὴ καθελῶ, καὶ φυτεύσω ὑμᾶς, καὶ οὐ μὴ ἐκτίλω. Ὅτι ἀναπέπαυμαι ἐπὶ τοῖς κακοῖς, οἷς εἶπόν με ποιῆσαι ὑμῖν." Ἐκβάλλει δὲ αὐτῶν καὶ τὸ δέος, καὶ θαρρῆειν παρεγγυᾷ. ια'. Μὴ φοβηθῆτε γὰρ, φησὶ, ἀπὸ προσώπου βασιλέως Βαβυλῶνος, οὐ ὑμεῖς φοβεῖσθε ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ· ὅτι μεθ' ὑμῶν εἰμι ἐγὼ, τοῦ ἐξαιρεῖσθαι ὑμᾶς, καὶ σώζειν ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. Ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ τὴν τῶν γεγενημένων αἰχμαλώτων ἀνάκλησιν. Εἰ δὲ τοῖς ἔμοις, φησὶν, ἀντιτείνητε λόγοις, καὶ τὴν Αἴγυπτον καταλάβοιτε, ταύτη διαφυγεῖν τοὺς πολεμίους πειρώμενοι, ἐκεῖ τοὺς πολεμίους οὓς δεδίττετε, πέμψω. ις'. Ἔσται γὰρ, φησὶν, ἡ ῥομφαία, ἣν ὑμεῖς φοβεῖσθε ἀπὸ προσώπου αὐτῆς, ἐκεῖ εὐρήσει ὑμᾶς ἐν γῆ Αἰγύπτου· καὶ ὁ λιμὸς δὲ πάλιν 81.700 ὃν πεφρίκατε, ἐν ἐκείνῃ ὑμῖν ἐπισκήψει τῇ γῆ· Καὶ τὰ αὐτὰ πλατύτερον εἰρηκῶς ἐπάγει καὶ ταῦτα· ιη'. Καθὼς ἔσταξεν ὁ θυμὸς μου, καὶ ἡ ὀργή μου ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ· οὕτω στάξει ὁ θυμὸς μου ἐφ' ὑμᾶς εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἔσεσθε εἰς ἄβατον, καὶ ὑπο χεῖριοι, καὶ εἰς ἄραν, καὶ εἰς ὄνειδισμόν, καὶ οὐ μὴ ἴδητε ἔτι τὸν τόπον τοῦτον. Ἔδειξεν, ὡς ἐνήν ἀνθρώποις ἰδεῖν τὸ τῆς δυνάμεως μέγεθος. Τὰ γὰρ ἐπενεχθέντα Ἰουδαίους κακὰ σταγόνας ἐκάλεσε τοῦ θυμοῦ, τουτέστι τῆς τιμωρητικῆς ἐνεργείας. Εἶτα ὁ προφήτης, καὶ τῶν ὄρκων ἀναμνήσκει. κ'. Ὑμεῖς γὰρ, ἀπεστείλατέ με πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν, λέγοντες· Πρόσευξαι περὶ ἡμῶν, καὶ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνάγγειλον ἡμῖν, καὶ ποιήσομεν· καὶ ἂν ἡγγεῖλα ὑμῖν σήμερον, καὶ οὐκ ἠκούσατε τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν, κατὰ πάντα ὅσα ἀπέστειλε πρὸς ὑμᾶς. Καὶ νῦν ἔστε γινώσκοντες, ὅτι ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῶ, καὶ ἐν θανάτῳ ἐκλείψετε ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐν ᾧ ὑμεῖς βούλεσθε εἰσελθόντες κατοικεῖν ἐκεῖ. Ταῦτα γὰρ, ἃ διαφυγεῖν πειρᾶσθε, εὐρήσετε ἐν Αἰγύπτῳ.

ΚΕΦΑΛ. ΜΓ'.

Τούτων ἀκούσαντες οἱ τοῦ λαοῦ προστατεύοντες, θρασύτητι καὶ ἀλαζονείᾳ συνέζων, καὶ τῶν παρακλήσεων ἐπελάθοντο, καὶ τῶν ὄρκων, καὶ τῷ προφήτῃ εἰπεῖν ἐτόλμησαν, β', γ'. Ψευδῆ σὺ λαλεῖς· οὐκ ἀπέστειλέ σε Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς λέγων, Μὴ εἰσέλθητε εἰς Αἴγυπτον. Ἀλλὰ Βαρούχ, υἱὸς Νηρίου, συμβάλλει σε πρὸς ἡμᾶς, ἵνα δῶς ἡμᾶς εἰς χεῖρας Χαλδαίων, τοῦ θανατῶσαι ἡμᾶς καὶ ἀποικίσαι ἡμᾶς εἰς Βαβυλῶνα. Ταῦτα πρὸς τὸν προφήτην εἰρηκότες, καὶ ἄντικρυς παραβεβηκότες τοὺς γεγενημένους ὄρκους, ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ὥρμησαν σὺν παντὶ τῷ ἄθροισθέντι λαῷ· συναπήγαγον δὲ καὶ τὸν προφήτην, καὶ τὸν Βαρούχ. Ἐν τοίνυν τῇ Τάφνας (πόλις δὲ αὕτη τῆς Αἰγύπτου) προστάττεται ὁ προφήτης λίθους λαβεῖν, καὶ τούτους πρὸ τῶν πυλῶν κατακρύψαι τῶν βασιλείων, τῶν Ἰουδαίων ὀρώντων, καὶ ταῦτα προαγορευῆσαι. ι', ια'. Ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω καὶ ἄγω Ναβουχοδονόσορ βασιλέα Βαβυλῶνος, τὸν δοῦλόν μου, καὶ ἐπιθήσει τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπάνω τῶν λίθων τούτων, καὶ ἄρει τὰ ὄπλα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς. Καὶ τοὺς μὲν τῶν Αἰγυπτίων παραδώσει θανάτῳ, τοὺς δὲ ἐξανδραποδίσας μεταναστήσει· 81.701 ἐμπρήσει δὲ καὶ τοὺς τῶν εἰδώλων ναοῦς, καὶ αὐτὰ δέ γε λήψεται δορυάλωτα. Καὶ διδάσκων, ὡς οὐ πάρεργον ποιήσεται τὴν κατὰ τῆς Αἰγύπτου στρατείαν, ἀλλ' ἐπιμελῶς αὐτὴν καταλύσει, ἀπεικάζει αὐτὸν ποιμένι τοῦ ἱματίου τοὺς φθειράς συλλέγοντι. Ἐπιμελῶς δὲ τοῦτο ποιούσιν οἱ ποιμένες πλείστης σχολῆς ἀπολαύοντες. Καὶ φθειριεῖ, φησὶ, τὴν Αἴγυπτον, ὡς φθειρίζει ποιμὴν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἐξελεύσεται ἐκεῖθεν ἐν εἰρήνῃ. (ιγ'.) Καὶ συντρίψει τοὺς στύλους Ἡλιουπόλεως, καὶ τοὺς ἐν Ὠν. Καὶ

τοὺς οἴκους τῶν θεῶν αὐτῶν κατακαύσει ἐν πυρί. Διώνυμος ἦν ἡ πόλις· καὶ γὰρ Ὦν ἐκαλεῖτο, καὶ Ἡλιούπολις. Τοῦτο ἡμᾶς καὶ ἡ Ἔξοδος ἐδίδαξεν· ἔφη γὰρ κεκτικένας πόλεις τῷ Φαραῶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, τὴν τε Πειθῶ, καὶ Ῥαμεσσή, καὶ Ὦν, ἥ ἐστιν Ἡλιούπολις. Τὸν μέντοι Ναβουχοδονόσορ "δοῦ λον ἑαυτοῦ" καλεῖ ὁ Θεός, οὐχὶ ὡς σχέσει ὄντα δοῦλον καὶ διαθέσει, ἀλλ' ὡς φύσει δοῦλον· τοῦ γὰρ ποιητοῦ δοῦλον τὸ ποίημα· διδάσκει δὲ κατὰ ταῦτόν, ὡς αὐτοῦ συγχωροῦντος ταῦτα ἐποίει.

ΚΕΦΑΛ. ΜΔ΄.

Τοῖς μέντοι Ἰουδαίοις καὶ ἀπείθειαν νοσοῦσι πα ραίνεσιν ἄλιν ὁ φιλάνθρωπος φέρει Δεσπότης, διακόνω χρώμενος τῷ προφήτῃ. Καὶ πρῶτον μὲν ἀναμιμνήσκει τῶν γεγενημένων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ κα κῶν, διὰ τὴν τῶν οἰκητόρων παρανομίαν, εἶτα τοῦ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμέμφεται, ὡς τὰ ὅμοια τολμῶσι, καὶ τὴν θείαν ἐπισπωμένοις ὀργὴν. ζ', ἡ'. Ἴδου γὰρ, φησὶν, ὑμεῖς ποιεῖτε κακὰ μεγάλα ἐπὶ τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ἐκκόψαι ὑμῶν ἄνδρα καὶ γυναῖκα, νήπιον καὶ θηλάζοντα, ἐκ μέσου Ἰούδα, πρὸς τὸ μὴ καταλειφθῆναι ὑμῶν μηδένα. Παραπικράναι με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν, θυμῶν θεοῖς ἑτέροις ἐν γῆ Αἰγύπτῳ οὐ εἰσήλθετε παροικεῖν ἐκεῖ, ἵνα ἐκκοπήτε, καὶ ἵνα γένησθε εἰς κατάραν, καὶ εἰς ὄνειδι σμὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τῆς γῆς. Ἀναμιμνήσκει δὲ αὐτοὺς, ὡς ἔναυλον ἔχοντας μνήμην, καὶ τῶν τολμηθέντων κακῶν ὑπὸ τε τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ τῶν βασιλέων, καὶ μέντοι καὶ τῶν δυνατῶν· καὶ τῶν διὰ ταῦτα ἐπενεχθειῶν αὐτοῖς παντοδαπῶν συμφορῶν. Καὶ τούτοις ἐπιφέρει τὴν ἀπειλήν, Κύριον ἑαυτὸν τῶν δυνάμεων ὀνομάζων, καὶ Θεὸν Ἰσραήλ· ἵνα καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας ἀκούοντες, καὶ τὴν περὶ τοὺς προγόνους κηδεμονίαν μανθάνοντες, καὶ ἐντραπῶσι καὶ δέισωσιν. "Ἴδου ἐφίστημι τὸ πρόσωπον ἐφ' ὑμᾶς εἰς κακὰ." Ἴδιον τῶν ἀγανακτούντων βλοσυρὸν μὲν βλέπειν, ἀτενὲς δὲ ἔχειν τὸ ὄμμα, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἐπὶ τοὺς παροξύνοντας ἀποβλέπειν. Ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων τοίνυν σχηματίζει τὴν ἀπειλήν, καὶ φησὶν· "Ἐφίστημι τὸ πρόσωπον μου ἐφ' ὑμᾶς εἰς κακὰ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι πάντα τὸν Ἰούδαν." Εἶτα λέγει, ὡς λιμῶ καὶ ῥομφαίᾳ παραδοθήσονται, καὶ παγγενῆ διαφθαρήσονται, καὶ γενήσονται εἰς ὄρκον, καὶ εἰς ἀπώλειαν, καὶ εἰς κατάραν, καὶ εἰς ὄνειδισμόν, καὶ τὰ αὐτὰ πείσονται τοῖς ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ πολιορκηθεῖσι. "Τούτων μὲντοι οὐδεὶς διαφεύξεται, οὐδὲ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπανήξει γῆν." Ἀλλὰ τούτων οὐδὲν τοὺς ἀθλίους, καὶ τρισαθλίους ἐξεδειμάτωσεν ἄνδρας. Ἀλλ' ἀντικρὺς ἐβόων πάντες, καὶ ἄνδρες, καὶ γυναῖκες, διαφερόντως δὲ οἱ Βαβυλώνιοι, "ὅτι. Τῶν σῶν οὐκ ἀνεχόμεθα λόγων." Τὸ δὲ τούτου χαλεπώτερον, ὅτι καὶ θεοὺς τούτους νομίζοντες, ἀντέλεγον προφανῶς. ις', ιζ'. Τὸν λόγον γὰρ, φησὶν, ὃν ἐλάλησας πρὸς ἡμᾶς τῷ ὀνόματι Κυρίου, οὐκ ἀκουσόμεθά σου. Ὅτι ποιοῦντες ποιήσομεν πάντα λόγον, ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν, θυμῶν τῇ βασιλίσσει τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σπένδειν αὐτῇ σπονδὰς, καθὰ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, καὶ πατέρες ἡμῶν καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν, ἐν πόλεσιν Ἰούδα, καὶ ἐν δίοδοις Ἱερουσαλήμ. "Βασίλισσαν οὐρανοῦ" τὴν Ἀφροδίτην καλοῦσι, καὶ οἱ Ἕλληνες αὐτὴν Οὐρανίαν προσαγορεύουσι. Ταῦτα δὲ, φησὶ, ποιοῦντες, εἰς κόρον ἀπελάυσσαμεν τῶν ἀγαθῶν· τὴν δὲ ταύτης θεραπείαν καταλιπόντες, καὶ πολέμῳ, καὶ λιμῶ παρεδόθημεν. Εἶτα αἱ γυναῖκες ἀναιδέστερον ἐβόων· ιθ'. Ὅτι εἰ ἡμεῖς ἐθύομεν τῇ βασιλίσει τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐσπένδομεν αὐτῇ σπονδὰς, μὴ ἄνευ τῶν ἀνδρῶν ἡμῶν ἐποιήσαμεν αὐτῇ χαυῶνας, καὶ ἐσπείσαμεν αὐτῇ σπονδὰς; Ἀσεβὲς μὲν τὸ γεγενημένον, ἀληθὲς δὲ τὸ εἰρημένον· καὶ γὰρ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐρμηνευομένοις ὁ τῶν ὄλων Θεὸς ἔφη, "Ἡ οὐχ ὀρᾶς, τί οὗτοι ποιοῦσιν; Οἱ υἱοὶ αὐτῶν συλλέγουσι ξύλα, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν

καίουσι πῦρ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν τρίβουσι στέαρ, τοῦ ποιῆσαι χαυῶνας τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ μέντοι προφήτης πρὸς ἅπαντας ἀπεκρίνατο, ὅτι Ταύτης ἕνεκα τῆς δεισιδαιμονίας, καὶ τῆς περὶ τὰ εἴδωλα πλάνης, τὰς παντοδαπὰς ὑμῖν ὁ Δεσπότης Θεὸς ἐπήγαγε τιμωρίας. Τῆς γὰρ τοῦ νόμου παραβάσεως οὗτοι καρποί· ὑμεῖς δὲ καὶ τούτους θεώμενοι περὶ τὴν πλάνην μεμήνατε. Ἐμμείνατε τοίνυν ταῖς ὁμολογίαις ὑμῶν, καὶ ποιοῦντες ποιήσατε τὰς εὐχὰς ὑμῶν. (κς΄.) Πλὴν ἀκούσατε τὸν λόγον Κυρίου· Ἴδου ἐγὼ τῷ ὀνόματί μου τῷ μεγάλῳ, εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς, ἐὰν γένηται ἔτι ὄνομά μου καλούμενον ἐν τῷ στόματι παντὸς Ἰουδαίου λέγον 81.705 τος, Ζῆ Κύριος, ἐν ὅλῃ γῆ Αἰγύπτου. Πάλιν ἔδειξεν ὁ ὄρκος, ὡς οὐδὲν ὁμωμοκῶς ὑπερκείμενον ἔχει· ἀπειλεῖ δὲ τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ διάγουσιν Ἰουδαίοις πανωλεθρίαν· τοῦτο γὰρ διὰ τῶν εἰρημένων δεδήλωκε· συμφωνεῖ δὲ τὰ ἐξῆς. Ἀπειλεῖ γὰρ αὐτοῖς καὶ λιμὸν καὶ ῥομφαίαν, καὶ τοῖς ταῦτα διαφεύγουσι μετανάστασιν. "Καὶ γνώσονται πάντες οἱ κατάλοιποι Ἰουδαῖοι, οἱ παροικιοῦντες ἐν γῆ Αἰγύπτῳ, τίνος λόγος ἐμμένει, ὁ ἐμὸς ἢ ὁ αὐτῶν. Δι' αὐτῶν μαθήσονται τῶν πραγμάτων τὴν τῶν ἐμῶν λόγων ἀλήθειαν. κθ΄. Καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον, φησὶ Κύριος, ὅτι ἐπισκέψομαι ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ εἰς κακὰ, ὅπως γινώτε, ὅτι στάσει στήσονται οἱ λόγοι μου ἐφ' ὑμᾶς εἰς κακὰ. Ἡ τῶν πραγμάτων ἔκβασις δείξει τὴν τῶν λόγων ἀλήθειαν. Ὡσπερ γὰρ τὸν Σεδεκίαν παρέδωκα τῷ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεῖ· οὕτω τὸν Φαραὼ Οὐαφρῆ, πρὸς ὃν ὑμεῖς καταφεύγετε, παραδώσω τῷ Ναβουχοδόνο σορ· Οὐαφρῆ δὲ καλεῖ τὸν Φαραὼ, διδάσκων, ὡς τοῦτο μὲν εἶχε κύριον ὄνομα, τὸ δὲ γε Φαραὼ τῆς βασιλείας δηλωτικόν. Οὕτω καὶ τοὺς ἡμετέρους ὄνομά ζομεν βασιλέας, Τιβέριος Καῖσαρ, καὶ Κλαύδιος Καῖσαρ· καὶ ἔστι τὸ μὲν κύριον, τὸ δὲ τῆς βασιλείας ἴδιον.

ΚΕΦΑΛ. ΜΕ΄.

Οὕτω ταύτην τὴν ἱστορίαν συμπεπλεγμένην συμπεράνας προφητείαν, πρεσβυτέρας ἀναμιμνήσκει προῤῥήσεως, ἣν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰωακείμ εἶπε τῷ Βαροῦχ προσετάχθη. β΄, ε΄. Εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Ἐπεὶ σὺ Βαροῦχ εἶπας· Οἴμοι! ὅτι προσέθηκε Κύριος πόνον ἐπὶ κόπον μου. Ἐκοιμήθην ἐν στεναγμοῖς, καὶ ἀνάπαυσιν οὐχ εὔρον. Οὕτως εἶπε αὐτῷ· Οὕτως εἶπε Κύριος, Ἴδου ἐγὼ ὠκοδόμησα, ἐγὼ καθελῶ καὶ οὐς ἐφύτευσα, ἐγὼ ἐκτιλῶ· καὶ σύμ πασαν τὴν γῆν ἐκείνην. Καὶ σὺ ζητεῖς σεαυτῷ μεγάλα; Μὴ ζῆτει, ὅτι ἰδου ἐγὼ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, λέγει Κύριος· καὶ δώσω τὴν ψυχὴν σου εἰς εὕρημα, ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἐὰν βα 81.708 δίση ἐκεῖ. Ψυχαγωγεῖ τὸν Βαροῦχ ὁ Δεσπότης διακονοῦντα τῷ προφήτῃ, καὶ τοὺς χρησμούς γράφοντα, καὶ σχετλιάζοντα, καὶ δυσχεραίνοντα· τὸν δὲ βίον τὸν ὀδύνης μεστὸν φέρειν γενναίως παρεγγυᾷ. Εἰ γὰρ ἅπαντα, φησὶ, τὸν λαὸν, ὃν ἐξήγαγον ἐξ Αἰγύπτου, ἐφύτευσα δὲ ἐν τῇ γῆ ταύτῃ, ἀνασπῶ νῦν, καὶ ἐκκόπτω, καὶ τοσαύταις παραδίδωμι τιμωρίαις, σὺ ἀλύεις, ὅτι μὴ μόνος ἐν εὐθυμίᾳ διάγεις; ἀλλ' οὐ χρεῖ σε τοῦτο δρᾶν· ἐγὼ δὲ ὅμως φροντιῶ σου, καὶ τούτοις ἐπάγων τὴν τιμωρίαν, σοὶ προσοίσω παραψυχὴν· καὶ ἔνθα ἂν διάγῃς, τῆς παρ' ἐμοῦ τεύξε κηδεμονίας. Προσῆκει τοίνυν ἡμᾶς ταῦτα μεμαθηκότας, μὴ δυσχεραίνειν, ὅταν ἡμῖν προσβάλλῃ τι λυπηρὸν, ἀλλ' αἰτεῖν μὲν παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰ βελτίω, φέρειν δὲ τὰ παρόντα· ταύτην γὰρ ἡμῶν τὴν καρτερίαν ὁ Δεσπότης ὀρῶν, οὐκ ἔασει πειραθῆναι ὑπερὸς δυνάμεθα· ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, τοῦ δυνηθῆναι ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν· ὃ πρέπει δόξα καὶ μεγαλοπρέπεια, σὺν τῷ μονογενεῖ αὐτοῦ Υἱῷ, καὶ τῷ παναγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ Θ΄.

ΚΕΦΑΛ. ΜΣ΄.

α΄. Ὁ λόγος ὁ γενόμενος παρὰ Κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν τὸν προφήτην ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. Πέρας ἐπιθεῖς ταῖς περὶ τοῦ λαοῦ προφητεῖαις, τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι τὰ γενησόμενα προθεσπίζει, διδάσκων ὅτι πάντων ἐστὶ καὶ δημιουργὸς, καὶ Θεὸς, καὶ Δε σπότης. Τὰ πρῶτα μέντοι περὶ τῆς Αἰγύπτου διέξεισι· διδάσκει δὲ καὶ τὸν τῆς προφητείας καιρὸν· μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Φαραῶ Νεχῶ τελευτὴν ἡ πρόρρησις γίνεται· οὗτος δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν τὸν Ἰωσίαν ἀνεῖλεν· ἀνηρέθη δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως. γ΄, δ΄. Ἀναλάβετε ὄπλα, καὶ ἀσπίδας, καὶ προσαγάγετε εἰς πόλεμον. Καὶ ἐπισάξατε ἵππους, ἐπίβητε ἵππεῖς, κατάστητε ἐν ταῖς περι κεφαλαίαις ὑμῶν, προβάλλετε δόρατα, καὶ ἐν δύσασθε θώρακας ὑμῶν. Ἐπειδὴ τούτοις ἐθάβ ρουν, ἵπικῆ τε ἐμπειρία, καὶ πανοπλία, τούτοις κε χρῆσθαι παρακελεύεται, διδάσκων ὡς ἀνόνητα ταῦτα. Τὰ γὰρ ἐξῆς τοῦτο δηλοῖ. 81.709 ε΄. Τί ὅτι αὐτοὶ πτοοῦνται, καὶ ἀποχωροῦσιν ὀπίσω; Διότι οἱ ἰσχυροὶ αὐτῶν κοπήσονται. Φυγῆ ἔφυγον, καὶ οὐκ ἀνέστρεψαν περιεχόμε νοι κυκλόθεν, λέγει Κύριος. Εἶτα προσ τακτικῶς ζ΄. Μὴ φευγέτω ὁ κοῦφος, καὶ μὴ ἀνασωζέσθω ὁ ἰσχυρὸς ἐπὶ βορρᾶν· τὰ πρὸς Εὐφράτην ἤσθῃ νησαν, καὶ πεπτώκασιν. Ἐπειτα τῆς προτέρας εὐπραξίας ἀναμιμνήσκει ζ΄, η΄. Τίς οὗτος ὡς ποταμὸς ἀναβήσεται, καὶ ὡς ποταμοὶ κυμαίνει τὰ ὕδατα αὐτοῦ, Αἴγυ πτος ὡς ποταμὸς ἀναβαίνων, καὶ ὡς ποταμὸς ἐκταράσσει τὰ ὕδατα αὐτῆς. Ἐπιδείκνυσι δὲ αὐτῆς καὶ τοὺς ἀλαζονικοὺς λόγους. "Καὶ εἶπεν, Ἀναβήσομαι, καὶ κατακαλύψω γῆν, καὶ ἀπολώ πόλιν, καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ." Καὶ διδά σκων, ὡς οὐ συμβαίνει τὰ πράγματα τῆ φαντασία τῶν λογισμῶν, εἰρωνικῶς φησιν· θ΄. Ἐπίβητε ἐπὶ τοὺς ἵππους, παρασκευάσατε τὰ ἄρματα, ἐξέλθετε, οἱ μαχηταί. Λέγει δὲ τῶν Αἰγυπτίων τοὺς ἐπικούρους. "Αἰθίοπες καὶ Λίβυες καθωπλισμένοι ὄπλοις, καὶ Λυδοὶ ἀνάβητε, ἐκτινά ξατε τόξον." Εἶτα διδάσκει ὡς τοῦ Θεοῦ νεύοντος καταλύεται τῶν Αἰγυπτίων τὸ θράσος. ι΄. Καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη τῷ Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν ἡμέρα ἐκδικήσεως, τοῦ ἐκδικῆσαι τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ· καὶ καταφάγεται ἡ μάχαιρά μου κρέατα, καὶ ἐμπλησθήσεται, καὶ μεθυσθήσεται ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν. Δηλοῖ δὲ διὰ τούτων τῶν ἀνηρημέ νων τὸ πλῆθος. "Ὅτι θυσία τῷ Κυρίῳ Σαβαῶθ ἀπὸ γῆς βορρᾶ ἐπὶ ποταμῷ Εὐφράτῃ." Ἐπειδὴ δίκας τῆς ἀσεβείας ἔδωκαν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ τοῦ Θεοῦ βουληθέντος ἀνηρέθησαν, διὰ τοῦτο θυσίαν κέκληκε τὴν ἐκείνων σφαγὴν. ια΄. Ἀνάβηθι Γαλαὰδ, καὶ λάβε ῥητίνην παρ θένω θυγατρὶ Αἰγύπτου. Καὶ οἱ τοῦ Ἰωσήφ ἀδελφοὶ ῥητίνην καὶ στακτὴν ἀπεκόμισαν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἡ δὲ ῥητίνη δένδρων ἐστὶ δάκρυον εἰς φάρμακα ἐπιτήδειον· γεωργεῖ δὲ μάλιστα ταύτην ἡ Γαλαὰδ· εἶρηκε δὲ ταῦτα κατ' εἰρωνείαν, δεικνὺς τὸ τοῦ πά θους ἀνήκεστον. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ καὶ τὰ ἐξῆς. "Εἰς κενὸν ἐπλήθυνας ἰάματά σου· ὠφέλεια οὐκ ἔστιν ἐν σοί." Καὶ δεικνὺς τὸ μέγεθος τῆς πληγῆς, ἐπ ἠγάγεν· ιβ΄. Ἦκουσαν ἔθνη φωνῆς σου, καὶ τῆς κραυγῆς σου ἐπλήσθη ἡ γῆ, ὅτι μαχητὴς πρὸς μα χητὴν ἠσθένησεν· ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔπεσαν ἀμφοτέροι. Προηγόρευκε διὰ τούτων καὶ τὴν ἐσομένην τῶν νενικηκότων κατάλυσιν. Ταῦτα μενοῦν περὶ τῆς 81.712 προτέρας ἡττης προεθέσπισεν ὁ προφήτης. Ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς προλέγει τὴν εἰς Αἴγυπτον Ναβουχοδονόσορ στρατιάν, καὶ παρεγγυᾷ μνησθῆναι τὴν πρόρρησιν τῆ Μαγδώλω, καὶ τῆ Μέμφει, καὶ τῆ Ταφνὰς, καὶ μέντοι καὶ πάσῃ τῆ Αἰγυπτίων βασιλείᾳ, καὶ φησιν· "Ἐπίστηθι, καὶ ἐτοίμασον σεαυτὴν, ὅτι κατέφαγεν ἡ μάχαιρα τὴν σμίλακά σου." Ὁ Σύ ρος τὴν σμίλακα, "τὰ ἐν κύκλω σου" ἠρμήνευσε· ταυτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἡ σμίλαξ αἰνίττεται· βοτάνη γάρ ἐστὶ συμπλεκομένη τοῖς παραφουομένοις

φυτοῖς· τρο πικῶς τοίνυν τοὺς ἐπικούρους τῶν Αἰγυπτίων οὕτως ὠνόμασεν, ὧν τὴν ἦτταν καὶ τὴν φυγὴν προεθέσπισε. ιε΄. Διότι ἔφυγεν ὁ Ἄπις, ὁ μόσχος σου ὁ ἐκλεκτός, καὶ οὐκ ἔμεινε. "Μόσχον ἐκλεκτὸν" τὸν Ἄπιν λέγει· βοῦς δὲ ἦν οὗτος, παρ' αὐτῶν τρεφόμενος καὶ προσκυνούμενος· διδάσκει τοίνυν ὁ προφητικὸς λόγος τὴν αἰτίαν τῆς ἦττης· μόσχον γὰρ θεοποιούντες, καὶ τούτῳ θαρρόυντες, ἐπικουρίας οὐκ ἔτυχον. "Ὅτι Κύριος παρέλυσεν αὐτόν." Τοῦτο ἐστὶ τὸν μόσχον. Παρέλυσεν δὲ καὶ τὸν ἐν ἐκείνῳ ἐνεργοῦντα, καὶ τοὺς ἀνθρώπους πλανῶντα. ις΄. Καὶ τὸ πλῆθος σου ἠσθένησε, καὶ ἔπεσε. Λέγει δὲ καὶ τὴν ἐπισκήψασαν αὐτοῖς δειλίαν, καὶ ὅτι ἀλλήλους προέτρεπον εἰς φυγὴν, δεδιότες τοὺς πολεμίους, καὶ τοὺς ἐκείνων ἐπικούρους. "Ἀναστῶ μεν γὰρ, φησὶ, καὶ ἀποστρέψωμεν εἰς τὸν λαὸν ἡμῶν, καὶ εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν, ἀπὸ προσώπου μαχαίρας Ἑλληνικῆς." Εἰκὸς μὲν καὶ τινὰς τῶν Ἑλλήνων τῷ Βαβυλωνίων βασιλεῖ συστρατεῦσαι ἠγοῦμαι δὲ, ὅτι κατ' αὐτὸν καὶ τῶν Μακεδόνων προλέγει τὴν δυναστείαν· ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος τῶν Αἰγυπτίων καταλύσας τὴν βασιλείαν Μακεδόσι δούλευεν ἠνάγκασε. ιζ΄. Καλέσατε τὸ ὄνομα Φαραὼ Νεχαὼ βασιλέως Αἰγύπτου Σαὼν ἑβειρ ἐμῆδ. Ταῦτα δὲ ὁ Σύρος οὕτως ἠρμήνευσε· "Καλέσατε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ταράττων, καὶ καιροὺς παραφέρων"· πάλαι γὰρ ἰσχυρὰ ἦν τῶν Αἰγυπτίων ἡ βασιλεία, καὶ τὰ πελάζοντα διετάραττεν ἔθνη, καὶ πολλῶν εὐπραξίαν εἰς δυσπραγίαν μετέβαλε. ιη΄. Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος ὁ Θεός, ὁ βασιλεὺς τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῶ. Καὶ τὸ αἶδιον αὐτοῦ καὶ τὸ δυνατόν, κατὰ ταυτὸν ἡμᾶς ἐδίδαξεν. "Ὅτι ὡσπερ ἐστὶ τὸ Θαβῶρ ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ ὡς Κάρμηλος ἐν τῇ θαλάσῃ, οὕτως ἦξει." Ἀντὶ τοῦ, Μὴ 81.713 ἀμφιβάλῃς· ὡσπερ γὰρ ἀναμφισβητήτως ὁμολογοῦσι πάντες, καὶ τὸ Θαβῶρ ὄρος εἶναι, καὶ τῇ θαλάσῃ πελάζειν, καὶ τὸν Κάρμηλον· οὕτως ἡ πρόρρησις ἔχει τὸ ἀληθές. ιθ΄. Σκευὴ ἀποικισμοῦ ποιήσον σεαυτῇ, κατ' οἰκοῦσα θυγάτηρ Αἰγύπτου· ἀντὶ τοῦ, εὐτρεπὴς εἰς αἰχμαλωσίαν γενοῦ· λέγει δὲ καὶ τῆς βασιλευσύνης πόλεως τὴν ἐρημίαν· ἡ γὰρ Μέμφις κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐγεγονέει πόλις βασιλική· καὶ τοῦτο ἡμᾶς ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας ἐδίδαξεν. "Ἐξέλιπον γὰρ, φησὶν, οἱ ἄρχοντες Τάνεως, καὶ ὑψώθησαν οἱ ἄρχοντες Μέμφεως. κ΄. Δάμαλις καλὴ κεκαλλωπισμένη Αἴγυπτος. Τὸ ἀδάμαστον αὐτῆς, καὶ ἀπειροζυγον, καὶ τρυφὴ λὸν, διὰ τούτων δεδήλωκεν· καὶ τὴν πολλὴν αὐτῶν ἐλέγχων ἀσθένειαν, διδάσκει, ὡς καὶ λίαν ὀλίγων ἐπελθόντων πολεμίων οὐκ ἠδυνήθησαν ἀντισχεῖν. Τοῦτο γὰρ λέγει· "Ἀπόσπασμα ἀπὸ βορρᾶ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν." κα΄. Καὶ οἱ μισθωτοὶ αὐτῆς ἐν αὐτῇ, ὡς μόσχοι. σιτευτοί. Τῶν ἐπικούρων δεδήλωκε τὴν ἀσθένειαν· ὁ γὰρ σιτευτὸς μόσχος τὴν μὲν γῆν οὐκ ἐργάζεται, ὑπὸ δὲ ἄλλων ἐσθίεται· λέγει δὲ καὶ αὐτῶν τὴν φυγὴν. "Ἀπεστράφησαν γὰρ, φησὶ, καὶ ἔφυγον ὁμοθυμαδόν· οὐκ ἔστησαν." Ἐπάγει καὶ τὴν αἰτίαν· "Ὅτι ἡμέρα ἀπωλείας ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ καιρὸς ἐκδικήσεως αὐτῶν." Ἔδει γὰρ αὐτοὺς δίκας δοῦναι τῆς ἀσεβείας· διδάσκει μὲντοι διὰ τούτων, ὡς μακροθυμῶς χρώμενος ὁ Δεσπότης ὕστερον ἐπάγει τὴν τιμωρίαν. κβ΄. Φωνὴ αὐτῶν ὡς ὄφεις συρίζοντος. Τῶν δυσπραγούντων ἴδιον τὸ στένειν καὶ συρίττειν, καὶ ὑπὸ τῆς ἀθυμίας θερμαινόμενον ἐκφέρειν πνεῦμα. "Ὅτι ἐν ψάμμῳ πορεύονται." Τὸ σαθρὸν αὐτῶν διὰ τούτων δεδήλωκε· καὶ γὰρ ὁ Κύριος τὸν ἀκούοντα τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ μὴ ποιῶντα, παρέβαλεν ἀνδρὶ μωρῷ, ἐπὶ τῆς ψάμμου τὴν οἰκίαν οἰκοδομήσαντι. "Ἐν ἀξίνοις ἤξουσιν ἐπ' αὐτήν, ὡς κόπτοντες ξύλα." Εἶτα προστακτικῶς· κγ΄. Ἐκκόψατε τὸν δρυμὸν αὐτῆς, λέγει Κύριος ὁ Θεός, ὅτι οὐ μὴ ἰλασθῇ ὁ Θεός, ὅτι πληθύνει ὑπὲρ ἀκριδα. Τοῦτέστι, τῶν ἐνοικούντων τὸ πλῆθος, "Καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς ἀριθμὸς." Δρυμῶ αὐτὴν ἀπεικάζει, τοὺς πολεμίους δρυμοτόμοις, κδ΄. Κατησχύνθη θυγάτηρ Αἰγύπτου, παρεδόθη εἰς χεῖρας λαοῦ ἀπὸ βορρᾶ, εἶπε Κύριος τῶν δυνάμεων, ὁ Θεός Ἰσραὴλ. Ταῦτα καὶ τοῖς Ἰουδαίοις εἰς

Αἴγυπτον κατελθοῦσι προεθέσπισεν ὁ προ 81.716 φήτης, ὅτε καὶ τοὺς λίθους κατέκρυψεν ἐν τοῖς προ πυλαίοις τῶν βασιλείων κε'. Ἴδου ἐκδικῶ ἐγὼ τὸν Ἀμμῶνα υἱὸν αὐτῆς. Ἀμμῶνα καλοῦσι τὸν Δία οἱ Αἰγύπτιοι· ἀφ' οὗ καὶ χώρα Ἀμμωνιακὴ προσηγορεύθη· τούτῳ μὲ γιστον κατεσκεύασαν τέμενος. Υἱὸν δὲ αὐτῆς τὸν Ἀμμῶνα ὀνομάζει, ὡς παρ' αὐτῆς θεοποιηθέντα· χειροποίητον γὰρ τὸ ἄγαλμα. Ἀπειλεῖ τοίνυν καὶ τὸν Ἀμμῶν τὸ εἶδωλον παραδώσειν Βαβυλωνίοις, καὶ μέντοι καὶ τοὺς ἄλλους αὐτῶν θεοῦς· τοῦτο γὰρ λέγει· "Καὶ ἐπὶ Φαραῶ, καὶ ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῆς· καὶ ἐπὶ Φαραῶ καὶ ἐπὶ τοὺς πεποιθότας ἐπ' αὐτόν." Πάντων, φησὶ, κατὰ ταυτὸν περιγενήσονται οἱ πολέμιοι, καὶ τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ τῶν εἰδώλων, καὶ τῶν ἐπὶ κούρων· παραδοθεῖσα μέντοι τῷ Βαβυλωνίων βασιλεῖ, τὴν προτέραν ἀνακτήσεται δυναστείαν. κς'. Μετὰ ταῦτα γὰρ, φησὶν, ἡρεμήσει κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμπροσθεν, λέγει Κύριος. Μετὰ ταῦτα καὶ τῷ Ἰσραὴλ τὰ θυμῆρη προλέγει, καὶ τὴν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον προθεσπίζει. Προαγορεύει δὲ καὶ τῶν Βαβυλωνίων τὸν ὄλεθρον. κη'. Καὶ σὺ γὰρ, φησὶ, μὴ φοβοῦ, παῖς μου Ἰα κὼβ, λέγει Κύριος, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμὶ ἐγώ· ὅτι ποιήσω συντέλειαν ἐν παντὶ ἔθνει, εἰς ὃ εἰς ἀξω σε ἐκεῖ. Σὲ δὲ οὐ μὴ ποιήσω ἐκλιπεῖν, καὶ παιδεύσω σε εἰς κρῖμα, καὶ ἀθῶον οὐκ ἀθώσω σε. Ἰατρικὴν σοι παιδείαν ἀνάξω· τοῦτο γὰρ λέγει, "παιδεύσω σε εἰς κρῖμα, καὶ ἀδέκαστον οὐκ ἐάσω." Τοῦτο γὰρ δηλοῖ, "Καὶ ἀθῶον οὐκ ἀθώσω σε."

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΖ'.

Ἐντεῦθεν ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους μεταφέρει τὴν προφητείαν· ἀλλοφύλους δὲ καλεῖ τοὺς τὴν Ἀσκάλωνα, καὶ τὴν Γάζαν, καὶ τὴν Ἄζωτον, καὶ τὴν Γέθ, καὶ τὴν Ἄκκαρον οἰκοῦντας. Λέγει δὲ γεγενῆσθαι τὴν πρόρρησιν πρὸ τοῦ πατάξαι Φαραῶ τὴν Γάζαν, καὶ ἀπεικάζει χειμάρρῳ πλημμυροῦντι τῶν Βαβυλωνίων τὴν στρατιάν· ὑπὸ δὲ τούτου κατακλυζομένας τὰς πόλεις, καὶ διαφθειρομένους τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ ὀλολυγῆ χρωμένους, καὶ οὐδὲ τῶν ὄπλων καὶ τῶν ἀρμάτων τὸν κτύπον φέρειν ἀνεχομένους· διδάσκει δὲ, ὅτι καὶ τῆς φύσεως διὰ τὸ δέος ἐπελάθοντο πατέρες, καὶ τῶν υἱῶν ἡμέλησαν. "Οὐκ ἐπέστρεψαν γὰρ, φησὶ, πατέρες ἐπὶ υἱοὺς αὐτῶν, ἀπὸ ἐκλύσεως χειρῶν αὐτῶν." δ'. Ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐρχομένῃ, τοῦ ἀπολέσαι πάντας ἀλλοφύλους. Προλέγει δὲ καὶ Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις, ὡς εἰς ἐπικουρίαν τούτων ἐληλυθόσι, 81.717 τὸν ὄλεθρον. "Ἀφανιῶ γὰρ, φησὶ, Τύρον, καὶ Σιδῶνα, καὶ τοὺς καταλοίπους τῆς βοήθειας αὐτῶν· ὅτι ἐξολοθρεύσει Κύριος τοὺς ἀλλοφύλους τοὺς καταλοίπους τῶν νήσων, καὶ Καππαδοκίας." Καὶ τοὺς ἄλλους προφήτας ἐρμηνεύσαντες, ἐδείξαμεν ὡς ἅπαι οἰκοὶ Κυπρίων καὶ Καππαδοκῶν ὤκησαν πάλαι τὴν Παλαιστίνην. ε'. "Ἦκει φαλάκρωμα ἐπὶ Γάζαν. Ἄντι τοῦ, τῆς πάλαι περιφανείας ἀφαιρεθήσῃ· δηλοῖ δὲ πολλακίς καὶ τὸ πένθος. Ἀπόκειραι γὰρ, φησὶ, τὴν κεφαλὴν σου, καὶ ἀνάλαβε ἐπὶ χειλέων θρῆνον. "Ἀπερὶ ρίφη Ἀσκάλων, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν Ἐνακίμ." Ἀπόγονοι δὲ ἐκείνου τὴν Ἀσκαλωνίαν ὤκησαν. "Ἔως πότε συστραφήσεσθε; (ς'.) "Ἔως τίνος κόψει ἡ μάχαιρα τοῦ Κυρίου; "Μάχαιραν Κυρίου" τὸν Ναβουχοδονόσορ ἐκάλεσεν· αὐτοῦ γὰρ συγχωροῦντος, ἐκεῖνα εἰργάζετο, καὶ δι' ἀλλήλων οἱ δυσσεβεῖς δίκας τῆς ἀσεβείας ἐτίννουν. "Ἀποκατάστηθι εἰς τὸν κολεόν σου· ἀνάπαυσαι, καὶ ἐπάρθητι." Καὶ δεικνύς τις ὁ ἐνεργεῖν κελεύσας, ἐπήγαγε· ζ'. Καὶ Κύριος ἐνετείλατο αὐτῇ ἐπὶ τὴν Ἀσκάλωνα, καὶ ἐπὶ τὰς παραθαλασσίους, καὶ ἐπὶ τὰς καταλοίπους πορευθῆναι. Τῇ μέντοι προσωποποιεῖα κέχρηται, σαφέστερον διδάσκων, ὡς οὐκ ἀκυβέρνητος ἢ κτίσις, ἀλλ' ὁ ταύτης ποιητῆς τοῖς πᾶσιν ἐφ' ἔστηκε, καὶ ποτὲ μὲν αὐτοῖς χορηγεῖ τῶν ἀγαθῶν τὴν ἀφθονίαν, ποτὲ δὲ συγχωρεῖ συμφοραῖς περιπίπτειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΗ'. Ὁ δὲ προφήτης ἐπὶ τὴν Μωάβ μεταφέρει τὴν πρόρρησιν. α'. Τῇ Μωάβ οὕτως εἶπε Κύριος τῶν δυνάμεων, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Οὐαὶ ἐπὶ Νεβώ, ὅτι ἀπ' ὠλετο· ἕάλω. Τοῦτο εἶδωλον ἦν, καὶ μέμνηται αὐτοῦ Ἡσαΐας ὁ προφήτης· λέγει δὲ οὕτως· "Ἐπεσε Βήλ, συνετρίβη Νεβών·" ἔστι δὲ καὶ πόλις ἐπ' ὠνυμος τοῦ εἰδώλου. Ἐλήφθη Καριαθέμ· κατησχύνθη καὶ ἦτ' τήθη Μασιγάθ. (β'). Οὐκ ἔστιν ἔτι ἰατρία Μωάβ, γαυρίαμα ἐν Ἑσεβών. Πόλεις ἦσαν λαμπραὶ, ἐφ' αἷς μέγα ἐφρόνουν οἱ Μωαβίται. "Ἐλογίσαντο ἐπ' αὐτὴν κακά· Δεῦτε, ἐκκόψωμεν αὐτὴν ἀπὸ ἔθνους, καὶ παῦσιν παύσεται." Εἶτα διδάσκει, ὡς οὐδὲ φεύγοντες τῆς σωτηρίας ἀπολαύσονται. "Ὅπισθὲν σου βαδιεῖται μάχαιρα." Τοῦτο δὲ τοὺς διώκοντας δηλοῖ. 81.720 γ'. Ὅτι φωνὴ κεκραγόντων ἐξ Ὀρωναΐμ. Ἄλλη πόλις αὕτη. Λέγει δὲ καὶ τὴν Ζογορά τὴν λυπηροῦ δέξασθαι ἀγγελίαν, καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ὅλο λυγῆς ἐμπλησθήσεσθαι· παρακελεύεται αὐτοῖς καὶ φυγὴν, καὶ τοῖς ἀγρίοις ὄνοις παραπλησίως ἐν τῇ ἐρήμῳ διάγειν· καὶ διδάσκων μὴ περιβόλοις θαρρῆν, ἀλλ' ἀφθάρτω Ποιητῇ καὶ Δεσπότῃ, ἐπήγαγεν· ζ'. Ἐπειδὴ ἐπεποιθεὶς ἐν τῷ ὀχυρώματί σου, ἤξουσί σοι θλίψεις· καὶ οὐ μόνον σὺ τοῖς πολεμίοις συλληφθήσῃ, ἀλλὰ καὶ Χαμῶς ἐξελεύσεται ἐν ἀποικίᾳ. Εἶδωλον δὲ ἦν τοῦτο τῶν Μωαβιτῶν. Οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ ἄμα. (η'). Καὶ ἤξει ὄλεθρος ἐπὶ πᾶσαν πόλιν. Λέγει δὲ τὸν αὐλῶνα, καὶ τὴν πεδιάδα, τὸ αὐτὸ δέξασθαι πάθος. Προλέγει καὶ τὴν παντελεῖ τῶν πολεμίων ἐρημίαν. θ'. Δότε γὰρ, φησὶ, σημεῖα τῇ Μωάβ. Ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ παντελῶς ἀβάτοις, σημεῖα τινα τιθέντες ἐκ λίθων, οὕτω τὴν πορείαν ποιοῦνται, καὶ εἰς ἐκεῖνα ἀφορῶντες ὀδεύουσιν ἀπλανῶς. "Ὅτι ἀφῆ ἀναφθήσεται." Τουτέστιν, ἐμπρησθήσεται. "Καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς εἰς ἄβρατον ἔσσονται." Παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἐνοικοῦντα ἐν αὐτῇ. Πόθεν ἐνοικος αὐτῇ; Διδάσκει δὲ διὰ τῶν ἐξῆς ὡς ὁ τῶν ὄλων Θεὸς ταῦτα κελεύει γενέσθαι. ι'. Ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀμελῶς, καὶ ἐπικατάρατος ὁ ἐξαίρων μάχαιραν αὐτοῦ ἀφ' αἵματος. Εἰ δὲ τοὺς ἀμελῶς σφάττοντας, ἔνθα κελεύει Θεὸς, ἀραῖς ὁ προφητικὸς ὑποβάλλει λόγος, ποίας ἡμεῖς τίσομεν δίκας τῆς πνευματικῆς ἐργασίας ὀλιγοῦντες; ια'. Ἀνεπαύσατο Μωάβ ἐκ παιδαρίου, καὶ πεπορθῶς ἦν ἐπὶ τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐνέχεεν ἐξ ἀγγείου εἰς ἀγγεῖον. Τουτέστιν, οὐκ ἐνήλλαξεν αὐτοῦ τὴν ἐνοίκησιν, οὐδὲ μετανάστης ἐγένετο. "Καὶ εἰς ἀποικισμὸν οὐκ ὤχητο· διὰ τοῦτο ἔστη γεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, καὶ ἡ ὄσμη αὐτοῦ οὐκ ἐξέλιπεν." Ἐπ' ἐμείνε τῇ τροπῇ, καὶ ἐπειδὴ ἀγγείου ἐμνημόνευσεν, ἀναγκαίως καὶ γεύσεως, καὶ ὄσμης. Διὰ τοῦτο, φησὶ, μεμένηκεν ἐν εὐπραξίᾳ, καὶ δυσκληρίας πείραν οὐκ ἔλαβεν. ὡς αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς ἐνδιατρίψας χωρίοις ιβ'. Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶ Κύριος· καὶ ἀποστελῶ αὐτῷ κλίνοντας, καὶ κλινοῦσιν αὐτὸν, καὶ τὰ σκευὴ αὐτοῦ λεπτονοῦσι, καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ συντρίψουσιν. Παραβολικῶς καὶ ταῦτα καὶ τροπικῶς τέθεικε· καὶ 81.721 γὰρ τὸ κλίνουσιν ὡς περὶ ἀγγείου εἴρηκεν, ἀντὶ τοῦ ἐκκενώσουσι· καὶ οὐκ ἀποχρήσει αὐτοῖς τὰ ἐν τοῖς ἀγγείοις λαβεῖν, ἀλλὰ καὶ ταῦτα συντρίψουσι. Καλεῖ δὲ ἀγγεῖα μὲν τὰς πόλεις, τὰ δὲ ἔνδον τῶν ἀγγείων τὸν πλοῦτον· ἀμφοτέρω δὲ πεποιθήκασιν οἱ πολέμιοι, καὶ ἐπόρθησαν, καὶ ἐνέπρησαν. ιγ'. Καὶ καταισχυνθήσεται Μωάβ ἀπὸ Χαμῶς, ὡς περὶ κατησχύνθη οἶκος Ἰσραὴλ ἀπὸ Βαιθὴλ, ἐλπίδος αὐτῶν. Ἐν τῇ Βαιθὴλ ὁ Ἱεροβοὰμ τὴν δάμαλιν ἔστησεν· διδάσκει τοίνυν ὁ προφητικὸς λόγος, ὅτι καθάπερ ὁ Ἰσραὴλ οὐδεμιᾶς ἐπικουρίας ἐκ τῶν εἰδώλων τετύχηκεν, οὕτως ἡ Μωάβ οὐδὲν ἀπ' ὠνατο τοῦ Χαμῶς. Εἶτα δείκνυσιν αὐτοὺς ἐπὶ τῇ ῥώμῃ μεγαλοῦρημονοῦντας, ὄλεθρον δὲ ὑπομένοντας, ἐπειδὴ τοῦτο προσέταξεν ὁ τῶν ὄλων Θεός. Εἰρηκῶς δὲ τὸν τῆς τιμωρίας ἐληλυθέναι καιρὸν, τοῖς γειτνιώσι παρακελεύεται διεγεῖραι αὐτὸν εἰς ἀνδρείαν, καὶ εἰς τὴν προτέραν διαναστῆσαι ῥώμην· παρ' ἐγγυᾶ δὲ αὐτοὺς εἰπεῖν· ιζ'. Πῶς συνετρίβη βακτηρία εὐκλεῆς, ῥάβδος μεγαλώματος; Δηλοῖ δὲ ταῦτα καὶ τὴν ἰσχύν σου,

καὶ τὸ ὑπὲρ τὴν ἰσχύν σου φρόνημα· ἀπαριθμεῖται δὲ καὶ τὰς πόλεις, αἱ πάλαι ἦσαν λαμπραὶ καὶ ἐπὶ σημοὶ, καὶ διδάσκει τὴν τῆς εὐπραξίας μεταβολήν· δείκνυσι δὲ καὶ τὴν αἰτίαν. κζ'. Μεθύσατε γὰρ αὐτὸν, φησὶν, ὅτι ἐπὶ τὸν Κύριον ἐμεγαλύνθη. Μαθόντες γὰρ Μωαβῖται τὰ Ἰουδαίοις συμβάντα ἐπετώθαζον ἀσθένειαν κατηγοροῦντες τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ. Τοῦτο γὰρ διδάσκει καὶ τὰ ἐξῆς. "Ἐπικρούσει Μωάβ ἐν χειρὶ αὐτοῦ." Ἄντὶ τοῦ, χορεύων καὶ ἐπιχαίρων. "Καὶ ἔσται εἰς γέλωτα καὶ αὐτός." Εἶτα σαφέστερον· κζ'. Καὶ μὴν εἰς γελοιασμόν σοι ἦν Ἰσραήλ· καὶ ἐν κλοπαῖς σου εὐρέθη, ὅτι ἐπολέμεις αὐτόν; Τί σε, φησὶν, ἡδίκηκότα κατεπολέμεις; Τοιχωρυχοῦντας εὖρες, ἢ λωποδυτοῦντας; "Ἐν αὐτῷ μεταναστεύσεις." Τουτέστι διὰ τὴν εἰς αὐτὸν ἀδικίαν· λέγει δὲ αὐτῶν καὶ τὴν φυγὴν. κη'. Κατέλιπον τὰς πόλεις, καὶ ὤκησαν πέτρας οἱ κατοικοῦντες Μωάβ, ἐγένοντο ὡς περιστεραὶ νοσοῦσαι ἐν πέτραις, στόματι βοθύνου. Τὰ γὰρ ἐν ταῖς ἀκρωρείαις κατέλαβον σπήλαια, τῶν πολεμίων οὐκ ἐνεγκόντες τὴν προσβολήν. Καλεῖ δὲ αὐτὸν καὶ ὑβριστήν, καὶ ἀλαζόνα, καὶ ὑπερήφανον. "Καὶ τούτων, φησὶν, αὐτόπτης ἐγενόμην ἐγώ." Καὶ διδάσκων, ὡς ἤλεγξε τῶν ἔργων ἢ πεῖρα τῶν λόγων τὸν ὄγκον, ἐπήγαγεν. λ'. Οὐχὶ κατὰ τὸ ἰκανὸν αὐτοῦ οὕτως βρα 81.724 χίονες αὐτοῦ; οὐχ οὕτως ἐποίησε. Πρὸ τοῦ πολέμου γὰρ ἀλαζονευόμενος, καὶ ἀπειλῶν ἀριστεύειν, ἰδὼν τοὺς πολεμίους ἀπέδρα. Τὸ δὲ, "κειράδας αὐχμοῦ," ὁ Σύρος οὕτως ἠρμήνευσε· "Κεφαλαὶ αὐτῶν κεκαρμέναι, καὶ οἱ πώγωνες αὐτῶν ἐξυρημέ νοι." Αἰχμαλώτων δὲ τοῦτο τὸ σχῆμα· δηλοῖ δὲ καὶ ὁ προφητικὸς λόγος ἐπὶ Μωάβ· λα'. Ὁλολύζετε ἐπ' ἄνδρας τείχους, κειράδας αὐχμοῦ. Τουτέστι, τοὺς πάλαι μὲν τείχεσι κε χρημένους καὶ περιβόλοις, νῦν δὲ ἀποκειραμένους τὴν προτέραν εὐημερίαν, καὶ αὐχμὸν περικειμένους. λβ'. Ὡς κλαυθμὸν Ἰαζήρ ἀποκλαύσομαί σοι. Ἱστορίας τινὸς ἀνέμνησε, δεδήλωκε δὲ τὴν τοῦ θρήνου ὑπερβολήν. "Ἄμπελος Σεβαμὰ, κλήματά σου διήλθε θάλασσαν." Εὐοῖνος ἦν αὐτὴ καὶ πολύοινος. Ἀπεικάζει τοίνυν θαλάττη τῆς ἀμπέλου τὸ πλῆθος. Λέγει δὲ ταύτης διαχθῆναι τὴν γῆν, καὶ διαφθαρήναι τὴν ἄμπελον. λγ'. Οἶνος ἦν, φησὶν, ἐν ληνοῖς σου· πρῶτ' οὐκ ἐπάτησαν, οὐδὲ δειλῆς οὐκ ἐποίησαν. Τοῦτο ὁ Σύρος οὕτως ἠρμήνευσε· "Οὐκέτι δὲ ληνοβατοῦντες λέγοντες, Ἰὰ, ἰά." Καὶ διαφόρως τὰ αὐτὰ εἰρηκῶς, ἠρμήνευσε τὸ "κειράδας αὐχμοῦ." λζ', λη'. Πᾶσαν κεφαλὴν ἐν παντὶ τόπῳ ξυρῆ σονται, καὶ πᾶς πώγων ξυρηθήσεται· καὶ πᾶσαι αἱ χεῖρες κόψονται, καὶ ἐπὶ πάσης ὀσφύος σάκκος. Καὶ ἐπὶ πάντων τῶν δωματίων Μωάβ, καὶ ἐν ταῖς πλατεῖαις αὐτῆς κοπετός. Διὰ πάντων δὲ τούτων τὸ μέγεθος διδάσκει τῆς συμφορᾶς. "Ὅτι συνέτριψα τὸν Μωάβ, ὡς ἀγγεῖον, οὗ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ χρεία, φησὶν ὁ Κύριος." Ἐδειξεν αὐτοῦ τὸ παντελῶς ἄχρηστον· δείκνυσι δὲ σαφῶς καὶ τὴν τοῦ Ναβουχοδονόσορ ὀξύτητα. μ'. Τάδε λέγει Κύριος· Ἴδου ὡς ἀετὸς ὄρμησει, καὶ ἐκπετάσει τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐπὶ Μωάβ. Καὶ ὁ θεσπέσιος Ἐζεκιήλ ἀετῶ τὸν Ναβουχοδονόσορ ἀπεικάζει· βασιλικὸν γὰρ τὸ ζῶον, καὶ τῶν πτηνῶν ἀπάντων ὀξύτατόν τε καὶ δυνατώτατον. Προλέγει καὶ τοῦ Μωάβ τὴν δειλίαν, καὶ ἀπεικάζει αὐτοῦ τὴν καρδίαν γυναικὸς ὠδινούσης καρδίαν· διδάσκει δὲ αὐτοῦ καὶ τὴν ἀσέβειαν. 81.725 μβ'. Ἀπολεῖται Μωάβ ἀπὸ ὄχλου, ὅτι ἐπὶ τὸν Κύριον ἐμεγαλύνθη. Προλέγει καὶ τὰ ἐπάλληλα κακά. μγ', μδ'. Φόβος καὶ βόθυνος, καὶ παγὶς ἐπὶ σὲ τὸν καθημένον ἐν Μωάβ, φησὶ Κύριος. Ὁ φεύγων ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου ἐμπεσεῖται εἰς τὸν βόθυνον, καὶ ὁ ἀναβαίνων ἐκ τοῦ βοθύνου συλληφθήσεται ἐν τῇ παγίδι. Δηλοῖ δὲ διὰ τούτων, ὡς καὶ οἱ φυγῆ χρησάμενοι ἠλώθησαν, καὶ οἷς οὐκ ἠθέλον περιέπεσον. "Ὅτι ἐπάξω ταῦτα ἐπὶ Μωάβ, ὡς ἐν ἐνιαυτῷ, ᾧ ἐπισκέψομαι αὐτήν, φησὶ Κύριος." Ἐνιαυτὸν τὸν καιρὸν καλεῖ· ὅταν, φησὶ, δοκιμάσω τιμωρήσασθαι αὐτούς, τούτοις αὐτοὺς περιβαλῶ τοῖς κακοῖς. Προθεσπίζει δὲ αὐτῶν καὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. με'. "Ὅτι πῦρ

ἐξήλθεν ἐξ Ἑσεβῶν, φλόξ ἐκ πόλεως Σεῶν, καὶ κατέφαγεν ἀρχηγούς Μωάβ. Προλέγει δὲ αὐτοῖς καὶ θυμὴν τινά. μζ'. Καὶ ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν Μωάβ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, φησὶ Κύριος. Ἔδειξε καὶ διὰ τῆς τιμωρίας, καὶ διὰ τῆς φιλανθρωπίας, ὡς αὐτός ἐστι Κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν, καὶ ὅτι οὐχὶ Ἰουδαίων μόνον ἐστὶ Θεὸς, ἀλλὰ πάντων ἀνθρώπων. "Ἔως ἐνταῦθα τὸ κρίμα Μωάβ." Τουτέστιν, ἢ κατ' αὐτοῦ ἐξ ενεχθεῖσα ψῆφος. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΘ'. Μεταβαίνει δὲ λοιπὸν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἀμμὼν τῆς προφητείας ὁ λόγος, καὶ φησὶ πρὸς αὐτοὺς τῶν ὄλων ὁ Κύριος· α'. Μὴ υἱοὶ οὐκ εἰσὶν ἐν Ἰσραὴλ, ἢ παραληψόμενος οὐκ ἔστιν αὐτοῖς; Διατί παρέλαβε Μελχώμ τὴν Γαλαὰδ, καὶ ὁ λαὸς αὐτῶν ἐν πόλεσιν αὐτῆς οἰκεῖ; Τὴν Γαλααδίτιν αἱ δέκα κατεῖχον φυλαί. Τούτων τοίνυν αἰχμαλώτων γεγεννημένων, ταύτην κατέσχον οἱ Ἀμμωνῖται. Πρὸς τοῦτους φησὶν ὁ Θεός· Τοῦ λαοῦ κατεφρονήσατε, ἢ ἐμοῦ; "Παραληψόμενον" γὰρ ἀντὶ τοῦ "τὸν ληψόμενον" καὶ ἐπικουρήσοντα, ἑαυτὸν κέκληκε. Μελχώμ δὲ εἶδωλον ἦν τῶν υἱῶν Ἀμμὼν. Ἐκεῖνο, φησὶ, τὸ μὴ ὄν, ἐμοῦ τοῦ αἰεὶ ὄντος περιγενέσθαι νομίζετε; β'. Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶ Κύριος 81.728 ριος, καὶ ἀκουτιῶ ἐπὶ Ῥαββάθ υἱῶν Ἀμμὼν θόρυβον πολέμων. Ῥαββάθ πόλις ἦν τῆς Ἀραβίας· τὸ δὲ, "ἀκουτιῶ" ἀκουσθῆναι ποιήσω. "Καὶ ἔσται εἰς ἄβατον καὶ ἀπώλειαν· καὶ οἱ βωμοὶ αὐτῆς ἐν πυρὶ κατακαυθήσονται, καὶ παραλήψεται Ἰσραὴλ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, φησὶ Κύριος." Καὶ ἐπιμένει τὰ συμβησόμενα τοῖς Ἀμμωνίταις προλέγων. γ'. Ὀλόλυξον, Ἑσεβῶν, ὅτι ὤλετο ἡ ἰσχύς σου· κεκράξατε, θυγατέρες Ῥαββάθ· περιζῶ σασθε σάκκους, καὶ κόπτεσθε, καὶ ἀναδρά μετε διὰ τῶν τειχῶν, ὅτι Μελχώμ εἰς ἀποικίαν βαδιεῖται, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ ἅμα. Ἔδειξε καὶ τὴν τῶν εἰδῶλων ἀσθένειαν· αἰχμάλωτα γὰρ καὶ αὐτὰ μετὰ τῶν προσκυνοῦντων ἀπῆλθον. δ'. Τί ἀγαλλιᾶσθε ἐν τοῖς πεδίοις Ἐνακίμ; διέβρευσσε τὰ πεδία σου, θυγατερ τῆς ἀτιμίας. Ἀναίδειαν αὐτῆς κατηγορεῖ, καὶ τὸ ἐπὶ τῷ πλούτῳ θράσος. Τοῦτο γὰρ καὶ τὰ ἐξῆς διδάσκει. "Ἡ πεποιθυῖα ἐπὶ τοῖς θησαυροῖς αὐτῆς, ἢ λέγουσα, Τίς ἐπελεύσεται ἐπ' ἐμέ;" Καὶ ἐπειδὴ τοῖς ὀρωμένοις προσεῖχε, καὶ τὸν ἀόρατον ἠγγόει Θεὸν, διδάσκει τίς ὁ κολάζων. ε'. Ἰδοὺ ἐγὼ φέρω ἐπὶ σὲ φόβον, εἶπε Κύριος τῶν δυνάμεων, ἀπὸ πάσης τῆς περιοῖκου σου. Πανταχόθεν, φησὶ, δραμοῦνται οἱ μηνύοντές σοι τῶν πολεμίων τὴν στρατιάν. "Καὶ διασπαρήσεσθε ἕκα στος εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ συνάγων μετανάστην. Οὐ γὰρ κατὰ ταῦτόν φεύξετε, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ δέους ὑπερβολὴν σκεδασθήσεσθε· προλέγει δὲ καὶ τούτοις ἐπάνοδον, ἵνα μὴ μέγα φρονῶσιν Ἰουδαῖοι, ἄτε μόνοι τῆς ἐπανόδου τετυχηκότες. Προλέγει δὲ καὶ τῇ Ἰδουμαίᾳ τὰ σκυθρωπά· καὶ ἐπειδὴ ἠϋχουν ἐπὶ σοφίᾳ, ταύτης αὐτοὺς ἔστε ρησθαί φησιν. "Οὐκ ἔστι σοφία ἐν Θαιμάν, ἀπὸ λετοβουλή ἐκ συνετῶν." Πόλις ἦν αὕτη, καὶ ταύτης ἐβασίλευσεν Ἐλιφάζ· Ἐλιφάζ γὰρ ὁ Θαιμανῶν βασιλεύς. η'. Ἡπατήθη ὁ τόπος αὐτοῦ· βαθύνετε ἑαυτοὺς εἰς κάθισιν, οἱ κατοικοῦντες ἐν Δαι δάν, ὅτι δύσκολα ἐποίησεν· ἤγαγον ἐπ' αὐτὸν 81.729 τὸν ἐν χρόνῳ ᾧ ἐπεσκεψάμην αὐτόν. Καὶ ἡ Δαι δάν ἑτέρα πόλις· παρακελεύεται δὲ αὐτοῖς ὑπὸ γῆν κρυβῆναι· τοῦτο γὰρ ἐστὶ, "βαθύνετε εἰς κάθισιν." Καὶ διδάσκει, ὡς αὐτὸς αὐτοῖς ἐπάγει τὴν τιμωρίαν· εἰ καὶ ἐν τῷ προλαβόντι χρόνῳ, φησὶν, ἐχρησάμην μακροθυμία. θ'. Ὅτι τρυγηταὶ ἦλθόν σοι, καὶ οὐ καταλείψουσίν σοι κατάλειμμα. Τρυγητὰς τοὺς πολεμίους καλεῖ, οὐς λέγει πάντα ληΐζεσθαι καὶ πορθεῖν· διδάσκει δὲ καὶ τὸν τῆς ἐφόδου καιρόν. "Ὡσεὶ κλέπτει ἐν νυκτὶ ἐπιθήσουσι χεῖρα αὐτῶν." ι'. Ὅτι ἐγὼ κατέσुरα τὸν Ἡσαῦ, ἀνεκάλυψα κρυπτὰ αὐτῶν· κρυβῆναι οὐ μὴ δύνωνται. Μέγιστα ὄρη καὶ ὑψηλὰ τῆ Ἰδουμαίας παράκεινται· σπήλαια τοίνυν ἐν τούτοις ὀρύττοντες, εἰς ἐκεῖνα κατέφυγον δυσμενῶν ἐπιόντων· ἀλλὰ τῆς ἐλπίδος ἡμάρτον, κάκειθεν αὐτοὺς παραδεδωκότος τοῦ

τῶν ὄλων Θεοῦ· "Ὤλετο σπέρμα αὐτοῦ διὰ χειρὸς ἀδελφοῦ καὶ γείτονος αὐτοῦ." Οὐκ ἠδέσθη, φησὶ, οὔτε τὴν φύσιν οὔτε τὴν γειτνίασιν. Ἀδελφοὶ γὰρ ἦσαν Ἰακώβ καὶ Ἡσαῦ, καὶ μέντοι καὶ ὄμοροι· οὐδεὶς γὰρ ἕτερος αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων διέστησεν. ια'. Οὐκ ἔστιν ὁ ἐλεῶν ὑπολείπεσθαι ὀρφανούς σου, ἵνα σωθῶσι, καὶ ἐγὼ αὐτοὺς διασώσω. Πάντες, φησὶ, διὰ τὴν πολλὴν σου πονηρίαν ἀπεχθῶς πρὸς σέ διάκεινται· κἀγὼ ὁ δίκαιος κριτὴς ἐπίκουρός σου γένωμαι; "Καὶ αἱ χῆραὶ σου ἐπ' ἐμοὶ πεποιθέτωσαν." Καὶ τοῦτο κατ' εἰρωνείαν τέθεικεν, ὡς δηλοῖ τὰ ἐξῆς. ιβ'. Ὅτι τάδε λέγει Κύριος· Ἴδου οἷς οὐκ ἦν νόμος πιεῖν τὸ ποτήριον, πίνοντες ἔπιον, καὶ σὺ ἀθωωμένη οὐ μὴ ἀθωωθῆς. Τοὺς ἀσεβεῖα καὶ πονηρία συζῶντας κολάζειν μοι νόμος· ἀπ' ἤχθησαν δὲ εἰς Βαβυλώνα καὶ προφητὰ καὶ ἱερεῖς, Δανιήλ, Ἐζεκιήλ, καὶ ἄνδρες εὐσεβεῖς, Ἀνανίας, Ἀζαρίας, Μισαήλ, καὶ ἄλλοι ὡς εἰκὸς πλεῖστοι, ὧν ἡ ἱστορία μέμνηται. Ἐκεῖνοι τοίνυν, φησὶν, οὐχ ὑπέκειντο διὰ τὴν ἀρετὴν τῇ τιμωρίᾳ, γεγένηται δὲ δορυάλωτοι· καὶ σὺ διαφυγεῖν προσδοκᾷς; Ἄλλ' οὐ τεύξῃ τῆς ἐλπίδος, "Ὅτι πίνουσα πῆν." ιγ'. Ὅτι κατ' ἐμαυτοῦ ὥμοσα, λέγει Κύριος, ὅτι εἰς ἀφανισμόν, καὶ ὄνειδισμόν, καὶ εἰς ἄβατον, καὶ εἰς ἐπικατάρσιν ἔσῃ. Βοσῶρ ἐν μέσῳ μέρους αὐτῆς, καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῆς ἔσονται ἔρημοι ἕως τοῦ αἰῶνος. Βοσῶρ οὐ ταύτην λέγει τὴν Βόστραν, ἀλλ' ἑτέραν ἐπὶ τῇ Ἰδουμαίᾳ διακειμένην. 81.732 ιδ'. Ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ Κυρίου, καὶ ἀγγέλους εἰς ἔθνη ἀπέστειλε· συνάχθητε, καὶ παραγένεσθε ἐπ' αὐτήν, καὶ ἀνάστητε εἰς πόλεμον ἐπ' αὐτήν. Τὸ δὲ, "ἀγγέλους εἰς τὰ ἔθνη ἀπέστειλεν," ἀντὶ τοῦ "ἐκέλευσε" τέθεικεν· εἰκὸς δὲ καὶ τῷ θεῷ προστάγματι διακονοῦντας ἀγγέλους διεγείρειν τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὁ θεῖος λέγει Δαβίδ· "Ἐξαπέστειλεν εἰς αὐτοὺς ὄργην θυμοῦ αὐτοῦ· θυμὸν, καὶ ὄργην, καὶ θλίψιν, ἀποστολὴν δι' ἀγγέλων πονηρῶν." Πονηροὺς δὲ καλεῖ, οὐχ ὡς φύσει τοιοῦτους, ἀλλ' ὡς τιμωρίας χάριν ἐκπεμπομένους. Κακὰ γὰρ καλεῖν εἰώθαμεν καὶ τὰς ἐπαγομένας συμφοράς. Οὕτως ἄγγελος τὰ τῶν Αἰγυπτίων ἀνείλε πρωτότοκα· οὕτως ἕτεροι κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ ἀπεστάλησαν, ἠνίκα τὸν λαὸν ἀπηρίθμησεν ὁ Δαβίδ. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔστιν εὐρεῖν παρὰ τῇ θεῖᾳ Γραφῇ ιε'. Ἴδου μικρὸν δέδωκά σε ἐν ἔθνεσιν· εὐκα ταφρόνητον ἐν ἀνθρώποις. Ἄσημοι γὰρ εἰσιν Ἰδουμαῖοι· καὶ παντελῶς ἠγνοήθησαν, εἰ μὴ δήλους αὐτοὺς πεποίηκεν ἡ θεία Γραφή· καὶ δήλους αὐτοὺς οὐ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς σπουδαίοις ποιεῖ. ις'. Ἡ παιγνία σου ἐνεχείρησέ σοι ταῦτα, καὶ ἡ ἀτιμία τῆς καρδίας σου. Εἰδωλολατρείαν, καὶ τρυφήν, καὶ ἀκολασίαν διὰ τούτων κατηγορεῖ. "Κατέλυσε ἐν τρυμαλιαῖς πετρῶν." Καὶ ἤδη προειρήκαμεν, ὁποῖας εἶχον καταφυγὰς. "Συνέλαβεν ἰσχὴν βουνοῦ ὑψηλοῦ." Τὰς ἀκρωρεῖας λέγει· μέγισται δὲ αὐταί, καὶ ὑψηλαί. "Ὅτι ἐὰν ὑψώσης, ὡς ἀετὸς, νοσιᾶν σου· ἐκεῖθεν καθελῶ σε, λέγει Κύριος." ιζ'. Καὶ ἔσται ἡ Ἰδουμαία εἰς ἄβατον. Λέγει δὲ, ὅτι καὶ οἱ διόντες δι' αὐτῆς θαυμάσουσι, καὶ τῷ συρίγματι δηλώσουσι τὴν τῆς ἐρημίας ὑπερβολήν· καὶ ὅτι Σοδόμοις καὶ Γομόροις, καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν αἱ τοῦ πάθους ἐκοινώνησαν ταύταις, ἔρημοι παραπλησίως αἱ προῤῥηθεῖσαι γενήσονται πόλεις. Καὶ ἀψευδὴς ὁ λόγος· καὶ γὰρ ὁ Δαβὶδ, καὶ ἡ Θαιμάν, καὶ ἡ Βοσῶρ ἔρημοὶ εἰσι παντελῶς. Λέγει δὲ καὶ τὸν Βαβυλώνιον λέοντι παραπλησίως κατ' αὐτῆς ὀρμήσειν, καὶ διὰ τοῦ Ἰορδάνου τὴν πορείαν ποιῆσθαι· καὶ κελεύει τοὺς λογάδας κατ' αὐτῆς ὀπίσασθαι, καὶ ἐπάγει· ιθ'. Ὅτι τίς ὡσπερ ἐγώ; καὶ τίς ἀντιστήσεται μοι; τίς οὗτος ὁ ποιμὴν, ὃς στήσεται κατὰ πρόσωπόν μου; Οὔτε γὰρ οἱ βασιλεῖς, οὔτε τὰ τούτων εἰδῶλα, ἐμοῦ κελεύοντος, ἀντιστῆναι δυνησονται. κ'. Διὰ τοῦτο ἀκούσατε τὴν βουλήν Κυρίου, ἣν ἐβουλεύσατο ἐπὶ τὴν Ἰδουμαίαν, καὶ λογισμὸν αὐτοῦ, ὃν ἐλογίσατο ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Θαι 81.733 μάν. Εἶτα λέγει εὐαρίθμητα μὲν αὐτῶν ἔσθαι τὰ πρόβατα, ἄβατον δὲ τὴν χώραν· καὶ τοῦ θρήνου τὸν ἦχον τὴν Ἐρυθρὰν καταλήψασθαι θάλασσαν,

ἀετῷ δὲ παραπλησίως τὸν Βαβυλώνιον ἐπιστήσεσθαι, καὶ τῶν ὄχυρωμάτων κρατήσιν· τοὺς δὲ Ἴδουμαίους δεῖ λία καὶ ὀδύνη περιπεσεῖσθαι, ὡς γυναικί τικτούση τὴν καρδίαν αὐτῶν παραβάλλεσθαι. Ἐνταῦθα περὰ νας τῆς Ἴδουμαίας τὴν πρόρρησιν, ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν μεταφέρει τὸν λόγον, καὶ φησιν· κγ'. Κατησχύνθη Ἡμὰθ καὶ Ἀρφάθ, ὅτι ἀκοὴν πονηρὰν ἤκουσαν. Ἡμὰθ, ὡς καὶ ἤδη προειρήκα μιν, τὴν Ἑμεσαν λέγει· ἔστι δὲ καὶ ἄλλη Ἡμὰθ, ἡ νῦν Ἐπιφάνεια. Ἀρφάθ δὲ τινὲς φασὶ τὰς νῦν Ῥεφανέας καλουμένας. "Ἐξέστησαν ἐν θαλάσῃ, ἐθυμώθησαν, ἀναπαύσασθαι οὐ μὴ δύνανται." Θάλασσαν ἐκάλεσε τὸ πλῆθος τῆς στρατιᾶς· ἔδειξε δὲ καὶ τὴν πρώτην τῶν Δαμασκηνῶν ὁρμὴν· περὶ γὰρ αὐτῶν ἔφη, "Ἐθυμώθησαν" ἔλεγχει δὲ τὴν μετὰ ταῦτα δειλίαν. κδ'. Ἐξελύθη Δαμασκὸς, ἀπεστράφη εἰς φυγὴν, καὶ ἐξερρίφη· τρόμος ἐπελάβετο αὐτῆς, καὶ ὠδίνες κατέσχον αὐτὴν ὡς τικτούσης. Διδάσκει δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς, κε'. Πῶς οὐχὶ ἐγκατέλιπε πόλεις ἡμᾶς, ἐμὴν κώμην ἡγάπησεν; Ἑμᾶς, φησὶ, πόλεις καὶ κώμας λαβεῖν ἐπεχείρησε· πόλεις δὲ αὐτοῦ καὶ κώμας, τὰς τοῦ Ἰσραὴλ ὀνομάζει· αἰεὶ δὲ πρὸς ταύτας Δαμασκηνοὶ ἐναντίως διέκειντο. κς', κζ'. Διὰ τοῦτο πεσοῦνται οἱ νεανίσκοι σου ἐν ταῖς πλατείαις σου, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμιστὰι ἐκπεσοῦνται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, φησὶ Κύριος τῶν δυνάμεων. Καὶ καύσω πῦρ ἐν τείχει Δαμασκοῦ, καὶ καταφάγεται ἄμφοδα υἱοῦ Ἄδερ. "Υἱὸς Ἄδερ" ἐστὶν ὄνομα. Βαραδάδ γὰρ ἐκαλεῖτο τῇ Σύρων φωνῇ· βασιλεὺς δὲ ἦν οὗτος τῆς Δαμασκοῦ, καὶ ὡς ἡ προφητεία δηλοῖ, λαμ προῖς αὐτὴν οἰκοδομήμασι διεκόσμησεν· οἷς τὸν ἐμ πρησμὸν ἀπειλεῖ. Προλέγει δὲ ὁ προφήτης καὶ τοῖς Ἰσραηλίταις, τοῖς νῦν καλουμένοις Σαρακηνοῖς, τὰς ἐπενεχθείσας συμφορὰς. κη'. Τῇ Κηδάρ, τῇ βασιλίσῃ τῆς αὐλῆς, ἦν ἐπάταξε Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος, οὕτως εἶπε Κύριος. Κηδάρ εἰς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ τοῦτο διδάσκει τῆς Κτίσεως τὸ βιβλίον· κατ' 81.736 ἐκείνον δὲ τὸν καιρὸν, ὡς εἰκὸς, αὕτη τῶν ἄλλων ἐκράτει φυλῶν· ὅθεν αὐτὴν καὶ βασιλίσσαν ὄνομάζει. Αὐλὴν δὲ καλεῖ ἅπασαν τὴν τῶν Σαρακηνῶν στάσιν· ἐπειδὴ νομάδες εἰσὶν, ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες. Παρακελεύεται δὲ στρατεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ληΐσασθαι τὰ πρόβατα, καὶ τὰς καμήλους, ἐκ πορθῆσαι δὲ καὶ τὰς σκηνάς· καὶ ὁ Κεδὲμ δὲ υἱὸς ὑπῆρχε τοῦ Ἰσραὴλ· παρακελεύεται δὲ καὶ τούτοις ὑπὸ γῆν λαθεῖν· τοῦτο γὰρ λέγει. λ'. Βαθύνετε εἰς κάθισιν. Ὡστε φυγεῖν τῶν πολεμίων τὴν προσβολήν. λα'. Ἀνάστηθι, ἀνάβηθι ἐπὶ ἔθνος εὐσταθοῦν, καθήμενον εἰς ἀναψυχὴν, φησὶ Κύριος. Οἷς οὐκ εἰσὶ θύραι, οὐδὲ μοχλοί· αὐτοὶ μόνον καταλύουσιν. Ῥαδία σοι, φησὶν, ἡ νίκη· οὐ δεῖ σοι πολιορκίας, οὐδὲ προσεδρείας, οὐδὲ χρόνου μακροῦ· εὐάλωτοί εἰσι, καὶ εὐχείρωτοι. Δείκνυσι δὲ καὶ ὡς αὐτὸς ἐπάγει τὴν τιμωρίαν. "Καὶ λικμήσω αὐτοὺς παντὶ πνεύματι κεκαρμένους τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ ἐκ παντὸς πέρατος αὐτῶν οἶσω τὴν τροπὴν αὐτῶν." Τουτέστιν, εἰς ἕκαστον κλίμα τραπήσονται εἰς φυγὴν. Καὶ οἱ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἰδρυμένοι, καὶ οἱ πρὸς ἐσπέραν ἐσκηνωμένοι. λγ'. Καὶ ἔσται ἡ αὐλὴ διατριβὴ στρουθῶν, καὶ ἄβατος ἕως αἰῶνος. Οὐ μὴ καθίσει ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ οὐ μὴ κατοικήσει υἱὸς γηγενοῦς. Καὶ μαρτυρεῖ τοῖς λόγοις τὰ πράγματα· καταλιπόντες γὰρ τὴν πανέρημον, τοῖς οἰκουμένοις φρουρίοις πελάζουσι. Προθεσπίζει δὲ καὶ τὰ τῇ Αἰλὰμ συμβεβηκότα· δηλοῖ δὲ καὶ τῆς προφητείας τὸν χρόνον. Εὐθὺς γὰρ βασιλεύσαντος Σεδεκίου ταύτην ἔφη γενέσθαι. λε'. Τάδε λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων· Ἴδου ἐγὼ συντρίβω τόξον Αἰλὰμ, ἀρχὴν δυναστείας αὐτῶν. Αἰλὰμ πόλις ἐστὶν ἐν τῷ στομίῳ τῆς Ἐρυθρᾶς κειμένη θαλάττης. Ἐμπόριον δὲ ἦν τοῦτο πάλαι λαμπρὸν, καὶ νῦν οἱ πρὸς Ἰνδοὺς ἀποπλέοντες ἐκεῖθεν ἀνάγονται. λς'. Καὶ ἐπάξω ἐπὶ Αἰλὰμ τέσσαρας ἀνέμους ἐκ τῶν τεσσάρων ἄκρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ἔθνος ὃ οὐχ ἤξει ἐκεῖ. Τῆς Αἰγύπτου κρατήσας ὁ Βαβυλώνιος, ὥρμησεν ἐπανιών κατ' αὐτῆς, ἔχων μὲν τὴν προτέραν

στρατιάν ἀπὸ τῶν βορειο τέρων καὶ ἑώων συνειλεγμένην μερῶν· συνῆν δὲ αὐτῶ καὶ νησιωτῶν πλῆθος, ὃ τὴν ἐσπέραν ὥκει· καὶ προσέλαβε δὲ ἐπ' αὐτὸν, καὶ Αἰγυπτίους, καὶ Λίβυας, καὶ Αἰθίοπας, οἳ τὸ νοτιώτερον οἰκεῖν ἔλαχον τμήμα. Ταῦτα ὁ προφητικὸς προεθέσπισε λόγος. 81.737 λζ'. Καὶ ποτήσω αὐτοὺς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν· καὶ ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου, φησὶ Κύριος, καὶ ἐπαποστελῶ ὀπίσω αὐτῶν τὴν μάχαιράν μου, ἕως οὗ ἀναλώσῃ αὐτούς. Πάλιν μάχαιραν αὐτοῦ τοὺς Βαβυλωνίους ἐκάλεσε· δι' αὐτῶν γὰρ καὶ τούτους εἰσεπράξατο δίκας. λη'. Καὶ θήσω τὸν θρόνον μου ἐν Αἰλάμ, καὶ ἀπολῶ ἐκεῖθεν βασιλέα καὶ μεγιστᾶνας, φησὶ Κύριος. Τὸ, "θήσω τὸν θρόνον μου," ἀντὶ τοῦ, ἐκεῖ δικάσω, καὶ τὴν ψῆφον ἐξοίσω, οἷόν τισι δημίσις κε χρημένος τοῖς πολεμίσις. Ἔχει δὲ καὶ νῦν ἐκεῖ τὸν θρόνον, εἰς εὐσέβειαν καὶ ταύτης μεταβληθείσης τῆς πόλεως· ὥστε καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἀληθῆς ἢ πρόρρησις. λθ'. Καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν, ἐπι στρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν Αἰλάμ, λέγει Κύριος. Ἐγὼμαι καὶ διὰ ταύτην, καὶ διὰ τὰς ἄλλας, αἷς τὴν ἀνάκλησιν ἐπηγγείλατο, μὴ μόνης τῆς αἰσθητῆς αἰχμαλωσίας ὑπισχνεῖσθαι τὴν ἐλευθερίαν τὸν ἀγαθὸν Δεσπότην, ἀλλὰ καὶ τῆς νοητῆς· πλείονα γὰρ ποιεῖται τῶν ψυχῶν ἐπιμέλειαν· διὰ γὰρ τοι τοῦτο καὶ τοῖς σώμασι τὰς παιδείας προσφέρει. Προλέγει τοίνυν τὴν τοῦ διαβόλου κατάλυσιν, καὶ ἀσεβείας τὴν παῦλαν, καὶ τὴν τῶν αἰχμαλώτων ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας γεγεννημένων ἀνθρώπων ἐλευθερίαν. Ἦς τε τυχερότερος τὸν ταύτης χορηγὸν ἀνυμνήσωμεν, καὶ τὴν ἐλευθέραν ζωὴν ἀγαπήσωμεν, καὶ τὴν προτέραν βδελυξώμεθα δουλείαν· ἵνα καὶ σὺν παρρησίᾳ τῷ Δεσποτικῷ βήματι παραστῶμεν, χάριτι καὶ φιλ ἀνθρωπία τοῦ δικαίου κριτοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ, σὺν τῷ παναγίῳ Πνεύματι, δόξα πρέπει καὶ μεγαλοπρέπεια, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ Ι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ν΄.

Τὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι συμβησόμενα προθεσπίσας, τῆς Βαβυλῶνος λοιπὸν προλέγει τὸν ὄλεθρον. β'. Ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἀκούστων ποιήσατε, καὶ ἐπάρατε σημεῖον· ἀκού 81.740 τίσατε, καὶ μὴ κρύψητε· εἴπατε, Ἐάλω Βαβυλῶν. Ἐπειδὴ τὰς ἄλλας βασιλείας καταλύσας τῶν Βαβυλωνίων ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ τελεῖν δυναστείαν ἠνάγκασε, μνησθῆναι κελεύει τοῖς ἔθνεσι τὴν ταύτης κατάλυσιν. "Κατησχύνθη Βήλ." Εἶδωλον ἦν σφόδρα παρὰ τῶν Βαβυλωνίων τιμώμενον· καὶ τινὲς μὲν Δία τοῦτο καλοῦσι, τινὲς δὲ Κρόνον. Λέγει δὲ καταισχυθῆναι· πρῶτον μὲν ὡς ἐπαρκέσαι τοῖς προσκυνούσιν οὐ δυναθέντα, ἔπειτα ὡς τῶν τιμῶν των παντελῶς στερηθέντα. "Ἡ ἀπτόητος, ἢ τρυφερά." Καὶ τὸ δυνατόν αὐτῶν δεδήλωκε, καὶ τὸ ἀβροδίαιτον. "Παρεδόθη Μαιρωδάχ." Καὶ τὸν πρῶτον Βαβυλωνίων βασιλεύσαντα Μαιρωδάχ ὠνόμασαν. Ἐνταῦθα τοίνυν ἢ τὸν τελευταῖον λέγει, ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ τῆς βασιλείας κατάλυσιν, ἢ τὸν πρῶτον, ὃς ἀπὸ τῆς Νινευῖ εἰς τὴν Βαβυλῶνα τὴν βασιλείαν μετέθηκε. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ δευτέρου λάβοι τις ἂν, καὶ ἐπὶ τοῦ πρώτου, τὸ "παρεδόθη" ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου τὴν βασιλείαν αὐτῆν· λέγει δὲ αὐτῆς καὶ τὰ εἶδωλα πάντα καταισχυθῆναι, καὶ γενέσθαι δήλην αὐτῶν τὴν ἀσθένειαν. Ἔθνος δὲ ἀπὸ βορρᾶ κατὰ τῆς Βαβυλῶνος στρατεύσαν τοὺς Μήδους λέγει. Οὗτοι δὲ, φησὶ, καὶ τὴν γῆν αὐτῶν ἀπέφηναν ἔρημον, καὶ αὐτὴν ἐξεπόρθησαν. Κατὰ τοῦτον, φησὶ, τὸν καιρὸν

ἀπολήψονται ἐλευθερίαν αἱ τε δέκα φυλαί, καὶ αἱ δύο· καὶ κατ' αὐτὸ ἐπανήξουσι, καὶ φεύξονται πρὸς Κύριον. "Διαθήκη γὰρ αἰώνιος οὐκ ἐπιλησθήσεται." Τουτέστιν, ἡ πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελία γεγενημένη. Εἶτα ἀπεικάζει αὐτοὺς προβάτοις ἀπολωλόσι τοῖς ποιμέσι τῆς ἀπωλείας τῶν προβάτων ἀνατίθησι τὴν αἰτίαν· ποιμένας δὲ καλεῖ οὐ μόνον τοὺς βασιλέας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱερέας· λέγει δὲ καὶ ποῦ παρεσκεύασαν αὐτὰ πλανηθῆναι. "Ἐξωσαν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ ὄρη· ἐπλάνησαν αὐτοὺς, ἐξ ὄρους ἐπὶ βουνὸν ὥχοντο, ἐπελάθοντο κοίτης αὐτῶν." Βου νοὺς καὶ ὄρη τὰ τῶν εἰδώλων τεμένη καλεῖ· ἐν ἐκείνοις γὰρ προσεκύνουν τὰ εἶδωλα· κοίτην δὲ αὐτῶν τὸν θεῖον νεών· ἐκεῖθεν γὰρ εἶχον τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν. Αὕτη, φησὶν, ἡ πλάνη τοῖς πολεμίους αὐτοὺς παραδέδωκεν, ἀνθ' ὧν ἤμαρτον Κυρίῳ. ζ'. Νομὴ δικαιοσύνης τῷ συναγαγόντι τοὺς πατέρας αὐτῶν τῷ Κυρίῳ. Οὕτω καὶ ὁ μακάριος λέγει Δαβίδ· "Ἡμεῖς δὲ λαὸς αὐτοῦ, καὶ πρόβατα νομῆς αὐτοῦ." Τοῦτο καὶ ἐνταῦθα λέγει· ὅτι νομὴ δικαιοσύνης ἦσαν τῷ Κυρίῳ, ὃς τοὺς πατέρας αὐτῶν ἐξελέξατο. η'. Ἀπαλλοτριώθητε ἐκ μέσου Βαβυλῶνος, καὶ ἀπὸ γῆς Χαλδαίων ἐξέλθατε· καὶ γένεσθε ὡσπερ ἔριφοι κατὰ πρόσωπον προβάτων. Τοὺς ἐρίφους, τράγους ὁ Σύρος ἠρμήνευσε. Παρακελεύεται τοῖνυν αὐτοῖς περιγενέσθαι τῶν Βαβυλωνίων, καὶ τὴν ἐνεγ 81.741 κοῦσαν καταλαβεῖν· διὰ τοῦτο γὰρ αὐτοὺς καὶ τράγοις ἀπέικασεν· ἰσχυρότεροι γὰρ τῶν προβάτων οἱ τράγοι· οὕτω καὶ ὁ θεσπέσιος Δανιὴλ τὸν μὲν Ἀλέξανδρον εἶδε τράγω ἀπεικασθέντα, τὸν δὲ Δαρεῖον κριῶ. Λέγει δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιόντων τῇ Βαβυλῶνι καὶ ὅτι περιέσσονται, καὶ τῶν ἠθροισμένων ἐκεῖ ἀγαθῶν ἐμπλησθήσονται. Διδάσκει δὲ καὶ τὴν αἰτίαν, ὧν ὑπομένει κακῶν. ια', ιβ'. Ὅτι ἠυφραίνεσθε, καὶ κατεκαυχᾶσθε διαρπάζοντες τὴν κληρονομίαν μου. Καὶ διότι ἐσκιρτᾶτε, ὡς βοῖδια ἐν βοτάνῃ, καὶ ἐκερατίζετε ὡς ταῦροι. Καὶ κατησχύνθη ἡ μήτηρ αὐτῶν σφόδρα. Τουτέστι, ἡ Βαβυλών. Κατωρύγη ἡ τεκοῦσα ὑμᾶς μήτηρ εἰς ἀγαθὰ. Ἀντὶ τοῦ, φρουδὸς γεγένηται· τὴν ὑπερβολὴν δὲ τῆς καταλύσεως τοῦτο δηλοῖ· τοῦτο γὰρ καὶ τὰ ἐξῆς διδάξει. Ἰδοὺ ἐσχάτη ἐθνῶν ἔρημος, καὶ ἄνυδρος. (ιγ'.) Καὶ ἀπὸ ὀργῆς Κυρίου οὐ κατοικηθήσεται, καὶ ἔσται εἰς ἀφανισμόν πᾶσα. Λέγει δὲ καὶ τοὺς διοδεύοντας σκυθρωπάζειν μὲν διὰ τὴν τοῦ πάθους ὑπερβολὴν, τῷ δὲ συρίγματι μηνύειν τὴν ἔκκληξιν. Κελεύει δὲ καὶ τοῖς τοξόταις ἀφειδῶς ἀφεῖναι τὰ βέλη, καὶ τῆς ἀσεβείας αὐτῆς ἀπαιτῆσαι δίκας. Τῷ Κυρίῳ γὰρ, φησὶν, ἤμαρτε. Προλέγει δὲ καὶ τὴν τῶν Βαβυλωνίων δειλίαν, καὶ τὴν τῶν περιβόλων κατὰ λυσιν· καὶ ἐπιλέγει τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς. Ὅτι ἐκδίκησις παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, ἐκδικήσατε αὐτήν· καθὼς ἐποίησεν, οὕτως ποιήσατε αὐτῇ· (ιδ'.) Ἐξολοθρεύσατε σπέρματα ἐκ Βαβυλῶνος, κατέχοντα δρέπανον ἐν καιρῷ θερισμοῦ. Ἀντὶ τοῦ, Μὴ μόνους τοὺς στρατευομένους, ἀλλὰ καὶ τοὺς γεωργοῦντας θανάτῳ παράδοτε. Τοῦτο γὰρ καὶ αὐτοὶ δεδράκασι τῷ Ἰσραὴλ πολεμοῦντες. "Ἀπὸ προσώπου μαχαίρας Ἑλληνικῆς ἕκαστος εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀναστρέψουσι, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ φεύξονται." Πρὸ τῆς Βαβυλῶνος, Λυδοὺς ὁ Κῦρος κατεστρέψατο· ὑπέταξε δὲ καὶ Ἴωνας, καὶ Αἰολέας· ἐκ δὲ τῆς Ἑλλάδος ἀπωκίσθησαν οὗτοι, καὶ τὴν Ἀσίαν ὥκησαν· ἄγων τοῖνυν καὶ τούτους ὁ Κῦρος ἐπεστράτευσε τῇ Βαβυλῶνι. Ὁ μέντοι προφητικὸς λόγος οὐ μάτην τῶν Ἑλλήνων ἐμνήσθη· ἀλλὰ διδάσκων, ὡς καὶ τὰ πόρρω που κατωκισμένα ἔθνη θεία ψῆφος κατὰ τῶν Βαβυλωνίων συνήγαγε. ιε'. Πρόβατον πλανώμενον Ἰσραὴλ. Ἡ περὶ τὰ εἶδωλα πλάνη τῶν κακῶν αὐτῷ γεγένηται πρόξενος. "Λέοντες ἔξωσαν αὐτόν." Τοὺς Ἀσσυρίων βασιλέας οὕτως ὠνόμασεν. "Ὁ πρῶτος κατέφαγεν αὐτοὺς βασιλεὺς Ἀσσοῦρ." Θευλαθφαλασάρ, καὶ Σαλμανα 81.744 σάρ, καὶ Σεναχηρείμ· καὶ οὕτως ὕστερος βασιλεὺς Βαβυλῶνος Ναβουχοδονόσορ "τὰ ὀσῆα αὐτοῦ" κατ' ἐφαγεν. Ἀντὶ τοῦ, τῶν προπατόρων τὰ λείψανα. Οὗ δὲ χάριν, φησὶ, ποινήν αὐτοῦς

πράξομαι, καὶ ταῦτα πείσεται, ἃ πέπονθεν ἢ Νινευῖ, ἢ παλαιὰ τῶν Ἀσσυρίων μητρόπολις. Τούτους δὲ τιμωρησάμενος, ἐπανάξω τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὴν πατρῶαν γῆν· Βάσαν γάρ, καὶ Κάρμηλον, καὶ ὄρος Ἐφραΐμ, αὐτὴν καλεῖ. Προλέγει δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβολὴν, καὶ τὴν τῆς προτέρας πλάνης ἀπαλλαγὴν. Εἶτα "γῆν παραπικραινόντων" πάλιν τὴν τῶν Χαλδαίων καλεῖ· μάχαιραν δὲ τοὺς πολεμίους· καὶ κελεύει τούτοις κατ' ἐκείνων ὀρμῆσαι, καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ κελευόμενα πράξαι. "Σφύραν δὲ πάσης τῆς γῆς," τὴν τῶν Βαβυλωνίων βασιλείαν ὠνόμασεν, ὡς πᾶσι τοῖς ἔθνεσι ἐπενεγκοῦσαν πληγὴν, καὶ τὰς ἄλλας καταλύσασαν βασιλείας. Ἴδιον γάρ ἐστι σφύρας τὸ λεπτύνειν τὰ παρ' αὐτῆς τυπτόμενα. κε', κς'. Ἦνοιξε Κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἐξήνεγκε τὰ σκεύη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· ὅτι ἔργον ἐστὶ τῷ Θεῷ, καὶ Κυρίῳ τῶν δυνάμεων, ἐν γῆ Χαλδαίων. Ὅτι ἐληλύθασιν οἱ καιροὶ αὐτῆς. Σκευὴ ὀργῆς τοὺς πολεμίους καλεῖ, ὡς τῇ ὀργῇ ὑπουργοῦντας. Θησαυροὺς δὲ, τὴν τιμωρητικὴν ψῆφον, καιροὺς δὲ αὐτῆς, τὴν τιμωρίαν ἐκάλεσεν. Οὐκέτι γάρ, φησὶν, ὁ Δεσπότης μακροθυμήσει, ἀλλ' ἀπαιτήσει δίκας τῆς ἀσεβείας. Εἶτα διδάσκων, ὡς αὐτὸς ἐπάγει τὴν τιμωρίαν, παρακελεύεται καὶ τὰς ἀποθήκας ἐρευνῆσαι, καὶ πάντα διαφθεῖραι, καὶ μηδὲ ἵχνος τῆς προτέρας εὐπραξίας καταλιπεῖν. Προλέγει δὲ καὶ τοὺς ἐκεῖθεν ἀποδιδράσκοντας, τῶν Ἰουδαίων τὸ πλῆθος, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ καταλαμβάνοντας, καὶ μηνύοντας τὰ κατειληφῶτα τὴν Βαβυλῶνα κακὰ. Ἔπειτα παρακελευσάμενος αὐτὴν παθεῖν ἃ δέδρακεν, "Ἄνταπόδοτε γὰρ αὐτῇ, φησὶ, κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς," καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ μανίαν ἐπιδειξάς, πρὸς αὐτὴν ποιεῖται τοὺς λόγους. λα'. Ἴδου ἐγὼ ἐπὶ σέ, λέγει Κύριος τῶν δυνάμεων, τὴν ὑβρίστριαν. Ἡ τεθεῖσα προσηγορία τὸν κατὰ τοῦ Θεοῦ τύπον αἰνίττεται, καὶ τὴν εἰς πάντας ἀνθρώπους παρανομίαν δηλοῖ. Ὅτι ἡκεῖ ἡμέρα τῆς πτώσεώς σου, καὶ καιρὸς ἐκδικήσεώς σου. (λβ'.) Καὶ ἀσθενήσει ἡ ὑβρις σου, καὶ πεσεῖται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἀνιστῶν αὐτὴν· καὶ ἀνάψω πῦρ ἐν τῷ δρυμῷ αὐτῆς, καὶ καταφάγεται πάντα τὰ κύκλω αὐτῆς. Δρυμὸν τὸ πλῆθος τῶν ἐνοικούντων· "τὰ δὲ κύκλω," τοὺς ὑπηκόους· "ἀσθένειαν δὲ ὑβρεως," τὴν τῆς δυναστείας κατάλυσιν. Ταῦτα δὲ, φησὶ, πείσονται, ὅτι τὸν ἐμὸν ἐξανδραποδίσαντες λαὸν, ἀποδοῦναι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς εἰς καιρὸν οὐκ ἠθέλησαν. Τούτου δὲ 81.745 χάριν, ἀπειλεῖ παραδώσειν τοῖς πολεμίοις, καὶ τὴν πόλιν, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ τὰ τῆς ψευδολογίας μαντεῖα, καὶ τοὺς ἀριστεύειν ἐν αὐτῇ εἰωθότας, καὶ τοὺς εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν ἀφικομένους, καὶ τοὺς ἀποκειμένους θησαυροὺς. Ἀπειλεῖ δὲ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῆς φροῦδον ποιήσειν· ὕδωρ δὲ τροπικῶς τὸ πλῆθος καλεῖ· εἰκὸς δὲ προαγορεύειν καὶ τὰ τῷ ὕδατι συμβησόμενα. Πάλαι γάρ αὐτὴν μέσην ἔτεμνεν ὁ Εὐφράτης, νῦν δὲ ὁ μὲν ποταμὸς ἐτέτραπτο εἰς ἑτέραν ὁδὸν, σμικροτάτη δὲ διώρυξ διὰ τῶν ἐρειπίων ὀδεύει. Νήσους δὲ καλεῖ τὰς τῆς πόλεως οἰκίας, ὡς κύκλω τοὺς περιβόλους ὕδατος περικλύζοντος, καὶ πάλιν ἐν μέσῳ τῆς πόλεως ἐχούσας τὸν ποταμὸν. Ἰνδάματα δὲ τὰς τῶν δαιμόνων φαντασίας καλεῖ· θυγατέρας δὲ Σειρήνων ὁ Σύρος τοὺς στρουθοκαμήλους ἠρμήνευσε· καὶ δαίμονας δὲ ἔθος οὕτω καλεῖν τῇ θείᾳ Γραφῇ, διὰ τὸ καταθέλγειν καὶ ἐξ ἀπατᾶν τοὺς ἀνθρώπους· καὶ οὗτοι μέντοι κάκεῖνοι τῆς ἐρημίας σημαντικοί. "Καὶ οὐκ οἰκοδομηθήσεται ἔτι εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐ κατοικηθήσεται ἔτι εἰς γενεὰς καὶ γενεάς." Καὶ τετύχηκεν ἀμφότερα πέρατος· οὔτε γὰρ ὠκοδομήθη, ἀλλ' ἐστέρηται τῶν περιβόλων μέχρι καὶ τήμερον, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀοίκητος ἔμεινε· τοῦτο γὰρ εἶπεν "εἰς γενεὰς καὶ γενεάς." Καὶ νῦν δὲ ὀλίγοι τὴν γῆν ταύτην οἰκοῦσιν Ἰουδαῖοι. Ἀπεικάζει δὲ αὐτὴν Σοδόμοις καὶ Γομόρροις, καὶ διὰ τὴν προτέραν ἀσεβείαν, καὶ διὰ τὴν ἐπενεχθεῖσαν ὕστερον ζημίαν. Ὑποδείκνυσι δὲ καὶ τῶν πολεμίων τὴν πανοπλίαν, καὶ εἰκέναι φησὶ θαλάσσην κυμαίνουσαν· καὶ πυρὶ παραβάλλει

προθυμίαν. Τῶν δὲ Βαβυλωνίων ὑπὸ δειλίας λέγει παραλυθῆναι τὰς χεῖρας, καὶ τὴν ὀδύνην αὐτῶν ὡδίσι γυναικὸς ἀπεικάζει. Διδάσκει δὲ καὶ ὡς αὐτὸς στρατηγὴ τῶν Μήδων. "Ὅτι τίς ὡσπερ ἐγώ· καὶ τίς ἀντιστήσεται μοι; καὶ τίς οὗτος ποιμὴν, ὃς στήσεται κατὰ πρόσωπόν μου;" Ἐπειδὴ ποιμὴν τοῦ Ἰσραὴλ ὠνομάζετο, ἐνόμισαν δὲ τῆς Βαβυλῶνος οἱ βασιλεῖς αὐτοῦ περιγενήσεσθαι τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ, διδάσκει, ὡς αὐτὸς αὐτοῖς ἐπάγει τὴν τιμωρίαν, ἀσύγκριτον ἔχων τὴν δύναμιν. Εἶτα παρακελεύεται καὶ αὐτὰ διαφθεῖραι τὰ ἄρνια τῶν προβάτων, καὶ τὴν νομὴν ἀφανίσαι· καλεῖ δὲ ἄρνια τὰ βρέφη, νομὴν δὲ τὴν πόλιν, καὶ τὴν ὑποκειμένην γῆν. Περὶ μέντοι τῶν παιδίων καὶ ὁ μακάριος προθεσπίζει Δαβὶδ· "Μακάριος γὰρ, φησὶν, ὃς κρατῆσει τὰ νήπιά σου, καὶ ἔδαφιεῖ αὐτὰ πρὸς τὴν πέτραν. μς'. Διότι ἀπὸ φωνῆς ἀλώσεως Βαβυλῶνος σεις σθήσεται ἡ γῆ, καὶ κραυγὴ αὐτῆς ἐν ἔθνεσιν ἀκουσθήσεται. Ἐπειδὴ γὰρ ἐπίσημος ἦν ἡ πόλις, πάντοσε διέδραμε καὶ τοῦ πάθους ἡ φήμη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΝΑ΄

Εἶτα διαφόροις ὀνόμασι τοὺς πολεμίους καλεῖ· καὶ πρῶτον μὲν ἄνεμον καύσωνα· διαφθεῖρειν γὰρ οὗτος πέφυκε τὰ φυτά. Εἶτα ὕβριστάς· διὰ τούτου δὲ δηλοῖ τῆς τιμωρίας τὸ δίκαιον. Πείσῃ γὰρ, φησὶν, ὃ πεποίηκας. Τούτοις ἐντειλάμενος ἀφειδῶς κατὰ πάντων χρήσασθαι τῷ θυμῷ, ἐπήγαγε· ε'. Διότι οὐκ ἐχήμευσεν Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ αὐτῶν, ἀπὸ Κυρίου παντοκράτορος, ὅτι ἡ γῆ αὐτῶν ἐπλήσθη ἀνομία, ἀπὸ τῶν ἁγίων Ἰσραὴλ. Διὰ τὴν δεισιδαιμονίαν αὐτῶν, καὶ τὴν παρανομίαν περιεῖδον αὐτούς· οὐ γὰρ δὴ παντελῶς αὐτούς τῆς ἐμῆς κηδεμονίας ἐγύμνωσα. ζ', η'. Ποτήριον χρυσοῦν Βαβυλῶν ἐν χειρὶ Κυρίου, μεθύσκον πᾶσαν τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ οἴνου αὐτῆς· ἔπιεν ἔθνη τοῦτο, ἐσαλεύθη ἔθνη. Καὶ ἄφνω ἔπεσε Βαβυλῶν, καὶ συνετρίβη. Καὶ τὸ ἐνύπνιον ἐρμηνεύων ὁ μακάριος Δανιὴλ, τὴν κεφαλὴν τὴν χρυσοῦν αὐτὸν εἶπε τὸν Βαβυλῶνιον· καὶ ἐνταῦθα τὴν δι' αὐτοῦ τιμωρίαν, τοῖς ἄλλοις ἐπενεχθεῖσαν ἔθνεσι, ποτήριον χρυσοῦν προσηγόρευσε. Λέγει τοίνυν, ὅτι καὶ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι τὴν τιμωρίαν ἐπήνεγκε, καὶ ἐξαίφνης αὐτὴ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα ἐάλω, καὶ ἀνάστατος γέγονεν. Εἶτα τοῖς εἰς ἐπικουρίαν ἐληλυθόσιν ἔθνεσι λέγει, "Θρηνεῖτε αὐτὴν· λάβετε ῥητίνην τῆ διαφθορᾶ αὐτῆς, εἰ πως ἰαθήσεται." Ἀντὶ τοῦ, προσενέγκατε αὐτῇ τῆς βοήθειας τὰ φάρμακα· κέχρηται δὲ καὶ ἡθοποιῶν ὁ προφήτης, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων ἀπόκρισιν τίθησιν. θ', ι'. Ἰατρεύσαμεν αὐτὴν, καὶ οὐκ ἰάθη· ἐγκαταλίπωμεν αὐτὴν, καὶ ἀπέλωμεν ἕκαστος εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ· ὅτι ἡγγικεν εἰς οὐρανὸν τὸ κρίμα αὐτῆς, καὶ ἐπῆρθη ἕως τῶν ἄστρον. Εἰσήνεγκε Κύριος τὸ κρίμα αὐτοῦ. Τοῦτον τοῦ Βαβυλωνίου τὸν τύφον καὶ ὁ μακάριος προεθέσπισεν Ἡσαΐας· "Εἶπε γὰρ, φησὶν, Ἐπάνω τῶν ἄστρον θήσω τὸν θρόνον μου." Διδάσκει δὲ σαφέστερον τὸν ὑπουργοῦντα, καὶ τὸν κελεύοντα. ια', ιβ'. "Ἠγεῖρε Κύριος τὸ πνεῦμα βασιλέως Μήδων· ὅτι ἐπὶ Βαβυλῶνα ἡ ὀργὴ αὐτοῦ, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτὴν· ὅτι ἐκδίκησις Κυρίου ἐστίν, ἐκδίκησις ναοῦ αὐτοῦ, ἐπὶ τειχῶν Βαβυλῶνος. Ἄ τετόλμηκε κατὰ τοῦ ναοῦ, τοῖς τῆς Βαβυλῶνος περιβόλοις ἐπάξω. Εἶτα εἰρωνικῶς τοῖς Βαβυλωνίοις παρακελεύεται, καὶ φύλακας ἐπιστῆσαι τοῖς τείχεσι, καὶ τούτους διεγείρει, καὶ εὐτρεπίσαι τὰ ὄπλα· καὶ διδάσκων, ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἐντεῦθεν γενήσεται, ἐπήγαγε· "Καὶ ποιήσει Κύριος ὅσα 81.749 ἐλάλησεν ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Βαβυλῶνα." Προηγόρευσε γὰρ διὰ τῶν προφητῶν τὴν ταύτης κατάλυσιν. "Κατὰ δὲ τοῦ βραχίονος" τὸν Θεὸν ὁμωμοκέναι λέγει, ἀντὶ τοῦ, κατὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως· τοῦτο γὰρ ἐπήγαγεν· ιε', ις'. Ποιῶν γῆν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ· ἐτοιμάζων τὴν οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ· ἐν τῇ συνέσει αὐτοῦ ἐξέτεινε τὸν οὐρανόν. Εἰς φωνὴν ἤχους αὐτοῦ ἔθετο πλῆθος ὕδατος ἐν

οὐρανῶ, καὶ ἀνήγαγε νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς· ἀστραπὰς εἰς ὑέτον ἐποίησεν· ἐξήγαγε φῶς ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ. Καὶ τὰ τῆς δημιουργίας τέθεικεν, καὶ τὰ τῆς προμηθείας· οὐ γὰρ μόνον πεποίηκε τὰ σύμπαντα, ἀλλὰ καὶ διατελεῖ κυβερνῶν. Τὸ "εἰς φωνὴν ἤχους αὐτοῦ ἔθετο πλήθος ὕδατος ἐν οὐρα νῶ," διδάσκει τὸν διὰ τῶν νεφελῶν τῆς βροντῆς ἐπιτελούμενον κτύπον. Παρατίθησι δὲ τῇ θεολογίᾳ τὴν τῶν δαιμόνων ἀσθένειαν· καὶ δείκνυσιν αὐτὰ τῆς τῶν χρυσοχόων δεόμενα τέχνης, καὶ ὅτι ὑπ' ἄλλων γινόμενα, οὐδὲ τοῖς ἀλόγοις ζώοις ἀναπνεῖν ὁμοίως ἰσχύει. Προλέγει δὲ αὐτῶν καὶ τὴν παῦλαν. Ἐν καιρῷ γὰρ, φησὶν, ἐπισκοπῆς ἀπολοῦνται. (ιθ'.) Οὐ τοιαύτη ἡ μερὶς τῷ Ἰακώβ, ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα αὐτός ἐστι μερὶς αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ ῥάβδος κληρονομίας αὐτοῦ· Κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ. Τῆς Βαβυλῶνος ἐκεῖνοι θεοὶ, τοῦ δὲ Ἰσραὴλ ὁ τῶν ἀπάντων ποιητῆς. Εἰκότως τοίνυν οἱ μὲν καταλύονται, οἱ δὲ ἐπανερχονται. κ'. Διασκορπίζεις σύ μοι σκεύη πολέμου, καὶ διασκορπιῶ ἔθνη ἐν σοί. Τοῦτο ὁ Σύρος ἡρμήνευσε, "Ἐτοίμασόν μοι σκεύη πολέμου." Κατὰ μέντοι τὴν ἑλληνικὴν ἑρμηνείαν, οὕτω νοητέον· Ἐπειδὴ τοῖς ὅπλοις σου κατὰ τοῦ ἐμοῦ ἐχρήσω λαοῦ, καὶ βέλη καὶ δόρατα κατὰ τούτων ἠκόντισας, καὶ γὰρ διασκορπιῶ ἔθνη ἐν σοί. Τοῦτο γὰρ λέγει· Σκορπίσας σκεδάσω καὶ γὰρ τὰ εἰς ἐπικουρίαν σου ἐληλυθότα ἔθνη, καὶ τοὺς ἵππους, καὶ τοὺς τούτων ἀναβάτας, καὶ πᾶσαν ἡλικίαν, καὶ γένος ἐκάτερον, καὶ ἄρχοντας, καὶ ἀρχομένους, καὶ ποιμαίνοντας, καὶ γεωργοῦντας. Καὶ ταῦτα πείσεσθε, ὑπὲρ ὧν κατὰ τῆς Σιών ἐτολήσατε. κ'. Ἴδου ἐγὼ πρὸς σέ, τὸ ὄρος τὸ διεφθαρμένον, λέγει Κύριος, τὸ διεφθειρόν πᾶσαν τὴν γῆν. Ὅρος αὐτὴν καλεῖ διὰ τὸ περιφανὲς τῆς δυναστείας, διεφθαρμένον δὲ διὰ τὸ δυσσεβὲς καὶ παράνομον. "Καὶ ἐκτενώ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ κατακυλιῶ σε ἀπὸ τῶν πετρῶν." Τουτέστι, 81.752 ταπεινὴν σε δεῖξω. "Καὶ δώσω σε εἰς ὄρος ἐμπεφυρισμένον," ἀντὶ τοῦ, ἄχρηστον παντελῶς καὶ τοῦτο δηλοῖ τὰ ἐξῆς. κς'. Καὶ οὐ μὴ λάβωσιν ἀπὸ σοῦ λίθον εἰς γωνίαν, καὶ λίθον εἰς θεμέλιον, ὅτι εἰς ἀφανισμόν ἔση εἰς τὸν αἰῶνα, λέγει Κύριος. Οὔτε βασιλέα, οὔτε ἄρχοντα ἐκ τῶν νέων οἰκητόρων ἐχειροτόνησαν· οἱ μὲν γὰρ θεμέλιοι τὴν οἰκοδομὴν φέρουσιν, αἱ δὲ γωνίαι συνάπτουσιν. κς'. Ἄρατε σημεῖον ἐπὶ τῆς γῆς, σαλπίσατε σάλπιγγι ἐν ἔθνεσιν· ἀγιάσατε ἐπ' αὐτὴν ἔθνη. Ἀντὶ τοῦ ἀφορίσατε. Παραγγείλατε ἐπ' αὐτὴν βασιλείαις Ἄραράτ παρ' ἐμοῦ, καὶ τοῖς Ἀσχαναζαίοις. Ἄραράτ τὴν Ἀρμενίαν καλεῖ· Ἀσχαναζαῖοι δὲ, ἔθνος ἕτερον ἐκεῖνοις πελάζον. Τούτους δὲ πάντας ὁ Περσῶν καὶ Μήδων συνήγαγε βασιλεύς· τοῦτο γὰρ ἐπάγει· κη'. Ἀγιάσατε ἐπ' αὐτὴν ἔθνη· τὸν βασιλέα τῶν Μήδων, καὶ ἡγουμένους αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς στρατηγούς αὐτοῦ. Λέγει δὲ καὶ τὴν γῆν σεισθῆναι. κθ'. Διότι ἐξανέστη ἐπὶ Βαβυλῶνα λογισμὸς Κυρίου, τοῦ θεῖναι τὴν γῆν Βαβυλῶνος εἰς ἀφανισμόν, τοῦ μὴ κατοικεῖσθαι αὐτήν. Προλέγει καὶ τὴν πολιορκίαν, καὶ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἔνδοθεν πολεμούντων, καὶ τὸν τῆς πόλεως ἐμπρησμόν, καὶ τοὺς τῷ βασιλεῖ τὴν ταύτης μηνύοντας ἄλλωσιν. Ἀπεικάζει καὶ ἄλλω λεπτυνθείση, καὶ ἀμητῷ ὠρίμῳ, τῶν οἰκιῶν τὴν κατάλυσιν. Τίθησι καὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ τὰ ῥήματα, ἃ περὶ τοῦ Βαβυλωνίων ἔλεγε βασιλέως. λδ'. Ἐμερίσατό με, κατέφαγέ με, κατ' ἐλάβέ με ὡς σκότος λεπτόν, Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος. Ὁ λεπτότατος ἀὴρ μᾶλλον τῶν ἡμετέρων καθικνεῖται σωμαίων. Λέγει τοί νυν, ὅτι τὸ σκότος τῆς συμφορᾶς καὶ αὐτὰ μου τῆς ψυχῆς ἐπλήρωσε τὰ μέλη. "Κατέστησέ με ὡς σκεῦος κενόν, καὶ κατέπιέ με ὡς δράκων· ἐν ἐπλήσει τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς τρυφῆς μου." Πάντων, φησὶν, ἐγύμνωσέ με τῶν ἀγαθῶν, καὶ δρᾶ κοντα ἐμιμήσατο στρουθῶν νεοττοὺς καταπιόντα, πάντα μου τὸν πλοῦτον λαβὼν, καὶ τῆς εὐπραξίας γυμνώσας. Διδάσκει δὲ, ὡς αἱ παρανομία αὐτῆς καὶ αὐτὴν ἀσθενῆ, κάκεινον ἀπέφηναν ἰσχυρόν. λε'. Ἐξωσάν με οἱ μόχθοι μου, καὶ αἱ

ταλαιπωρία μου εις Βαβυλώνα, ἐρεῖ κατοικοῦσα Σιών· καὶ τὸ αἷμά μου, ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Χαλδαίαν, ἐρεῖ Ἱερουσαλήμ. Ἐκδικηθήσεται, φησὶ, τὸ αἷμά μου παρ' αὐτῶν, καὶ δίκας τίσουσιν ὧν παρηνόμησαν 81.753 εἰς ἐμέ. Οὕτω τὰ περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ ὁ προφήτης δείκνυσι, καὶ τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξενεχθεῖσαν δι' αἰῶνα ψῆφον. λς'. Διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος· Ἴδου ἐγὼ κρινῶ τὸν ἀντίδικόν σου, καὶ ἐκδικήσω τὴν ἐκδίκησίν σου. Ἐπειδὴ ἔγνωσ τὴν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας ἐγγιγνομένην βλάβην. "Καὶ ἐρημώσω τὴν θάλασσαν αὐτῆς." Τουτέστι, τὸ πλῆθος τῶν ὑπηκόων. "Καὶ ξηρανῶ τὴν πηγὴν αὐτῆς." Τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν κατὰ πᾶν των δυναστείαν. Εἶτα λέγει καὶ τὰ τῆς ἐρημίας ἴδια, περὶ ὧν πολλάκις εἰρήκαμεν· "Οὐ κατοικηθήσεται δὲ ἐπὶ τὸ αὐτό." Ὀλίγας γὰρ ἔχει νῦν οἰκίας, καὶ ταύτας ἐσκεδασμένας. Ἀπεικάσας δὲ λέουσι τοὺς ἀριστεὰς αὐτῆς, προλέγει αὐτῶν τὴν τε δειλίαν, καὶ τὸν ὄλεθρον. λθ', μ'. Δώσω γὰρ, φησὶ, πότημα αὐτοῖς, καὶ με θύσω αὐτούς, ὅπως καρωθῶσι, καὶ ὑπνώσωσιν ὕπνον αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ διεγερθῶσι, λέγει Κύριος. Καὶ καταβιβάσω αὐτούς ὡς ἄρνας εἰς σφαγὴν, καὶ ὡς κριοὺς μετ' ἐρίφων. Τούς τε ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως τοὺς ὑπηκόους· ἄρνας γὰρ καὶ ἐρίφους τοὺς ὑπηκόους ἐκάλεσε, κριοὺς δὲ τοὺς ἄρχοντας. μα'. Πῶς ἐάλω Σεσάχ, καὶ ἐθηρεύθη τὸ καὶ χιμαπάσης τῆς γῆς; Αὐτὴν οὕτω καλεῖ τὴν Βαβυλώνα. Καὶ γὰρ τὸν ταύτης βασιλέα Σεσάχ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐρμηνευομένοις προσηγόρευσε. Εἰκὸς δὲ αὐτὴν οὕτως ὀνομασθῆναι πάλαι, μετονομασθῆναι δὲ Βαβυλώνα. Ὅτι γὰρ τὴν πόλιν οὕτω καλεῖ, τὰ ἐπαγόμενα μαρτυρεῖ. "Πῶς ἐγένετο Βαβυλῶν εἰς ἀφανισμόν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι;" Δείκνυσι καὶ τῶν ἐπιστρατευσάντων τὸ πλῆθος. μβ'. Ἀνέβη ἐπὶ Βαβυλώνα ἡ θάλασσα· ἐν ἡχῶ κυμάτων αὐτῆς κατελήφθη. Εἶτα προαγορεύσας τὴν ἐρημίαν, πάλιν εἰς μέσον φέρει τὸν Βῆλ. μδ'. Ἐκδικήσω γὰρ, φησὶν, ἐπὶ τὸν Βῆλ ἐν Βαβυλώνι, καὶ ἐξοίσω ἃ κατέπιεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ οὐ μὴ συναχθῶσι πρὸς αὐτὸν ἔτι τὰ ἔθνη. Μέννηται καὶ ὁ Δανιὴλ τῆς προσφερομένης αὐτῷ τροφῆς, καὶ ὅπως ταύτην οἱ ἱερεῖς κατηνάλισκον. Προλέγει δὲ ὁ προφητικὸς λόγος καὶ τῆς πλάνης τὴν παῦλαν· ψυχαγωγεῖ δὲ καὶ τὸν λαόν, καὶ παρακελεύεται μὴ δεῖσαι τὰ ἐπερχόμενα τῇ Βαβυλώνι κακὰ, καὶ διδάσκει ὡς πρὸ πολλοῦ ταῦτα μεμνηνταί. 81.756 μς'. Εἰσελεύσεται γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ ἡ ἀκοή, καὶ μετ' αὐτὸν ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἡ ἀκοή καὶ ἡ ἀδικία ἐν τῇ γῇ. Καὶ ἐξουσιαστὴς ἐπὶ ἐξουσιαστὴν, καὶ παραβολὴ ἐπὶ παραβολήν. Πρὸ γὰρ ἐνὸς καὶ δύο ἐνιαυτῶν τῆς ἐφόδου τῶν πολεμίων μηνυομένης, ἐπέμειναν ἀδικοῦντες καὶ συνήθως παρανομοῦντες. Διὰ τοῦτο καὶ τοῖς προσκυνομένοις γλυπτοῖς, καὶ τοῖς προσκυνοῦσιν αὐτὰ, τὸν ὄλεθρον ἀπειλεῖ, καὶ τὴν κτίσιν πᾶσαν ἐπὶ τῇ πανωλεθρίᾳ ταύτης εὐφραίνεσθαι λέγει· διδάσκει δὲ καὶ τῆς τιμωρίας τὸ δίκαιον. μθ'. Καὶ μέντοι ἐν Βαβυλώνι, τοῦ πεσεῖν τραυματίας Ἰσραὴλ ἐν αὐτῇ. Καὶ τῆς οὖν Βαβυλώνος πεσοῦνται τραυματῖαι ὑπὸ πάσης τῆς γῆς· ἃ γὰρ εἰς τὸν Ἰσραὴλ εἰργάσατο, ὑφ' ἐτέρων πείσεται. ν'. Ἀνασωζόμενοι ἐκ γῆς, πορεύεσθε, καὶ μὴ ἴστασθε· μνήσθητε, οἱ μακρόθεν, τοῦ Κυρίου. Τοῖς αἰχμαλωτευθεῖσιν Ἰουδαίοις ταῦτα λέγει. "Καὶ Ἱερουσαλήμ ἀναβήτω ἐπὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν." Τῆς ἀνακειμένης τῷ Θεῷ μὴ ἐπιλάθησθε πόλεως. Εἶτα ἐκ προσώπου ἐκείνων· νά'. Ἠσχύνθημεν, ὅτι ἠκούσαμεν ὄνειδισμόν ἡμῶν. Κατεκάλυψεν ἀτιμία τὸ πρόσωπον ἡμῶν. Εἰσῆλθον ἄλλογενεῖς εἰς τὰ ἅγια ἡμῶν, εἰς οἶκον Κυρίου. Οὕτω τούτων ἀποδυρομένων, ὁ Δεσπότης ἔφη· νβ', νγ'. Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ γλυπτὰ αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάσῃ τῇ γῇ αὐτῆς πεσοῦνται τραυματῖαι. Ὅτι ἐὰν ἀναβῇ Βαβυλῶν ὡς ὁ οὐρανός, καὶ ἐὰν ὀχυρώσῃ ὕψος τῆς ἰσχύος αὐτῆς, παρ' ἐμοῦ ἤξουσιν ἐξολοθρεύοντες αὐτήν, λέγει Κύριος. Περιβόλους εἶχε μεγίστους, καὶ λίαν ὑψηλοῦς· διδάσκει τοίνυν ὁ Δεσπότης Θεός, ὡς οὐδεμίαν ὄνησιν ἐκεῖθεν καρπώσονται,

αὐτοῦ κατ' αὐτῶν τὴν ψῆφον ἐκφέροντος. Συνάπτει δὲ τῇ θεῖα ψῆφῳ τὸ ἔργον, καὶ φησι· νδ', νε'. Φωνὴ κραυγῆς ἐν Βαβυλῶνι, καὶ συν τριβῇ μεγάλη ἐν γῆ Χαλδαίων. Ὅτι ἐξωλόθρευσε Κύριος τὴν Βαβυλῶνα, καὶ ἀπώλεσεν ἐξ αὐτῆς φωνὴν ἠχοῦσαν ὡς ὕδατα πολλά. Τὸ πλῆθος τῶν οἰκητόρων διὰ τούτων δεδήλωκεν· καὶ οὐδὲν, φησὶν, ἀπώνατο τῶν τόξων, οὔτε τῶν δοράτων, τοῦ Θεοῦ δίκας αὐτὴν πραττομένου. Πρὸς γὰρ τοῖς στρατηγοῖς, καὶ τοῖς ἀριστεῦσι, "Καὶ τὸ μέγιστον τεῖχος αὐτῆς κατασκαφήσεται, καὶ αἱ ὑψηλαὶ πύλαι πυρὸς γενήσονται παρανάλωμα." Οὕτω ταῦτα προειρηκῶς, διδάσκει, ὡς τήνδε τὴν πρόρρησιν ἔγραψεν ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς Σεδεκίου βασιλείας, τοῦ Θεοῦ τοῦτο προστάξαντος· καὶ τὸ βιβλίον ἔδωκε τῷ. 81.757 Σαραία, ὃς εἰς τὴν Βαβυλῶνα παρὰ Σεδεκίου ἐπέμφθη· καὶ ὡς τοῦτο παρηγγύησεν ἀναγνῶναι τὸ βιβλίον ἐν Βαβυλῶνι, καὶ εἰπεῖν· ξβ'. Κύριε, σὺ ἐλάλησας ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτὸν, καὶ τοῦ μὴ εἶναι ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ὅτι ἀφανισμὸς εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται. Ταῦτα δὲ, ἔφη, προσευξάμενος, καὶ λίθῳ τὸ βιβλίον προσδήσας, ῥίψον εἰς τὸν Εὐφράτην, καὶ ἔρεις· ξδ'. Οὕτως καταδύσεται Βαβυλῶν, καὶ οὐ μὴ ἀναστῆ ἀπὸ προσώπου τῶν κακῶν, ὧν ἐγὼ ἐπάγω ἐπ' αὐτήν. Τοῦτο δὲ εἰς ψυχαγωγίαν τῶν αἰχμαλώτων γενέσθαι προσέταξεν ὁ Δεσπότης· ἵνα μαθόντες καὶ ταύτης τὴν ἄλωσιν, καὶ τὴν οἰκειάν ἐλευθερίαν, παραψυχὴν ἔχωσι τῶν ἀγαθῶν τὴν ἐλπίδα. Ἡ μὲν οὖν προφητεία ἐντεῦθεν ἔσχε τὸ τέλος.

ΚΕΦΑΛ. ΝΒ'.

Ἱστορικώτερον δὲ διέξεισι τὰ ἐξῆς· καὶ διδάσκων, ὅπως τε ἐβασίλευσεν ὁ Σεδεκίας, καὶ ὅτι παρανομῶν διετέλεσε· καὶ ὡς ἐν τῷ ἐνάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐπεστράτευσεν Ναβουχοδονόσορ, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ πολιορκῶν διετέλεσε μέχρις ἐν δεκάτῳ ἔτους, ἕτερον ἔξωθεν ἐγείρας περίβολον ἀπὸ λίθων μεγίστων· καὶ ὅπως ὁ λιμὸς τοὺς ἔνδον τῶν πολεμίων χαλεπώτερον κατειργάζετο. Διηγῆται δὲ, ὡς τοῦ τεύχους πεσόντος νύκτωρ ἀπέδρασαν οἱ δυοῖν σὺν τῷ βασιλεῖ, καὶ ὡς οἱ Χαλδαῖοι διώξαντες συνέλαβόν τε αὐτούς, καὶ ἀπήγαγον εἰς Δεβλαθὰ, καὶ παρέστησαν τῷ Ναβουχοδονόσορ· ὁ δὲ διελέγξας ἐπὶ τῇ τῶν ὄρκων παραβάσει τὸν Σεδεκίαν, πρῶτον μὲν ἀνείλε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, εἶτα τοὺς ἄρχοντας· καὶ ὅτι μετὰ τὴν πικρὰν ἐκείνην θεωρίαν, τοῦ βασιλέως τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξας, καὶ πέδας αὐτῷ παραθεῖς, ἀπήγαγε τε εἰς Βαβυλῶνα, καὶ μύλωνι παρέδωκε. Διδάσκει τε καὶ ὅπως Ναβουζαρδάν ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἀποσταλεὶς, καὶ τὸν θεῖον νεῶν ἐνέπρησε, καὶ πρὸς τούτῳ τὰ βασιλεία, καὶ τὰς λαμπρὰς τῆς πόλεως οἰκίας, καὶ τοὺς περιβόλους τοῦ ἄστεως ἐκ βάθρων ἀνέσπασεν· ἀπήγαγε δὲ καὶ ἅπαντας τοὺς λοιποὺς εἰς Δεβλαθὰ, ὀλίγους τινὰς τῶν πενήτων καταλιπὼν, ὥστε τὴν γῆν γεωργεῖν. Καὶ τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς τοὺς παμμεγέθεις, οὓς Σολομῶν κατεσκευάκει, καὶ τὴν θάλασσαν τὴν χαλκὴν χωνεύσας, ἀπεκόμισεν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τοὺς ποδιστῆρας, καὶ τοὺς ἀναληπτῆρας· τοὺς δὲ ποδιστῆρας ὁ Σύρος νιπτῆρας ποδῶν ἠρμίνευσε. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ σκεύη μετὰ τούτων ἀπῆνεγκε. Σαπφῶθ δὲ τοὺς ὀβελίσκους καλεῖ· διδάσκει δὲ, ὅπως καὶ τὸν πρῶτον ἱερέα, καὶ τὸν δεύτερον, καὶ τοὺς μετὰ τούτων ἀπαχθέντας ἀνείλε τῶν Βαβυλωνίων ὁ βασιλεὺς· λέγει 81.760 τε καὶ τῶν ἀπαχθέντων αἰχμαλώτων τὸν ἀριθμὸν· πρὸς δὲ τούτοις ἐξηγεῖται, ὅπως μετὰ τὰ ἑπτὰ καὶ τριάκοντα ἔτη τῆς Ἰεχονίου αἰχμαλωσίας· αὐτὸν γὰρ Ἰωακείμ ὀνομάζει· Αἰλὰδ Μαροδάκ βασιλεὺς τοῦτον αὐτὸν τὸν Ἰεχονίαν τῆς εἰρκτῆς ἠλευθέρωσε, καὶ μεταδοὺς εὐμενείας, ἠξίωσε θρόνων βασιλικῶν, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸν βασιλέα καθῆσθαι προσέταξε, καὶ ὁμοδίαιτον εἶχεν, ἀφθόνως αὐτῷ χορηγῶν τὴν τῶν ἀναγκαίων ἀπόλαυσιν. Καὶ τοῦτο δὲ

τὴν τοῦ Δεσπότης φιλανθρωπίαν κηρύττει. Κολά ζων γὰρ ἔλεεῖ, καὶ παιδεῖαν ἐπάγων ψυχαγωγεῖ, καὶ τοῦ δικαίου τὴν ψῆφον τῇ φιλανθρωπία κερνᾷ. Ἡμεῖς τοίνυν τῆς κρίσεως τὸ δίκαιον δεῖσωμεν, καὶ τῇ φιλ ανθρωπία θαρρόυντες, μὴ ἀπαγορεύσωμεν τὴν σωτηρίαν· ἀλλὰ τὸν θεῖον προσμείνωμεν ἔλεον, καὶ τὴν εὐθεῖαν πορείαν ὀδεύωμεν, ἵνα τὸ μακάριον κατα λάβωμεν τέλος, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα, σὺν τῷ παναγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ ΙΑ΄. ΒΑΡΟΥΧ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Α΄.

Ὁ θαυμάσιος Βαρούχ συναπῆρε μὲν εἰς Αἴγυπτον τοῖς πεφευγόσιν Ἰουδαίους· τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐδιδάχθημεν· μετὰ πέντε μέντοι ἔτη τοῦ ἀλῶναι τὴν πόλιν, τὴν Βαβυλῶνα κατέλαβε. Πᾶσαν γὰρ εἰς ἔφερον σπουδὴν τῆς εὐσεβείας οἱ τρόφιμοι, ὥστε τοὺς ἀσθενεῖς ἐπερείδειν, καὶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ποδηγεῖν. Ἀφικόμενος τοίνυν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, τοῦ θεοῦ Ἰερεμίου τὴν προφητείαν ὑπανέγνω πᾶσι τοῖς αἰχμαλώτοις, καὶ μέντοι καὶ τῷ Ἰεχονία, ὃς ὀλίγον βασιλεύσας χρόνον ἐγένετο δορυάλωτος· καὶ οὐ διήμαρτε τοῦ σκοποῦ. Εἰς αἴσθησιν γὰρ αὐτοῦς ἤνεγκε τῶν προτέρων ἀμαρτημάτων, ὡς καὶ γινῶναι τῆς συμφορᾶς τὴν αἰτίαν, καὶ δάκρυα προχέαι πολλὰ, καὶ χρήματα εἰσενεγκεῖν ἕκαστον, καὶ ταῦτα ἀποστεῖλαι τοῖς ὑπολειφθεῖσιν ἱερεῦσιν εἰς Ἱερουσα 81.761 λῆμ, ὥστε ἱερεῖα πρίασθαι, καὶ ταῦτα θῆσαι, καὶ τὸν Δεσπότην Θεὸν ἰλεώσασθαι. Τὸ γὰρ μάννα θυσίαν οἱ Ἑβραῖοι καλοῦσι. Αἰτοῦσι δὲ ζωὴν, καὶ τῷ Ναβουχοδονόσορ, καὶ τῷ Βαλτάσαρ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Οὕτω καὶ ὁ θεῖος Ἀπόστολος ὑπὲρ τῶν ἔτι πολεμούντων τῇ εὐσεβείᾳ βασιλέων, καὶ τῶν ἐν ὑπεροχῇ καὶ ἐξουσίᾳ ὄντων, ἐνομοθέτησεν εὐχεσθαι. Τοσαύτη συμφωνία τῶν παλαιῶν πρὸς τὰ νέα. Αἰτοῦσι δὲ καὶ αὐτοὶ δουλεύειν ἠναγκασμένοι φωτισθῆναι τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἵνα μὴ τινα ὑπομένωσι πλάνην. Ἀναμιμνήσκουσι δὲ καὶ τῶν οἰκείων ἀμαρτημάτων, καὶ τῆς ψήφου τῆς θείας ὁμολογοῦσι τὸ δίκαιον. Παρακαλοῦσι δὲ καὶ αὐτὴν αὐτῶν ἀναγνωσθῆναι τῷ Θεῷ τὴν ἐπιστολὴν ἐν ταῖς λαμπραῖς ἑορταῖς. ιε΄. ις΄. Καὶ ἐρεῖτε, φησὶ, Τῷ κυρίῳ Θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, ἡμῖν δὲ ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου ἡμῶν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη ἀνθρώπων Ἰούδα, καὶ τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ, καὶ τοῖς ἄρ χουσιν ἡμῶν, καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἡμῶν, ἐναντίον Κυρίου. Δικαιοσύνη, φησὶν, ἡ καθ' ἡμῶν ἐξενεχθεῖσα τοῦ Θεοῦ ψῆφος· ἡμεῖς δὲ αἰσχύνης ἄξιοι, κοινῇ πάντες παρανομήσαντες. Μετὰ γὰρ τῶν βασιλέων, καὶ οἱ ἱερεῖς τὴν ἐναντίαν ἐτρέποντο. ιζ΄, ιη΄. Ὅτι ἠπιστήσαμεν αὐτῷ. Καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν, πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασι Κυρίου, οἷς ἔδωκε κατὰ πρόσωπον ἡμῶν. Ἀναμιμνήσκονται δὲ καὶ τῶν παλαιῶν. ιθ΄. Ἐξ οὗ γὰρ τῆς Αἰγυπτίων δουλείας ἠλευθέρωθησαν οἱ πατέρες ἡμῶν, μέχρι τοῦ παρ ὄντος, παραβαίνοντες τὸν θεῖον διετελέσαμεν νόμον· καὶ ἐσχεδιάζομεν πρὸς τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Τὸ δὲ "ἐσχεδιάζομεν," ἀντὶ τοῦ, "καὶ ἐπενοοῦμεν ἀμαρτημάτων εἴδη·" τοὺς τοιοῦτους καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἐφευρετὰς καλεῖ κακῶν· ἐδρεψάμεθα δὲ, φησὶ, τοὺς τῶν ἀμαρτημάτων καρπούς. κ΄. Ἐκολλήθη γὰρ εἰς ἡμᾶς τὰ κακὰ, καὶ ἡ ἀρὰ, ἦν συνέταξε Κύριος τῷ Μωσῆ τῷ παιδί αὐτοῦ. Περιέχει καὶ τὰς ἀρὰς, καὶ τὰς εὐλογίας ὁ νόμος· τοῖς μὲν φυλάσσουσι τὰς εὐλογίας, τοῖς δὲ παραβαίνουσι τὰς ἀρὰς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Λέγουσι δὲ, ὅπως καὶ τῶν προφητῶν κατεφρό νουν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτοὺς πεμπομένων, καὶ ὅτι τὰ προρρήθέντα ὑπ' ἐκείνων τετύχηκε πέ ρατος. β΄. Καὶ ἤγαγε, φησὶν, ἐφ' ἡμᾶς κακὰ μεγάλα, ἃ οὐκ ἐποιήθη ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ, 81.764 καθὰ ἐποίησεν ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ διδάσκοντες, ὡς καὶ ταῦτα προεβρέθη, ἐπήγαγον· "Κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσοῦ." γ΄. Τοῦ φαγεῖν ἄνθρωπον υἱοῦ αὐτοῦ σὰρ κας, καὶ ἄνθρωπον σάρκας θυγατρὸς αὐτοῦ. Ἦ γὰρ πολιορκία κατεσκεύασε τὸν λιμόν· ὁ δὲ ἀνθρωπιῶν σωμάτων μεταλαβεῖν κατηνάγκασεν. Ἐγενόμεθα, φησὶν, ἐπίχαρτοι καὶ τοῖς γειτονεύουσιν ἔθνεσι. ε΄. Καὶ ἐγενήθημεν ὑποκάτω καὶ οὐκ ἐπάνω, τουτέστι δουλοὶ καὶ οὐ δεσπότες. Εἶτα τὴν αἰτίαν ἐπιφέρουσιν, "Ὅτι ἡμαρτήκαμεν Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν, πρὸς τὸ μὴ ὑπακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ." Πάλιν τῇ θείᾳ ψήφῳ τὸ δίκαιον ἀπονεύσαντες, σφίσι αὐτοῖς ἀπονέμουσι τὴν αἰσχύνην. Πολλάκις γὰρ ἀπειλήσαντι τῷ Θεῷ, καὶ ταῦτα διὰ τῶν προ φητῶν προθεσπίσαντι, οὐχ ἤξαμεν πρὸς τὸν Αἰώ νιον ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν, ἀλλ' ἀντιτείνοντες δι ετελέσαμεν. θ΄. Καὶ ἐρηγόρησε Κύριος ἐπὶ τοῖς κακοῖς οἷς ἐπήγαγεν ἐφ' ἡμᾶς. "Ἐρηγόρησον Θεοῦ" τὴν τιμωρίαν καλεῖ. Τὴν γὰρ μακροθυμίαν αὐτοῦ ὕπνον ἔθος τῇ θείᾳ Γραφῇ καλεῖν. Πάλιν μέντοι μνημονεύ σαντες τῆς τιμωρίας, δίκαιον ὀνομάζουσι τὸν Δεσπὸ τὴν. Παραβάντας γὰρ, καὶ ἰαθῆναι μὴ βουληθέντας, ἐκόλασεν. Εἶτα ποτνιόμενοι ἀντιβολοῦσι, καὶ ἀνα μιμήσκουσι τῆς παλαιᾶς ἐλευθερίας, ἧς ἔτυχον οἱ πατέρες αὐτῶν, τῆς πικρᾶς τῶν Αἰγυπτίων ἀπαλλα γέντες δουλείας. Ἀναμιμήσκουσι δὲ καὶ τῶν γεγε νημένων θαυμάτων. Προφέρουσι δὲ καὶ τὰς οἰκείας πλημμελείας, καὶ βοῶσιν· ιβ΄. Ἠμάρτομεν, ἠσεβήσαμεν, ἠδικήσαμεν, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐν πᾶσι τοῖς δικαιώμασί σου. Πᾶσάν σου, φησὶ, παρέβημεν ἐντολήν, πάντα πεπατήκαμεν νόμον. ιγ΄. Ἀποστραφήτω ὁ θυμὸς σου ἀφ' ἡμῶν, ὅτι κατελείφθημεν ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν, ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ. Ὁμολογοῦμεν τῆς τιμωρίας τὸ δίκαιον. Στήναι δὲ ταύτην ἀντιβο λοῦμεν· εἰς ὀλίγους γὰρ περιέστημεν οἱ πάλοι τῇ ψάμμῳ παραβαλλόμενοι. ιδ΄. Εἰσάκουσον, Κύριε, τῆς προσευχῆς ἡμῶν, καὶ τῆς δεήσεως ἡμῶν, καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς ἕνεκέν σου. Οὐχ ἡμεῖς ἄξιοι, ἀλλὰ σὺ φιλόανθρωπος· χρη ματίζομεν δὲ καὶ σὸς λαός· διὰ τοι τοῦτο φειδοῦς ἀπολαύσομεν. "Καὶ δὸς ἡμῖν χάριν κατὰ πρόσ ωπον τῶν ἀποικισάντων ἡμᾶς." "Ἴνα μὴ μισήσωσιν, ἀλλ' ἐάσωσιν. ιε΄. "Ἴνα γνῶ πᾶσα ἡ γῆ, ὅτι σὺ εἶ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπεκλήθη ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ τὸ γένος αὐτοῦ. Ἦ μεταβολὴ τῶν ἡμετέρων κακῶν πρόφασις εὐσεβείας τοῖς ἄλλοις 81.765 γενήσεται. Μαθήσονται γὰρ σου τοῦ ἡμετέρου Θεοῦ τὴν ἰσχύν. ις΄. Κύριε, κάτιδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἀγίου σου, καὶ ἐννόησον εἰς ἡμᾶς. "Οἶκον ἅγιον" τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις καλεῖ· ἐν ἐκείνῳ γὰρ τὴν οἰκείαν ἐπὶ φάνειαν ἐποιεῖτο. Κλῖνον, Κύριε, τὸ οὖς σου, καὶ ἄκουσον ιζ΄. Ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε. Εἰώθασιν οἱ χαλεπαίνοντες μύειν τοὺς ὀφθαλμούς, ὅταν οἱ ἠδικηκότες ὀφθῶσι, καὶ τὰς κόρας ἀπο στρέφειν τῶν ἡμαρτηκώτων παρακαλούντων· ἄνθρω πίνως τοίνυν ταῦτα τεθείκασιν. Οὐ γὰρ σύνθετον τὸ θεῖον, ἀλλ' ἀπλοῦν καὶ ἀπερίγραφον. Τούτοις προστιθέασιν "Ὅτι οὐχ οἱ τεθνεῶτες ὑμνεῖν σε πεφύκασιν." Ἄλλ' ἴδιον τοῦτο τῶν ζώντων. ἠΨυχὴ γὰρ ἡ λυπούμενη ἐπὶ τὸ μέγεθος βα δίζει· πνεῦμα κύπτον καὶ ἀσθενοῦν, καὶ ὀφθαλ μοὶ οἱ ἐκλείποντες, καὶ ἡ ψυχὴ ἡ πεινώσα, δῶ σουσί σοι δόξαν καὶ δικαιοσύνην, Κύριε. Οἱ μεγίσ ταις περιπεσόντες συμφοραῖς, καὶ ἐν ἀπογνώσει τῶν κρειττόνων γενόμενοι· εἶτά τινος μεταβολῆς ἀπολαύσαντες, τὴν σὴν γνησίως ἀνυμνοῦσι φιλαν θρωπίαν. Εἶτα λέγουσιν· ιθ΄. "Ὅτι οὔτε ταῖς τῶν πατέρων, οὔτε ταῖς ἡμετέραις δικαιοσύναις θαρρόυντες, οἴκτου τινὸς ἀντιβολοῦμεν τυχεῖν. Ἄξιοι γὰρ ἡμεῖς τῶν διὰ τῶν προφητῶν ἀπειληθέντων

κακῶν· οὗτοι γὰρ ἡμῖν παρήνουν τὴν ὑπὸ τῆς δικαίας σου κρίσεως δέξασθαι παιδείαν, καὶ δουλεῦσαι τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος· καὶ διετελέσαμεν ἀντιλέγοντες. Καὶ πεπλήρωκας Δέσποτα, ὅσα δι' ἐκείνων προείρηκας. Καὶ οὐ μόνον ἡμεῖς οἱ ζῶντες παρεδόθημεν δουλείᾳ· ἀλλὰ καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν οἱ τάφοι, καὶ μέντοι καὶ τῶν βασιλέων, ἀνεσπάσθησαν ἐκ βάρων, ὡς τὰ ἐκείνων ὅσα ὑπαιθρα ἐρρίφθαι, καὶ ταῖς ἐναντίας τοῦ ἀέρος μεταβολαῖς διαφθεῖρεσθαι. κέ'. Καὶ ἀπεθάνοσαν ἐν πόνοις πονηροῖς, ἐν λιμῷ, καὶ ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν ἀποστολῇ. Οὐ μόνον δὲ ἡμᾶς λιμῷ, καὶ σφαγῇ, καὶ δουλείᾳ παρέδωκας· ἀποστολὴν γὰρ τὴν αἰχμαλωσίαν καλεῖ· ἀλλὰ καὶ τὸν ἅγιόν σου νεών, τὸν διὰ τὸ σὸν ὄνομα γεγενημένον περιφανῆ καὶ περίβλεπτον, ἀπέφηνας ἔρημον. Καὶ ταῦτα μέντοι οὐ πρὸς ἀξίαν τῆς ἡμετέρας ἀσεβείας ἐπήγαγες, ἀλλ' ἐκέρασας φιланθρωπία τὸ δίκαιον. κζ'. Ἐποίησας γὰρ, φησὶν, εἰς ἡμᾶς, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, πᾶσαν ἐπιείκειάν σου, καὶ πάντα οἰκτιρμόν σου τὸν μέγαν. Ἀναμιμνήσκουσι δὲ καὶ τῶν ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένων ἀπειλῶν· διαφερόντως γὰρ ἐν τῇ ὁδῇ τὰ συμβησόμενα αὐτοῖς προεῖπε κακά· "Ὅδόντας θηρίων ἀποστελῶ εἰς αὐτούς." 81.768 Καὶ διδάσκων, ὡς τοὺς πολεμίους θῆρας καλεῖ, ἐπ' ἤγαγεν· "Ἐξῶθεν ἀτεκνώσει αὐτοὺς μάχαιρα, καὶ ἐκ τῶν ταμείων φόβος." Καὶ πάλιν, "Δια σπερῶ αὐτούς;" τούτων ἀναμιμνήσκουσι τῶν ἀπειλῶν· ἀναμιμνήσκουσι δὲ καὶ τῶν ἀγαθῶν ὑποσχέσεως. Εἶπας γὰρ, φησὶ, μεταμελομένοις ὀρέξειν τὸν ἔλεον, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἐλευθερώσειν, καὶ τὴν προτέραν ἀποδώσειν ἐλευθερίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Γ'.

α'. Κύριε παντοκράτωρ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ· ψυχὴ ἐν στενοῖς, καὶ πνεῦμα ἀκηδιῶν κέκραγε πρὸς σέ. Τὴν ὑπερβολὴν, φησὶ, βλέπω τῶν συμφορῶν, καὶ τῆς ἀθυμίας τὸ μέγεθος. "Ἄκουσον, Κύριε, καὶ ἐλέησον, ὅτι Θεὸς ἐλεήμων εἶ· καὶ ἐλέησον, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον σου." Πέλαγος ἔχεις φιλανθρωπίας, ἄβυσσος ἔχεις ἐλέου, ὄρεξον τοῦτον τοῖς δεομένοις· τοῖς γὰρ ἡμαρτηκόσι καὶ μεταμελουμένοις ἀρμόττει ὁ ἔλεος. γ'. "Ὅτι σὺ καθήμενος τὸν αἰῶνα, καὶ ἡμεῖς ἀπολλύμενοι τὸν αἰῶνα. Σὺ, φησὶν, αἰώνιος, ἡμεῖς δὲ πρόσκαιροι· σὺ αἰδῖος καὶ ἀνώλεθρος· ἡμῶν δὲ ὁ βίος μικρῷ μέτρῳ μετρεῖται. Τὸ καθήμενος εἰς τὸν αἰῶνα, εἰς τοῦτο τέθεικεν. δ'. Κύριε παντοκράτωρ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ· ἄκουσον δὴ τῆς προσευχῆς τῶν τεθνηκότων Ἰσραὴλ. Ἐδειξεν ὁ λόγος σαφῶς τῆς ψυχῆς τὸ ἀθάνατον. "Καὶ τῶν υἱῶν, τῶν ἡμαρτηκότων ἕνα τῶν σου." Σὺ, φησὶν, εἶπας, "Τῶν φαγόντων τὸν ὄμφακα αἰμωδιάσουσιν οἱ ὀδόντες." Εἰς τὰ μεράκια τοίνυν ἀπόβλεψαι τὰ ἁμαρτίας ἐλεύθερα, καὶ μὴ μνησθῆς τῶν πατρῶων ἁμαρτημάτων. "Ἀλλὰ μνήσθητι τῆς χειρὸς σου, καὶ τοῦ ὀνόματός σου ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ." Τῇ συνήθει, φησὶ, χρῆσαι θαυματουργία, καὶ ὡς ἐξήγαγες ἐξ Αἰγύπτου, οὕτως ἐλευθέρωσον ἐκ Βαβυλῶνος. ς'. "Ὅτι σὺ εἶ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ὅτι σὺ εἶ ὁ αὐτὸς, καὶ οὐκ ἠλλοίωσαι· τὴν αὐτὴν ἔχεις δύναμιν, τὴν αὐτὴν φιλανθρωπίαν. Αἰνέσομέν σε, Κύριε, (ζ'.) ὅτι διὰ τοῦτο ἔδωκας τὸν φόβον σου ἐπὶ καρδίαν ἡμῶν, τοῦ ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομά σου. Ἐδειξε τῆς τιμωρίας τὴν ὄνησιν· παιδευθέντες γὰρ, φησὶν, ἐπεστράφημεν, "Καὶ αἰνέσομέν σε ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡμῶν· ὅτι ἀπεστρέψαμεν ἐπὶ καρδίαν ἡμῶν πᾶσαν ἀδικίαν πατέρων ἡμῶν, τῶν ἡμαρτηκότων ἐναντίον σου." Οὐχ ἐπόμεθα, φησὶ, τοῖς πατράσιν, οὐδὲ τὴν ἐκείνων παιδείαν ὀδεύομεν, ἀλλὰ τοῖς σοῖς ἀκολουθοῦμεν νόμοις. Βλέπε τοίνυν ἡμῶν τὰ ὀνειδίη, καὶ τὴν χαλεπὴν δουλείαν, ἣν ὑπομένομεν διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσέβειαν, καὶ τὴν πατρῶαν παρανομίαν. Ταύτην ὁ θαυμάσιος Βαροῦχ τὴν προσευχὴν τοῦ λαοῦ ἐν τεθεικῶς τῷ συγγράμματι, τίθησι καὶ τὴν θεϊὰν ἀπόκρισιν. 81.769 θ'–ια'. "Ἄκουε, Ἰσραὴλ,

ἐντολὰς ζωῆς, ἐνωτίσασθε γνῶναι φρόνησιν. Τί ἐστίν, Ἰσραήλ, τί ὅτι ἐν τῇ γῆ τῶν ἐχθρῶν εἶ; Ἐπαλαιώθης, ἐν γῆ ἀλλοτρίᾳ· συνειμιάνθης τοῖς νεκροῖς, προσ ελογίσθης μετὰ τῶν εἰς ἄδου. Τί τὸ καινόν; φησί· τί τὸ παράδοξον; Ὁ ἐμὸς χρηματίσας λαὸς, ὁ περιφανής, ὁ πολυθρύλλητος, δοῦλος ἀντ' ἐλευθέρου, καὶ ἀλλοφύλοις ἀνδράσι καὶ δυσσεβέσι συμβιοτεύων, νεκροῖς ἔοικε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν. Εἶτα τὰ τούτων αἴτια διδάσκει. ββ', γγ'. Ἐγκατέλιπες τὴν πηγὴν τῆς σοφίας. Τῇ ὁδῷ τοῦ Θεοῦ εἰ ἐπορεύθης, κατώκεις ἂν ἐν

εἰρήνῃ τὸν αἰῶνα χρόνον. Σαυτῷ, φησὶ, πρό ξενος ἐγένου τῶν παρόντων κακῶν· δέον γάρ σε ποδηγῶ χρήσασθαι τῷ νόμῳ, ὃν ἡ τῆς σοφίας σοὶ πηγὴ προσεσήνοχε, ματαίοις ἠκολούθησας λογισμοῖς. ιδ'. Μάθε, ποῦ ἐστὶ φρόνησις, ποῦ ἐστὶν ἰσχύς, ποῦ ἐστὶ σύνεσις, τοῦ γνῶναι ἅμα ποῦ ἐστὶ μακροβίωσις καὶ ζωὴ, ποῦ ἐστὶ φῶς ὀφθαλμῶν, καὶ εἰρήνη. Νῦν γοῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον, ζήτησον καὶ γνῶθι, τίς ὁ τούτων χορηγὸς τῶν ἀγαθῶν. ιε'. Τίς εὔρε τόπον αὐτῆς· καὶ τίς εἰσήλθεν εἰς τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς; Τουτέστι, τῆς φρονήσεως. ις'–ιη'. Ποῦ εἰσιν οἱ ἄρχοντες τῶν ἔθνων, οἱ κυριεύοντες τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ ἐν τοῖς ὀρνέοις τοῦ οὐρανοῦ ἐμπαίζοντες, καὶ τὸ ἀργύριον θησαυρίζοντες, καὶ τὸ χρυσίον, ᾧ ἐπεποιθῆσαν οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὐκ ἔστι τέλος τῆς κτήσεως αὐτῶν, οἱ τὸ ἀργύριον τεκταῖνοντες, καὶ μεριμνῶντες, καὶ οὐκ ἔστιν ἐξεύρεσις τῶν ἔργων αὐτῶν; Σύγκρισιν εὐσεβείας ποιεῖται καὶ πλούτου καὶ δυναστείας, καὶ παρακελεύεται τῶν ἀνομωτάτων ἀναμνησθῆναι βασιλέων, οἱ κόρον οὐκ ἔσχον τοῦ πλούτου. Οὗτοι δὲ, φησὶ, καὶ τῶν θηρίων καὶ τῶν ὀρνέων διὰ τῆς θηρευτικῆς ἐκράτησαν τέχνης. Διδάσκει δὲ καὶ τούτων τὸ τέλος. ιθ'–κά'. Ἐφανίσθησαν, καὶ εἰς ἄδου κατέβησαν, καὶ ἄλλοι ἀνέστησαν ἀντ' αὐτῶν. Νεώτεροι εἶδον φῶς, καὶ κατώκησαν ἐπὶ τῆς γῆς· ὁδὸν δὲ ἐπιστήμης οὐκ ἔγνωσαν. Οὐδὲ συνῆκαν τρίβους αὐτῆς, οὐδὲ ἀντελάβοντο αὐτῆς. Κάκει νοὶ, φησὶ, φθορᾷ παρεδόθησαν, καὶ οἱ ἐξ ἐκείνων τοῖς μὲν ζωσὶ συνηριθμήθησαν, καὶ τοῦ αἰσθητοῦ φωτὸς τῆς αἴγλης μετέλαχον· οὐκ ἐδέξαντο δὲ συνέσεως καὶ θεογνωσίας ἀκτῖνα. Ἀπαριθμεῖται δὲ καὶ τοὺς μεγαφρονούντας ἐπὶ σοφίᾳ Χανααναίους, καὶ Ἰδουμαίους, καὶ Ἰσμαηλίτας· Θαιμὰν γάρ ἐστιν Ἰδουμαία, Ἄγαρ δὲ μήτηρ τοῦ Ἰσμαήλ· τοῦ 81.772 τους καλεῖ μυθολόγους· παραβολικῶς γὰρ εἰώθασιν διαλέγεσθαι. Ἄλλ' ὅμως οὐδὲ οὗτοι τῆς σοφίας ἔγνωσαν τὴν ὁδόν· τῇ γὰρ ἀσεβείᾳ δουλεύοντες διετέλεσαν. κδ', κε'. Ὡς Ἰσραήλ, ὡς μέγας ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐμήκης ὁ τόπος τῆς κτήσεως αὐτοῦ! Μέγας, καὶ οὐκ ἔχει τελευτήν, ὑψηλὸς καὶ ἀμέτρητος. Μὴ τοῦτον, φησὶ, νόμιζε εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸν νεῶν, ὃν Σολομὼν κατεσκεύασεν· ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ ναὸς παμμεγέθης τίς ἐστὶ, καὶ ἀμέτρητος, καὶ μέντοι καὶ ἀνώλεθρος· οὐ γὰρ ἔχει τελευτήν. Εἶτα τῶν γιγάντων μνημονεύσας, τῶν ἐπὶ μεγέθει σώματος πολυθρυλλήτων γεγεννημένων, ἐπήγαγεν κζ', κη'. Οὐ τούτους ἐξελέξατο ὁ Θεὸς, οὐδὲ ὁδὸν ἐπιστήμης ἔδωκεν αὐτοῖς. Καὶ ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀβουλίαν αὐτῶν. Ταῦτα μέντοι διεξέρχεται, δεῖξαι βουλόμενος, ὡς πάντων αὐτοὺς προτετίμηκε τῶν ἔθνων, καὶ μόνοις τε νόμον ἔδωκεν ἔγγραφον, καὶ προφήτας ἐπέστησε, καὶ πάσης ἐπιμελείας ἠξίωσεν, ὕστερον μέντοι καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐνανθρῶπισας ἀφίκετο· τοῦτο γὰρ δηλῶν διὰ τῶν ἐξῆς διδάσκει. κθ'. Τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἔλαβεν αὐτήν, καὶ κατεβίβασεν αὐτήν ἐκ τῶν νεφελῶν; Τουτέστι, τὴν σοφίαν λ'. Τίς διέβη πέραν τῆς θαλάσσης καὶ εὔρεν αὐτήν, καὶ οἶσει αὐτήν χρυσοῦ καθαροῦ; Οὐκ ἔστι, φησὶν, ὠνητῆ, οὐδὲ ἐμπόροις ἀπλῶς προκειμένη λά'. Οὐκ ἔστιν ὁ γινώσκων τὴν ὁδὸν αὐτῆς, οὐδὲ ὁ ἐνθυμούμενος τὴν τρίβον αὐτῆς. Ὑπερβαίνει, φησὶ, τὸν ἀνθρώπινον λογισμόν. λβ'. Ἄλλ' ὁ εἰδὼς τὰ πάντα γινώσκει αὐτήν, καὶ ἐξεῦρεν αὐτήν τῇ συνέσει αὐτοῦ. Τὸ ἐξεῦρεν ἀνθρωπίνως τέθεικε·

πηγήν γάρ αὐτὸν τῆς σοφίας ἐκάλεσε, καὶ ἐν τῷ προοιμίῳ τῆσδε τῆς προφητείας πηγὴν αὐτὸν ζωῆς ὠνόμασε. Δείκνυσι δὲ ἐν τοῖς ἐξῆς τῆς δημιουργίας Θεοῦ τὸ παντοδύναμον. "Ὁ κατασκευάσας τὴν γῆν εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον, ἐνέπλη σεν αὐτὴν κτηνῶν τετραπόδων." Αἰὼν καλεῖται καὶ ὁ τῶν ἀνθρώπων παρῶν βίος· ὁ δὲ μέλλον, αἰὼν αἰῶνος. λγ'–λε'. Ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς, καὶ πορεύεται· ἐκάλεσεν αὐτὸ, καὶ ὑπήκουσεν αὐτῷ, τρόμω. Οἱ δὲ ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτῶν, καὶ εὐφράνθησαν. Ἐκάλεσεν αὐτούς, καὶ εἶπον, Πάρεσμεν· ἔλαμψαν μετ' εὐφροσύνης τῷ ποιήσαντι αὐτούς. Πάντα, φησὶν, εἶκει τῷ ποιητῇ· ἕκαστον τῶν γεγεννημένων τοὺς οἰκείους 81.773 ὄρους φυλάττει· φυλακὰς δὲ ἀστέρων τοὺς καιροὺς καλεῖ· κατὰ γὰρ τὸν ὠρισμένον ἕκαστος ἀνίσχει καιρόν. λς'. Οὗτος ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἀπάντων δημιουργός, ὁ τούτων κυβερνήτης καὶ πρύτανις. "Οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν." Οὐχ Υἱοῦ καὶ Πατρὸς ποιεῖται σύγκρισιν, ἀλλὰ τοὺς καλουμένους ὁ λόγος ἐκβάλλει θεούς. λζ'. Ἐξεῦρε πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης. Πάλιν τὸ ἐξεῦρεν ἀνθρωπίνως τέθεικε. Πηγὴ γάρ ἐστι τῶν ἀγαθῶν. "Καὶ ἔδωκεν αὐτὴν Ἰακώβ τῷ παιδί αὐτοῦ, καὶ Ἰσραὴλ τῷ ἡγαπημένῳ ὑπ' αὐτοῦ." Τὴν τῆς θεογνωσίας διδασκαλίαν, τὸν διὰ Μωσέως δοθέντα νόμον. λη'. Μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. Σαφῶς ἡμῖν ὁ λόγος ὑπέδειξε τὴν τοῦ Μονογενοῦς ἐνανθρώπησιν, καὶ ὡς αὐτός ἐστι τῶν ἀπάντων δημιουργός, καὶ τῆς σοφίας πηγὴ. Αὐτὸς τοίνυν αὐτῆς ὑπάρχει καὶ ποιητῆς, καὶ Δεσπότης· καὶ περὶ αὐτοῦ φησὶν ἐν Παροιμίαις· "Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν εἰς ἔργα αὐτοῦ." Οὐ γὰρ ὁ Θεὸς Λόγος ἐκεῖνα λέγει, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἢ ὑπ' αὐτοῦ κατασκευασθεῖσα σοφία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Δ'. α'. Αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσταγμάτων τοῦ Θεοῦ. Τουτέστιν, ἢ διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ δεδομένη. "Καὶ νόμος ὁ ὑπάρχων εἰς τὸν αἰῶνα." Ἡ γὰρ παλαιὰ Διαθήκη τὸ τέλος ἐδέξατο. "Πάντες οἱ κρατοῦντες αὐτὴν εἰς ζωὴν, οἱ δὲ καταλιπόντες αὐτὴν ἀποθάνονται." Ἐδειξεν ἀμφοτέρων τὸ τέλος· εἶτα παραινεῖ τῷ λαῷ τῷ χρηματίζοντι Ἰακώβ. β'. Ἐπιστρέφου, Ἰακώβ, καὶ ἐπιλαβοῦ αὐτῆς· διόδευσον πρὸς τὴν λάμπιν κατέναντι τοῦ φωτὸς αὐτῆς. Ἀκολουθήσον τῇ ἀγῆ τῆς ἀκτίνος· φωτὸς ἀγωγεῖ γὰρ σε, καὶ ποδηγεῖ πρὸς ζωὴν. γ'. Μὴ δῶς ἐτέρῳ τὴν δόξαν σου, καὶ τὰ συμφερόντά σοι ἔθνη ἀλλοτρίω. Ἄλλ' οὐκ ἤκουσεν Ἰσραὴλ· οὐ δὴ χάριν αὐτοὶ μὲν πόρρω τῶν ἀγαθῶν καθεστήκασιν, τῶν δὲ θεοσδότην ἀγαθῶν ἀπολαύει τὰ ἔθνη. δ'. Μακάριοι ἔσμεν, Ἰσραὴλ, ὅτι τὰ ἀρεστὰ τοῦ Θεοῦ ἡμῖν γνωστά ἐστί. Οὐκ ἔχομεν, φησὶ, πρόφασιν ἀγνοίας, δεδήλωκε γὰρ ἡμῖν τὰ ἀρέσκοντα. Εἶτα παραθαρρύνει, καὶ διδάσκει, ὡς παρεδόθησαν εἰς δουλείαν τῆνικαῦτα, οὐ παντελῶς αὐτοὺς ἀποστραφέντος τοῦ τῶν ὄλων Θεοῦ, ἀλλὰ διὰ τῆς παιδείας αὐτῶν εὐεργετῆσαι πειραθέντος· τὸν γὰρ εὐεργέτην, φησὶ, καταλιπόντες, τὴν τῶν δαιμόνων προτετιμῆκατε λατρείαν· πρόξενοι δὲ καὶ τῇ θρεψαμένη τῆς ἐρημίας ἐγένεσθε. Κέχρηται δὲ καὶ προσωποποιία, καὶ δείκνυσι τὴν πόλιν θρηνοῦσαν, καὶ ταῖς ὑπηκόοις λέγει 81.776 γουσαν πόλειςιν, ὅτι "Πένθος μοι πικρὸν ὁ Δεσπότης ἐπήγαγεν." Εἶδον γὰρ τῶν οἰκητόρων τοὺς μὲν ἀναιρεθέντας, τοὺς δὲ χαλεπῆ δουλείᾳ παραδοθέντας. ιβ'. Μηδεὶς ἐπιχαιρέτω μοι τῇ χήρᾳ καταλειφθείσῃ ὑπὸ λαῶν. Χήραν ἑαυτὴν καλεῖ, ὡς ἔρημον τῆς θείας γεγεννημένην κηδεμονίας. "Ἡρῆ μῶθην διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν τέκνων μου." Ἄπαρι θμεῖται δὲ καὶ ταύτας, καὶ διηγεῖται τὴν τῶν πολεμίων ὠμότητα. Οὐκ ἠσχύνθησαν, φησὶ, πρεσβύτην, οὐδὲ παιδίον ἠλέησαν. (ις'.) Καὶ ἀπήγαγον τοὺς ἀγαπητοὺς τῆς χήρας, καὶ ἀπὸ τῶν θυγατέρων τὴν μόνην ἠρήμωσαν. Μόνην ἑαυτὴν, ὡς ἡγοῦμαι, καλεῖ, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ μόνη εἶναι τοῦ Θεοῦ τὸν νεῶν, ἢ τάχα ἐπειδὴ μόνη κατελείφθη, τῶν Ἀσσυρίων τὰς ἄλλας πόλεις πορθησάντων. Εἶτα λέγει, ὡς αὐτὴ μὲν ἐπαμῦναι οὐ δύναται, ὑπισχνεῖται δὲ τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν.

Θρηνεῖ μέντοι τὴν παροῦσαν ἐρημίαν. Κατελείφθην γὰρ, φησὶν, ἔρημος. (κ΄.) Καὶ ἐξ ἐδυσάμην τὴν στολὴν τῆς εἰρήνης. Δείκνυσι δὲ καὶ τὴν τῶν ὑπολειφθέντων μεταβολὴν. "Καὶ ἐνεδυσά μην τὸν σάκκον τῆς δεήσεώς μου, καὶ κράζω." Ἄλλ' οὐχ οἱ τοῖχοι ταῦτα ἔδρων ἢ ἔλεγον, ἀλλ' οἱ ἐνοικοῦντες. Εἶτα παρακελεύεται αὐτοῖς τῇ τοῦ Θεοῦ θαρρῆσαι φιλανθρωπία, καὶ αἰτῆσαι τὸν ἔλεον· Καὶ γὰρ ἐγὼ, φησὶν, ἀναμένω τὴν ὑμετέραν ἐπάνοδον. κγ΄. Ἐξέπεμψα γὰρ ὑμᾶς μετὰ πένθους καὶ κλαυθμοῦ· ἀποδώσει δέ μοι ὁ Θεὸς ὑμᾶς μετὰ χαρμονῆς καὶ εὐφροσύνης. Ἔοικε ταῦτα τοῖς ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ εἰρημένους· "Πορευόμενοι ἐπορεύοντο, καὶ ἔκλαιον, βάλλοντες τὰ σπέρματα αὐτῶν· ἐρχόμενοι δὲ ἤξουσιν ἐν ἀγαλλίασει, αἶροντες τὰ δράγματα αὐτῶν." Λέγει δὲ καὶ τῶν γειτονευόντων ἔθνων τὴν τε ἐπὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ θυμηδίαν, καὶ τὴν μετὰ τὴν ἐπ' ἀνοδὸν σκυθρωπότητα. Παρακελεύεται δὲ αὐτοῖς, ὑπομῆναι τὴν ἐπενεχθεῖσαν παιδείαν, καὶ ὑπισχνεῖται τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολὴν. "Κατεδίωξέ σε, φησὶν, ὁ ἐχθρὸς σου, καὶ ὄψη αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν ἐν τάχει, καὶ ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ ἐπιβήσῃ." Ἐχθροὺς καλεῖ Ἰδουμαίους Μωαβίτας, Ἀμμανίτας, Ἀλλοφύλους. κς΄. Οἱ τρυφεροὶ μου ἐπορεύθησαν ὁδοὺς τραχείας· ἤρθησαν ὡς ποίμνιον ἠρπασμένον ἐχθρῷ. Τρυφεροὺς καλεῖ τοὺς ἐν εὐπορίᾳ καὶ πλούτῳ, ὡς πείραν οὐκ ἔχοντας τῶν λυπηρῶν· εἶτα παρακελεύεται αὐτοῖς τῇ μεταμελείᾳ τὴν σωτηρίαν καρπῶσασθαι. Ταῦτα ὡς ἐκ προσώπου τῆς Ἱερουσαλήμ 81.777 εἰρηνικῶς, αὐτῇ λοιπὸν παρακλητικὸς προσφέρει λόγους. λ΄. Θάρσει, Ἱερουσαλήμ, παρακαλέσει σε ὁ ὀνομάσας σε. Δέδεκταί σου, φησὶ, τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω μεταβολὴν. Μεταβαλεῖ σοὶ τὴν συμφορὰν ὁ τὴν προσηγορίαν σοὶ τεθεικῶς· τουτέστιν, ὁ δημιουργὸς σου, ὁ πάσης σε πόλεως προτιμήσας. λα΄, λβ΄. Δείλαιοι οἱ σε κακώσαντες, καὶ ἐπὶ χαρέντες τῇ σῇ πτώσει. Δείλαιοι αἱ πόλεις, αἷς ἐδούλευσαν τέκνα σου. Ἔδωκαν γὰρ δίκας Βαβυλώνιοι τῆς παρανομίας ἀξίας. Εἶτα διδάσκει, ὡς τὰ οἰκεῖα λοιπὸν ἢ Βαβυλῶν θρηνήσει κακά. λδ΄, λε΄. Περιελῶ γὰρ αὐτῆς, φησὶ, τὸ ἀγαλλίαμα τῆς πολυοχλίας αὐτῆς, καὶ τὸ γαυρίαμα αὐτῆς εἰς πένθος ἔσται. Πῦρ γὰρ ἐπελεύσεται αὐτῇ παρὰ τοῦ Αἰωνίου εἰς ἡμέρας μακράς, καὶ κατοικηθήσεται ὑπὸ δαιμονίων τὸν πλείονα χρόνον. Ταύτην διὰ Περσῶν τὴν τιμωρίαν ἐδέξατο· ἔδειξε δὲ ὁ λόγος, ὡς οὐ παντελῶς αὐτὴν ἀοίκητον ἔσεσθαι προηγόρευσεν, ἀλλ' ἐπὶ πολὺν χρόνον· οἱ κεῖται δὲ νῦν ὑπὸ ὀλίγων Ἰουδαίων. λς΄. Περιβλεψαὶ πρὸς ἀνατολὰς, Ἱερουσαλήμ, καὶ ἴδε τὴν εὐφροσύνην σου, τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ σοὶ ἐρχομένην. Τὴν τῶν αἰχμαλώτων ἐπάνοδον προθεσπίζει. λζ΄. Ἴδου ἔρχονται οἱ υἱοὶ σου, οὓς ἔξαπ ἔστειλας· ἔρχονται συνηγμένοι ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν, τῷ ῥήματι τοῦ Ἁγίου, χαίροντες τῇ τοῦ Θεοῦ δόξῃ. Οὐ γὰρ τῇ οἰκειᾷ δυνάμει περιεγένοντο τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ὁ παραδούς Θεὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀπέδωκε. ΚΕΦΑΛ. Ε΄. Κελεύει δὲ καὶ τὴν πενήθηρην στολὴν ἀποθέσθαι, καὶ περιτίθησιν αὐτῇ τῆς ἱερωσύνης τὸ σχῆμα. β΄. Περιβαλοῦ γὰρ, φησὶ, τὴν διπλοῖδα τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνης, καὶ ἐπίθου τὴν μίτραν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου, τῆς δόξης τοῦ αἰωνίου. Ἐν γὰρ τῇ μίτρᾳ τὸ πέταλον ἔκειτο τὸ χρυσοῦν· ἐν ᾧ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ προσεγγέγραπτο. γ΄, δ΄. Ὁ γὰρ Θεὸς δείξει τῇ ὑπ' οὐρανὸν πάσῃ τὴν σὴν λαμπρότητα. Κληθήσεται γὰρ σου τὸ ὄνομα παρὰ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα εἰρήνην δικαιοσύνης, καὶ δόξα θεοσεβείας. Ταῦτα δὲ τὰ ὀνόματα νῦν ἔχει· διὰ τοῦτο καὶ εἰς αὐτὴν συντρέχουσιν ἅπαντες. Λαμπρὰν γὰρ αὐτὴν καὶ περιφανῆ πεποίηκε τὸ σωτήριον πάθος. Πάλιν δὲ αὐτῇ παρακελεύεται ἰδεῖν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν τοὺς αἰχμαλώτους ἐπανιόντας, καὶ διδάσκει, ὡς ἀπήχθησαν μὲν περὶ δεσμὰ περικείμενοι, ἐπανήξουσιν δὲ πάσης τιμῆς ἀξιούμενοι. Εἰδέναί μέντοι χρή, ὡς τῶν ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπανεληθόντων, καὶ οἱ πεφευγότες κατὰ τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν, καὶ τὰ ἐσπέρια, καὶ τὰ νότια μέρη

κατελιηφότες, ἐπανήλθον λοιπόν, ὡς εἰ ρήνης τῷ ἔθνει παρασχεθείσης· οὐ δὴ χάριν καὶ τῶν ἀπὸ δυσμῶν ἐμνημόνευσεν. 81.780 ζ'. Συνέταξε γὰρ ὁ Θεὸς ταπεινοῦσθαι πᾶν ὄρος ὑψηλὸν, καὶ θῖνας ἀενάους, καὶ φάραγγας πληροῦσθαι εἰς ὀμαλισμὸν τῆς γῆς, ἵνα βαδίση Ἰσραὴλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ Θεοῦ δόξῃ. Πᾶσαν, φησὶ, δυσκολίαν κατηνύασε· τοὺς ἐοικότας ὄρεσιν ὑψηλοῖς Βαβυλωνίους κατέλυσε· τοὺς ἐκείνοις ὑπο κειμένους, φάραγγι ταπειναῖς ἐοικότας, ἀνανεῦσαι πεποίηκεν· ἡμῶν δὲ πανταχόθεν ἄδεια τῆς ἐπαν ὁδοῦ γεγένηται. η'. Αἰ σκιάδες, καὶ οἱ δρυμοὶ, καὶ πᾶν ξύλον εὐωδία τῷ Ἰσραὴλ προστάγματι τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα ἔοικε τοῖς ὑπὸ τοῦ Δαβίδ εἰρημένοις· "Τὰ ὄρη ἐσκίρτησαν ὡσεὶ κριοὶ, καὶ οἱ βουνοὶ ὡς ἀρνία προβάτων." Δρυμοὺς τοίνυν τροπικῶς καλεῖ τὰ μεταξὺ διακείμενα ἔθνη, ἃ καρπὸν εὐσεβείας οὐκ ἔφερον τῷ Θεῷ. Τὸν μέντοι Ἰσραὴλ ἐπανιόντα μετὰ πάσης προὔπεμψαν θεραπείας. Λέγει δὲ καὶ τὸ αἴ τιον τῶν ἀγαθῶν. θ'. Ἠγήσεται γὰρ ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ μετ' εὐφροσύνης, τῷ φωτὶ τῆς δόξης αὐτοῦ, σὺν ἐλεημοσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ παρ' αὐτοῦ. Θεοῦ ἡγουμένου πάντα λεῖα καὶ εὐμαρῆ. Κέχρηται ἔλεη μοσύνη μὲν περὶ τὸν λαὸν, δικαιοσύνη δὲ κατὰ Βαβυλωνίων. Οὗτοι μὲν γὰρ ἀμαρτάνοντες διὰ τῆς παιδείας ὠφέλειαν ἐδέξαντο· ἐκείνους δὲ μανικωτέ ρους καὶ δυσσεβεστεροὺς ἢ νίκη πεποίηκεν. Ἀντιβο λήσωμεν τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, ξεναγὸν ἡμῶν γενέσθαι καὶ ποδηγὸν τὸν τῶν ὄλων Θεόν· ἵνα τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ κατὰ τὴν Δαβιτικὴν πορευόμε νοι μελωδίαν, μὴ ἐκκλίνωμεν δεξιᾶ ἢ ἀριστερᾶ, ἀλλὰ τὴν βασιλικὴν ὁδὸν ὀδεύσωμεν, τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ζωὴν· ἧς ἡμᾶς γένοιτο ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἢ δόξα, σὺν τῷ παναγίῳ Πνεύ ματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΜΟΣ ΙΒ΄ ΘΡΗΝΟΙ.

ΚΕΦΑΛ. Α΄.

Ὁ μὲν θρήνος συμπαθείας καὶ φιλοστοργίας ση μείον· ἡγοῦμαι δὲ τὸν θεσπέσιον προφήτην ὠφελείας 81.781 ἔνεκα, καὶ τῶν τηνικαῦτα ἀνθρώπων, καὶ τῶν εἰς ὕστερον ἐσομένων, τοὺς θρήνους συγγράψαι· ἵνα κάκεῖνοι καὶ οὗτοι μάθωσι διὰ τῶν γραμμάτων, ὅσων πρόξενος ἢ ἀμαρτία κακῶν· τέσσαρας μέντοι συγγέγραφε Θρήνους, τὰ ἐκάστου ῥήματα καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν τάξιν τῶν στοιχείων συντεθεικῶς· θρηνεῖ δὲ τῆς πόλεως τὴν ἐρημίαν, τῆς προτέρας τῶν οἰκητόρων μεμνημένος πληθῆος, καὶ δυσφοροῦσαν ὀρῶν τὴν πάλαι παρὰ τῶν ἄλλων πόλεων δεχομένην τὸν φόρον· προσωποποιᾷ δὲ κε χρημένος, λέγει νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τὴν πόλιν δακρῦειν, τοῦ ψυχαγωγῶντος οὐκ ὄντος, καὶ τῶν φίλων αὐτῆς παντελῶς ἡρνημένων. Φέρει δὲ εἰς μέσον καὶ τῆς Ἰουδαίας ἀπάσης τὴν μετανάστασιν, καὶ τὴν χαλεπὴν δουλείαν, καὶ εὐχειρώτους αὐτοὺς λέγει γεγενῆσθαι διὰ τὴν ἀμαρτίαν. "Πάντες γὰρ, φησὶν, οἱ διώκοντες αὐτὴν, κατέλαβον αὐτὴν ἀνά μέσον τῶν θλιβόντων. Ἀναμιμήσκει καὶ τῶν πο ταμοὺς μιμουμένων ὀδῶν κατὰ τὸν τῶν ἑορτῶν και ρόν· πάντοθεν γὰρ εἰς τήνδε τὴν πόλιν συνέτρεχον ἅπαντες· καὶ θρηνεῖ. Δοκεῖ γὰρ πως τοῖς ἀνιαρῶς διακειμένοις μεταβολὴν τινα δέχεσθαι καὶ τὰ ἄψυχα· λέγει δὲ καὶ τὰ τούτων αἴτια. ε'. Ἐγένοντο οἱ θλίβοντες αὐτὴν εἰς κεφαλὴν, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς εὐθηνοῦσιν· ὅτι Κύριος ἔτα πείνωσεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν αὐτῆς. Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος αὐτοῖς προλέγει Μω σῆς τὸν θεῖον παραβαίνουσι νόμον· "Ὅτι ἔσονταί οἱ ἐχθροὶ σου ἄνω, καὶ σὺ κάτω·" λέγει δὲ καὶ τοῖς θηλάζουσι σὺν τοῖς πρεσβυτέροις τὸν ὄλεθρον· "Θηλάζων, φησὶ, μετὰ

καθεστηκότος πρεσβυτέρου." Οὕτω κἀνταῦθα: "Τὰ νήπια αὐτῆς ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ κατὰ πρόσωπον θλίβοντος." Διηγείται δὲ ὅπως ἀφῆρέθη τὴν προτέραν εὐπρέπειαν, καὶ ἀπεικάζει τοὺς ἄρχοντας κριοῖς ἐστερημένοι νομῆς· ἐγυμνώθησαν γὰρ τῆς προτέρας ἰσχύος. Εἶτα λέγει τῆς Ἱερουσαλήμ παλαιᾶς εὐπράξιας καὶ δυσπραξίας μνησθῆναι, καὶ παραθεῖναι ἐκεῖνοι τὰ νῦν ἐπελθόντα κακά· καὶ πλεῖον ἀνιᾶσθαι διὰ τὸ γενέσθαι τοῖς δυσμενέσιν ἐπίχαρτον. Συνεχῶς δὲ διδάσκει τῶν συμφορῶν τὴν αἰτίαν, τὴν ὠφέλειαν πραγματευόμενος. ἡ'. Ἀμαρτίαν γὰρ, φησὶν, ἡμάρτηκεν Ἱερουσαλήμ, διὰ τοῦτο εἰς σάλον ἐγένετο. Οὐδὲν χάριν καὶ οἱ πρότερον αὐτὴν γεραίροντες ἐξύβρισαν εἰς αὐτὴν, τὴν δυσκληρίαν αὐτῆς θεασάμενοι. Εἶτα τῶν παντοδαπῶν ἀμαρτημάτων ἀναμνησκει. θ'. Ἀκαθαρσία πρὸ ποδῶν αὐτῆς· οὐκ ἐμνήσθη ἐσχάτων αὐτῆς, καὶ πέπτωκε θαυμα 81.784 στῶς. Προσῆκει γὰρ μὴ τῇ εὐπραξίᾳ θαρρῆναι, ἀλλὰ καὶ τὴν μεταβολὴν προσμένειν. Ἐπειδὴ τοίνυν, φησὶν, οὐδεὶς ἀνθρώπων αὐτῇ προσφέρει παραψυχὴν, σὺ Δέσποτα τὴν ἀθλίως κρατοῦσαν θεασάμενος, οἴκτειρον. Θρηνεῖ δὲ διαφερόντως τὸ τῶν ἀδύτων τοῦ ναοῦ κατατολμῆσαι τοὺς δυσμενεῖς, καὶ φησὶν ἰ'. Χεῖρα αὐτοῦ ἐξεπέτασε θλίβων, ἐπὶ πάντα τὰ ἐπιθυμητὰ αὐτῆς· εἶδε γὰρ ἔθνη εἰσελθόντα εἰς τὸ ἅγιασμα αὐτῆς, ἃ ἐνετείλω μὴ εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν σου. Εἰς μὲν τὰ ἅγια τῶν ἁγίων μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ εἰσιτητὸν ἦν, καὶ τοῦτο μέντοι ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ· εἰς δὲ τὰ πρὸ τούτων ἅγια οἱ ἱερεῖς εἰσήσαν μόνοι· εἰς δὲ τὴν ἐνδοτέραν αὐλὴν καὶ οἱ Λευῖται· εἰς δὲ τὴν ἐξωτέραν οἱ τε ἐκ γένους Ἰσραὴλ, καὶ οἱ περιτετμημένοι προσήλυτοι· πάντα γὰρ ἀπερίτμητον καὶ εἰς ἐκείνην εἰσελθεῖν ὁ νόμος ἐκώλυε· διαφερόντως μέντοι Μωαβίτας καὶ Ἀμμωνίτας εἰσελθεῖν ἀπαγορεύει. "Ἀμμωνίτης γὰρ, καὶ Μωαβίτης, οὐκ εἰσελεύσεται εἰς ἐκκλησίαν Κυρίου, οὐδὲ εἰς τὸν αἰῶνα." Τοῦτον ἀνέμνησε τὸν νόμον ὁ Θρῆνος· εἶτα διηγείται τὰ ἀπὸ τοῦ λιμοῦ συμβεβηκότα κακά. ια'. Πᾶς ὁ λαὸς αὐτῆς καταστενάζοντες, ζητοῦντες ἄρτον. Ἔδωκαν γὰρ τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς ἐν βρώσει, τοῦ ἐπιστρέψαι ψυχὴν. Ἐν ταῦθα ἐπιθυμήματα τὰ βρέφη καλεῖ· ἐγεύσαντο γὰρ ἐν τῷ λιμῷ καὶ ἀνθρωπίνων κρεῶν. Αἰτεῖ μέντοι τὴν θεῖαν φιλανθρωπίαν. Ἴδε Κύριε, καὶ ἐπίβλεψον, ὅτι ἐγενόμην ἠτιμωμένη. Εἶτα τοὺς δι' αὐτὴν παρ' ἰόντας παρακαλεῖ τὴν ἀσύγκριτον αὐτῆς ὀδύνην ἰδεῖν. Ταύτην δὲ, φησὶν, ὁ Δεσπότης ἐπήγαγέ μοι φθεγζάμενος ἐν ἐμοί· τουτέστι, προσέταξε μόνον, καὶ ἐπηνέχθη μοι τὰ κακά· τὸ δὲ Ἐπεφύλλισέ μοι. Ἡψέ μοι, ὁ Σύρος ἠρμήνευσε. Διηγείται δὲ καὶ τὴν ἐπενεχθεῖσαν αὐτῇ θεήλατον πληγὴν. ιγ'. Ἐξ ὕψους αὐτοῦ ἐξαπέστειλε πῦρ ἐν τοῖς ὀστέοις μου, καὶ κατήγαγεν αὐτὸ ἐπ' ἐμέ. Αὐτὸς γὰρ συνεχώρησε τοῖς πολεμίοις, καὶ πολιορκῆσαι, καὶ πορθῆσαι, καὶ ἐμπρῆσαι τὴν πόλιν. "Διεπέτασε δίκτυον τοῖς ποσὶ μου, ἀπέστρεψέ με εἰς τὸ ὀπίσω· ἔδωκέ με ἠφανισμένην ὄλην τὴν ἡμέραν ὀδυνωμένην." Δίκτυον καλεῖ τὸ ἄφουκτον τῶν κακῶν· καὶ γὰρ οἱ ἀποδράντες ἐάλωσαν. Δείκνυσι δὲ καὶ τῆς τιμωρίας τὸ δίκαιον. ιδ'. Ἐργηγόρησεν ἔτι τὰ ἀσεβήματά μου, ἐν χερσὶν αὐτοῦ συνέπλεξέ με. Ἄντι τοῦ, Συνεπόδισε, καὶ τοῖς ἐχθροῖς παρέδωκεν. "Ἐβάρυνε τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τράχηλόν μου." Πικρῶς γὰρ τοῖς ὠμοτάτοις Βαβυλωνίοις δουλεύειν ἠνάγκασε. "Καὶ ἠσθένησεν ἡ ἰσχύς μου, ὅτι ἔδωκε Κύριος ἐν χερσὶ 81.785 μου ὀδύνας, ἃς οὐ μὴ δύνωμαι ὑποστῆναι." Ὀδύρεται δὲ καὶ τῶν ἀριστέων τὸν ὄλεθρον. ιε'. Ἐξῆρε πάντας τοὺς ἰσχυροὺς μου· ὁ Κύριος ἐκάλεσεν ἐπ' ἐμέ καιρὸν τοῦ συντρίψαι τοὺς ἐκλεκτούς μου. Τὴν συμφορὰν καὶ ὁ Σύρος, καὶ ὁ Ἑβραῖος, καιρὸν καλεῖ· καὶ ἡμεῖς δὲ πολὺ λάκις εἰώθαμεν τῶν καιρῶν τὰς δυσκολίας ὀδύρεσθαι. Ληνὸν ἐπάτησε Κύριος παρθένῳ θυγατρὶ Ἰούδα. (ις'.) Ἐπὶ τούτοις ἐγὼ κλαίω. Πολλάκις ἡ θεία Γραφή τὴν μεγίστην τιμωρίαν ἀπεικάζει ληνῶ, διὰ τὸ πάντας ἐν τοῖς ληνοῖς ἀποθλίβεσθαι τοὺς βότρυας, καὶ μηδεμίαν ὡς τὰ πολλὰ

διαφεύγειν ῥᾶγα. "Καὶ οἱ ὀφθαλμοί μου κατήγαγον ὕδωρ, ὅτι ἐμακρύνθη ἀπ' ἐμοῦ ὁ παρακαλῶν με." Καὶ διδάσκων, τίς οὐ τος, ἐπήγαγεν· "Ὁ ἐπιστρέφων ψυχὴν μου." Διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὴν παιδείαν ἐπήγαγε, τῇ ψυχῇ τὴν ὠφέλειαν πραγματευόμενος. Θρηνεῖ δὲ καὶ τῶν υἱῶν τὴν ἀπώλειαν, καὶ τὴν τῶν ἐχθρῶν ἐπι κράτειαν. Δείκνυσι δὲ αὐτῆς καὶ τὸ σχῆμα τοῦ πένθους. ιζ'. Διεπέτασε Σιών τὰς χεῖρας αὐτῆς. Εἰ ὠθασι γὰρ αἱ πενθοῦσαι, καὶ ἐκτείνειν, καὶ συστέλ λειν τὰς χεῖρας. Λέγει δὲ αὐτὴν καὶ ἀπαραμύθητον εἶναι, ἅτε δὴ τοῦ Θεοῦ τοῖς ἐχθροῖς ὀρμῆσαι κατ' αὐτῆς συγχωρήσαντος, καὶ τὴν καθιερωμένην μολῶ ναι. "Ἐγενήθη γὰρ, φησὶν, Ἱερουσαλήμ, ὡς ἀποκαθημένη ἐν μέσῳ αὐτῶν." Ἀκάθαρτος δὲ ἦν κατὰ τὸν νόμον ἢ τοῦ αἵματος τὸν ῥοῦν ὑπομένουσα· ταύτη τοίνυν ἀπεικάζει τὴν πόλιν ἄλλοφύλων καὶ δυσσεβῶν πληρωθεῖσαν ἀνθρώπων. Συνεχῶς μέντοι ὁ προφήτης τῆς ψήφου τὸ δίκαιον εὐφημεῖ, τὴν ἐντεῦθεν ὠφέλειαν προσφέρων τοῖς ἐντυγχάνουσιν. ιη'. Δίκαιός ἐστι Κύριος, ὅτι τὸ στόμα αὐτοῦ παρεπίκρανα. Τοὺς γὰρ ὑπ' αὐτοῦ τεθέντας παρ ἔβην νόμους. Θρηνήσας δὲ τῶν παρθένων καὶ τῶν νεανίσκων ἀνδραποδισμὸν, διδάσκει, ὡς ἀνωφε λῆς ἢ τῶν εἰδώλων δουλεία. Ἐραστὰς γὰρ ἐκεῖνα καλεῖ. Ἴκετεύει δὲ τὸν λῦσαι δυνάμενον τὴν τῶν κακῶν ἀωρίαν, οἰκτεῖται αὐτὴν ὁμολογοῦσαν τὴν ἁμαρτίαν. "Παραπικραίνουσα γὰρ, φησὶ, παρεπί κρανα." Ἀνιᾶ δὲ αὐτὴ διαφερόντως τὸ τοὺς ἐχθροὺς ἐπιτωθάζειν· καὶ τοῦτο δὲ, φησὶ, σοῦ νεύσαντος γέ γονεν. "Ἐπήγαγες γὰρ ἡμέραν, καὶ ἐκάλεσας καὶ ῥὸν, καὶ ἐγένοντό μοι οἴμοι, οἴμοι." Αἰτεῖ δὲ κάκείνους ταῖς αὐταῖς περιπεσεῖν συμφοραῖς. κβ'. Εἰσέλθοι γὰρ, φησὶ, πᾶσα ἢ κακία αὐτῶν κατὰ πρόσωπόν σου. Ὡς ἐθεάσω, φησὶ, τὴν ἐμὴν παρανομίαν, βλέπε καὶ τὴν ἐκείνων ἀσέβειαν. "Καὶ ἐπιφύλλισον αὐτοὺς, ὃν τρόπον ἐπεφύλλισας ἐμέ 81.788 περὶ πάντων τῶν ἁμαρτιῶν μου· ὅτι πολλοὶ οἱ στε ναγμοὶ μου, καὶ ἡ καρδία μου λυπεῖται." Καὶ ἐν ταῦθα ὁ Σύρος τὸ ἐπιφύλλισον οὕτως ἡρμήνευσεν· "Θλίψον αὐτοὺς, ὡς ἔθλιψας ἐμέ." Ὁ μὲν οὖν πρῶτος Θρηνης τοῦτο ἔχει τὸ τέλος. ΚΕΦΑΛ. Β' Τοῦ δὲ δευτέρου τὸ προοίμιον τοῦτο· α'. Πῶς ἐγνόφωσεν ὄργῃ αὐτοῦ Κύριος τὴν θυγατέρα Σιών; Κατέρριψεν ἐξ οὐρανοῦ εἰς γῆν δόξαν Ἰσραὴλ; Καὶ οὐκ ἐμνήσθη ὑποποδίου ποδῶν αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ὄργῆς αὐτοῦ; Καὶ ἐν τεῦθεν δῆλον, ὡς "ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ" ὁ θεῖος Δαβὶδ τὸν θεῖον ὀνομάζει ναόν· "Προσκυ νεῖτε γὰρ, φησὶ, τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ." Ὁ μὲντοι προφήτης ἀπέικασε γνώφῳ τὴν συμφορὰν· καὶ λέγει ἐξ οὐρανῶν εἰς γῆν ῥιφήναι τὴν πόλιν Ἐπειδὴ τῆς ἐπανθούσης χάριτος ἐγυμνώθη, ἐγὲ νετο τοῖς πολεμίοις εὐάλωτος. β'. Κατεπόντισε Κύριος οὐ φεισάμενος πάντα τὰ ὠραῖα Ἰακώβ· καθεῖλεν ἐν θυμῷ αὐτοῦ τὰ ὀχυρώματα τῆς θυγατρὸς Ἰούδα, ἐκόλλησεν αὐτὰ εἰς τὴν γῆν. Τουτέστι, μέχρις ἐδάφους κατ ἡνεγκεν. "Ἐβεβήλωσε βασιλεῖς αὐτῆς, καὶ ἄρ χοντας αὐτῆς." Ταῦτα καὶ ὁ μακάριος προεῖπε Δαβὶδ· "Ἐθου, γὰρ, φησὶ, τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ δειλίαν, διήρπασαν αὐτὸν πάντες παραπορευόμενοι τὴν ὁδόν." γ'. Συνέκλασεν ἐν ὄργῃ θυμοῦ αὐτοῦ πᾶν κέ ρας Ἰσραὴλ. Κέρας καλεῖ τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς δυνάστας. "Ἀπέστρεψεν ὀπίσω δεξιὰν αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ, καὶ ἀνήψεν ἐν Ἰακώβ πῦρ φλέ γον, καὶ κατέφαγε πάντα τὰ κύκλω αὐτοῦ." Οὐ γὰρ ἠθέλησεν ἐπαμῦναι τῶν δυσμενῶν ἐπελθόντων, ἀλλ' ἐώκει στρατηγῷ γενναίῳ καταλῦσαι ῥαδίως δυνα μὲνῳ τοὺς πολεμίους, καὶ τὰς χεῖρας εἰς τοῦπίσω μεταφέροντι, καὶ παραχωροῦντι τοῖς δυσμενέσι τὴν νίκην. Ἐπ' ἐμὲ δὲ, φησὶ, τὸναντίον ἐχρήσατο ταῖς χερσίν. δ'. Ἐνέτεινε γὰρ τὸ τόξον αὐτοῦ ὡς ἐχθρὸς, καὶ ἐστερέωσε δεξιὰν αὐτοῦ ὡς ὑπεναντίος, καὶ ἀπέκτεινε πάντα τὰ ἐπιθυμήματά μου ἐν σκηνῇ θυγατρὸς Σιών· ἐξέχεεν ὡς πῦρ τὸν θυμὸν αὐ τοῦ. Καὶ γὰρ ἐν τῷ ναῷ τὰς σφαγὰς ἐτόλμησαν οἱ πολέμιοι. Διδάσκει δὲ ὁ λόγος, ὡς τοῦ Θεοῦ συγχω ρήσαντος ἐκεῖνα πάντα ἐγένετο·

ἐπειδὴ γὰρ ἐξ ἡμαρτον, τὰ δυσμενῶν εἰργάσατο, καὶ διὰ τῶν πο λεμίων καὶ τοὺς περιβόλους κατέλυσε, καὶ τὰς οἰκίας ἐνέπρησε, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ τὸ πένθος ἐπ ἤνεγκε. Τοῦτο γὰρ λέγει· Ἐπλήθυνε θυγατρὶ Ἰούδα τεταπεινωμένον 81.789 καὶ τεταπεινωμένην. (ζ´.) Ἐξέσπασεν ὡς ἄμ πελον τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ. Κατέκαυσαν γὰρ οἱ πολέμιοι τὸν θεῖον νεῶν. "Διέφθειρεν ἑορτὴν αὐ τοῦ." Οὐκ ἔτι γὰρ ἑορτὰς ἐπετέλουν, ἀλλὰ θρηνεῖν ἠναγκάζοντο. "Ἐπιλαθέσθαι ἐποίησε Κύριος Σιών ἑορτῆς, καὶ σαββάτου." Προστέθεικε δὲ καὶ τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἱερέων τὸν ὄλεθρον, καὶ τοῦ ναοῦ τὴν ἐρημίαν, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου τὸν μια σμὸν, καὶ τὴν τοῦ τείχους κατάλυσιν, καὶ τὸ πάν των ἀνιαρώτατον. "Φωνὴν πολέμου ἔδωκαν ἐν οἴκῳ Κυρίου" ὡς ψαλμὸν Λευϊτῶν. "Ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς." Ἀντὶ γὰρ τῆς συνήθους ὑμνωδίας ὁ τῶν πολεμίων ἀλαλαγμὸς ἀνεπέμπετο. ἡ´. Ἐλογίσαστο Κύριος τοῦ διαφθεῖραι τείχος θυγατρὸς Σιών· ἐξέτεινε μέτρον. Τουτέστι, τὴν ἴσην καὶ δικαίαν ψῆφον· τοῦτο καὶ ὁ μακάριος ἐθεάσατο Ζαχαρίας. Πάλιν δὲ τῶν πυλῶν, καὶ τῶν τειχῶν, καὶ τῶν ἀρχόντων μνημονεύσας, ἐπήγαγε, "Καὶ οὐκ ἔστι νόμος." Πρὸ γὰρ τῆς ἐφόδου τῶν πολεμίων, ἀδεῶς παρεβαίνετο· μετὰ δὲ τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν, καὶ τοῦ ναοῦ τὸν ἐμπρησμόν, οὐδὲ βουλόμενοι πληροῦν τὴν κατὰ νόμον λατρείαν ἠδύ ναντο. "Καὶ γε προφητὰ αὐτῆς οὐχ εὔρον ὄρασιν παρὰ Κυρίου." Τοὺς ψευδοπροφήτας λέγει, τοὺς τὰ ψευδῆ μαντευσαμένους αὐτῆ. Ὑποδείκνυσι καὶ τοὺς γεγηρακότας θρηνοῦντας, καὶ σάκκον περιεζωσμέ νους, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ προφήτης βοᾷ· ια´. Ἐξέλιπον ἐν δάκρυσιν οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐταράχθη ἡ κοιλία μου· ἐξεχύθη εἰς γῆν ἡ δόξα μου ἐπὶ τὸ σύντριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου. Δείκνυσι δὲ καὶ τὸ πάντων ἐλεεινότατον πάθος. "Ἐν τῷ ἐκλύεσθαι νήπια καὶ θηλάζοντα ἐν πλατείαις πόλεως." Ὁ γὰρ λιμὸς καὶ τὴν τῆς φύσεως φιλοστοργίαν ἐνίκησε. Τοῦτο γὰρ ἐπ ἤγαγεν· ιβ´. Ταῖς μητράσιν αὐτῶν εἶπον, Ποῦ σῖτος καὶ οἶνος; ἐν τῷ ἐκλύεσθαι αὐτούς. Λέγει δὲ μὴ εὐρίσκειν ἀξίαν εἰκόνα τοῦ πάθους. ιγ´. Τί γὰρ, φησὶ, μαρτυρήσω σοι, καὶ τί ὁμοιώσω σοι, θύγατερ Ἱερουσαλήμ; Ἀναμιμνήσκει δὲ καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν, τῶν τὰ χρηστὰ προλεγόντων. ιδ´. Προφητὰ γὰρ σου, φησὶν, εἶδόν σοι μά ταια, καὶ ἀφροσύνην· καὶ οὐκ ἀπεκάλυψαν τὴν ἀδικίαν σου, τοῦ ἀποστρέψαι τὴν αἰχμα λωσίαν σου. Καὶ εἶδόν σοι λήμματα μάταια, καὶ ἔξωσάν σε. Ἐμποδῶν γὰρ ἐγένοντο τῆ μετὰ μελεία τὰ θυμῆρη προλέγοντες, καὶ οὐκ εἶων αὐτούς τῆς πολλῆς ἀποστήναι παρανομίας. 81.792 ιε´. Ἐκρότησαν ἐπὶ σὲ χεῖρας πάντες οἱ παρα πορευόμενοι τὴν ὁδόν· ἐσύρισαν, ἐκίνησαν κεφαλὴν αὐτῶν ἐπὶ τὴν θυγατέρα Ἱερουσαλήμ. Ἴδιον τοῦτο τῶν θαυμαζόντων τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρω μεταβολήν. Λέγει δὲ καὶ ἄπερ ἔλεγον· "Εἰ αὐτὴ ἦν ἡ πόλις στέφανος δόξης, καλὴ εὐπρέπεια, εὐφροσύνη πάσης τῆς γῆς;" Λέγει πάντα ταῦτα πεπληρῶσθαι κατὰ τὰς θείας προβήσεις· διδάσκει δὲ καὶ οἷοις οἱ δυσμενεῖς ἐκέχρηστο λόγοις, ἐφ ἠδόμενοι τοῖς συμβεβηκόσιν αὐτῆ κακοῖς. "Αὕτη γὰρ ἡ ἡμέρα ἦν προσεδοκῶμεν, εὐρομεν καὶ εἶδομεν αὐτήν." Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ μακάριος προ εἶπε Δαβίδ· "Ἐγενήθημεν ὄνειδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν, μυκτηρισμὸς καὶ χλευασμὸς τοῖς κύκλω ἡμῶν." Καὶ πάλιν· "Ἐθου ἡμᾶς εἰς ὄνειδισμόν ἐν τοῖς ἔθνεσι, κίνησιν κεφαλῆς ἐν τοῖς λαοῖς." Πάλιν δὲ προσωποποιᾷ κεκρημένος ὁ προφήτης, τοῖς περιβόλοις καὶ τῆ πόλει παρακελεύεται νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν δακρύνειν, διὰ τὰς παντοδαπὰς συμφο ρὰς· λέγει δὲ καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῶν κακῶν. "Εἰ φάγονται γυναῖκες καρπὸν κοιλίας αὐτῶν; ἐπὶ φυλλίδα ἐποίησε μάγειρος." Τουτέστι, τὸν ὀψί γονον καρπὸν ἤψησε. Τοῦτο γὰρ ἐπήγαγε· "Φονεὺ θήσονται νήπια πολλὰ θηλάζοντα μασθούς." Προστίθησι δὲ καὶ τὴν ἐτέραν ἀτοπίαν· "Εἰ ἀπο κτενοῦσιν ἐν ἀγίασματι Κυρίου ἱερέα καὶ προφή την;" Καὶ τῆ τῶν προσώπων ποιότητι, καὶ τοῦ τόπου, ἔδειξε τὴν τοῦ πάθους ὑπερβολήν. Θρηνήσας δὲ

τῶν γεγηρακότων καὶ τῶν μειρακίων καὶ τῶν παρθένων τὸν ἀνδραποδισμόν, ἐπήγαγεν· κβ'. Ἐκάλεσας ὡς εἰς ἡμέραν ἑορτῆς παρ οἰκίαν μου κυκλόθεν· καὶ οὐκ ἐγένετο ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς Κυρίου ἀνασωζόμενος, καὶ καταλελειμ μένος. Τῶν γὰρ πολεμίων τὴν ἔφοδον δείσαντες, ὡς εἰς ὄχυρὰν τὴν πόλιν κατέφυγον· ἐκεῖ μέντοι πάντες ἐάλωσαν· εἰώθασι δὲ καὶ κατὰ τὸν τῶν ἑορτῶν καιρὸν ἐκεῖ πάντες συντρέχειν· οὗ δὴ χάριν τὴν ἄλωσιν ἀπέειπεν τῇ ἑορτῇ. "Ἐξέθρεψα, καὶ ἐπεκράτησα καὶ ἐπλήθυνα, καὶ ὁ ἐχθρὸς πάντα συνετέλεσε." Μάταιός μου, φησὶν, ὁ πόνος ἐγένετο· τῶν τροφίμων γὰρ πάντων ἔρημος ἐγενόμην. Ἐνταῦθα τὸν δεῦτερον συνεπέρανε Θρηῆνον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἄρχεται δὲ οὕτω τοῦ τρίτου·

α'. Ἐγὼ ἀνὴρ ὁ βλέπων πτωχεῖαν. Διαφερόντως γὰρ οὗτος ὁ προφήτης παρὰ πάντας τῶν συμφορῶν τὸν καιρὸν προεφήτευσεν· πτωχεῖαν τοῖς νῦν καλεῖ τὴν ἔνδειαν τῶν ἀγαθῶν. 81.793 Ἐν ῥάβδῳ θυμοῦ, (β'). Παρέλαβέ με, καὶ ἀπήγαγέ με εἰς σκότος καὶ οὐ φῶς. Οἰκιοῦται τὰ κατὰ τῆς πόλεως πάθη, καὶ καλεῖ σκότος τὴν δυσκληρίαν. γ'. Πλὴν ἐν ἐμοὶ ἐπέτρεψεν· ἥλλαξε χεῖρα αὐτοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν. Πάλαι γὰρ μοι τὰ ἀγαθὰ χορηγῶν, νῦν τὰς παιδείας ἐπάγει. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, "ἥλλαξε χεῖρα αὐτοῦ." δ'. Ἐπαλαίωσε σάρκα μου, καὶ δέρμα μου· ὅσα μου συνέτριψε. Ταῦτα γὰρ πάντα ἡ ἀθυμία ποιεῖ. ε'. Ἀνωκοδόμησε κατ' ἐμοῦ, καὶ ἐκύκλωσέ με. Ἄντι τοῦ, διαφυγεῖν οὐ δύναμαι τὰ ἐπενεχθέντα κακά· δηλοῖ δὲ καὶ τὸν ἕξωθεν περίβολον, ὃν οἱ πολέμιοι πολιορκήσαντες ἐδείμαντο. ς'. Κεφαλὴν μου ἐμόχθησεν, ἐκάθισέ μου ἐν σκοτεινοῖς, ὡς νεκρὸς αἰῶνος. Τὴν πικρὰν δουλείαν διὰ τούτων αἰνιττεται· καὶ γὰρ τοῦ Σεδεκίου τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Βαβυλώνιος ἐξορύξας, μύλωνι παρέδωκε· τοῦτο δὲ καὶ τὰ ἐπαγόμενα δηλοῖ. ζ'. Ἐβάρυνε τὸν ζυγὸν τοῦ τραχήλου μου. Ὁμοτάτοις γὰρ με δεσπότης δουλεύειν ἠνάγκασε. η'. Καί γε ὅτι κεκράξομαι, καὶ βοήσω. Οὐ δέχεται γὰρ μου δεομένου τὴν δέησιν. θ'. Ἀνωκοδόμησε τὰς ὁδοὺς μου ἐν μαρμάρῳ, καὶ τὰς τρίβους μου ἠφάνισε. Συνέχομαι γὰρ κακοῖς, ἃ διαφυγεῖν οὐ δύναμαι. ι'. ια'. Ἄρκος ἐνεδρεύουσα ἐγένετό μοι αὐτὸς, ὡς λέων ἐν κρυφίοις. Κατεδίωξέ με ἄφ' εστηκότα, καὶ διετάραξέ με. Ἐδειξε τῆς παιδείας τὸ δίκαιον· ἐγὼ γὰρ, φησὶν, ἀπέστην προτέρα· εἶθ' οὕτως αὐτὸς τιμωρίαν ἐπήνεγκε. Τούτων μέντοι τῶν προρρήσεων καὶ οἱ ἀρχαιότεροι μέμνηται προ φῆται. Ἐθετό με ἠφανισμένην· (ιβ'). Ἐνέτεινε τὸ τόξον αὐτοῦ· καὶ ἐστήλωσέ με ὡς σκοπὸν εἰς βέλος. Οἱ κατὰ σκοποῦ βάλλοντες, καὶ ταύτην μελετῶντες τὴν τέχνην, οὐ δύο καὶ τρία καὶ τέσσαρα, ἀλλὰ πολλὰ πέμπειν εἰώθασι βέλη. Τὸ ἐπάλληλον τῆς συμφορᾶς διὰ τῶν εἰκόνων δεδήλωκε. Λέγει δὲ καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ὀδύνην· νεφροὺς γὰρ τοὺς λογιζομένους καλεῖ· καὶ ὅτι ἐπίχαρτος ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς, οἱ καὶ τὰς ἐπενεχθείσας αὐτῇ συμφορᾶς ἄδοντες διετέλουν· Ἐγύμνωσε γὰρ με, φησὶ, πάσης ἰσχύος. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ· 81.796 ις'. Ἐξέβαλεν ἐν ψήφῳ τοὺς ὀδόντας μου, καὶ ἐψώμισέ με σποδόν. Ὁ δὲ Σύρος, Ἐν πέτρᾳ, λέγει, ἐστέρησέ με καὶ τῆς προτέρας εἰρήνης, καὶ τῶν παντοδαπῶν ἀγαθῶν. ιη'. Καὶ εἶπον, Ἀπώλετο νίκη μου, καὶ ἡ ἐλπίς μου ἀπὸ Κυρίου. Ἀπηγόρευσα, φησὶ, τὰς χρηστοτέρας ἐλπίδας, ἀλλ' ὅμως τῇ συνεχεῖ τῶν ἀνιαρῶν μνήμη τὴν ψυχὴν κατατήκω, καὶ εἰς ἔλεον τὸν Δεσπότην ἐφέλκομαι. κβ'. Τὰ ἐλέη Κυρίου πολλὰ ὅτι οὐκ ἐξελίπομεν, ὅτι οὐ συνετελέσθησαν οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ. Εἰ γὰρ σύμμετρον τῇ ἁμαρτίᾳ τὴν τιμωρίαν ἐπήγαγεν, οὐκ ἂν οὐδὲ ἡμεῖς διεφύγομεν τὴν σφαγὴν. Εἶτα ὁ προφήτης τὴν ὑπὲρ αὐτῶν

ικετείαν προσφέρει. κγ'. Ανακαίνισον αὐτούς, ὡς ὄρθρον πρωϊνόν. Ἐπειδὴ σκότος τὴν συμφορὰν προσηγόρευσεν, ὁ θρῶ παραβάλλει τὴν ταύτης μεταβολὴν. "Ἐπλη θύνη ἡ πίστις σου εἰς τὰς πρωΐας." Τῆς γὰρ μεταβολῆς γενομένης, γνησιώτερον τῇ εὐσεβείᾳ προσέξουσι. Πολλοὶ γὰρ εἰσιν οἱ στεναγμοὶ μου, καὶ ἡ καρδιά μου ἐξέλιπε. κδ'. Μερὶς μου Κύριος, εἶπεν ἡ ψυχὴ μου, διὰ τοῦτο ὑπομενῶ αὐτόν. Ἐτέραν, φησὶν, οὐκ ἔχω καταφυγὴν, ἀλλὰ τὴν σὴν προσμένω βοήθειαν. Εἶτα διδάσκει τῆς εἰς Θεὸν ἐλπίδος τὸ χρήσιμον. κέ', κς'. Ἀγαθὸς Κύριος τοῖς ὑπομένουσιν αὐτόν· ψυχὴ, ἢ ζητήσῃ αὐτόν, ζήσεται. Ἀγαθὸν τὸ ὑπομένειν, καὶ ἐλπίζειν εἰς τὸ σωτήριον τοῦ Κυρίου. Ταῦτα εἰς ψυχαγωγίαν τῶν ἀθυμούντων διδάσκει, καὶ ἕτερα. κζ', κη'. Ἀγαθὸν ἀνδρὶ, ὅταν ἄρη ζυγὸν ἐκ νεότητος αὐτοῦ. Καθήσεται κατὰ μόνας, καὶ σιωπήσῃ, ὅτι ἦρεν ἐφ' ἑαυτὸν ζυγὸν βαρύν. Τοῦτο καὶ ὁ μακάριος ἔφη Δαβὶδ· "Ἀγαθὸν μοι, ὅτι ἐταπεινώσας με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου." τὸ δέ, "Καθήσεται κατὰ μόνας καὶ σιωπήσῃ," καρτερεῖν διδάσκει, καὶ ὑπομένειν τὰ λυπηρά. Συμφωνεῖ δὲ καὶ τὰ ἐπαγόμενα· κθ', λ'. Δώσει ἐν χρώματι στόμα αὐτοῦ· εἰ ἄρα ἐστὶν ὑπομονῆς ἐλπίς. Δώσει τῷ παίοντι αὐτὸν σιαγόνα αὐτοῦ. καὶ χορτασθήσεται ὄνει δισμῶν. Εὐαγγελικὸς οὗτος ὁ νόμος· ὁ γὰρ Κύριος διηγόρευσε, τῷ παίοντι τὴν σιαγόνα τὴν δεξιάν, 81.797 στρέψαι καὶ τὴν ἄλλην. Τὸ δέ, "Δώσει ἐν χρώματι στόμα αὐτοῦ," ὁ Σύρος "ἐν γῆ" εἶπε· τουτέστι, Σιγήσῃ, καὶ οἷσει γενναίως τὰς λοιδορίας καὶ τὰ ὀνειδή, ὡς περ γῆς ἔχων πεπληρωμένον τὸ στόμα. Τοῦτο καὶ ὁ θεσπέσιος Δαβὶδ ἐδήλωσε· "Ἐν τῷ συστῆναι τὸν ἀμαρτωλὸν ἐναντίον μου, ἐταπεινώθη, καὶ ἐκωφώθη, καὶ ἐσίγησα ἐξ ἀγαθῶν." Εἶτα διδάσκει, ὡς οὐκ ἐπὶ πλεῖστον κέχρηται ταῖς παιδείαις ὁ Δεσπότης, φιλόανθρωπος ὢν, ἀλλὰ μετὰ τὴν παιδείαν ἐπάγει τὸν ἔλεον. λγ'. Οὐ γὰρ ἐταπεινώσε, φησὶν, ἐξ ὅλης καρδίας αὐτοῦ οὐδὲ ἀπόσωτο υἱοὺς ἀνθρώπων. Ὀργιζομένου γὰρ τὸ σχῆμα, τὸ δὲ βούλημα φιλοανθρωπίας μεστόν. Εἰς ὠφέλειαν μέντοι τῶν ἀνθρώπων κέχρηται τῇ παιδείᾳ· τοῦτο γὰρ ἐπήγαγε· λδ'. Τοῦ ταπεινώσαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ πάντας δεσμίους γῆς, τουτέστι, τοὺς τῇ γῆ προσδεδεμένους, καὶ μετάρσιον οὐκ ἔχοντας φρόνημα· ἀδικία γὰρ συζῶσι, καὶ τὸν ἐφορῶντα οὐ δειμαίνουσι. λζ', λη'. Τίς οὕτως εἶπε, καὶ ἐγένετο; Κύριος οὐκ ἐνετείλατο. Ἐκ στόματος Ὑψίστου οὐκ ἐξελεύσεται τὰ κακὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἡμῶν. Τὴν πρόνοιαν ἀναιρούντων ὁ λόγος κατηγορεῖ· οὗτοι γὰρ εἰμαρμένη καὶ τύχη ἀνατιθέασιν τὰ γινόμενα. λθ'. Τί γογγύσει ἄνθρωπος ζῶν, ἀνὴρ περὶ τῆς ἀμαρτίας αὐτοῦ; Ἡ ῥαθυμία γὰρ, ἀλλ' οὐχὶ φύσις, πρόξενος τῆς ἀμαρτίας, οὐ δὴ χάριν καὶ τὴν τιμωρίαν ὁ δικαστὴς ἐπιφέρει τοῖς ἀμαρτάνουσιν. μ'. Ἐξηρευνήθη ἡ ὁδὸς ἡμῶν, καὶ ἠτάσθη. Εἶδε γὰρ τὴν παρ' ἡμῶν τολμηθεῖσαν παρανομίαν. "Καὶ ἐπιστρέψωμεν πρὸς Κύριον." Γένοιτο δὲ ἡμῖν πρόφασις μεταμελείας ἢ τιμωρίας. μα'. Ἀναλάβωμεν καρδίας ἡμῶν, καὶ ἐμβλέψωμεν πρὸς τὸν ὑψηλόν, τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ. Τῶν περιττῶν, φησὶ, φροντίδων τοὺς λογισμοὺς ἀπαλλάξαντες, τὸν θεῖον αἰτήσωμεν ἔλεον. μβ'. Ἡμεῖς ἡμάρτομεν, καὶ ἠσεβήσαμεν, καὶ σὺ οὐχ ἰλάσθη. Δικαίαν, φησὶ, τὴν τιμωρίαν ἐπήγαγες. μγ', μδ'. Ἐσκέπασας ἐν θυμῷ, καὶ κατεδίωξας ἡμᾶς· ἀπέκτεινας, καὶ οὐκ ἐφείσω. Ἀπεσκέπασας νεφέλην ἐστερεωμένην σεαυτῷ, ἕνεκεν τοῦ μὴ διελθεῖν πρὸς σὲ προσευχὴν ἡμῶν. Τοῦτο καὶ δι' ἑτέρου προφήτου φησὶν ὁ Θεός, "Ὅτι τὰ ἀμαρτήματα ὑμῶν διιστῶσιν ἀναμέσον ὑμῶν καὶ ἐμοῦ." Ταύτας καὶ οὗτος τῇ νεφέλῃ ἀπέικασεν, ἢ διεκώλυσε τὴν πρόσοδον τῆς προσευχῆς. Θρηνεῖ δὲ καὶ ὀδύρεται διαφερόντως, ὁρῶν ἐπικερτομοῦντας τοὺς δυσμενεῖς, καὶ τῷ λαῷ τὰ ὀνειδή προσφέροντας· 81.800 λέγει δὲ τούτους θηρεῦσαι, καὶ κατασφάζαι, καὶ εἰς λάκκον ρίψαι, καὶ λίθον ἐπιθεῖναι, καὶ ὑποβρύχιον ποιῆσαι τῷ ὕδατι· διὰ δὲ τούτων ἀπάντων τὴν ὑπερβολὴν δεδήλωκε τῶν κακῶν. Οὕτω καὶ ὁ

θεσπέσιος Δαβίδ ἐκ προσώπου τούτων αὐτῶν· "Σῶσόν με, ὁ Θεὸς, ὅτι εἰσήλθοσαν ὕδατα ἕως ψυχῆς μου. Ἐνεπάγην εἰς ἰλὸν βυθοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. Ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, καταιγὶς κατ' ἐπόντισέ με." Καὶ πάλιν· "Μὴ με καταποντισάτω καταιγὶς ὕδατος, μηδὲ καταπιέτω με βυθὸς, μηδὲ συσχέτω ἐπ' ἐμὲ φρέαρ τὸ στόμα αὐτοῦ." Οὕτω καὶ ἐνταῦθα· νε΄, νζ΄. Ἐπεκαλεσάμην τὸ ὄνομά σου, Κύριε, ἐκ λάκκου κατωτάτου. Φωνῆς μου ἤκουσας· μὴ φράξης τὰ ὦτά σου εἰς τὴν δέησίν μου, καὶ εἰς τὴν κραυγὴν μου. Διδάσκει καὶ ὡς ἔπεισε τὸν φιλόσοφον. νζ΄. Ἦγγισας γὰρ, φησὶν, ἐν ἡμέρᾳ, ἣ ἔπ' ἐκαλεσάμην σε, καὶ εἶπάς μοι, Μὴ φοβοῦ. Ἀπὸ χρηρῶν δὲ εἰς παραψυχὴν καὶ ὁ βραχὺς οὗτος λόγος. Εἶτα διδάσκει, ὡς αὐτοῖς καὶ τοῖς δυσμενεῖσι δικαίως δικάσας, ἐκείνους μὲν δουλείᾳ παρέδωκεν, αὐτοὺς δὲ ἐλευθερίας ἠξίωσεν. Αἰτήσας δὲ τοῖς δυσσεβέσι πολεμίοις τὸν ὄλεθρον, τὸν τρίτον πεπλήρωκε θρῆνον.

ΚΕΦΑΛ. Δ΄.

α΄. Πῶς ἡμαυρώθη χρυσίον, ἠλλοιώθη τὸ ἀργύριον τὸ ἀγαθόν· ἐξεχύθησαν λίθοι ἅγιοι ἀπ' ἀρχῆς πασῶν διεξόδων; Ταύταις ἀπεικάζει ταῖς ὕλαις τὴν τῶν προγόνων εὐσέβειαν, καὶ θρηνεῖ τῶν ἐγγόνων τὴν γεγεννημένην μεταβολήν. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὰ ἐξῆς· β΄. Οἱ υἱοὶ Σιών, οἱ τίμιοι, οἱ ἐπηρμένοντες, οἱ ὑπὲρ χρυσίον· πῶς ἐλογίσθησαν εἰς ἀγγεῖα ὀστράκινα, ἔργα χειρῶν κεραμέως; Τοῦτο καὶ διὰ τοῦ θεοῦ Ἡσαΐου προεῖρηκεν ὁ Δεσπότης· "Ὅτι ἔσονται ἄχρηστοι, ὡς κεράμιον συντριβὲν εἰς λεπτὰ ἐν οἷς οὐκ ἔστιν ὕδωρ ἀρύσασθαι, ἢ πῦρ λαβεῖν ἀπὸ καύστρας." γ΄. Καὶ γε δράκοντες ἐξεδύσαντο μασθοῦς, ἐθήλασαν σκύμνους αὐτῶν, θυγατέρες λαοῦ μου εἰς ἀνίατον, ὡς στρουθίον ἐν ἐρήμῳ. Καὶ τὰ πικρότερα, φησὶ, θηρία τῶν τέκνων ἐπιμελεῖται· ἡ δὲ τοῦ πάθους ὑπερβολὴ τῆς Σιών τοὺς οἰκήτορας καὶ αὐτῆς ἐπιλαθέσθαι τῆς φύσεως παρεσκεύασε· καὶ τῶν μὲν πλείστων σφαγέντων, τῶν δὲ λοιπῶν ἀνδραποδισθέντων, ὀλίγοι τινὲς μεμενῆκασιν εὐοκότες στρουθίῳ μόνῳ κατὰ τὴν ἔρημον πλανωμένῳ. Δηλοῖ δὲ τὰ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τεχθέντα κακά. 81.801 δ΄. Ἐκολλήθη γλῶσσα θηλάζοντος πρὸς τὸν φάρυγγα αὐτοῦ ἐν δίψει· νήπια ἤτησαν ἄρτον, καὶ ὁ διακλῶν αὐτοῖς οὐκ ἦν. Διδάσκει δὲ καὶ τὴν προτέραν τούτων χλιδὴν. ε΄. Οἱ ἐσθιοντες τρυφὰς ἠφανίσθησαν ἐν ταῖς ἐξόδοις. Ἀντὶ τοῦ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐρρίμμενοι. "Οἱ τιθηνούμενοι ἐπὶ κοκκίνῳ περιελάβοντο κοπρίας." Λέγει δὲ τούτων τὴν ἀμαρτίαν πρόξενον γεγενῆσθαι· καὶ τῇ Σοδόμων παρατίθησι ταύτην. Λέγει δὲ καὶ τῶν Ναζιραίων τὴν πρὸ τῶν συμφορῶν εὐδοξίαν, καὶ τὴν ἐν τῇ συμφορᾷ κακουχίαν· καὶ τὴν ἐν πολέμῳ δὲ σφαγὴν τῶν τοῦ λιμοῦ βελῶν αἰρετωτέραν εἶναί φησιν. Ἐντίθησι δὲ τῷ θρήνῳ καὶ τὸ πάντων χαλεπώτατον πάθος· ι΄. Χεῖρες γυναικῶν οἰκτιρμόνων ἤψησαν τὰ παιδιά ἑαυτῶν· ἐγένοντο εἰς βρῶσιν αὐταῖς ἐν τῷ συντρίμματι τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου. Τὴν γὰρ φυσικὴν φιλοστοργίαν ἡ βία τῆς πείνης ἐνίκησε. Ταῦτα δὲ τῇ Σιών ἐπήνεγκεν ὁ Δεσπότης ἐνδίκως ἀγανακτήσας. ιβ΄. Οὐκ ἐπίστευσαν βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην, ὅτι εἰσελεύσεται ἐχθρὸς καὶ ἐκθλίβων διὰ τῶν πυλῶν Ἱερουσαλήμ. Εἶχον γὰρ ἐνέχυρα μεγάλα τοῦ πιστεῦσαι, τὰ κατὰ τὸν Σεναχηρείμ, οὗ τὴν στρατιάν ἐν βραχεῖ μορίῳ νυκτὸς κατηνάλωσε. Παρεδόθη δὲ τοῖς πολεμίοις καὶ διὰ τὴν τῶν ψευδοπροφητῶν ἐξαπάτην, καὶ διὰ τὴν τῶν ἱερέων μαιφόνειαν. ιδ΄. Εἶρψαν νεανίσκοι αὐτῆς ἐν ταῖς ἐξόδοις. Ἐξόδους τὰς ἀγνίας καλεῖ, καὶ τὰς καλουμένας ῥύμας· "Ἐμολύνθησαν ἐν αἵματι ἐν τῷ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς, ἐρρίφθησαν σὺν τοῖς ἐνδύμασιν αὐτῶν." Ὁ μὲν λιμὸς ἠνάγκαζεν ἐρρίφθαι· προκαθήμενοι δὲ οἱ πολεμιοὶ θάπτειν ἐκώλυον, οἱ δὲ κύνες τοὺς ἐρρίμμενους ἀνήλισκον. Λέγει δὲ καὶ τὰ παρὰ τῶν πολεμίων θρυλούμενα· ιε΄. Ἀπόστητε ἀπὸ

ἀκαθάρτων. Ἀκαθάρτους ἐκάλουν ἡμᾶς. Εἶτα δεῖξας, τίνας ὀνομάζει ἀκαθάρτους, ἀνέλαβε τὸ ῥήτον, καὶ φησιν· "Ἀπόστητε ἀπὸ ἀκαθάρτων· ἀπόστητε, μὴ ἐγγίσητε αὐτοῖς, ὅτι παρώξυναν," τουτέστι, τὸν Θεόν. "Καὶ ἀνήφθησαν, καὶ γε ἐσαλεύθησαν." Ἐγυμνώθησαν, φησὶ, διὰ τὴν παρανομίαν τῆς θείας ἐπικουρίας. "Εἶπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, Οὐ μὴ προσθῶσι τοῦ παροικεῖν πρὸ προσώπου Κυρίου." Παντελῶς, φησὶν, ἡμᾶς ἀπηγόρευσεν. ιζ'. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν εἰς τὴν βοήθειαν ἡμῶν ἐξέλιπον, μάταια σκοπούντων ἡμῶν· ἀπεσκοπεύσαμεν εἰς ἔθνος οὐ σῶζον. Τῇ γὰρ Αἰγυπτίων 81.804 ἐπικουρία θαρβήσαντες, ἐψεύσθημεν τῆς ἐλπίδος. Εἶτα τὴν τῶν πολεμίων ὠμότητα δείκνυσιν· οὔτε γὰρ γῆρας φειδοῦς, οὔτε μὴν αἰδοῦς ἱερωσύνην ἤξιώσαν. ιη'. Ἐθηρεύσαμεν μικροὺς ἡμῶν, τοῦ μὴ εἰσπορεύεσθαι ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν. Ὁ δὲ Σύρος "ἐθήρευσαν" ἡρμήνευσεν· καὶ ἔχει τὸ ἀκόλουθον λόγος· οἱ γὰρ πολέμιοι μετὰ τῶν γεγηρακότων καὶ τοὺς νέους ἐθήρευσαν. Ταῦτα δὲ, φησὶν, ὑπεμείναμεν, "ὅτι ἤγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν, ἐπλη-ρώθησαν αἱ ἡμέραι ἡμῶν." Ἐδειξεν ὁ λόγος, ὡς σταθμῶ καὶ μέτρῳ κεχρημένος ὁ τῶν ὄλων Θεὸς καὶ μακροθυμεῖ καὶ κολάζει. Ὅταν γὰρ τῇ μακροθυμίᾳ χρησάμενος καταφρονοῦντας θεάσῃται, τὴν τιμωρίαν ἐπιφέρει, ἵνα παύσῃ τὴν ἀμαρτίαν. Εἶτα διδάσκει, ὡς ἡ τῶν πολεμίων ταχύτης ἐνίκησε καὶ τῶν ἀστῶν τὴν κουφότητα. Προλέγει δὲ τὸ σωτήριον πάθος· κ'. Πνεῦμα προσώπου ἡμῶν Χριστὸς Κύριος, συνελήφθη ἐν ταῖς διαφθοραῖς ἡμῶν, ὧ εἶπαμεν, Ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ζήσομεθα ἐν τοῖς ἔθνεσιν. Εἰπάτωσαν οἱ Ἰουδαῖοι, τίνα καλεῖ Χριστὸν ὁ προφητικὸς λόγος; τίς δὲ τῶν παρ' αὐτοῖς κληθέντων χριστῶν, ἢ βασιλεὺς, ἢ προφήτης, ἢ ἱερεὺς, Κύριος ὠνομάσθη; ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοιεν δεῖξαι, καίτοι πολλῇ κεχρημένοι ψευδολογία. Δῆλον τοίνυν, ὡς τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον ἡμῶν προεθέσπισεν ὁ προφήτης, συλληφθέντα παρ' αὐτῶν διὰ τὴν τῆς ἀσεβείας αὐτῶν διαφθοράν. Τούτους δὲ ἐν τῇ σκιᾷ οἱ προφήται ζήσεσθαι λέγουσι. Καὶ ἐπίστευον διὰ τῶν ἱερῶν ἀποστόλων, καὶ τῶν θείων αὐτῶν θεοπισμάτων κηρυττομένων τοῖς ἔθνεσι. Προΐδωμεν δὲ τὰ κατ' αὐτὸν, τοῦ παναγίου ἡμᾶς φωτίσαντος Πνεύματος. "Πνεῦμα, φησὶ, προσώπου ἡμῶν Χριστὸς Κύριος." Ταύτην μέντοι τὴν προφητείαν ὁ προφήτης τοῖς θρήνοις ἐντέθεικε, τοὺς τηνικαῦτα Ἰουδαίους διδάσκων, ὡς διὰ τὸ μηδέπω τεχθῆναι τὴν τούτων ἐλπίδα, φειδοῦς τεύζονται, καὶ τῆς ἀνακλήσεως ἀπολαύσονται, καίτοι μέλλοντες σταυρῶ τὸν τῆς οἰκουμένης παραδώσειν Σωτῆρα. κ'. Χαῖρε καὶ εὐφραίνου, θύγατερ Ἰδουμαίας, ἡ κατοικοῦσα ἐν γῇ Οὐζ· καὶ γε ἐπὶ σὲ ἐπελεύσεται, τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου, καὶ πίεσαι, καὶ μεθυσθήσῃ, καὶ ἀποχεεῖς. Ὑπερβολὴν αὐτοῖς κακῶν ὁ προφητικὸς προεῖρηκε λόγος· τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ, "μεθυσθήσῃ, καὶ ἀποχεεῖς." Καὶ ὁ θεσπέσιος δὲ Δαβὶδ περὶ αὐτῶν φησι, "Μνήσθητι, Κύριε τῶν υἰῶν Ἐδώμ, τὴν ἡμέραν Ἱερουσαλήμ· τῶν λεγόντων, Ἐκκενοῦτε, ἐκκενοῦτε, ἕως 81.805 τῶν θεμελίων αὐτῆς." Καὶ γὰρ ἀδελφοὶ ὄντες, καὶ γειτονεύοντες, εἰρηνεύειν μὲν οὐκ ἐβούλοντο, τὸ δὲ προγονικὸν διεφύλαξαν μῖσος. κβ'. Ἐξέλιπεν ἀνομία σου, θύγατερ Σιών· οὐ προσθήσει τοῦ ἀποικίσαι σε ἔτι· ἐπεσκέψατο ἀνομίαν σου, θύγατερ Ἐδώμ, ἀπεκάλυψεν ἐπὶ τὰ ἀσεβήματά σου. Τῇ μὲν Σιών προηγόρευσε τὰ χρηστά, τὰναντία δὲ τῇ Ἰδουμαίᾳ· ἐπ' αὐτῆς γὰρ ἔφη τὴν τιμωρίαν χωρήσειν. Ἀληθὲς δὲ καὶ τὸ, "Οὐ προσθήσει τοῦ ἀποικίσαι σε ἔτι." Παντελῶς γὰρ οἱ ἀνδραποδίσαντες κατελύθησαν, καὶ ὑπὸ τὴν Περσῶν δυναστείαν ἐγένοντο. Ὁ μὲν οὖν προφήτης τοῦτο τοῖς θρήνοις τὸ τέλος ἐπέθηκεν· ἡμεῖς δὲ τὸν δεδωκότα στόμα ἀνθρώπῳ, καὶ διδάσκοντα ἄνθρωπον γινώσιν ὑμνοῦμεν, ὅτι καὶ τοῦδε τοῦ προφήτου δήλην τὴν διάνοιαν, ὡς ἦν ἡμῖν ἐφικτὸν, πεποιήκαμεν, καὶ ταῖς ἄλλαις προφητικαῖς βίβλοις προστεθείκαμεν καὶ τήνδε τὴν ἔρμηνείαν, ὡς μηδὲ μίαν διὰ τὴν αὐτοῦ χάριν προφητείαν καταλιπεῖν

άνερμήνευτον. Τοὺς δέ γε έντευξομένους παρακαλῶ, δέξασθαι μὲν τὰ εὖ καὶ καλῶς εἰρημένα· εἰ δέ τι ἔλλείπει, συγγνώμη. Ἄνθρωποι γάρ ὄντες, καὶ τῆς τελειότητος ἀποδέοντες, τὴν οἰκείαν εἰσηνέγκαμεν προθυμίαν, ὠφέλειάν τινα τοῖς φιλοθέοις καὶ φιλοπόνοις πορίζοντες, οὓς ἀντιδοῦναι παρακαλοῦμεν τῷ πόνῳ τῆς ἔρμηνείας τῆς προσευχῆς τὴν βοήθειαν· ἵν' ὑπὸ ταύτης ἐρειδόμενοι τὸ λειπόμενον τῆς ζωῆς ἐξανύσωμεν, ἔργοις καὶ λόγοις καὶ λογισμοῖς τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα καὶ Κύριον ἡμῶν θεραπεύοντες, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ, σὺν τῷ παναγίῳ Πνεύματι, δόξα πρέπει, καὶ μεγαλοπρέπεια, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.